

คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพศศึกษา

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้

เพศศึกษา

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

ISBN ๙๗๘-๙๗๔-๒๓๕-๙๘๖-๗

พิมพ์ครั้งที่ ๓ (ตุลาคม ๒๕๕๑) จำนวนพิมพ์ ๓,๐๐๐ เล่ม

ปรับปรุงจาก คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษา
สำหรับเยาวชนช่วงชั้นที่ ๔ (มัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖) (พิมพ์ครั้งที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๐)

พิมพ์ที่

บริษัท เออร์เจนท์ แทค จำกัด

ปก

นายบัณฑิต เอื้อวัฒนกุล

รูปเล่ม

นายวัฒนสินธุ์ สุวรรตานนท์

จัดพิมพ์โดย

องค์การแพธ (PATH)

๓๗/๑ ซอยเพชรบุรี ๑๕ ถนนเพชรบุรี กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๖๕๓-๗๕๖๓ ถึง ๖๕ โทรสาร ๐-๒๖๕๓-๗๕๖๘

ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนโลก กระทรวงสาธารณสุข (GFATM)

องค์การแพธยินดีให้มีการเผยแพร่คู่มือฯ นี้อย่างแพร่หลายต่อไป อย่างไรก็ตาม หากบุคคลหรือหน่วยงานใดต้องการนำเนื้อหาจากคู่มือฯ นี้ไปใช้อ้างอิงในเอกสารหรือสื่ออื่นๆ ขอความกรุณาแจ้งให้องค์การแพธทราบล่วงหน้า และ/หรือขอความกรุณาอ้างอิงที่มาของข้อความนั้นๆ ตามมาตรฐานสากลด้วย ขอขอบคุณยิ่ง

สนใจดาวน์โหลดหลักสูตร หรือรายละเอียดเพศศึกษารอบด้านทางออนไลน์ ได้ที่ www.teenpath.net หรือบริการสุขภาพทางเพศและเอดส์สำหรับเยาวชน ได้ที่ www.lovecaresation.com หากต้องการเสนอแนะหรือแสดงความคิดเห็นต่อคู่มือฯ นี้ประการใด กรุณาติดต่อองค์การแพธโดยตรง หรือทางอีเมล pathbangkok@path.org

โครงการ “ก้าวอย่างเข้าใจ” ดำเนินการโดยองค์การแพธ (PATH) ร่วมกับองค์กรพันธมิตร ได้แก่ • คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา • คณะทำงานเพศศึกษาศูนย์ปฏิบัติการเอดส์ จ.นครสวรรค์ • คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ • มูลนิธิเข้าถึงเอดส์ (ACCESS) • โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ จ.อุบลราชธานี • สำนักงานศึกษาและสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร • สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพฯ เขต ๑, ๒, ๓ • สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน • สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ • สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ ๕ (สคร.๕) นครราชสีมา • สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง • สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี • สำนักบริหารงานการศึกษาอิสระระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) กระทรวงศึกษาธิการ • สำนักวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ นครศรีธรรมราช • สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ • ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน • องค์การแพลน ประเทศไทย • เครือข่ายเยาวชนด้านเอดส์ประเทศไทย (YouthNet) • สำนักงานที่ปรึกษาพันธมิตรสาธารณสุข (Health Counterparts Consulting-HCC)

สาส์นจากเลขาธิการ คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

แม้ว่าจะมีการให้นโยบายเร่งรัดแก่สถานศึกษา ให้จัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาอย่างทั่วถึง อุปสรรคสำคัญยังคงอยู่ที่การพัฒนาครูผู้สอนให้เข้าใจถึงองค์ความรู้ในเรื่องเพศ รวมทั้งการพัฒนาทักษะให้สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง ซึ่งอาศัยประสบการณ์และที่สำคัญคือทัศนคติของผู้สอนที่พร้อมจะเปิดใจกว้าง ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และยินดีที่จะรับฟังความเห็นและวิถีชีวิตที่แตกต่างของเยาวชนและผู้คนในสังคม ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของยุคสมัยและเทคโนโลยี ซึ่งเปิดช่องทางของการรับรู้ และเรียนรู้มากมาย ที่ไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในห้องเรียนเท่านั้น

การพัฒนาศักยภาพและฝึกอบรมเตรียมความพร้อมครูผู้สอน และผู้ปฏิบัติงานกับเยาวชน รวมทั้งการพัฒนาออกแบบหลักสูตร บทเรียน และกิจกรรมที่สามารถเป็นแนวทางตัวอย่างให้ผู้ที่มีหน้าที่ในการสอนได้สามารถนำไปใช้ควบคู่กัน ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเอื้อให้สถานศึกษาสามารถปรับนโยบายการจัดเพศศึกษาไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

ในฐานะผู้บริหารการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ขอแสดงความยินดีที่ทางองค์การแพธ (PATH) ได้ร่วมกับบุคลากรผู้ปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งครู ผู้บริหารสถานศึกษา ศิษยานุศิษย์ และบุคลากรจากเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาอย่างเป็นระบบ ภายใต้โครงการ “ก้าวอย่างเข้าใจ” โดยการสนับสนุนของโครงการกองทุนโลกเพื่อการแก้ไขปัญหาเอดส์ วัณโรค และมาลาเรีย (The Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria - GFATM) ผ่านกระทรวงสาธารณสุข ตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๕๖ เป็นต้นมา จนสามารถพัฒนาคู่มือเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาให้กับเยาวชนในช่วงชั้น ๓ และ ๔

คู่มือการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาเล่มนี้จะช่วยให้ครู ผู้บริหาร และผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง สามารถใช้เป็นทางเลือกในการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษาในสถานศึกษา อันเป็นภารกิจที่กระทรวงศึกษาให้ความสำคัญ และกำลังเร่งรัดให้มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้สถานศึกษาภายใต้กำกับของกระทรวงศึกษาได้จัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษาอย่างทั่วถึง

คุณหญิงเกษมา วรวรรณ ณ อยุรยา
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กรกฎาคม ๒๕๕๐

หมายเหตุ คัดจาก สาส์นจากเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในคู่มือการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษา สำหรับเยาวชนช่วงชั้น ๓ และ ๔ ฉบับพิมพ์เมื่อ กรกฎาคม ๒๕๕๐

คำนำในการจัดพิมพ์ครั้งที่สาม

“คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาแบบรอบด้าน (Comprehensive Sexuality Education) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖” ที่ท่านถืออยู่ในมือเล่มนี้ ซึ่งปรับปรุงจาก “คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาสำหรับเยาวชน ช่วงชั้นที่ ๓ (มัธยมศึกษาปีที่ ๑ - ๓)” และ “คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาสำหรับเยาวชน ช่วงชั้นที่ ๔ (มัธยมศึกษาปีที่ ๔ - ๖)” ซึ่งมีการจัดพิมพ์ในเดือนกรกฎาคม ปี ๒๕๕๐ โดยในเล่มนี้ ได้มีการปรับปรุงให้แบ่งออกเป็นหกเล่มสำหรับแต่ละระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ ๑ ถึง ๖ ของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามคำเรียกร้องของครูผู้สอนที่เห็นว่าจะง่ายในการนำไปใช้มากขึ้น เพราะครูผู้สอนแต่ละคนมักจะสอนเป็นระดับชั้น

โดยในการจัดพิมพ์ใหม่ครั้งนี้ โครงการก้าวอย่างเข้าใจ ได้นำเนื้อหาจากเล่ม “แนวคิดในการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครู และผู้ปฏิบัติงานด้านเพศศึกษาสำหรับเยาวชน” ซึ่งเดิมเป็นเอกสารอ่านประกอบคู่มือการสอน เพราะเป็นเนื้อหาด้านแนวคิด ทฤษฎี เข้ามาผนวกด้วย คู่มือทั้งหกเล่มของแต่ละระดับชั้นนี้ จึงกลายเป็นเนื้อหาที่ประกอบด้วย แนวคิดเรื่องเพศวิถี การพัฒนาเยาวชนเชิงบวก หลักการจัดการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งข้อคิดเห็นต่อวิธีจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน แผน และกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบกันไป

อนึ่ง สืบเนื่องจากการที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรแกนกลางปี ๒๕๕๑ ซึ่งแม้จะยังไม่ได้ประกาศใช้เป็นทางการ เมื่อมีการจัดพิมพ์คู่มือทั้งหกระดับชั้นนี้ แต่โครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ เห็นเป็นโอกาสที่จะได้อิงแนวทาง และตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางดังกล่าว เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นความสอดคล้องของสาระของเพศศึกษาที่โครงการจัดทำขึ้น กับหลักสูตรแกนกลางใหม่ โดยหวังจะเอื้อให้ครูผู้สอน โดยเฉพาะในสาระสุขศึกษา และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมดกังวล และมั่นใจว่าแผนการเรียนรู้ทั้ง ๑๓ แผนในเล่ม สามารถตอบสนองต่อผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในหลักสูตรแกนกลางใหม่ ปี ๒๕๕๑ ได้อย่างสมบูรณ์

องค์การแพธ (PATH) และภาคีในโครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ ซึ่งได้ร่วมกันพัฒนา ทดลองใช้ และสกัดประสบการณ์จากการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาอย่างรอบด้าน ในสถานศึกษาว่าเจ็ดร้อยแห่ง ในห้าปีที่ผ่านมา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ครูผู้สอนและผู้สนใจในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแก่เยาวชน จะได้ประโยชน์จากคู่มือเล่มนี้ เพื่อช่วยกันขยายผลให้เยาวชนของเราได้เรียนรู้เพศศึกษาอย่างรอบด้านต่อเนื่องในทุกภาคการศึกษา และในทุกระดับชั้น เพื่อพัฒนาพลเมืองของประเทศให้มีสุขภาวะทางเพศอย่างแท้จริง

องค์การแพธ (PATH) ขอน้อมรับข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นในคู่มือเล่มนี้ และยินดียินดีรับฟังความเห็น มุมมองที่แตกต่าง หรือกระทั่งตรงกันข้ามกับที่คู่มือนี้นำเสนอ เพื่อพัฒนางานเพศศึกษาในอนาคต

องค์การแพธ (PATH)

ตุลาคม ๒๕๕๑

คำนำในการจัดพิมพ์ครั้งที่สอง

คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาสำหรับเยาวชนในช่วงชั้น ๔ (ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ถึง มัธยมศึกษาปีที่ ๖) เล่มนี้ จัดทำขึ้นภายใต้โครงการ “ก้าวอย่างอย่างเข้าใจ” อันเป็นโครงการภายใต้ความร่วมมือระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข ภาควิชาองค์กรเอกชนสาธารณสุข-ประโยชน์และภาคธุรกิจ ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนโลกเพื่อการแก้ไขปัญหาเอดส์ วัณโรค และมาลาเรีย (The Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria - GFATM) ผ่านทางกระทรวงสาธารณสุข บริหารโครงการโดยองค์การแพธ (PATH)

คู่มือเล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยความร่วมมือจากหลายฝ่าย และความพยายามผลักดันให้เกิดการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่อาจเกิดขึ้นได้หากปราศจากการสนับสนุนด้านนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการ และความร่วมมือร่วมใจของเขตพื้นที่การศึกษา ๔๔ เขตใน ๒๖ จังหวัด ที่ร่วมดำเนินงานกับโครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจในช่วง ๓ ปีแรก (ตุลาคม ๒๕๔๖ - กันยายน ๒๕๔๙) ได้แก่ ลำปาง ลำพูน แพร่ น่าน อุบลราชธานี ศรีสะเกษ อำนาจเจริญ ยโสธร ราชบุรี เพชรบุรี นครปฐม กาญจนบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี สมุทรสาคร สมุทรสงคราม กรุงเทพฯ สงขลา นครศรีธรรมราช พัทลุง พังงา ปัตตานี ยะลา ตรัง ภูเก็ต สตูล

ขอขอบคุณคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มูลนิธิเข้าถึงเอดส์ (แอคเซส) กาญจนบุรี สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง ศูนย์ฝึกอบรมโรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นหน่วยประสานงานหลักในพื้นที่ภูมิภาค และมีบทบาทประสานงานเพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้บริหารสถานศึกษาและสนับสนุนด้านวิชาการให้กับครูในสถานศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบ รวมทั้งคณะทำงานและวิทยากรหลัก (Master Trainers) ในระดับจังหวัดที่ร่วมกับโครงการในกระบวนการนิเทศติดตามครู ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ และให้ข้อคิดเห็นตลอดจนมีส่วนร่วมในการทำให้การดำเนินงานของโครงการปีที่ ๓ ลุล่วงมาได้ด้วยดี

ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ทั้ง ๓๐๙ แห่ง ที่เห็นความสำคัญของการพัฒนาเพศศึกษาเพื่อเยาวชน และเข้าร่วมโครงการ โดยเปิดโอกาสให้ “เพศศึกษา” ได้เริ่มก้าวเข้าสู่สถานศึกษา กระทั่งหลายแห่งก็สนับสนุนให้มีการบรรจุ “เพศศึกษา” เข้าไว้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา นับเป็นการสร้างโอกาส และความเข้าใจต่อการใช้ชีวิตทางเพศของเยาวชนให้รู้จักคิด วิเคราะห์ แยกแยะ รับผิดชอบกับวิถีชีวิตที่ตนเลือกได้อย่างเหมาะสมกับวัย รวมทั้งยังสนับสนุนและเอื้ออำนวยให้ครูและผู้จัดกระบวนการเรียนรู้เรื่องเพศมีความมั่นใจมากขึ้นในการทำงานเพศศึกษา

ในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรเพศศึกษาสำหรับเยาวชน รวมทั้งการจัดทำคู่มือเล่มนี้ คณะผู้จัดทำได้ปรับปรุงจากหลักสูตรเล่มเดิม (เล่มม่วง) คือ คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้ “เพศศึกษา” สำหรับเยาวชนในช่วงชั้น ๒-๔ (ประถมศึกษาปีที่ ๖ - มัธยมศึกษาปีที่ ๖) ทั้งนี้ คณะผู้จัดทำคู่มือฯ ประกอบด้วยนักวิชาการ

มหาวิทยาลัยและคณะครูซึ่งมีประสบการณ์การจัดการเรียนรู้เพศศึกษาอย่างต่อเนื่องในสถานศึกษาของตนเอง ร่วมกับเจ้าหน้าที่โครงการก้าวอย่างเข้าใจ องค์การแพธ โดยมุ่งหวังว่า คู่มือฯ เล่มนี้จะเอื้อให้ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้สามารถนำไปใช้เป็นแผนการเรียนรู้เรื่องเพศในชั้นเรียน สำหรับช่วงชั้น ๔ โดยแบ่งตามระดับชั้น ดังนี้

- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ มี ๑๔ แผนการเรียนรู้/๑๖ ชั่วโมง/ปีการศึกษา
- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ มี ๑๖ แผนการเรียนรู้/๑๖ ชั่วโมง/ปีการศึกษา
- ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ มี ๑๓ แผนการเรียนรู้/๑๖ ชั่วโมง/ปีการศึกษา

การออกแบบเนื้อหาคู่มือฯ โดยแยกตามระดับชั้นข้างต้นมีเป้าหมายสำคัญให้เยาวชนได้เรียนเพศศึกษาอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และสอดคล้องกับพัฒนาการตามวัยของผู้เรียนแต่ละระดับชั้น หากท่านใดพบว่ามีข้อบกพร่องที่ควรแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติม องค์การแพธโดยคณะผู้จัดทำยินดีรับฟังคำแนะนำ เพื่อนำมาปรับปรุงในคราวต่อไป

ขอขอบคุณ Global Fund ที่สนับสนุนให้เกิดโอกาสในการผลักดันงานเพศศึกษาในสังคมไทยได้ืบหน้าไปอีกหนึ่งก้าว และก่อให้เกิดเครือข่ายผู้ใหญ่ที่พร้อมจะเข้าใจและเรียนรู้ไปพร้อมกันกับเยาวชนมากขึ้น

ขอขอบคุณหน่วยงานต่างๆ และเพื่อนร่วมทางทั้งในงานเอดส์และงานส่งเสริมเพศศึกษาสำหรับเยาวชนซึ่งมีอาจเอ่ยนามได้ทั้งหมด ที่เป็นทั้งครู เพื่อน และแหล่งข้อมูล ทั้งแบ่งปัน ทั้งให้หยิบยืมประสบการณ์ และยังให้ข้อคิดเห็นตลอดจนข้อเสนอแนะในกระบวนการทำงานเพื่อพัฒนาหลักสูตรและคู่มือเล่มนี้

ขอขอบคุณคณะครูทุกคนจากสถานศึกษาในสังกัด สพฐ. ทั้ง ๓๐๙ แห่ง
ที่ร่วมเป็นแนวหน้าในการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาให้กับเยาวชน และได้ถ่ายทอด
ประสบการณ์ บทเรียน ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นประโยชน์ยิ่งต่อ
การปรับปรุงหลักสูตรและคู่มือเล่มนี้ ทั้งยังนำประสบการณ์การสอน ความเข้าใจ
ในตัวเด็กและเยาวชน หัวใจที่เปิดกว้าง พร้อมเรียนรู้ ค้นหา และสร้างสรรค์สิ่ง
ใหม่ๆ มาร่วมแรงร่วมใจให้งานในโครงการดำเนินลุล่วงสำเร็จมาได้ ๓ ปีอย่างน่า
ยินดี

และท้ายสุด ขอขอบคุณ “เด็กและเยาวชน” ที่เป็นแรงบันดาลใจ และ
เปิดโอกาสให้ผู้ใหญ่ร่วมกระบวนการเรียนรู้เรื่องเพศ และเรื่องราวชีวิตร่วมกัน

โครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ

กรกฎาคม ๒๕๕๐

คำนำในการจัดพิมพ์ครั้งที่หนึ่ง

คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาสำหรับเยาวชนในช่วงชั้น ๒ - ๔ (ประถมศึกษาปีที่ ๖ ถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๖) เล่มนี้ จัดทำขึ้นภายใต้โครงการ “ก้าวอย่างอย่างเข้าใจ” อันเป็นโครงการภายใต้ความร่วมมือระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข ภาควิชาองค์กรเอกชนสาธารณสุขประโยชน์และภาคธุรกิจ ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนโลกเพื่อการแก้ไขปัญหาเอดส์ วัณโรค และมาลาเรีย (The Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria - GFATM) ผ่านทางกระทรวงสาธารณสุข บริหารโครงการโดยองค์การแพธ (PATH)

คู่มือเล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยความร่วมมือจากหลายฝ่าย และความพยายามผลักดันให้เกิดการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่อาจเกิดขึ้นได้หากปราศจากการสนับสนุนด้านนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการ และความร่วมมือร่วมใจของเขตพื้นที่การศึกษา ๒๒ เขต ใน ๑๐ จังหวัด ได้แก่ ราชบุรี เพชรบุรี นครปฐม กาญจนบุรี กรุงเทพฯ สงขลา พัทลุง ยะลา ลำปาง และลำพูน

ขอขอบคุณคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เขตพื้นที่การศึกษากทมมหานครทั้ง ๓ เขต มูลนิธิเข้าถึงเอดส์ (แอดเซส) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เป็นศูนย์ประสานงานหลัก และมีบทบาทในการ

ประสานงานเพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้บริหารสถานศึกษาและสนับสนุนด้านวิชาการให้กับครูในสถานศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบ รวมทั้งคณะทำงานและวิทยากรหลัก (Master Trainers) ในระดับจังหวัดที่ร่วมกับโครงการในกระบวนการนิเทศติดตามครู และให้ข้อคิดเห็นตลอดจนมีส่วนร่วมในการทำให้การดำเนินงานของโครงการปีที่ ๑ สำเร็จลงด้วยดี

ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษา ๑๑๘ แห่งที่เห็นความสำคัญของการพัฒนาเพศศึกษาเพื่อเยาวชน และเข้าร่วมโครงการโดยเปิดโอกาสให้ “เพศศึกษา” ได้เริ่มต้นก้าวที่หนึ่งขึ้นในสถานศึกษา ทั้งยังสนับสนุนและเอื้ออำนวยให้ครูดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาได้อย่างมั่นใจ

ในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรเพศศึกษาสำหรับเยาวชนและคู่มือเล่มนี้ คณะผู้จัดทำได้ศึกษา รวบรวม คิดค้น และดัดแปลงกิจกรรมต่างๆ จากหลักสูตรที่มีอยู่ จากคู่มือหรือเอกสารเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาและทักษะการดำเนินชีวิต ของหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับวิถีชีวิตเยาวชนไทยในปัจจุบันเป็นหลัก แน่ใจว่าคู่มือนี้ยังอาจไม่สมบูรณ์ และต้องการการแก้ไขปรับปรุงอีกเป็นระยะๆ หลังจากได้ทดลองใช้ ทางองค์การแพธ (PATH) หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับคำแนะนำในการปรับปรุง แก้ไขคู่มือเพื่อให้สามารถรับใช้การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาเพื่อประโยชน์ของเยาวชนของเราต่อไป

ขอขอบคุณ Global Fund ที่สนับสนุนให้เกิดโอกาสในการผลักดันงานเพศศึกษาในสังคมไทยได้สืบหน้าไปอีกหนึ่งก้าว และก่อให้เกิดเครือข่ายผู้ใหญ่ที่พร้อมจะเข้าใจและเรียนรู้ไปพร้อมกันกับเยาวชนมากขึ้น

ขอขอบคุณ หน่วยงานต่างๆ และเพื่อนร่วมทางทั้งในงานเอดส์และงานส่งเสริมเพศศึกษาสำหรับเยาวชน ซึ่งมีอาจเอ่ยนามได้ทั้งหมด ที่เป็นทั้งครู เพื่อน และแหล่งข้อมูล ทั้งแบ่งปัน ทั้งให้หยิบยืมประสบการณ์ และยังให้ข้อคิดเห็นตลอดจนข้อเสนอแนะตลอดกระบวนการทำงานเพื่อพัฒนาหลักสูตรและคู่มือเล่มนี้

ขอขอบคุณคณะครูทุกคนจาก ๑๑๘ สถานศึกษาที่ร่วมเป็นแนวหน้าในการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาให้กับเยาวชน และได้ถ่ายทอดประสบการณ์ บทเรียน ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการปรับปรุงหลักสูตรและคู่มือครูเล่มนี้ ทั้งยังนำประสบการณ์การสอน ความเข้าใจในตัวเด็ก และเยาวชน หัวใจที่เปิดกว้างพร้อมเรียนรู้ ค้นหา และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ มาร่วมแรงร่วมใจให้งานในปีที่ ๑ ลุล่วงอย่างน่ายินดี

และท้ายสุดขอขอบคุณ “เด็กและเยาวชน” ที่เป็นแรงบันดาลใจ และเปิดโอกาสให้ผู้ใหญ่ร่วมกระบวนการเรียนรู้เรื่องเพศและเรื่องราวของชีวิตด้วยกัน

โครงการก้าวอย่างเข้าใจ

ตุลาคม ๒๕๔๗

สารบัญ

สารสนเทศจากเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ	๓
คำนำในการจัดพิมพ์ครั้งที่ ๓	๕
คำนำในการจัดพิมพ์ครั้งที่ ๒	๗
คำนำในการจัดพิมพ์ครั้งที่ ๑	๑๑
ความนำ จาก โครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ	๑๘
บทนำ “เพศศึกษา” กับกระบวนการพัฒนาเยาวชน	๒๑
แนวทางการจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน ตามหลักสูตรแกนกลางฯ ๒๕๕๑	๓๕
ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง	๔๒
สรุปตัวชี้วัดและแผนการเรียนรู้	๔๙
การวัดและประเมินผล	๕๗
แผนการเรียนรู้เพศศึกษา “ก้าวอย่างอย่างเข้าใจ” ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๖	๖๗
• แผนการเรียนรู้ที่ ๑ ชีวิต ม.๖	๗๕
• แผนการเรียนรู้ที่ ๒ รู้จัก เท้าทัน	๘๑
• แผนการเรียนรู้ที่ ๓ ต่างคน ต่างเหตุผล	๘๙
• แผนการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่องของเงาะ	๙๗
• แผนการเรียนรู้ที่ ๕ No condom, No sex	๑๐๗
• แผนการเรียนรู้ที่ ๖ ใบอนุญาตการเป็นพ่อแม่	๑๑๓
• แผนการเรียนรู้ที่ ๗ วัฒนธรรมไทยกับเรื่องเพศ (๒ คาบ)	๑๑๙
• แผนการเรียนรู้ที่ ๘ เรื่องของรันรัน	๑๓๕

- แผนการเรียนรู้ที่ ๙ ที่เล่น ที่จริง ๑๔๕
- แผนการเรียนรู้ที่ ๑๐ โอกาสเป็นของทุกคน ๑๕๕
- แผนการเรียนรู้ที่ ๑๑ มหาวิทยาลัยชีวิต (๒ คาบ) ๑๖๑
- แผนการเรียนรู้ที่ ๑๒ พลังคนหนุ่มสาว (๒ คาบ) ๑๖๗
- แผนการเรียนรู้ที่ ๑๓ ธรรมเนียมเรื่องเพศ ๑๗๕

บรรณานุกรม

๑๘๓

ภาคผนวก

๑๘๕

- ๖ มิติ เพศศึกษาแบบรอบด้านกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ๑๘๖
- กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นหัวใจของเพศศึกษา ๑๙๐
- “เพศศึกษา” กับการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ ๒๑๑
- บทเรียนการจัดเพศศึกษาเข้าสู่หลักสูตรสถานศึกษา ๒๒๐
- “พบกันทุกวันอังคาร” กับเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒๒๗
- แหล่งข้อมูลเพศศึกษา เอดส์ และหน่วยงานบริการสำหรับเด็กและเยาวชน ๒๓๑
- สรุปย่อโครงการก้าวอย่างเข้าใจ ๒๔๖
- รายชื่อองค์กรภาคีทั้งภาครัฐและเอกชน ๒๕๕
- รายชื่อคณะกรรมการที่ปรึกษาโครงการ “ก้าวอย่างเข้าใจ” ๒๕๗
- รายชื่อคณะผู้อ่านและให้ความเห็นต่อคู่มือฯ ในการจัดพิมพ์ครั้งที่ ๒ ๒๕๘
- รายชื่อคณะทำงาน การวิเคราะห์ตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลาง
การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ๒๕๙
- รายชื่อสถานศึกษาระดับขั้นพื้นฐานที่ร่วมโครงการ
ก้าวอย่างเข้าใจ ในปี ๒๕๔๗-๒๕๕๑ ๒๖๑

**คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๖**

ความนำ

จาก “ก้าวอย่างเข้าใจ”

โครงการส่งเสริมเพศศึกษาเพื่อเยาวชน

“เพศศึกษา” ถือเป็นหนึ่งในหลายเรื่องที่ยากในการนำมาจัดกระบวนการเรียนรู้สำหรับสังคมโดยเฉพาะสังคมไทย เนื่องจากเรามักคิดเสมอว่า “เป็นเรื่องส่วนตัว” ไม่ควรนำมาเปิดเผยหรือพูดคุยในที่สาธารณะ แต่หลังจากที่มีตัวเลขของผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์รวมถึงตัวเลขการตั้งครรภ์โดยไม่พึงประสงค์เพิ่มมากขึ้น ทำให้ความคิดในเรื่องการพูดถึง “เรื่องส่วนตัว” เริ่มเปลี่ยนไป

แม้ทุกฝ่ายจะตระหนักถึงความสำคัญของการให้ความรู้เรื่องเพศศึกษามากขึ้น แต่ความยากในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศก็ยังไม่ลดลงจากเดิม เนื่องจากเรื่องเพศเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ ค่านิยมที่แต่ละคนยึดถือ ทั้งนี้ แนวคิดในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศจึงต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ และคิดถึงประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับ โดยคำนึงถึงการจัดให้เยาวชนเรียนรู้อย่างรอบด้านเพื่อนำไปสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ ครูผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ควรมีท่าทีและแนวคิดที่จะเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ที่บังเกิดผลอย่างแท้จริง รวมไปถึงวิธีการจัดการเรียนรู้ซึ่งยังคงเป็น “เรื่องยาก” ด้วยเรื่องเพศเป็นเรื่องที่เราไม่เคยพูดคุยกันอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมาในสังคมไทย การทำความเข้าใจต่อเรื่องเพศ (Sexuality) และการสำรวจทัศนคติของตนเองต่อเรื่องเพศของครูจึงเป็นเรื่องสำคัญ

เพราะเป็นสิ่งที่กำกับกระบวนการคิดและการปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

ในการทำความเข้าใจถึงความต้องการด้านเพศศึกษาด้วยการพิจารณาจากวิถีชีวิตและการใช้ชีวิตทางเพศของเยาวชนในปัจจุบัน พบว่าสภาพเศรษฐกิจสังคมของการใช้ชีวิตยุคนี้เอื้อให้เยาวชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารได้ง่ายและรวดเร็ว รวมถึงโอกาสการหาประสบการณ์ทางเพศก็มีมากขึ้น จากคำถามที่สะท้อนตรงมาจากเยาวชนผ่านโครงการภาคสนาม เว็บไซต์ต่างๆ ทางอินเทอร์เน็ต และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมบ่งชี้ว่า เนื้อหาที่ระบบการศึกษาใช้เป็นแนวการเรียนการสอน “เรื่องเพศ” นั้นยังไม่สอดคล้องและไม่ครอบคลุมพฤติกรรมทางเพศที่เยาวชนในสังคมเผชิญหรือปฏิบัติอยู่จริง

แนวคิดในการจัดเนื้อหาการเรียนรู้ที่เป็นอยู่มุ่งเน้นถึงเรื่องที่เป็นรูปธรรม เช่น การเปลี่ยนแปลงของร่างกาย การทำงานของระบบต่างๆ การดูแลสุขภาพอนามัย และความรู้เรื่องโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ต่างๆ รวมทั้งวิธีการวางแผนครอบครัว แต่ในส่วนที่ว่าด้วยทัศนคติในเรื่องเพศ พฤติกรรมทางเพศที่หลากหลาย ทักษะที่จำเป็นสำหรับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ยังยึดติดอยู่ในรูปแบบของการถ่ายทอด “ข้อห้าม” “คำสั่งสอน” ทางสังคมวัฒนธรรม มากกว่าการเตรียมผู้เรียนให้รู้จัก คิด วิเคราะห์ ตั้งคำถาม กับสิ่งรอบตัว เปิดโอกาสให้ค้นหาคำตอบที่เหมาะสมสำหรับตนเอง และเรียนรู้ที่จะรับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองเลือกและกระทำ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนจึงอยู่ในรูปของ “ผู้นำทาง” กับ “ผู้เดินตาม” ไม่ใช่การให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเหมือนนโยบายที่วางไว้

ดังนั้น แทนที่เราจะเริ่มต้นด้วยการตกลงกันให้ได้ก่อนว่า เราควรยอมรับทัศนคติ ซึ่งเป็นเรื่องที่แน่ใจได้เลยว่าไม่อาจหาข้อยุติได้โดยง่าย เราควรรักษาสิ่งที่เราเชื่อว่า “ถูกต้อง ฟังปฏิบัติตาม” นี้ไว้เป็นค่านิยมส่วนบุคคล แล้วตั้งต้นจากความเป็นจริงของวิถีชีวิตกลุ่มเป้าหมายว่าปัจจุบันเยาวชนมีทัศนคติในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเพศอย่างไร มีการตัดสินใจและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องในเรื่องเพศเป็นแบบใด จากนั้นเราควรนำข้อเท็จจริงเหล่านั้นมาเป็นกรอบในการคิดค้นต่อไปว่า ทักษะและวิธีคิดแบบใดบ้างที่จะเป็นประโยชน์อย่างแท้จริงสำหรับเยาวชน ขณะเดียวกันเราซึ่งเป็น “ผู้ใหญ่” จำเป็นต้องตรวจสอบการรับรู้ของตัวเองด้วยว่ามีความพร้อมเพียงใดที่จะทำความเข้าใจกับเรื่องราว

ในยุคสมัยนี้ตามที่เป็นอยู่จริง เพื่อแสวงหาทางที่จะเกิดประโยชน์ได้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายที่สุด หรือเรายังยึดติดกับการมองความเป็นจริงด้วยสายตาของอดีต และมุ่งจัดการศึกษาเพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมของเยาวชนให้เป็นที่ไปตามทางที่เราเชื่อว่าเหมาะสม

นี่คือที่มาของหลักสูตรเพศศึกษา ซึ่งโครงการ “ก้าวอย่างอย่างเข้าใจ” พัฒนาขึ้นมาด้วยตระหนักว่าการจัดการเรียนรู้แบบยัด “ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” นั้นต้องเริ่มจากความเข้าใจผู้เรียนอย่างแท้จริง ดังนั้นหากเราต้องการให้เยาวชนเข้าใจและรู้เท่าทันการใช้ชีวิตทางเพศ เราจำเป็นต้องหาเครื่องมือที่เหมาะสมและสามารถสื่อสารกับเยาวชนได้อย่างเข้าถึง เพื่อช่วยให้เยาวชนเข้าใจถึงสิ่งที่จำเป็นต้องรู้และทักษะที่พึงมี ทั้งนี้เพื่อให้เยาวชนได้รับการพัฒนาและเติบโตทางอารมณ์ สังคมและทางเพศอย่างผู้ที่รู้คิด รู้รับผิดชอบในการเลือกใช้ชีวิต ถึงแม้ว่าพฤติกรรมหรือการใช้ชีวิตแบบที่เยาวชนเลือกอาจไม่เป็นไปตามค่านิยมส่วนบุคคลที่ “ผู้ใหญ่” แต่ละคนมีอยู่ก็ตาม

คู่มือการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาเล่มนี้จึงมุ่งเสนอ “แผนการเรียนรู้” ที่ครูสามารถนำไปใช้ได้ทันทีหรือประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของผู้เรียนและท้องถิ่น หัวใจของหลักสูตรนี้อยู่ที่การเน้นบทบาทครูในฐานะ “ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้” และ “ผู้อำนวยความสะดวก” มากกว่าการเป็น “ผู้ตัดสิน ชี้ถูกชี้ผิด” ดังนั้นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตรก้าวอย่างอย่างเข้าใจ จึงอยู่บนพื้นฐานแนวคิดของการให้ผู้เรียนมีโอกาสคิดวิเคราะห์ และหาทางเลือกที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ของตนเอง จากการมีข้อมูลความรู้เรื่องสุขภาวะทางเพศที่รอบด้าน ทักษะที่จำเป็นและส่งเสริมการใช้ชีวิตอย่างมีสุขภาวะ เพื่อให้เยาวชนมีความพร้อมที่จะเลือกดำเนินชีวิตทางเพศอย่างมีสติ รับผิดชอบต่อตนเองและคนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแน่นอนว่าวิถีชีวิตดังกล่าวย่อมส่งผลดีต่อสังคมส่วนรวมและช่วยให้เราทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างสันติได้

โครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ

องค์การแพธ (PATH)

ตุลาคม ๒๕๕๑

บทนำ

“เพศศึกษา” กับกระบวนการพัฒนาเยาวชน

เพศศึกษาเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับเพศ (Sexuality) ที่ครอบคลุมพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ การทำงานของสรีระและการดูแลสุขภาพอนามัย ทศนคติ ค่านิยม สัมพันธภาพ พฤติกรรมทางเพศ มิติทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อวิถีชีวิตทางเพศ เป็นกระบวนการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ความคิด ทศนคติ อารมณ์ และทักษะที่จำเป็นสำหรับบุคคลที่จะช่วยให้สามารถเลือกดำเนินชีวิตทางเพศอย่างเป็นสุขและปลอดภัย สามารถพัฒนาและดำรงความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างมีความรับผิดชอบและสมดุล

ทำไมจึงต้องพัฒนาการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา

อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้เราต้องหันมาพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาให้กับเยาวชน ทั้งที่ความจริงการจัดการเรียนการสอนในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องเนื่องกับเรื่องเพศนั้นมีอยู่ก่อนแล้ว แต่เมื่อพิจารณาสภาพการใช้ชีวิตทางเพศและผลกระทบที่เกิดขึ้นเปรียบเทียบกับเนื้อหาวิธีการอย่างเดิม พบว่าเยาวชนจำนวนมากได้ก้าวออกไปจากกรอบการใช้ชีวิตในแบบที่สังคมวัฒนธรรมไทยได้เคยกำหนดไว้ การเรียนการสอนเพศศึกษาตามกรอบความคิดเดิมจึงไม่ได้อยู่ในสถานะที่จะชี้แนะ

เยาวชนได้อีกต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับอิทธิพลของเศรษฐกิจสังคม ซึ่ง
ประการหลังนี้ไม่เพียงแค่เปิดทาง หากยังส่งเสริมชักนำให้เยาวชนได้รับรู้และมีโอกาสในเรื่องเพศ
มากยิ่งขึ้นกว่ายุคก่อน

เราต้องยอมรับความจริงว่า ยังมีช่องว่างระหว่างเรื่องที่ครูสอนกับสิ่งที่นักเรียนปฏิบัติใน
ชีวิตจริง เมื่อพิจารณาถึงสถิติการตั้งครรภ์ การทำแท้งและการติดเชื้อเอชไอวีในวัยรุ่น การล่วง
ละเมิดและความรุนแรงทางเพศ การใช้ฉ้อฉลและผลกระทบทางสุขภาพกายใจอันเนื่องมาจากความ
พยายามต่างๆ ที่จะเปลี่ยนแปลงรูปร่างหน้าตาให้สวยงามและดึงดูดทางเพศ ข้อเท็จจริงเหล่านี้เป็น
แรงผลักดันการพัฒนาหลักสูตรเพศศึกษาให้สอดคล้องและตรงกับวิถีเพศ เพื่อให้ผู้เรียนจะได้
ประโยชน์และสามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างแท้จริง

จุดมุ่งหมายของการจัดเพศศึกษา

เมื่อเราคำนึงถึงผลลัพธ์สุดท้ายที่เราต้องการ คือ การสร้างเยาวชนที่มีคุณลักษณะที่พึง
ประสงค์ที่จะนำไปสู่สุขภาพทางเพศ จุดมุ่งหมายของเพศศึกษาควรครอบคลุมถึงเรื่องต่อไปนี้

- เพื่อให้ข้อมูลที่ถูกต้องและรอบด้านกับเยาวชนในเรื่องวิถีเรื่องเพศของมนุษย์
รวมถึงการเติบโต และพัฒนาการตามช่วงวัย การเจริญพันธุ์ การเรียนรู้เกี่ยวกับสรีระ
ร่างกาย การจัดการอารมณ์เพศ การช่วยตัวเอง ชีวิตครอบครัว การตั้งครรภ์ การ
ให้กำเนิดทารก การดูแลเลี้ยงดูเด็ก การตอบสนองทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ การ
คุมกำเนิด การยุติการตั้งครรภ์ การใช้ความรุนแรงทางเพศ เอดส์ และโรคติดต่อทาง
เพศสัมพันธ์อื่นๆ
- เพื่อจัดโอกาสที่เปิดกว้างและปลอดภัย ให้เยาวชนได้ตั้งคำถาม สำรวจ แลก
เปลี่ยนความคิด และประเมินทัศนคติของตนเองและสังคมในเรื่องเพศ เพื่อบ่มเพาะ
ทัศนคติที่เปิดกว้าง ยอมรับความแตกต่าง ไม่ด่วนตัดสิน และเพื่อทำความเข้าใจการ

ให้คุณค่าในเรื่องต่างๆ จากครอบครัว การพัฒนาวิธีคิดในการให้คุณค่าของตนเอง การสร้างคุณค่าในตัวเอง การพัฒนาความเข้าใจในเรื่องความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว และความสัมพันธ์กับคนแต่ละเพศ รวมทั้งการเรียนรู้และทำความเข้าใจถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อครอบครัวและผู้อื่น

- เพื่อ**พัฒนาทักษะ**ต่างๆ ที่จำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์ มีปฏิสัมพันธ์ และการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร การตัดสินใจ การบอกความต้องการของตนเอง การยืนยันความคิดเห็น การต่อรอง การจัดการความขัดแย้งที่อาจมี การปฏิเสธ รวมถึงความสามารถในการสร้าง พัฒนา และรักษาสัมพันธไมตรีที่ทุกฝ่ายพึงพอใจ การแก้ปัญหา รวมทั้งการหาความช่วยเหลือ
- เพื่อ**พัฒนาและฝึกฝนความรับผิดชอบ**ในเรื่องสัมพันธภาพ และความสัมพันธ์ทางเพศทั้งต่อตัวเองและผู้อื่นในทุกแง่มุม ไม่ว่าจะเป็นการเลือกที่จะไม่มีเพศสัมพันธ์ หรือการมีเพศสัมพันธ์โดยมีการป้องกันโรคและการตั้งครรภ์โดยไม่พร้อม รวมถึงการคาดการณ์ และจัดการกับแรงกดดันที่จะนำไปสู่เพศสัมพันธ์ที่ไม่ได้เกิดจากความยินยอมพร้อมใจ

การให้การศึกษาเรื่องเพศศึกษาแบบรอบด้าน ควรเตรียมเยาวชนให้เข้าใจเรื่องวิถีชีวิตทางเพศเมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่อย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงการช่วยให้เยาวชนเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพในการดูแลคนอื่น การสนับสนุนช่วยเหลือ การไม่ใช้ความรุนแรง หรือกำลังบังคับคนอื่น และการพัฒนาความสัมพันธ์ใกล้ชิดและสัมพันธภาพทางเพศที่ทั้งสองฝ่ายต่างพึงใจ ยินยอม และเคารพกัน นอกจากนี้ การจัดการศึกษาเรื่องเพศ ควรเป็นส่วนหนึ่งของการออกแบบการเรียนรู้เพื่อช่วยในการลดผลกระทบในทางลบจากเพศสัมพันธ์ ได้แก่ การตั้งครรภ์เมื่อไม่พร้อม การติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การติดเชื้อเอชไอวี ตลอดจนการใช้ความรุนแรงทางเพศ

เพศศึกษาครอบคลุมเรื่องอะไรบ้าง

ไม่ว่าเราจะจัดการเรียนรู้เพศศึกษาหรือไม่ วัยรุ่นส่วนใหญ่ก็สนใจและพร้อมจะเรียนรู้เรื่องเพศจากเพื่อน สิ่งพิมพ์ ภาพยนตร์ วีซีดี และอินเทอร์เน็ตอยู่แล้ว แต่เราไม่อาจแน่ใจได้เลยว่าสิ่งที่วัยรุ่นเรียนรู้จากช่องทางเหล่านั้นเป็นข้อมูลหรือข้อเท็จจริงแบบใด ส่งผลต่อการรับรู้และทัศนคติในเรื่องเพศของเยาวชนอย่างไร การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาจึงเป็นโอกาสที่จะแก้ไขความเข้าใจที่ผิด ให้ความรู้ที่ถูกต้องอย่างเพียงพอ และครอบคลุมเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ต่อไปนี้

๑. **พัฒนาการของมนุษย์ (Human Development)** การเปลี่ยนแปลงทางสรีระเมื่อเข้าสู่วัยหนุ่มสาว พัฒนาการทางเพศ การสืบพันธุ์ ภาพลักษณ์ต่อร่างกาย (body image) ตัวตนทางเพศและรสนิยมทางเพศ (sexual identity and orientation)
๒. **สัมพันธภาพ (Relationships)** ในมิติของครอบครัว เพื่อน การคบเพื่อนต่างเพศ ความรัก การใช้ชีวิตคู่ การแต่งงาน การเลี้ยงดูลูก
๓. **ทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต (Personal Skills)** เพราะความรู้และข้อมูลที่ได้รับเกี่ยวกับเพศนั้นไม่เพียงพอที่จะช่วยให้เยาวชนสามารถรับมือกับเหตุการณ์และแรงกดดันต่างๆ ที่ประสบในชีวิตจริง เพศศึกษาควรนำไปสู่การพัฒนาให้เยาวชนเกิดกระบวนการวิเคราะห์และทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต ได้แก่
 - การให้คุณค่ากับสิ่งต่างๆ ซึ่งระบบการให้คุณค่านี้เป็นตัวชี้นำพฤติกรรม เป้าหมาย และการดำเนินชีวิตของเรา
 - การสื่อสาร การรับฟัง การแลกเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิดที่สอดคล้องหรือแตกต่างกัน
 - การตัดสินใจ การต่อรอง การทำความเข้าใจเพื่อบรรลุความตั้งใจหรือทางเลือกที่ตนสามารถรับผิดชอบได้
 - การรักษาและยืนยันในความเป็นตัวของตัวเอง สามารถแสดงความรู้สึก ความต้องการของตนเองโดยเคารพในสิทธิของผู้อื่น
 - การจัดการกับแรงกดดันจากเพื่อน สิ่งแวดล้อม และอคติทางเพศ
 - การแสวงหาคำแนะนำ ความช่วยเหลือ การจำแนกแยกแยะข้อมูลที่ต้องออกจากที่ไม่ถูกต้อง

๔. **พฤติกรรมทางเพศ (Sexual Behavior)** ที่พัฒนาไปตามช่วงชีวิต การเรียนรู้ อารมณ์เพศ การจัดการอารมณ์เพศ การช่วยตัวเอง จินตนาการทางเพศ การแสดงออกทางเพศ การละเว้นการมีเพศสัมพันธ์ การตอบสนองทางเพศ การเสื่อมสมรรถภาพทางเพศ
๕. **สุขภาพทางเพศ (Sexual Health)** เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์จากความสัมพันธ์ทางเพศ เพศศึกษาควรให้ความรู้เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย วิธีการคุมกำเนิด การทำแท้ง การป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และเอดส์ การล่วงละเมิดทางเพศ ความรุนแรงทางเพศ และอนามัยเจริญพันธุ์
๖. **สังคมและวัฒนธรรม (Society and Culture)** วิธีการเรียนรู้และการแสดงออกในเรื่องเพศของบุคคลได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศทางสังคมและวัฒนธรรม เพศศึกษาจึงควรเปิดโลกทัศน์ให้เข้าใจบทบาททางเพศ เรื่องเพศในบริบทของสังคม วัฒนธรรม กฎหมาย ศิลปะและสื่อต่างๆ

ทัศนคติและความเชื่อในเรื่องเพศ

แต่ละครอบครัว แต่ละบุคคล รวมทั้งครูผู้จัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาต่างมีทัศนคติต่อเรื่องเพศและให้คุณค่าต่อพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องซึ่งอาจเหมือนหรือแตกต่างกัน การจัดหลักสูตรเพศศึกษาควรเปิดโอกาสให้เยาวชนได้รับรู้ ทบทวนและตรวจสอบความคิดความเชื่อในเรื่องเพศอย่างเปิดกว้าง ไม่ด่วนตัดสินที่จะคล้อยตามความคิดใดๆ โดยปราศจากข้อมูลและการคิดไตร่ตรอง กระบวนการเช่นนี้จะช่วยให้เยาวชนมีความคิดเห็นที่เป็นตัวของตัวเอง สามารถดูแลตนเองตามวิถีเพศที่ตนเลือกให้มีผลทางบวกทั้งด้านสุขภาพกาย ใจ สังคม ของตนเองและคนที่เกี่ยวข้อง

การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาที่จะให้ผลเช่นนี้ จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ผู้จัดการเรียนรู้ต้องตระหนักและระมัดระวัง ไม่นำทัศนคติ ความเชื่อเกี่ยวกับเพศของตนเองมากำหนดและชี้นำผู้เรียนซึ่งจะมีผลเชิงลบต่อการจัดการเรียนรู้ เช่น แม้ว่าครูมีความเชื่อส่วนตัวว่าไม่ควรมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน การเป็นเกย์หรือเลสเบี้ยนเป็นเรื่องผิด ฯลฯ แต่ครูยังคงต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับการมี

เพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและวิธีการคุมกำเนิด ไม่ใช่หรือแสดงท่าทีเชิงลบต่อพฤติกรรมดังกล่าว (ที่ขัดแย้งกับความเชื่อส่วนบุคคลของคุณ)

เราต้องไม่ลืมว่าสิ่งสำคัญที่สุดของการยัดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางคือ การจัดการเรียนรู้ที่เกิดประโยชน์ต่อตัวผู้เรียน มากกว่ามุ่งเน้นที่จะหล่อหลอมเยาวชนให้มีวิถีเพศตามทัศนคติของเรา ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในสังคมและภาวะแวดล้อมที่ผู้เรียนต้องเผชิญ

เพศศึกษาที่มุ่งเน้นข้อห้ามทางสังคมและความผิดบาปนั้นพบว่า ไม่ประสบความสำเร็จในการช่วยเยาวชนให้มีชีวิตทางเพศที่ปลอดภัย ดังจะเห็นได้จากสถิติอายุเมื่อเริ่มมีเพศสัมพันธ์ จำนวนคู่นอนโดยเฉลี่ย อัตราการตั้งครรภ์และการทำแท้งที่ไม่ปลอดภัยของเยาวชน อัตราการติดเชื้อเอชไอวีที่เพิ่มขึ้นในกลุ่มเยาวชน ข้อมูลเหล่านี้ชี้ชัดว่าเราไม่อาจจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาอย่างเดิมได้อีกแล้ว

เพศศึกษาจะเริ่มกันเมื่อใด และอย่างไร

เพศศึกษาที่ได้ผลควรเริ่มต้นก่อนที่เยาวชนจะเข้าสู่วัยหนุ่มสาวและก่อนที่จะเกิดแบบแผนพฤติกรรมที่ยั่งยืน การจัดเพศศึกษาควรเป็นการให้ข้อมูลอย่างต่อเนื่องโดยเริ่มจากเรื่องพื้นฐานไปสู่ความรู้ความเข้าใจที่ซับซ้อน เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจที่สะสมต่อเนื่องช่วยชี้นำทางในยามที่เยาวชนต้องการใช้ในชีวิต

อันที่จริงนับว่าเป็นเรื่องยากที่จะรู้ได้ว่าควรเริ่มเรื่องใดเมื่อใดจึงจะเหมาะสม ไม่เร็วไปและไม่ช้าไป ประเด็นสำคัญจึงอยู่ที่การมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด สร้างความไว้วางใจและเปิดกว้างพอที่ทำให้เกิดความกล้าที่จะพูดคุยซักถาม บทบาทท่าทีของครูจึงเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกไว้วางใจและกล้าพูดกล้าถาม ความรู้สึกอายและไม่สะดวกใจที่จะพูดคุยเรื่องเพศนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้กับทั้งตัวครูและผู้เรียน

๒๖

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๖

แต่ถ้าเรามองว่า การจัดเพศศึกษาคือการพูดคุยแลกเปลี่ยนทัศนะ ค่านิยม รวมทั้งการให้ข้อเท็จจริงในเรื่องราวที่กำลังอยู่ในความสนใจก็จะช่วยให้การจัดการเรียนรู้นั้นเป็นธรรมชาติ ซึ่งเรื่องนี้ต้องอาศัยตัวครูเป็นผู้เริ่มต้นสร้างบรรยากาศและเป็นแบบอย่างในการทำให้เห็นว่าการพูดคุยในเรื่องเพศนั้นเป็นไปได้และเป็นเรื่องธรรมดา

สำหรับความกังวลใจว่า การพูดถึงเรื่องเพศจะเป็นการกระตุ้นความอยากรู้และเร่งให้เยาวชนเกิดการทดลองหาประสบการณ์ทางเพศ จากการศึกษาติดตามผลของการจัดเพศศึกษาชี้ว่า นอกจากจะช่วยให้เพิ่มความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องเพศแล้ว การจัดให้มีการเรียนรู้เรื่องเพศยังส่งผลต่อการทำให้เยาวชนเริ่มมีเพศสัมพันธ์ช้าลง คือ อายุของการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกสูงขึ้น นอกจากนี้ยังลดความเสี่ยงที่จะเกิดผลด้านลบจากการมีเพศสัมพันธ์ เช่น เยาวชนที่มีประสบการณ์ทางเพศแล้วมีการป้องกันตัวเองมากขึ้น

ดังนั้น การเริ่มจัดการเรียนรู้โดยให้ข้อมูลที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงพัฒนาการของวัย การพัฒนาทักษะในการคิด วิเคราะห์ จะทำให้เยาวชนมีทักษะการจัดการสถานการณ์ในชีวิตและส่งผลในทางป้องกันและบรรเทาผลด้านลบ มากกว่าที่จะกระตุ้นให้อยากรู้และอยากทดลองดังที่ผู้ใหญ่วางกังวลใจ

คุณพร้อมไหมที่จะ “จัดการเรียนรู้” เรื่องเพศศึกษา

หากเรายอมรับได้ว่าสังคมไทยได้ก้าวสู่การใช้ชีวิตทางเพศในลักษณะที่บุคคลไม่ว่าหญิงหรือชายต่างก็มีโอกาสที่จะมีคู่เพศสัมพันธ์ในตลอดชีวิตได้มากกว่าหนึ่งคน และสภาพเศรษฐกิจสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงได้ทำให้บทบาทหญิงชายเปลี่ยนแปลงไปจากที่กรอบทางวัฒนธรรม และค่านิยมในอดีตได้กำหนดขอบเขตไว้ การเรียนรู้และเข้าใจเรื่องเพศมีความจำเป็นยิ่งในการที่บุคคลจะสามารถพัฒนาสัมพันธภาพทางเพศกับผู้อื่น และรักษาความสัมพันธ์กับคู่ของตนไว้อย่างมั่นคง โดยมีความขัดแย้งน้อยที่สุดและมีความสุขในชีวิตทางเพศมากที่สุด

การให้การศึกษาในเรื่องดังกล่าวจำเป็นต้องเริ่มในวัยเยาว์ คนในรุ่นผู้ใหญ่ที่ปัจจุบันอายุเลย ๔๐ ปีไปแล้วคงมองเห็นได้ดีว่าในช่วงกว่า ๓๐ ปีมานี้ สังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตทางเพศไปอย่างมาก คนวัยนี้จึงรู้สึกวิตกกังวลมากมายที่เห็นเยาวชนช่วงอายุ ๑๐ - ๒๐ ปีมีการพัฒนาสัมพันธภาพกับเพื่อนหญิงชายในวัยเดียวกันในระดับที่ทำให้ผู้ใหญ่เกิดอาการ “ยอมรับไม่ได้” บ่อยครั้ง เพราะสิ่งที่มองเห็นขัดกับสิ่งที่ตนได้รับการปลูกฝังมาเมื่อครั้งเติบโตเป็นวัยรุ่น และกลุ่มคนวัยนี้เองซึ่งเป็นพ่อเป็นแม่ เป็นครูและมีหน้าที่บ่มเพาะเยาวชนให้เข้าใจเรื่องเพศและสามารถจะใช้ชีวิตทางเพศที่ปลอดภัยและมีความสุข แต่คนที่กำลังสับสน ขุ่นเคืองและ “ทำใจไม่ได้” เหล่านี้จะทำหน้าที่ข้างต้นได้อย่างไร

หลายคนอาจเห็นว่าแนวคิดพื้นฐานเรื่องเพศศึกษาที่นำมาพัฒนาหลักสูตรนี้มีอิทธิพลจากแนวคิดแบบ “ตะวันตก” แต่แท้จริงแล้ว คณะผู้พัฒนาหลักสูตรเห็นว่าปรัชญาพื้นฐานของแนวคิดดังกล่าวนั้นเป็นสากลและตั้งอยู่บนความเชื่อในเรื่องสิทธิการเรียนรู้เพื่อเข้าใจธรรมชาติทางเพศของมนุษย์โดยไม่ถูกปิดบังหรือกีดกัน

ผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาจำเป็นต้องยอมรับข้อตกลงพื้นฐานนี้อย่างจริงจัง ข้อตกลงเหล่านี้ทำหยากรอบแนวคิดทางวัฒนธรรมที่เราได้รับการปลูกฝังมาอย่างแน่นหนาในอดีต ผู้สนใจจะจัดการเรียนรู้เรื่องเพศสำหรับเยาวชนจึงต้องเริ่มถามตนเองอย่างจริงจังก่อนว่า ยอมรับข้อตกลงพื้นฐานต่อไปนี้ได้หรือไม่^๑

๑ แปลและเรียบเรียงจาก Life Planning Education: A Youth Development Program (revised edition 1995). USA. www.advocatesforyouth.org อ้างใน หนังสือแนวคิดในการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูและผู้ปฏิบัติงานด้านเพศศึกษาสำหรับเยาวชน. โครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจองค์การแพธ. กรุงเทพฯ: เฮอร์เจนท์ แอท., ๒๕๕๐.

การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาสำหรับเยาวชน ควรอยู่บนฐานความเชื่อและการให้คุณค่าในเรื่องต่อไปนี้

๑. เยาวชนมีความคิดเห็นและมีความสามารถในการตัดสินใจเลือกสิ่งที่เหมาะสมกับตนเองได้ หากได้รับข้อมูลที่เป็นจริงอย่างสมบูรณ์ รวมทั้งมีทักษะที่เหมาะสม และมีทักษะในการจัดการกับทางเลือกเหล่านั้น
๒. เยาวชนควรได้รับโอกาสที่จะรับรู้ข้อมูลอย่างรอบด้าน รวมทั้งมีโอกาสแลกเปลี่ยนทัศนะให้สามารถมองโลกได้อย่างรู้จักคิดวิเคราะห์ และได้รับการฝึกฝนทักษะในการดำเนินชีวิต การมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และการมีสุขภาวะทางเพศที่ดี
๓. การเรียนรู้จากประสบการณ์ (ทั้งประสบการณ์จริงและประสบการณ์จำลอง) ถือเป็นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพยิ่ง ผู้ดำเนินกิจกรรมจึงควรมีทักษะที่เหมาะสมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เยาวชน
๔. ผู้ใหญ่ที่จะเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเพศสำหรับเยาวชน จะต้องวางใจและเชื่อมั่นในศักยภาพของเยาวชน
๕. เรื่องเพศเป็นความต้องการตามธรรมชาติและเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตปกติของบุคคลที่มีสุขภาวะดีทั่วไป ทั้งยังเป็นความต้องการที่มีอยู่ตลอดช่วงชีวิต
๖. แต่ละบุคคลล้วนมีคุณค่าและศักดิ์ศรี จึงไม่สามารถแบ่งแยกกีดกันด้วยเพศ เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม หรือรสนิยมทางเพศ

การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาสำหรับเยาวชน ควรอยู่บนฐานความเชื่อและการให้คุณค่าในเรื่องต่อไปนี้

๗. การบังคับทั้งทางกาย วาจา และใจ ทั้งโดยการใช้กำลังหรือการใช้วาจาบีบบังคับ หรือการใช้อำนาจจากบทบาทที่ตนมีอยู่ให้ผู้อื่นปฏิบัติ คิด หรือเชื่อตาม โดยขัดเจตจำนงของบุคคลนั้น ถือว่าเป็นเรื่องที่ผิดจริยธรรม
๘. บุคคลย่อมต้องรับผิดชอบต่อการกระทำและผลของการกระทำของตน
๙. สัมพันธภาพระหว่างบุคคลที่ดีย่อมต้องมีการสื่อสารอย่างเปิดเผยและตรงไปตรงมา เยาวชนควรได้รับการส่งเสริมให้เปิดเผยและสามารถบอกเล่าหรือปรึกษาความคับข้องใจในชีวิต รวมถึงเรื่องเพศ ไม่ว่าจะเป็นกับเพื่อน ผู้ใหญ่ ผู้ปกครอง หรือคู่รักของตนโดยไม่มีการตัดสินคุณค่า
๑๐. เมื่อพูดถึงการป้องกันการตั้งครรภ์โดยไม่พึงประสงค์และการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์แก่เยาวชน จะต้องมีการเลือกมากกว่าการไม่มีเพศสัมพันธ์เท่านั้น

แปลและเรียบเรียงจาก

Life Planning Education: A Youth Development Program (revised edition 1995),
Advocates for Youth, USA. www.advocatesforyouth.org

แม้จะไม่ใช่ว่าเรื่องง่ายที่ผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษานั้นจะสามารถวิเคราะห์ตนเองหรือตั้งคำถามอย่างจริงจังว่าตนเองนั้น “รับได้” กับข้อตกลงพื้นฐานเพียงไร อย่างไรก็ตาม ผู้ดำเนินกิจกรรมควรคำนึงว่าการที่ผู้เรียนจะได้รับประโยชน์จากกิจกรรมคือ สามารถเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ของคู่มือฯ ได้หรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับ การเปิดใจกว้าง ยอมรับความเห็นและรับฟังเยาวชน โดยไม่นำค่านิยมและความเชื่อส่วนตัวของผู้ดำเนินกิจกรรมมาเป็น “คำตอบ” หรือ “คำแนะนำ” ต่อผู้เรียน

๓๐

หน้า

จาก “ครูผู้รู้” สู่ “ผู้จัดการเรียนรู้”

เพศศึกษานั้นถือเป็น “วิชา” ที่ต้องอาศัยการเรียนรู้เช่นเดียวกับความรู้ด้านอื่นๆ แต่ต่างกันตรงที่ความสำเร็จของการเรียนรู้มิใช่การทำ “ข้อสอบ” แล้วผ่าน เพราะเนื้อหาเพศศึกษาที่ครอบคลุมมากกว่าการมีเพศสัมพันธ์นั้นไม่มีมิติที่หลากหลายและเชื่อมโยงบุคคลกับสภาพแวดล้อมที่สังกัดอยู่ การสอบผ่านในเรื่องเพศศึกษาของแต่ละคนจึงแตกต่างกันโดยขึ้นอยู่กับภาวะและสถานการณ์ชีวิตของบุคคลนั้นๆ ตั้งแต่เกิดจนตาย เพศศึกษาจึงเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ที่สำคัญการเรียนรู้นั้นมิได้เกิดจากในห้องเรียนอย่างเดียว แต่เป็นผลจากสภาพแวดล้อมที่คนๆ หนึ่งเติบโตและมีชีวิตอยู่ เช่น การเลี้ยงดูในครอบครัว อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ฯลฯ

ความท้าทายของผู้จัดกระบวนการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาจึงมีได้อยู่ที่ “การเป็นผู้รู้เรื่องเพศ” และใช้การ “สั่งสอน” เหมือนวิชาอื่นๆ เพราะทุกคนมีประสบการณ์การเรียนรู้เรื่องเพศที่ต่างกันไปแล้ว และสิ่งสมการเรียนรู้นั้นเป็นค่านิยมของตัวเอง จึงมีความคิด ความรู้สึกและตัดสินใจที่ได้นั้นหรือรับรู้ใหม่จากบรรทัดฐานของตัวเอง ซึ่งเป็นผลจากการอยู่ในครอบครัว ชุมชน และในสังคมที่มีค่านิยมประเพณีวัฒนธรรม และบรรทัดฐานใน “เรื่องเพศ” แตกต่างกัน

นอกจากนี้สังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่างๆ จนถึงขั้นไร้พรมแดนนี้ ทำให้เยาวชนสามารถเข้าถึงความรู้และข้อมูลเรื่องเพศได้ด้วยตัวเอง โดย

เฉพาะการเข้าถึงสื่อกระตุ้นอารมณ์ทางเพศในหลายรูปแบบเพื่อสนองตอบความอยากรู้อยากลอง และสัญชาตญาณทางเพศของมนุษย์ เพศศึกษาจึงไม่มุ่งให้คำตอบตายตัว แต่ควรเปิดโอกาสให้เยาวชนคิดและตั้งคำถามกับสิ่งที่ได้ยินได้เห็น แสวงหาทางเลือกและตัดสินใจด้วยตัวเอง

ดังนั้นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ที่ต้องการให้เพศศึกษาส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน ต้องสามารถเลือกวิธีการเรียนรู้ที่คำนึงถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน การใช้วิธีการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบเพื่อ “ดึงและคง” ความสนใจของผู้เรียนไว้ให้ได้ รวมทั้งการทบทวนหรือย้ำเนื้อหาเดียวกันในกิจกรรมหลายรูปแบบเช่นกัน

สิ่งที่ควรตระหนักอีกอย่างหนึ่งคือ ผู้เรียนสามารถประเมินทักษะหรือค่านิยมของผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ซึ่งสะท้อนจากวิธีการตั้งและตอบคำถาม การยกตัวอย่างที่ใช้ในการอธิบาย บทเรียน รวมถึงสีหน้าท่าทางของผู้จัดการเรียนรู้ที่มีต่อคำพูดหรือการแสดงออกของผู้เรียน หากผู้เรียนประเมินได้ว่า ผู้จัดการเรียนรู้ไม่ยอมรับหรือไม่ชอบเรื่องใด ก็จะไม่กล้าแสดงความเห็นหรือความรู้สึกจริงๆ ต่อเรื่องนั้น เพราะคาดว่าผู้จัดการเรียนรู้อาจจะไม่พอใจ จึงทำให้ผู้จัดการเรียนรู้ไม่สามารถ “เข้าถึง” ผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

คู่มือการจัดกิจกรรมเพศศึกษา “ก้าวอย่างอย่างเข้าใจ” ประกอบด้วยแผนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ทั้งผู้ใหญ่และเยาวชนได้เรียนรู้จากกัน ถ้าเป็นครูอาจารย์ก็จะปรับบทบาทจากการเป็นผู้สั่งสอนเป็น “ผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้” หรือ “ผู้จัดการเรียนรู้” โดยอาศัยทักษะสำคัญ ได้แก่ การฟัง การตั้งคำถาม การจับประเด็น และการสรุปเนื้อหาเพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักว่า ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ มีศักยภาพในการคิดและตัดสินใจ สามารถเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้เพศศึกษาในชั้นเรียนให้เข้ากับการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงในชีวิตประจำวันได้

ข้อแนะนำในการใช้คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาแบบรอบด้าน (Comprehensive Sexuality Education) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖

๓๓

หน้า

๑. คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพศศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ประกอบด้วยแผนการเรียนรู้ ๑๓ แผน เพื่อให้ครูใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาอย่างสะดวก เป้าหมายที่สำคัญของหลักสูตรนี้คือ มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้เพศศึกษาที่สอดคล้องกับพัฒนาการตามวัยอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ และสามารถบรรลุเป้าหมายพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของวัยรุ่นที่มีสุขภาวะทางเพศ
๒. เนื้อหาคู่มือประกอบด้วยแผนการเรียนรู้ที่ระบุแนวคิด จุดประสงค์การเรียนรู้ และสาระสำคัญ โดยจัดทำขึ้นอย่างสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ทั้งนี้ แต่ละสถานศึกษาสามารถพิจารณา จัดสรร หรือบูรณาการแผนการเรียนรู้ให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมของเยาวชน
๓. แผนการเรียนรู้แต่ละแผน เน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ “ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” และเป็นการเรียนรู้ไปพร้อมๆ กันระหว่างครูกับนักเรียน ดังนั้น ครูควรให้ความสำคัญกับบรรยากาศในการดำเนินกิจกรรม โดยตระหนักถึงบทบาทของตนว่า คือ “ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้” (Facilitator) มิใช่ “ผู้สั่งสอน” แต่เป็นผู้กระตุ้น ตั้งคำถาม สร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ แสดงและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมทั้งช่วยเพิ่มเติมข้อมูลที่สำคัญ และเชื่อมโยงให้ผู้เรียนเห็นความคิดรวบยอดและสาระสำคัญ ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้จำเป็นต้องวางใจและให้ความเชื่อมั่นในศักยภาพเยาวชน และต้องสามารถเลือกกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในช่วงวัยรุ่น
๔. ผู้สนใจนำแผนการเรียนรู้ในคู่มือฯ นี้ไปใช้ จำเป็นต้องสำรวจทัศนคติค่านิยมของตนในเรื่องเพศ และตระหนักถึงอิทธิพลของค่านิยมส่วนบุคคลที่อาจมีต่อการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากบทบาทของผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ต้องเปิดใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลาย โดย

ไม่ด่วนตัดสิน ไม่ยึดติดกับความคิดเห็นของตนเองเป็นสำคัญ สามารถสร้างความไว้วางใจและบรรยากาศผ่อนคลายระหว่างการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกสะดวกใจที่จะแสดงความคิดเห็นหรือซักถามได้อย่างเต็มที่

ทั้งนี้ หากครูได้ผ่านกระบวนการอบรมเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาแล้ว จะทำให้เกิดความมั่นใจ และมีความรู้ความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้นใน ๓ ประเด็น คือ เรื่องเพศวิถี (Sexuality) กระบวนการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-centered) และการพัฒนาเยาวชนเชิงบวก (Positive Youth Development)

๕. คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษานี้ นอกจากจะประกอบด้วยแผนการเรียนรู้ที่ครูสามารถนำไปปรับใช้ให้เข้ากับผู้เรียนแล้ว ในท้ายแผนยังมีข้อมูลความรู้เพิ่มเติมที่ครูสามารถใช้ตอบคำถามหรือแก้ไขความเข้าใจเรื่องเพศที่ผิดๆ ได้ แต่เนื่องจากปัจจุบันข้อมูลข่าวสารเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ดังนั้น จึงควรหาข้อมูลความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ที่ถูกต้องและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

หลักการสำคัญในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.๒๕๕๑ คือการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด การจัดหลักสูตรในสถานศึกษาจึงมีความยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้

การจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง และเป็นระบบตามลำดับขั้นตอนของเนื้อหาและความเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของผู้เรียน เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนในระยะยาว

จากการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง ในหลักสูตรใหม่นี้ พบว่า เนื้อหาสาระของเพศศึกษารอบด้าน สอดคล้องกับตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางของกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนที่จะนำแผนการเรียนรู้เพศศึกษาไปปรับใช้ได้

นอกจากนั้น ยังพบว่า เนื้อหาเพศศึกษารอบด้านมีความสอดคล้องกับแนวคิดและแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดังนั้น สถานศึกษา จึงมีทางเลือกในการจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านเข้าสู่หลักสูตรสถานศึกษาตามความพร้อมของสถานศึกษา อาทิ จัดให้เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มสาระสุขศึกษา จัดไว้ในวิชาแนะแนว ชั่วโมงโฮมรูม หรือการเปิดสาระเพิ่มเติม เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องระหว่างตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง ตามหลักสูตรแกนกลางฯ ๒๕๕๑ นี้ พบว่า เพศศึกษาสอดคล้องและสามารถบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังนี้

๑. กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา

สาระที่ ๑ การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์

มาตรฐาน พ ๑.๑ เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์

สาระที่ ๒ ชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน พ ๒.๑ เข้าใจและเห็นคุณค่าตนเอง ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต

สาระที่ ๔ การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพ และการป้องกันโรค

มาตรฐาน พ ๔.๑ เห็นคุณค่า และมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

สาระที่ ๕ ความปลอดภัยในชีวิต

มาตรฐาน พ ๕.๑ ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การใช้ยาเสพติด และความรุนแรง

๒. กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม

มาตรฐาน ส ๑.๑ รู้และเข้าใจประวัติ ความสำคัญ ศาสนา หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ และศาสนาอื่น มีศรัทธาที่ถูกต้อง ยึดมั่น และปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

สาระที่ ๒ หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส ๒.๑ เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

สาระที่ ๔ ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส ๔.๒ เข้าใจพัฒนาการของมนุษยชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบันในด้านความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญ และสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

๓. กลุ่มสาระภาษาไทย

สาระที่ ๑ การอ่าน

มาตรฐาน ท ๑.๑ ใช้กระบวนการอ่าน สร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ ๒ การเขียน

มาตรฐาน ท ๒.๑ ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ ๓ การฟัง การดู การพูด

มาตรฐาน ท ๓.๑ สามารถเลือกฟัง ดู และอ่าน อย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความคิดเห็น ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

๓๗

แนวทางการวัดการประเมินเรียนรู้เชิงลึก

สาระที่ ๕ วรรณคดีและวรรณกรรม วิพากษ์วรรณคดี และวรรณกรรมไทย อย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

มาตรฐาน ท ๕.๑ เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจาร์ณวรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

๔. กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์

สาระที่ ๑ สิ่งมีชีวิตกับกระบวนการดำรงชีวิต

มาตรฐาน ว ๑.๑ เข้าใจหน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต ความสัมพันธ์ของโครงสร้าง และหน้าที่ระบบต่าง ๆ ของสิ่งมีชีวิตที่ทำงานสัมพันธ์กัน มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตของตนเอง และดูแลสิ่งมีชีวิต

มาตรฐาน ว ๑.๒ เข้าใจกระบวนการและความสำคัญของการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม และวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้เทคโนโลยีชีวภาพที่มีผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

๕. กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

สาระที่ ๑ การดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน ง ๑.๑ เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

สาระที่ ๓ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

มาตรฐาน ง ๓.๑ เข้าใจ เห็นคุณค่า และใช้กระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูลการเรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำงาน และอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และมีคุณธรรม

๓๙

๖. กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ

สาระที่ ๓ ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

มาตรฐาน ต ๓.๑ ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนาและเปิดโลกทัศน์ของตน

นอกจากเพศศึกษา จะสอดคล้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ข้างต้นแล้ว ยังพบว่า กระบวนการเรียนรู้เพศศึกษายังสอดคล้องกับ **กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน** ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อความเป็นมนุษย์สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข โดยเนื้อหาสาระของเพศศึกษา สอดคล้องกับ**มาตรฐานการแนะแนวด้านผู้เรียน** ซึ่งกำหนดไว้โดยกลุ่มพัฒนา มาตรฐานและการประกันคุณภาพภายใน สพฐ. เพื่อเป็นพื้นฐานในการวางแผนการเรียนรู้เพศศึกษา ในสถานศึกษา ดังนี้

- **มาตรฐานที่ ๑** รู้จัก เข้าใจ และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น หมายถึง มีความสามารถในการรู้จักและเข้าใจตนเอง ทั้งในด้านความถนัด ความสนใจ ความสามารถ จุดเด่น จุดด้อย นิสัย อารมณ์ ความภูมิใจ และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น
- **มาตรฐานที่ ๒** รู้จักแสวงหาและใช้ข้อมูลสารสนเทศ หมายถึง มีทักษะ และวิธีการในการแสวงหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ รวบรวม และจัดระเบียบข้อมูล สามารถจัดระบบ กลั่นกรองเลือกใช้ข้อมูลอย่างฉลาด เหมาะสม และเห็นคุณค่าในการใช้ข้อมูลสารสนเทศ

- **มาตรฐานที่ ๓** ตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ หมายถึง สามารถกำหนดเป้าหมายหรือปัญหา วางแผน วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผล ตลอดจนปรับปรุงแผนการดำเนินงาน โดยใช้ข้อมูล คุณธรรมและจริยธรรมเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ
- **มาตรฐานที่ ๔** ปรับตัวและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข หมายถึง การเข้าใจยอมรับตนเองและผู้อื่น มีความมั่นคงทางอารมณ์ แสดงออกอย่างเหมาะสม มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

เมื่อพิจารณาเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาอบด้าน ซึ่งมุ่งส่งเสริมให้เยาวชนได้เรียนรู้ตนเอง เรียนรู้ที่จะสร้างและรักษาความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ เป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคม โดยมีสุขภาพทางเพศและคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถคิด วิเคราะห์ เท่าทัน สามารถเผชิญจัดการการดำเนินชีวิตอย่างรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น ในกระบวนการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของเยาวชน ซึ่งสอดคล้องกับสมรรถนะสำคัญที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาให้เกิดกับผู้เรียน ดังตารางเปรียบเทียบ

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน เพศศึกษารอบด้าน	มุ่งพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต (Personal Skills)
๑. ความสามารถในการสื่อสาร ๒. ความสามารถในการคิด ๓. ความสามารถในการแก้ปัญหา ๔. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต ๕. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี	● เท่าทันการให้คุณค่ากับสิ่งต่างๆ ซึ่งเป็นตัวชี้นำพฤติกรรม เป้าหมายและการดำเนินชีวิต ● สามารถสื่อสาร รับฟัง แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึก ทั้งที่สอดคล้อง และแตกต่างกัน ● สามารถคิด วิเคราะห์ ตีอรรถ และเลือกตัดสินใจ รวมทั้งรับผิดชอบผลจากการตัดสินใจของตน ● สามารถยืนยงและรักษา ความเป็นตัวของตัวเอง โดยเคารพในสิทธิของผู้อื่น ● สามารถเผชิญและจัดการกับแรงกดดันจากเพื่อน สิ่งแวดล้อม และอคติทางเพศ ● แสวงหาคำแนะนำ ความช่วยเหลือ การจำแนก แยกแยะข้อมูลที่ถูกต้องออกจากที่ไม่ถูกต้อง

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.๒๕๕๑

และเพศศึกษา ระดับชั้น ม.๖

สาระที่ ๑ การเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์

มาตรฐาน พ ๑.๑ เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโตและพัฒนาการของมนุษย์

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา		ม.๖
ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง	แผนการเรียนรู้เพศศึกษา
๑. อธิบายกระบวนการสร้างเสริมและดำรงประสิทธิภาพการทำงานของระบบอวัยวะต่างๆ	● กระบวนการสร้างเสริมและดำรงประสิทธิภาพการทำงานของระบบอวัยวะต่างๆ - การทำงานของระบบอวัยวะต่างๆ - การสร้างเสริมและดำรงประสิทธิภาพของอวัยวะต่างๆ (อาหาร การออกกำลังกาย นันทนาการ การตรวจสุขภาพ ฯลฯ)	
๒. วางแผนดูแลสุขภาพตามภาวะการเจริญเติบโตและพัฒนาการของตนเองและบุคคลในครอบครัว	● การวางแผนดูแลสุขภาพของตนเองและบุคคลในครอบครัว	แผน ๒ รู้จัก เท้าทัน แผน ๔ เรื่องของเงาะ

๔๒

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๖

สาระที่ ๒ ชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน พ ๒.๑ เข้าใจและเห็นคุณค่าตนเอง ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต

๔๓

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา		ม.๖
ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง	แผนการเรียนรู้เพศศึกษา
๑. วิเคราะห์อิทธิพลของครอบครัว เพื่อน สังคม และวัฒนธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศและการดำเนินชีวิต	อิทธิพลของครอบครัว เพื่อน สังคม และวัฒนธรรมที่มีต่อพฤติกรรมทางเพศ และการดำเนินชีวิต	แผน ๑ ชีวิต ม.๖ แผน ๔ เรื่องของเงาะ แผน ๕ No condom, No sex แผน ๖ ใบอนุญาต การเป็นพ่อแม่ แผน ๗ วัฒนธรรมไทยกับเรื่องเพศ แผน ๘ เรื่องของวันรัน แผน ๑๑ มหาวิทยาลัยชีวิต
๒. วิเคราะห์ค่านิยมในเรื่องเพศตามวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมอื่นๆ	ค่านิยมในเรื่องเพศตามวัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมอื่นๆ	แผน ๓ ต่างคน ต่างเหตุผล แผน ๕ No condom, No sex แผน ๖ ใบอนุญาตการเป็นพ่อแม่ แผน ๗ วัฒนธรรมไทยกับเรื่องเพศ แผน ๑๑ มหาวิทยาลัยชีวิต

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา		ม.๖
ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง	แผนการเรียนรู้เพศศึกษา
๓. เลือกใช้ทักษะที่เหมาะสมในการป้องกัน ลดความขัดแย้ง และแก้ปัญหาเรื่องเพศและครอบครัว	● แนวทางในการเลือกใช้ทักษะต่างๆ ในการป้องกัน ลดความขัดแย้ง และแก้ปัญหาเรื่องเพศและครอบครัว - ทักษะการสื่อสารและสร้างสัมพันธภาพ - ทักษะการต่อรอง - ทักษะการปฏิเสธ - ทักษะการคิดวิเคราะห์ - ทักษะการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหา ฯลฯ	แผน ๑ ชีวิต ม.๖ แผน ๓ ต่างคน ต่างเหตุผล แผน ๕ No condom, No sex
๔. วิเคราะห์สาเหตุและผลของความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นระหว่างนักเรียน หรือเยาวชนในชุมชน และเสนอแนวทางแก้ไขปัญห	● ความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นระหว่างนักเรียนหรือเยาวชนในชุมชน - สาเหตุของความขัดแย้ง - ผลกระทบที่เกิดจากความขัดแย้งระหว่างนักเรียน หรือเยาวชนในชุมชน - แนวทางในการแก้ปัญหาที่อาจเกิดจากความขัดแย้งของนักเรียนหรือเยาวชนในชุมชน	แผน ๘ เรื่องของรันรัน

สาระที่ ๔ การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค

มาตรฐาน พ ๔.๑ เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ

๔๕

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา		ม.๖
ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง	แผนการเรียนรู้เพศศึกษา
๑. วิเคราะห์บทบาทและความรับผิดชอบของบุคคลที่มีต่อการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคในชุมชน	• บทบาทและความรับผิดชอบของบุคคลที่มีต่อการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคในชุมชน	แผน ๕ No condom, No sex แผน ๙ ที่เล่น ที่จริง แผน ๑๐ โอกาสเป็นของทุกคน แผน ๑๒ พลังคนหนุ่มสาว แผน ๑๓ ธรรมเนียมเรื่องเพศ
๒. วิเคราะห์หัตถิพผลของสื่อโฆษณาเกี่ยวกับสุขภาพเพื่อการเลือกบริโภค	• อิทธิพลของสื่อโฆษณาเกี่ยวกับสุขภาพ • แนวทางการเลือกบริโภคอย่างฉลาดและปลอดภัย	แผน ๗ วัฒนธรรมไทยกับเรื่องเพศ
๓. ปฏิบัติตนตามสิทธิของผู้บริโภค	• สิทธิพื้นฐานของผู้บริโภคและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้บริโภค	
๔. วิเคราะห์สาเหตุและเสนอแนวทางการป้องกันการเจ็บป่วยและการตายของคนไทย	• สาเหตุของการเจ็บป่วยและการตายของคนไทย เช่น โรคจากการประกอบอาชีพ โรคทางพันธุกรรม • แนวทางการป้องกันการเจ็บป่วย	แผน ๑๐ โอกาสเป็นของทุกคน แผน ๑๑ มหาวิทยาลัยชีวิต แผน ๑๒ พลังคนหนุ่มสาว

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา		ม.๖
ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง	แผนการเรียนรู้เพศศึกษา
๕. วางแผนและปฏิบัติตามแผนการพัฒนাসุภาพของตนเองและครอบครัว	● การวางแผนการพัฒนาสุภาพของตนเองและครอบครัว	แผน ๖ ใบอนุญาตการเป็นพ่อแม่ แผน ๑๒ พลังคนหนุ่มสาว
๖. มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาสุภาพของบุคคลในชุมชน	● การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาสุภาพของบุคคลในชุมชน	แผน ๑๐ โอกาสเป็นของทุกคน แผน ๑๑ มหาวิทยาลัยชีวิต แผน ๑๒ พลังคนหนุ่มสาว
๗. วางแผนและปฏิบัติตามแผนการพัฒนสมรรถภาพกายและสมรรถภาพกลไก	● การวางแผนพัฒนสมรรถภาพทางกายและสมรรถภาพกลไก	

สาระที่ ๕ ความปลอดภัยในชีวิต

มาตรฐาน พ ๕.๑ ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การใช้ยา สารเสพติด และความรุนแรง

๔๗

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา		ม.๖
ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง	แผนการเรียนรู้เพศศึกษา
๑. มีส่วนร่วมในการป้องกันความเสี่ยงต่อการใช้ยา การใช้สารเสพติด และความรุนแรง เพื่อสุขภาพของตนเอง ครอบครัว และสังคม	การจัดกิจกรรมป้องกันความเสี่ยงต่อการใช้ยา สารเสพติด และความรุนแรง	
๒. วิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากการครอบครอง การใช้และการจำหน่ายสารเสพติด	- การวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากการครอบครอง การใช้และการจำหน่ายสารเสพติด (ตนเอง ครอบครัว เศรษฐกิจ สังคม) - โทษทางกฎหมายที่เกิดจากการครอบครอง การใช้และการจำหน่ายสารเสพติด	
๓. วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพหรือความรุนแรงของคนไทย และเสนอแนวทางป้องกัน	ปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพของคนไทยและเสนอแนวทางป้องกัน	แผน ๙ ที่เล่น ที่จริง
๔. วางแผน กำหนดแนวทางลดอุบัติเหตุ และสร้างเสริมความปลอดภัยในชุมชน	การวางแผน กำหนดแนวทางลดอุบัติเหตุ และสร้างเสริมความปลอดภัยในชุมชน	

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา		ม.๖
ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง	แผนการเรียนรู้เพศศึกษา
๕. มีส่วนร่วมในการสร้างเสริมความปลอดภัยในชุมชน	● กิจกรรมการสร้างเสริมความปลอดภัยในชุมชน	
๖. ใช้ทักษะการตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อสุขภาพและความรุนแรง	● ทักษะการตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อสุขภาพ	แผน ๔ เรื่องของเงาะ แผน ๙ ที่เล่น ที่จริง
๗. แสดงวิธีการช่วยฟื้นคืนชีพอย่างถูกวิธี	● วิธีการช่วยฟื้นคืนชีพอย่างถูกวิธี	

สรุปตัวชี้วัดและแผนการเรียนรู้

เพศศึกษารอบด้านสาระสุขศึกษาและพลศึกษา ระดับชั้น ม.๖

๔๙

สรุปตัวชี้วัดและแผนการเรียนรู้

มาตรฐาน/ตัวชี้วัด	แผนการเรียนรู้เพศศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๖												
	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓
มาตรฐาน พ ๑.๑ เข้าใจธรรมชาติของการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์													
๒. วางแผนดูแลสุขภาพตามภาวะการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของตนเองและบุคคลในครอบครัว		•		•									
มาตรฐาน พ ๒.๑ เข้าใจและเห็นคุณค่าตนเอง ครอบครัว เพศศึกษา และมีทักษะในการดำเนินชีวิต													
๑. วิเคราะห์อิทธิพลของครอบครัว เพื่อน สังคม และวัฒนธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศและการดำเนินชีวิต	•			•	•	•	•	•			•		
๒. วิเคราะห์ค่านิยมในเรื่องเพศ ตามวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมอื่นๆ			•		•	•	•				•		
๓. เลือกใช้ทักษะที่เหมาะสมในการป้องกัน ลดความขัดแย้ง และแก้ไขปัญหาเรื่องเพศและครอบครัว	•		•		•								
๔. วิเคราะห์สาเหตุและผลของความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นระหว่างนักเรียน หรือเยาวชนในชุมชน และเสนอแนวทางแก้ไขปัญหา								•					

มาตรฐาน/ตัวชี้วัด	แผนการเรียนรู้เพศศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๖												
	๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓
มาตรฐาน พ ๔.๑ เห็นคุณค่าและมีทักษะในการสร้างเสริมสุขภาพ การดำรงสุขภาพ การป้องกันโรค และการสร้างเสริมสมรรถภาพเพื่อสุขภาพ													
๑. วิเคราะห์บทบาทและความรับผิดชอบของบุคคลที่มีต่อการสร้างสุขภาพและการป้องกันโรคในชุมชน					•				•	•		•	•
๒. วิเคราะห์อิทธิพลของสื่อโฆษณาเกี่ยวกับสุขภาพเพื่อการเลือกบริโภค							•						
๔. วิเคราะห์สาเหตุและเสนอแนวทางการป้องกันการเจ็บป่วยและการตายของคนไทย										•	•	•	
๕. วางแผนและปฏิบัติตามแผนการพัฒนสุขภาพของตนเองและครอบครัว						•						•	
๖. มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนสุขภาพของบุคคลในชุมชน										•	•	•	
มาตรฐาน พ ๕.๑ ป้องกันและหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยง พฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ อุบัติเหตุ การใช้ยา สารเสพติด และความรุนแรง													
๓. วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพ หรือความรุนแรงของคนไทยและเสนอแนวทางป้องกัน									•				
๖. ใช้ทักษะการตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อสุขภาพและความรุนแรง				•					•				

๑. ชีวิต ม.๖ ๒. รู้จักเท่าทัน ๓. ต่างคนต่างเหตุผล ๔. เรื่องของเงาะ ๕. No condom, No sex ๖. ใบอนุญาตการเป็นพ่อแม่ ๗. วัฒนธรรมไทยเรื่องเพศ (๒ คาบ) ๘. เรื่องของรันรัน ๙. ทีเล่น ทีจริง ๑๐. โอกาสเป็นของทุกคน ๑๑. มหาวิทยาลัยชีวิต (๒ คาบ) ๑๒. พลังคนหนุ่มสาว (๒ คาบ) ๑๓. ธรรมบุญเรื่องเพศ

การจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน การวิเคราะห์ตัวชี้วัด ชั้น ม.๖

แผน	ตัวชี้วัด		วัตถุประสงค์ (นักเรียนเรียนรู้อะไร/ทำอะไรได้)	ชิ้นงาน/ ภาระงานที่ได้	สมรรถนะ	ทักษะการคิด
	หลัก	เพิ่มเติม*				
๑. ชีวิต ม.๖	พ๒.๑ม๖/๑ วิเคราะห์อิทธิพลของครอบครัว เพื่อน สังคม และวัฒนธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศและการดำเนินชีวิต พ๒.๑ม๖/๓ เลือกใช้ทักษะที่เหมาะสมในการป้องกัน ลดความขัดแย้งและแก้ปัญหาเรื่องเพศและครอบครัว		๑. บอกสิ่งที่มีความสำคัญในชีวิตของตนเอง ๒. บอกวิธีจัดการเรื่องต่างๆ ในชีวิตโดยไม่ให้เกิดความขัดแย้ง		การสื่อสาร การคิด ทักษะชีวิต การแก้ปัญหา	กระบวนการคิด แก้ปัญหา
๒. รู้จักเท่าทัน	พ๑.๑ม๖/๒ วางแผนดูแลสุขภาพตามภาวะการเจริญเติบโตและพัฒนาการของตนเองและบุคคลในครอบครัว		๑. อธิบายการเกิดอารมณ์เพศ ปฏิกริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้า ๒. ระบุกรอบทางสังคมวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางเพศ ๓. บอกวิธีจัดการเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์		การสื่อสาร การคิด ทักษะชีวิต การแก้ปัญหา	คิดอย่างมีเหตุผล กระบวนการคิด อย่างมี วิจารณญาณ
๓. ต่างคน ต่างเหตุผล	พ๒.๑ม๖/๒ วิเคราะห์ค่านิยมในเรื่องเพศตามวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมอื่นๆ พ๒.๑ม๖/๓ เลือกใช้ทักษะที่เหมาะสมในการป้องกัน ลดความขัดแย้งและแก้ปัญหาเรื่องเพศและครอบครัว		๑. บอกปัจจัยสำคัญสำหรับตนเองในการตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์ ๒. ระบุสิ่งที่วัยรุ่นควรคำนึงถึงในการตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์ ๓. บอกวิธีที่จะทำให้คนสองคนตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์โดยยินยอมพร้อมใจ	บันทึกการตอบคำถาม	การสื่อสาร การคิด ทักษะชีวิต การแก้ปัญหา	กระบวนการคิด อย่างมี วิจารณญาณ กระบวนการคิด ตัดสินใจ

การจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน การวิเคราะห์ตัวชี้วัด ชั้น ม.๖

แผน	ตัวชี้วัด		วัตถุประสงค์ (นักเรียนเรียนรู้อะไร/ทำอะไรได้)	ชิ้นงาน/ ภาระงานที่ได้	สมรรถนะ	ทักษะการคิด
	หลัก	เพิ่มเติม*				
๔. เรื่องของ เงาะ	พ๑.๑ม๖/๒ วางแผนดูแลสุขภาพตามภาวะการเจริญเติบโตและพัฒนาการของตนเองและบุคคลในครอบครัว พ๒.๑ม๖/๑ วิเคราะห์อิทธิพลของครอบครัว เพื่อน สังคม และวัฒนธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศและการดำเนินชีวิต พ๕.๑ม๖/๖ ใช้ทักษะการตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อสุขภาพและความรุนแรง		๑. อธิบายถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกัน ๒. บอกวิธีแสดงความเห็นใจ ปลอดภัยกับผู้ที่อยู่ในภาวะวิกฤติทางอารมณ์ให้เกิดสติเพื่อคิดหาทางแก้ไข ๓. บอกแหล่งข้อมูลและแหล่งช่วยเหลือหากมีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพทางเพศ	ผลงานกลุ่มในการตอบคำถามเรื่องของเงาะ	การสื่อสาร การคิด ทักษะชีวิต การแก้ปัญหา	กระบวนการคิด อย่างมี วิจารณญาณ กระบวนการคิด แก้ปัญหา
๕. No condom, No sex	พ๒.๑ม๖/๑ วิเคราะห์อิทธิพลของครอบครัว เพื่อน สังคม และวัฒนธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศและการดำเนินชีวิต พ๒.๑ม๖/๒ วิเคราะห์ค่านิยมในเรื่องเพศ ตามวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมอื่นๆ พ๒.๑ม๖/๓ เลือกใช้ทักษะที่เหมาะสมในการป้องกัน ลดความขัดแย้งและแก้ปัญหาเรื่องเพศและครอบครัว พ๔.๑ม๖/๑ วิเคราะห์บทบาทและความรับผิดชอบของบุคคลที่มีต่อการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคในชุมชน		๑. บอกปัจจัยที่จะช่วยในการยืนยันทางเลือกในการไม่มีเพศสัมพันธ์ ๒. ระบุอุปสรรคในการใช้ถุงยางอนามัยของวัยรุ่น	การแสดงบทบาทสมมติ	การสื่อสาร การคิด ทักษะชีวิต การแก้ปัญหา การสื่อสาร	กระบวนการคิด อย่างมี วิจารณญาณ

การจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน การวิเคราะห์ตัวชี้วัด ชั้น ม.๖

แผน	ตัวชี้วัด		วัตถุประสงค์ (นักเรียนเรียนรู้อะไร/ทำอะไรได้)	ชิ้นงาน/ ภาระงานที่ได้	สมรรถนะ	ทักษะการคิด
	หลัก	เพิ่มเติม*				
๖. ใบอนุญาต การเป็น พ่อแม่	พ๒.๑ม๖/๑ วิเคราะห์อิทธิพลของครอบครัว เพื่อน สังคม และวัฒนธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศและการดำเนินชีวิต		๑. ระบุการเปลี่ยนแปลงในชีวิตที่วัยรุ่นหญิงชายต้องเผชิญ หากมีลูก ๒. บอกสิ่งที่หญิงชายควรคำนึงถึง หากต้องการมีลูก	ใบงาน แผ่นคำตอบ	การสื่อสาร การคิด ทักษะชีวิต การแก้ปัญหา	คิดลึกซึ้ง การตั้งเกณฑ์
	พ๒.๑ม๖/๒ วิเคราะห์ค่านิยมในเรื่องเพศ ตามวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมอื่นๆ					
	พ๔.๑ม๖/๕ วางแผนและปฏิบัติตามแผนการพัฒนาสุขภาพของตนเองและครอบครัว					
๗. วัฒนธรรม ไทย เรื่องเพศ (๒ คาบ) ๗.๑ ค่านิยมหรือ ขำนิยม	พ๒.๑ม๖/๑ วิเคราะห์อิทธิพลของครอบครัว เพื่อน สังคม และวัฒนธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศและการดำเนินชีวิต		๑. วิเคราะห์วิถีหรือแบบแผนทางวัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวข้องกับธรรมเนียมปฏิบัติเรื่องเพศ ๒. บอกค่านิยมเรื่องเพศ ที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมการเรียนรู้เพศศึกษาในกลุ่มเยาวชน	บทวิเคราะห์เรื่องเพศในสื่อ	การสื่อสาร การคิด ทักษะชีวิต การแก้ปัญหา การใช้ เทคโนโลยี	การหาความเชื่อพื้นฐาน กระบวนการคิด อย่างมี วิจารณญาณ การสร้างความรู้
	พ๒.๑ม๖/๒ วิเคราะห์ค่านิยมในเรื่องเพศ ตามวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมอื่นๆ					
	พ๒.๑ม๖/๑ วิเคราะห์อิทธิพลของครอบครัว เพื่อน สังคม และวัฒนธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศและการดำเนินชีวิต			บทวิเคราะห์ “ความหลง” ในโฆษณา		
	พ๒.๑ม๖/๒ วิเคราะห์ค่านิยมในเรื่องเพศ ตามวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมอื่นๆ					

๕๓

สรุปตัวชี้วัดและแผนการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน การวิเคราะห์ตัวชี้วัด ชั้น ม.๖

แผน	ตัวชี้วัด		วัตถุประสงค์ (นักเรียนเรียนรู้อะไร/ทำอะไรได้)	ชิ้นงาน/ ภาระงานที่ได้	สมรรถนะ	ทักษะการคิด
	หลัก	เพิ่มเติม*				
๗.๒ จับผิด โฆษณา	พ๔.๑ม๖/๒ วิเคราะห์อิทธิพลของ สื่อโฆษณาเกี่ยวกับสุขภาพเพื่อการ เลือกบริโภค					
๘. เรื่องของ รันรัน	พ๒.๑ม๖/๑ วิเคราะห์อิทธิพลของ ครอบครัว เพื่อน สังคม และ วัฒนธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมทาง เพศและการดำเนินชีวิต พ๒.๑ม๖/๔ วิเคราะห์สาเหตุและ ผลของความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น ระหว่างนักเรียน หรือเยาวชนใน ชุมชน และเสนอแนวทางแก้ไข ปัญหา		๑. ระบุข้อมูล บริการ และทักษะที่วัยรุ่นควรมีเพื่อ สามารถดูแลและป้องกันตัวเองจากผลที่ไม่พึง ประสงค์จากเพศสัมพันธ์ ๒. ระบุอุปสรรคสำคัญต่อสุขภาวะทางเพศของวัยรุ่น		การสื่อสาร การคิด ทักษะชีวิต การแก้ปัญหา	การพิสูจน์ความจริง การเชื่อมโยง
๙. ที่เล่น ที่จริง	พ๕.๑ม๖/๓ วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผล ต่อสุขภาพ หรือความรุนแรงของ คนไทยและเสนอแนวทางป้องกัน พ๕.๑ม๖/๖ ใช้ทักษะการตัดสินใจ แก้ปัญหาในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อ สุขภาพและความรุนแรง พ๔.๑ม๖/๑ วิเคราะห์บทบาทและ ความรับผิดชอบของบุคคลที่มีต่อ การสร้างเสริมสุขภาพและการ ป้องกันโรคในชุมชน		๑. บอกได้ว่าพฤติกรรมแบบใดเป็นการใช้ความรุนแรง ทางเพศ ๒. บอกแนวทางการจัดการหากต้องเผชิญปัญหาความ รุนแรงทางเพศ ๓. บอกสิ่งที่ตัวเองทำได้ เพื่อไม่เป็นส่วนหนึ่งของการใช้ ความรุนแรงทางเพศกับคนอื่น		การสื่อสาร การคิด ทักษะชีวิต การแก้ปัญหา	การตั้งเกณฑ์ การนำความรู้ไปใช้

การจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน การวิเคราะห์ตัวชี้วัด ชั้น ม.๖

แผน	ตัวชี้วัด		วัตถุประสงค์ (นักเรียนเรียนรู้อะไร/ทำอะไรได้)	ชิ้นงาน/ ภาระงานที่ได้	สมรรถนะ	ทักษะการคิด
	หลัก	เพิ่มเติม*				
๑๐. โอกาสเป็น ของทุกคน	พ๔.๑ม๖/๑ วิเคราะห์บทบาทและความรับผิดชอบของบุคคลที่มีต่อการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคในชุมชน พ๔.๑ม๖/๔ วิเคราะห์สาเหตุและเสนอแนวทางการป้องกันการเจ็บป่วยและการตายของคนไทย พ๔.๑ม๖/๖ มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพของบุคคลในชุมชน		๑. บอกสาเหตุของการรังเกียจกีดกันผู้ติดเชื้อเอชไอวี ๒. แยกแยะช่องทางในการทำให้ติดเชื้อเอชไอวี และช่องทางที่ไม่ทำให้ติดเชื้อได้ ๓. ระบุแนวทางการสร้างความเข้าใจเรื่องการใช้ชีวิตอยู่กับผู้ติดเชื้อเอชไอวี		การสื่อสาร การคิด ทักษะชีวิต การแก้ปัญหา	การหาความเชื่อพื้นฐาน กระบวนการคิดอย่างมี วิจารณญาณ
๑๑. มหา วิทยาลัย ชีวิต (๒ คาบ)	พ๒.๑ม๖/๑ วิเคราะห์อิทธิพลของครอบครัว เพื่อน สังคม และวัฒนธรรมที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศและการดำเนินชีวิต พ๒.๑ม๖/๒ วิเคราะห์ค่านิยมในเรื่องเพศตามวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมอื่นๆ พ๔.๑ม๖/๔ วิเคราะห์สาเหตุและเสนอแนวทางการป้องกันการเจ็บป่วยและการตายของคนไทย พ๔.๑ม๖/๖ มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพของบุคคลในชุมชน		๑. นำเสนอมุมมองความแตกต่างหลากหลายของวิถีชีวิตที่ตนเองศึกษาโดยไม่ตัดสินถูกผิด ๒. ระบุการเลือกปฏิบัติ และอคติที่มีกับกลุ่มคนที่ตนศึกษาต้องเผชิญ หรือถูกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม ๓. ยกตัวอย่างอคติของตนเองที่มีต่อคนอื่นที่แตกต่าง	รายงานการสัมภาษณ์	การสื่อสาร การคิด ทักษะชีวิต การแก้ไข ปัญหา	การสำรวจค้นหา กระบวนการวิจัย

การจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน การวิเคราะห์ตัวชี้วัด ชั้น ม.๖

แผน	ตัวชี้วัด		วัตถุประสงค์ (นักเรียนเรียนรู้อะไร/ทำอะไรได้)	ชิ้นงาน/ ภาระงานที่ได้	สมรรถนะ	ทักษะการคิด
	หลัก	เพิ่มเติม*				
๑๒. พลังคน หนุ่มสาว (๒ คาบ)	พ๔.๑ม๖/๑ วิเคราะห์บทบาทและความรับผิดชอบของบุคคลที่มีต่อการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคในชุมชน พ๔.๑ม๖/๔ วิเคราะห์สาเหตุและเสนอแนวทางการป้องกันการเจ็บป่วยและการตายของคนไทย พ๔.๑ม๖/๕ วางแผนและปฏิบัติตามแผนการพัฒนาสุขภาพของตนเองและครอบครัว พ๔.๑ม๖/๖ มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพของบุคคลในชุมชน		๑. อธิบายเหตุผลและความสำคัญของประเด็นที่เลือกในการทำโครงการรณรงค์กับเพื่อนเยาวชนในโรงเรียน ๒. ระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหาสำคัญ และวิธีการในการรณรงค์ ๓. บอกผลที่คาดหวังจากแผนงานรณรงค์ ๔. บอกปัจจัยความสำเร็จ และอุปสรรคของการรณรงค์ให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย	โครงการของแต่ละกลุ่ม ผลงาน สื่อ/โปสเตอร์ รณรงค์	การสื่อสาร การคิด ทักษะชีวิต การแก้ปัญหา การใช้ เทคโนโลยี	กระบวนการวิจัย การประยุกต์ใช้ ความรู้
๑๓. ธรรมบุญ เรื่องเพศ	พ๔.๑ม๖/๑ วิเคราะห์บทบาทและความรับผิดชอบของบุคคลที่มีต่อการสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคในชุมชน		๑. บอกประโยชน์ของการเคารพและยอมรับในเรื่องสิทธิทางเพศ ๒. บอกกติกา/ข้อตกลง/เงื่อนไขสำคัญที่จะส่งผลให้คนมีสุขภาวะทางเพศ ๓. บอกสิ่งที่ระดับบุคคลทำได้ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดสุขภาวะทางเพศทั้งของตนเองและคนรอบข้าง	ข้อเสนอธรรมบุญ เรื่องเพศ	การสื่อสาร ทักษะชีวิต การแก้ปัญหา การแก้ไข ปัญหา	การประยุกต์ใช้ ความรู้ กระบวนการคิด อย่างมี วิจารณญาณ

* ครูผู้สอน หรือผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ สามารถพัฒนาหรือเพิ่มเติมขั้นตอนในกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดเพิ่มเติมได้

การวัดและประเมินผล

การจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน

การจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน มีเป้าหมายสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.๒๕๕๑ คือการเสริมสร้างเยาวชนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข การจัดการเรียนรู้เพศศึกษาจึงเป็นกระบวนการพัฒนาเยาวชน ให้ลดความเสี่ยงอันเนื่องจากพฤติกรรมทางเพศ เสริมสร้างคุณภาพความสัมพันธ์ และพัฒนาความสามารถในการคิด ตัดสินใจ และการสื่อสารที่จะช่วยให้ผู้เรียนดำเนินชีวิตอย่างเท่าทันตนเอง สามารถรับมือกับสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ได้

แนวทางการวัดและประเมินผลผู้เรียน อยู่บนหลักการสำคัญคือการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดและประเมินผลต้องวัดให้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ เจตคติ ทักษะและกระบวนการ ซึ่งผู้จัดการเรียนรู้ควรจัดเก็บข้อมูลที่สะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล และนำผลที่ได้มาปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งพัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผลให้มีความหลากหลายได้ โดยอาศัยเกณฑ์ เนื้อหา/สาระสำคัญในแต่ละด้าน และเครื่องมือวัดและประเมิน ซึ่งกำหนดไว้เป็นแนวทางเบื้องต้น ดังนี้

แนวทางการวัดและประเมินผล

การจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน

สำหรับผู้เรียนระดับชั้น ม.๖

สิ่งที่วัด	เนื้อหา/สาระสำคัญจากการเรียนรู้	เครื่องมือวัดและประเมิน
๑. ความรู้	• การจัดการอารมณ์เพศที่ไม่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น • การมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยไม่ส่งผลกระทบต่อตนเองและคู่ • ความรับผิดชอบต่อการมีเพศสัมพันธ์และผลกระทบอื่นๆ • วัฒนธรรมเรื่องเพศที่ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น หรือจากสื่อ • ผลกระทบจากค่านิยม วัฒนธรรมทางเพศที่มีต่อบุคคล • รูปแบบความรุนแรงทางเพศ • การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเอดส์และเพศของเยาวชน • หลักปฏิบัติต่อบุคคลในเรื่องเพศ	๑. คำถามท้ายบท ๒. การวิเคราะห์บทเพลง ๓. ผลการสำรวจ ๔. โครงงานรณรงค์เรื่องเพศกับวัยรุ่น ๕. ธรรมเนียมเรื่องเพศ ๖. แบบประเมินทักษะและการทำงานกลุ่ม

สิ่งที่วัด	เนื้อหา/สาระสำคัญจากการเรียนรู้	เครื่องมือวัดและประเมิน
๒. เจตคติ	- ให้ความสำคัญกับการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย และมีความรับผิดชอบ - ให้ความสำคัญต่อการสื่อสารเรื่องเพศ อย่างเปิดเผยกับคู่ - ให้ความสำคัญกับการแสวงหาความช่วยเหลือ การปรึกษาเมื่อเผชิญปัญหาทางเพศ - ให้ความสำคัญกับการแก้ไขข้อขัดแย้ง โดยไม่ใช้ความรุนแรง - เคารพสิทธิและความแตกต่างของบุคคล ผู้ติดเชื้อ คนรักเพศเดียวกัน	
๓. ทักษะ	- การคิดวิเคราะห์ - การตัดสินใจ - การประเมินความเสี่ยง - การสื่อสารเพื่อจัดการความสัมพันธ์ - การทำงานเป็นกลุ่ม	

๕๕

แนวทางการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

เกณฑ์การให้คะแนน

คำถามท้ายบทและชิ้นงาน

๑. ความถูกต้องของข้อมูล/ข้อเท็จจริง

๒. การให้เหตุผลประกอบ ที่เป็นการสะท้อนทัศนคติของผู้เรียนที่มีต่อประเด็นนั้น

เกณฑ์	ระดับคะแนน/ตัวบ่งชี้	
เนื้อหาจากคำตอบ และการให้เหตุผล	๓ (ดีมาก)	ตอบถูกต้อง มีเหตุผลสนับสนุน / เหตุผลสอดคล้อง
	๒ (ดี)	ตอบถูกต้อง ไม่มีเหตุผลสนับสนุน / เหตุผลไม่สอดคล้อง
	๑ (ผ่าน)	ตอบถูกต้องแต่ไม่ครบถ้วน ไม่มีเหตุผลสนับสนุน / เหตุผลไม่สอดคล้อง
	๐ (ไม่ผ่าน)	ไม่ตอบ / ตอบไม่ตรงประเด็น / ตอบไม่ถูก

๖๐

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๖

เกณฑ์การให้คะแนนทักษะและการทำงานกลุ่ม

ทักษะ	ระดับคะแนน/เกณฑ์หรือตัวบ่งชี้			
	๓ (ดีมาก)	๒ (ดี)	๑ (ผ่าน)	๐ (ไม่ผ่าน)
๑. ทักษะการคิดวิเคราะห์	การแยกแยะข้อมูล/ข้อเท็จจริงได้ถูกต้อง	การแยกแยะข้อมูล/ข้อเท็จจริงได้ถูกต้อง	การแยกแยะข้อมูล/ข้อเท็จจริงได้	ไม่สามารถจำแนกข้อมูล/ข้อเท็จจริง หรือ
	การเชื่อมโยงเพื่อให้เหตุผลประกอบการตอบคำถามได้อย่างครบถ้วน	การเชื่อมโยงเพื่อให้เหตุผลประกอบการตอบคำถามถูกต้องหรือครบถ้วนเพียงบางส่วน	การเชื่อมโยงเพื่อให้เหตุผลประกอบการตอบคำถามได้ แต่ไม่ชัดเจนนัก	เชื่อมโยงเพื่อให้เหตุผลในการตอบคำถามได้
๒. การตัดสินใจ	ระบุปัญหาได้ถูกต้อง	ระบุปัญหาได้ถูกต้อง	ระบุปัญหาได้	ไม่สามารถระบุปัญหา หรือ
	มีการประเมินหรือวิเคราะห์ทางเลือกอย่างรอบคอบ	มีการประเมินหรือวิเคราะห์ทางเลือกได้บางส่วน	มีการประเมินหรือวิเคราะห์ทางเลือกได้บางส่วน	วิเคราะห์ทางเลือก หรือ
	การพิจารณาผลกระทบด้านบวก/ลบในการแก้ไขปัญหาย่างรอบคอบ	การพิจารณาผลกระทบด้านบวก/ลบในการแก้ไขปัญหได้บางส่วน	การพิจารณาผลกระทบด้านบวก/ลบในการแก้ไขปัญหายังไม่ชัดเจน	พิจารณาผลกระทบด้านบวก/ลบในการแก้ไขปัญห

ทักษะ	ระดับคะแนน/เกณฑ์หรือตัวบ่งชี้			
	๓ (ดีมาก)	๒ (ดี)	๑ (ผ่าน)	๐ (ไม่ผ่าน)
๓. การประเมินความเสี่ยง	แสวงหาข้อเท็จจริงหรือข้อมูลที่จำเป็นได้ครบถ้วน	แสวงหาข้อเท็จจริงหรือข้อมูลที่จำเป็นได้ครบถ้วน	แสวงหาข้อเท็จจริงหรือข้อมูลที่จำเป็นได้	ไม่มีข้อเท็จจริงและการพิจารณาความเป็นไปได้และแนวทางแก้ไขปัญหา
	การชั่งน้ำหนักหรือพิจารณาความเป็นไปได้ได้อย่างรอบคอบ	การชั่งน้ำหนักหรือพิจารณาความเป็นไปได้ยังไม่รอบคอบ	การชั่งน้ำหนักหรือพิจารณาความเป็นไปได้ไม่ชัดเจน	
	มีแนวทางการแก้ไขปัญหที่อาจเกิดขึ้นชัดเจน	มีแนวทางการแก้ไขปัญหที่อาจเกิดขึ้นอาจไม่ชัดเจน	มีแนวทางการแก้ไขปัญหที่อาจเกิดขึ้นไม่ชัดเจน	
๔. การสื่อสารเพื่อจัดการความสัมพันธ์	ระบุความต้องการหรือเป้าหมายได้ชัดเจน	ระบุความต้องการหรือเป้าหมายได้ชัดเจน	ระบุความต้องการหรือเป้าหมายได้	ระบุความต้องการหรือเป้าหมาย แต่ไม่สามารถใช้ภาษาหรือสื่อความต้องการของตนเองได้ หรืออาจเกิดความขัดแย้งได้
	การใช้ภาษาหรือคำพูดเหมาะสม	การใช้ภาษาหรือคำพูดเหมาะสม	การใช้ภาษาหรือคำพูดยังต้องปรับปรุง	
	สื่อความหมายได้ถูกต้อง	สื่อความหมายได้ถูกต้อง	สื่อความหมายได้	
	รับฟังหรือเข้าใจเหตุผลและความต้องการของอีกฝ่ายได้ดี	รับฟังหรือเข้าใจเหตุผลและความต้องการของอีกฝ่ายได้บ้าง	ไม่รับฟังหรือไม่เข้าใจเหตุผลและความต้องการของอีกฝ่าย	

ทักษะ	ระดับคะแนน/เกณฑ์หรือตัวบ่งชี้			
	๓ (ดีมาก)	๒ (ดี)	๑ (ผ่าน)	๐ (ไม่ผ่าน)
	ทำให้เกิดผลที่เป็นความพึงพอใจทั้งสองฝ่าย	ทำให้เกิดผลที่เป็นความพึงพอใจทั้งสองฝ่าย	ต้องปรับปรุงเพื่อให้เกิดผลที่เป็นความพึงพอใจทั้งสองฝ่าย	
๕. การทำงานเป็นกลุ่ม	การแบ่งหน้าที่และมอบหมายงานชัดเจน มีการสลับเวียนหน้าที่รับผิดชอบ	การแบ่งหน้าที่และมอบหมายงาน ไม่มีการสลับบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบ	การแบ่งหน้าที่ และมอบหมายงานไม่ชัดเจน	ไม่มีการแบ่งหน้าที่ และมอบหมายงาน ดำเนินการไม่ครบทุกขั้นตอน และการเก็บข้อมูลขาดประเด็น และมีสมาชิกเพียงบางคนหรือมีจำนวนน้อยให้ความร่วมมือ หรือแสดงความเห็น ตั้งใจปฏิบัติงาน
	ชี้แจงวัตถุประสงค์เตรียมความพร้อมก่อนลงมือปฏิบัติงาน ติดตามงาน และสรุปร่วมกัน	ดำเนินงานตามขั้นตอน แต่มีความบกพร่องเพียงเล็กน้อยในบางขั้นตอน	ดำเนินการตามขั้นตอน แต่ขาดความชัดเจน หรือบกพร่องเป็นส่วนใหญ่	
	เก็บข้อมูลได้ครบถ้วนตามประเด็นที่กำหนด	เก็บข้อมูลได้แต่ไม่ครบถ้วน	เก็บข้อมูลได้บ้าง	
	สมาชิกให้ความร่วมมือ แสดงความคิดเห็น ตั้งใจปฏิบัติงานตามมอบหมาย	สมาชิกให้ความร่วมมือ แสดงความคิดเห็น ตั้งใจปฏิบัติงานเพียงบางส่วน	สมาชิกให้ความร่วมมือ แสดงความคิดเห็น ตั้งใจปฏิบัติงานมีจำนวนเพียงเล็กน้อย	

การประเมินเพื่อสรุปผลการเรียน

ผู้จัดการเรียนรู้สามารถพิจารณาจากการประเมินแต่ละกิจกรรมและงานที่มอบหมายในอัตราส่วนตามความเหมาะสมของแต่ละกิจกรรมหรืองานที่มอบหมายให้ดำเนิน และกำหนดการผ่านเกณฑ์โดยให้คะแนนตามนี้ (หรือปรับปรุงแก้ไขได้ตามความเหมาะสม)

งานหรือกิจกรรมที่ประเมิน	คะแนน
การตอบคำถามท้ายบท	๓๐ คะแนน
ทักษะและการทำงานกลุ่ม	๓๐ คะแนน
ชิ้นงานที่ได้รับมอบหมาย	๔๐ คะแนน
รวม	๑๐๐ คะแนน

เกณฑ์การประเมิน

“ผ่าน” และ “ไม่ผ่าน”

กรณี “ผ่าน” หมายถึง นักเรียนมีผลการประเมินผ่านผลการเรียนรู้ของหลักสูตรไม่ต่ำกว่า ๖๐ คะแนน ของผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระเพิ่มเติมสุขศึกษา ในหลักสูตรเพศศึกษารอบด้าน

กรณี “ไม่ผ่าน” ครูผู้สอนสามารถเสริมด้วยกิจกรรมและวิธีการที่เหมาะสมเพื่อซ่อมให้นักเรียนผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด

ข้อคิดในเรื่องการจัดการเรียนรู้

ผู้จัดการเรียนรู้ควรออกแบบ และสร้างการเรียนรู้แก่ผู้เรียน โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนนำสิ่งที่เป็นประสบการณ์ของผู้เรียน และการตั้งข้อสังเกตจากประสบการณ์ของผู้อื่นที่ได้เคยพบเห็น มาผนวกกับความคิดเห็น และความรู้สึกของผู้เรียน และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้จากการเห็นแบบอย่างของพฤติกรรม การกระทำ ความแตกต่างหลากหลายทัศนะ และมุมมองที่มีต่อเรื่องเดียวกัน จึงจะทำให้ผู้เรียนฝึกคิด เปรียบเทียบ แยกแยะสิ่งที่ตนกระทำ หรือเชื่อ กับความคิด ความเชื่อแบบอื่นๆ จนสามารถเรียนรู้ และเข้าใจตนเองถ่องแท้ขึ้น

การเรียนรู้จะลึกซึ้ง ยิ่งย่นเพียงใด ขึ้นอยู่กับว่าผู้เรียนจะมีโอกาสได้คิด วิเคราะห์ ใคร่ครวญ และเปรียบเทียบประสบการณ์ของตนกับผู้อื่น ทั้งในโรงเรียน บ้าน ที่ทำงาน และกลุ่มเพื่อนหรือเครือข่ายทางสังคมได้กว้างขวางเพียงไร และคนเรามักจะเรียนรู้ได้ลึกซึ้งมากขึ้นเมื่อข้อมูลใหม่ ความคิดใหม่ และทักษะใหม่ๆ เหล่านั้น สอดรับ และตอบสนองต่อความต้องการ หรือช่วยคลี่คลายปัญหาที่ผู้เรียนเผชิญอยู่ ซึ่งจะทำให้เกิดการลองนำไปใช้ และส่งผลตอบกลับให้เป็นการเรียนรู้ใหม่ได้

ต้องไม่ลืมว่า การศึกษาในห้องเรียน เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการเรียนรู้เพื่อที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงตัวเองของผู้เรียน แต่ไม่ใช่ทั้งหมด การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมขึ้นอยู่กับปัจจัยและเงื่อนไขที่หลากหลาย เงื่อนไขบางอย่างต้องมีขึ้นก่อนที่บุคคลจะเปลี่ยนแปลงตนเอง (predispose) อาทิเช่น ต้องมีความรู้ หรือทัศนะบางอย่างต่อเรื่องนั้น ที่เอื้อต่อการเกิดพฤติกรรม นอกจากนั้นยังต้องอาศัยการเกื้อหนุน หรือการเข้าถึงของทรัพยากร อุปกรณ์ หรือบริการ ที่จำเป็นต่อการสร้างพฤติกรรมนั้น และที่สำคัญต้องมีสิ่งแวดล้อม หรือบุคคลแวดล้อมที่คอยส่งเสริม ตอกย้ำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยสม่ำเสมอ เป็นต้น

ข้อเตือนใจเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์

๑. เราเรียนรู้ที่จะทำได้ ก็ต่อเมื่อได้ลองลงมือทำ
๒. เราเรียนรู้ที่จะทำสิ่งนี้ได้ ก็ต่อเมื่อได้ลองทำสิ่งนี้
๓. เมื่อไม่พร้อมที่จะเรียน การเรียนรู้ก็ไม่เกิด การยัดเยียดให้เรียนโดยไม่พร้อมอาจเกิดผลร้ายมากกว่าดี
๔. หากไม่มีแรงจูงใจ ก็อาจไม่เกิดการเรียนรู้
๕. ถ้าจะให้เรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องมีปฏิกริยาตอบรับกับสิ่งที่ผู้เรียนแสดงออกมาในระหว่างการเรียนรู้อย่างทันท่วงที
๖. หากสาระที่เรียนนั้นมีความหมายต่อผู้เรียน การเรียนรู้อย่อมยั่งยืนกว่าเรื่องราวที่ไม่มี ความหมายแก่ตัวผู้เรียน
๗. ถ้าต้องการให้การเรียนรู้เกิดการนำไปปฏิบัติ ควรจัดวางการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการนำไปใช้ในชีวิตจริง
๘. ผู้เรียนจะสนองต่อการเรียนรู้ได้อย่างไร มักขึ้นอยู่กับเขารับรู้เกี่ยวกับสถานการณ์นั้นๆ อย่างไร
๙. ผู้เรียนจะสนองตอบกับการเรียนรู้ได้ดีเพียงไร ขึ้นอยู่กับบรรยากาศของการจัดการเรียนรู้นั้นๆ
๑๐. คนเรามักตอบสนอง โดยการแสดงออกตามสิ่งที่ตนกระทำได้ หรือเคยทำ ตามเงื่อนไขทางกายภาพ ภูมิหลังที่ตนมี และตามแรงกระตุ้นที่ได้รับในขณะนั้น

**แผนการ
เรียนรู้เพศศึกษา
“ก้าวอย่าง
อย่างเข้าใจ”
ระดับมัธยมศึกษา
ปีที่ ๖**

แผนการเรียนรู้เพศศึกษา “ก้าวอย่างเข้าใจ”

ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๖

แผนการเรียนรู้ที่	ชื่อแผน	สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	หมวด
๑	ชีวิต ม.๖	การรู้และสามารถจัดลำดับ สิ่งที่สำคัญในชีวิต จะช่วยให้ เราสามารถจัดความสัมพันธ์ ของตนเองกับคนรอบข้างได้ อย่างราบรื่น	๑. บอกแผนการในอนาคตเมื่อจบ ม.๖ ของตนเองได้ ๒. บอกสิ่งที่จะทำเพื่อไปให้ถึง เป้าหมายที่วางไว้ ๓. ระบุแนวทางการจัดการ หากสิ่ง ที่วางแผนไว้ไม่เป็นไปตาม เป้าหมาย	ทักษะส่วน บุคคล
๒	รู้จัก เท่าทัน	อารมณ์เพศ เป็นความรู้สึก ตามธรรมชาติของทุกคนที่ เข้าสู่วัยเจริญพันธุ์และมี สุขภาพดี ความรู้สึกทาง เพศเกิดขึ้นได้เมื่อมีสิ่งเร้า หรือได้รับการกระตุ้น เหมือนกับอารมณ์ความรู้สึก อื่นๆ การเรียนรู้ธรรมชาติ ของตนเองที่มีต่อสิ่งเร้า และวิธีจัดการอารมณ์เพศ จะช่วยให้วัยรุ่นสามารถดูแล สุขภาพทางเพศของตนเอง ได้อย่างเข้าใจ	๑. อธิบายการเกิดอารมณ์เพศ ปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้า ๒. ระบุกรอบทางสังคมวัฒนธรรม ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทาง เพศ ๓. บอกวิธีจัดการเพื่อไม่ให้เกิดผล กระทบที่ไม่พึงประสงค์	พฤติกรรม ทางเพศ

๖๘

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๖

แผนการเรียนรู้ที่	ชื่อแผน	สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	หมวด
๓	ต่างคน ต่างเหตุผล	เพศสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ เพศสัมพันธ์อาจเป็นไปเพื่อการสืบพันธุ์หรือไม่ก็ได้ เหตุผลในการมีเพศสัมพันธ์ของแต่ละบุคคลอาจแตกต่างกัน บ้างเป็นเหตุผลในเชิงบวก บ้างอาจเป็นเหตุผลในเชิงลบ บางเหตุผลอาจบอกยากว่าบวกหรือลบขึ้นอยู่กับสถานการณ์และปัจจัยแวดล้อม	๑. บอกปัจจัยสำคัญสำหรับตนเองในการตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์ ๒. ระบุสิ่งที่วัยรุ่นควรคำนึงถึงในการตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์ ๓. บอกวิธีที่จะทำให้คนสองคนตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์โดยยินยอมพร้อมใจ	พัฒนาการทางเพศ พฤติกรรมทางเพศ
๔	เรื่องของเงาะ	การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่มี การป้องกันในวัยรุ่นเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้แม้จะมีความรู้เรื่องโรคติดต่อและการตั้งครรภ์ การเข้าใจปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของตนเองจะช่วยให้เห็นแนวทางในการเตรียมการป้องกัน และการรู้แหล่งช่วยเหลือ ทำให้มีทางเลือกหากต้องเผชิญผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์	๑. อธิบายถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกัน ๒. บอกวิธีแสดงความเห็นใจ ปลอดภัยกับผู้อยู่ในภาวะวิกฤติทางอารมณ์ให้เกิดสติเพื่อคิดหาทางแก้ไข ๓. บอกแหล่งข้อมูลและแหล่งช่วยเหลือหากมีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพทางเพศ	ทักษะส่วนบุคคล สุขภาพทางเพศ
๕	No condom, No sex	เพศสัมพันธ์เป็นเรื่องการยินยอมพร้อมใจของคนสองคน การตัดสินใจว่าจะมีเพศสัมพันธ์หรือไม่ และการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยเป็นทั้งสิทธิและความเป็นรับผิดชอบของแต่ละบุคคล และต้องเคารพความคิดเห็น/ความต้องการของคู่ด้วย	๑. บอกปัจจัยที่จะช่วยในการยืนยันทางเลือกในการไม่มีเพศสัมพันธ์ ๒. ระบุอุปสรรคในการใช้ถุงยางอนามัยของวัยรุ่น	พฤติกรรมทางเพศ ทักษะส่วนบุคคล

๖๙

แผนการเรียนรู้เพศศึกษา “ก้าวอย่างองอาจ” ระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๑

แผนการเรียนรู้ที่	ชื่อแผน	สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	หมวด
๖	ใบอนุญาต การเป็น พ่อแม่	ความรับผิดชอบในการเลี้ยง ดูเด็กให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ เป็นเรื่องสำคัญและต้องการ ความพร้อมของคนที่ดีดสนใจ เป็นพ่อแม่	๑. ระบุการเปลี่ยนแปลงในชีวิตที่ วัยรุ่นหญิงชายต้องเผชิญ หากมีลูก ๒. บอกสิ่งที่หญิงชายควรคำนึงถึง หากต้องการมีลูก	สุขภาพ ทางเพศ
๗	วัฒนธรรม ไทยกับ เรื่องเพศ (๒ คาบ) คาบ ๑ ค่านิยม หรือ ข่านิยม คาบ ๒ เรื่องเพศ ในสื่อ: “จับผิด โฆษณา”	วัฒนธรรม คือแบบแผนใน การดำเนินชีวิตที่คนหมู่มา ในสังคมถือปฏิบัติเป็น ธรรมเนียมสืบมา อย่างไร ก็ตาม เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลง ไปตาม การดำเนินชีวิต และวิถี ปฏิบัติก็อาจเปลี่ยนตามการ ดำเนินชีวิตของคนส่วนใหญ่ แต่ระยะที่กำลังเปลี่ยนผ่านก็ อาจจะเห็นความขัดแย้งของ วิถีปฏิบัติ ที่มักเป็นที่ถกเถียง กันว่าไม่เป็นไปตามวัฒนธรรม หรือธรรมเนียมปฏิบัติที่เคย ยึดถือกันมา บทเรียนนี้ ต้องการให้ผู้เรียนได้มีโอกาส ใคร่ครวญถึงความขัดแย้ง ของวิถีปฏิบัติ โดยเฉพาะที่ เกี่ยวกับเรื่องเพศ ให้ผู้เรียน ได้มองเห็นและสามารถ วิเคราะห์ได้ถึงที่มาที่ไปของ ความขัดแย้ง และสามารถมี ข้อเสนอต่อการปฏิบัติของ ตนที่จะดำรงตนอยู่ได้โดย เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ชุมชน โดยไม่แปลกแยก แต่ก็ยัง ดำรง “ตัวตน” ของตนเอง ได้อย่างมีความสุข	๑. วิเคราะห์วิถีหรือแบบแผนทาง วัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวข้อง ธรรมเนียมปฏิบัติเรื่องเพศ ๒. บอกค่านิยมเรื่องเพศ ที่เป็น อุปสรรคต่อการส่งเสริมการ เรียนรู้เพศศึกษาในกลุ่มเยาวชน	สังคมและ วัฒนธรรม

แผนการเรียนรู้ที่	ชื่อแผน	สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	หมวด
๘	เรื่องของรันรัน	เยาวชนทุกคนต้องได้รับข้อมูลที่จำเป็นอย่างรอบด้าน และเข้าถึงบริการต่างๆ ที่ส่งเสริมความเข้าใจเรื่องเพศ และการป้องกันการตั้งครรภ์ เมื่อไม่พร้อม โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และความรุนแรงทางเพศ เพื่อการมีสุขภาพทางเพศที่ดี	๑. ระบุข้อมูล บริการ และทักษะที่วัยรุ่นควรมีเพื่อสามารถดูแล และป้องกันตัวเองจากผลที่ไม่พึงประสงค์จากเพศสัมพันธ์ ๒. ระบุอุปสรรคสำคัญต่อสุขภาวะทางเพศของวัยรุ่น	สุขภาพทางเพศ
๙	ที่เล่น ที่จริง	ความรุนแรงทางเพศเป็นปัญหาที่ปรากฏชัดเจนในสังคมไทย มีหลายรูปแบบ และอาจเกิดขึ้นกับทุกเพศ ทุกวัย การรู้เท่าทัน การใช้ความรุนแรง รู้จักแหล่งช่วยเหลือหากเผชิญปัญหา และการมีส่วนร่วมในการยุติความรุนแรงทุกรูปแบบเป็นสิ่งที่เยาวชนสามารถทำได้	๑. บอกได้ว่าพฤติกรรมแบบใดเป็นการใช้ความรุนแรงทางเพศ ๒. บอกแนวทางการจัดการหากต้องเผชิญปัญหาความรุนแรงทางเพศ ๓. บอกสิ่งที่ตัวเองทำได้ เพื่อป้องกันมิให้เป็นส่วนหนึ่งของการใช้ความรุนแรงทางเพศกับคนอื่น	สุขภาพทางเพศ
๑๐	โอกาสเป็นของทุกคน	การแบ่งแยกกีดกันผู้ติดเชื้อเอชไอวี สะท้อนถึงพฤติกรรมที่เชื่อคติส่วนบุคคลที่อาจเกิดจากความไม่รู้ และไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่มีสิทธิเสมอกัน ผลกระทบที่เกิดขึ้น คือ ผู้ติดเชื้อได้รับการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียม ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกาย จิตใจและสังคมของผู้ติดเชื้อ และสังคมขาดโอกาสในการพัฒนาและใช้ศักยภาพของบุคคล	๑. บอกสาเหตุของการรังเกียจกีดกันผู้ติดเชื้อเอชไอวี ๒. แยกแยะช่องทางในการทำให้ติดเชื้อเอชไอวี และช่องทางที่ไม่ทำให้ติดเชื้อได้ ๓. ระบุแนวทางการสร้างความเข้าใจเรื่องการอยู่ร่วมกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี	สังคมและวัฒนธรรม

แผนการเรียนรู้ที่	ชื่อแผน	สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	หมวด
๑๑	มหาวิทยาลัยชีวิต (๒ คาบ)	การเรียนรู้จากกลุ่มคนในสังคมที่มีความเป็นมา ความคิด ความเชื่อ ที่แตกต่าง หลากหลาย ตามประสบการณ์ชีวิตและบริบททางสังคมวัฒนธรรม จะช่วยให้เปิดใจกว้าง และตระหนักถึงสิทธิในการดำรงชีวิต และการได้รับการปฏิบัติอย่างมีศักดิ์ศรี และมีคุณค่าโดยเท่าเทียมกัน	๑. บอกสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการไปพูดคุยสัมภาษณ์บุคคลที่มีความเป็นมาที่แตกต่าง ๒. ระบุการเลือกปฏิบัติกับกลุ่มคนบางกลุ่มในสังคมและบอกสาเหตุแห่งอคติที่มี	สังคมและวัฒนธรรม
๑๒	พลังคนหนุ่มสาว (๒ คาบ) คาบ ๑ เลือกประเด็นและเตรียมหาข้อมูล ออกแบบโปสเตอร์ และเตรียมทดสอบสื่อ คาบ ๒ นำเสนอผลงาน และผลการทดสอบ	เยาวชนมีศักยภาพในการร่วมคิด ร่วมวางแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาเรื่องเพศที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของเยาวชน ตัวอย่างประเด็น • เพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ • เพศศึกษาสำหรับเยาวชน • การยอมรับความหลากหลายทางเพศ • การอยู่ร่วมกันกับเพื่อนที่มีเชื้อเอชไอวี • ถูยงกับเยาวชน	๑. อธิบายเหตุผลและความสำคัญของประเด็นที่เลือกในการทำโครงการรณรงค์กับเพื่อนเยาวชนในโรงเรียน ๒. ระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหาสำคัญ และวิธีการในการรณรงค์ ๓. บอกผลที่คาดหวังจากแผนงานรณรงค์ ๔. บอกปัจจัยความสำเร็จ และอุปสรรคของการรณรงค์ให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย	สังคมและวัฒนธรรม

แผนการเรียนรู้ที่	ชื่อแผน	สาระสำคัญ	วัตถุประสงค์	หมวด
๑๓	ธรรมเนียมเรื่องเพศ	เรื่องเพศเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ ข้อมูลและวิถีชีวิต การที่คนๆ หนึ่งจะมีสุขภาวะทางเพศได้ เกี่ยวข้องกับการได้โอกาสเรียนรู้ รับข้อมูลที่รอบด้าน มีทางเลือกในชีวิตทางเพศที่ดีที่สุด ได้รับการเคารพ คำนึงสิทธิทางเพศ มีแหล่งบริการที่เอื้อต่อการมีสุขภาพทางเพศที่ดี ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน ไม่ว่าจะเพศใดหรือมีรสนิยมทางเพศแบบใด และเป็นสิ่งที่พลังเยาวชนสามารถร่วมสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ต่อคนในสังคม	๑. บอกประโยชน์ของการเคารพ และยอมรับในเรื่องสิทธิทางเพศ ๒. บอกกติกา/ข้อตกลง/เงื่อนไขสำคัญที่จะส่งผลให้คนมีสุขภาวะทางเพศ ๓. บอกสิ่งที่ระดับบุคคลทำได้ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดสุขภาวะทางเพศทั้งของตนเองและคนรอบข้าง	สังคมและวัฒนธรรม

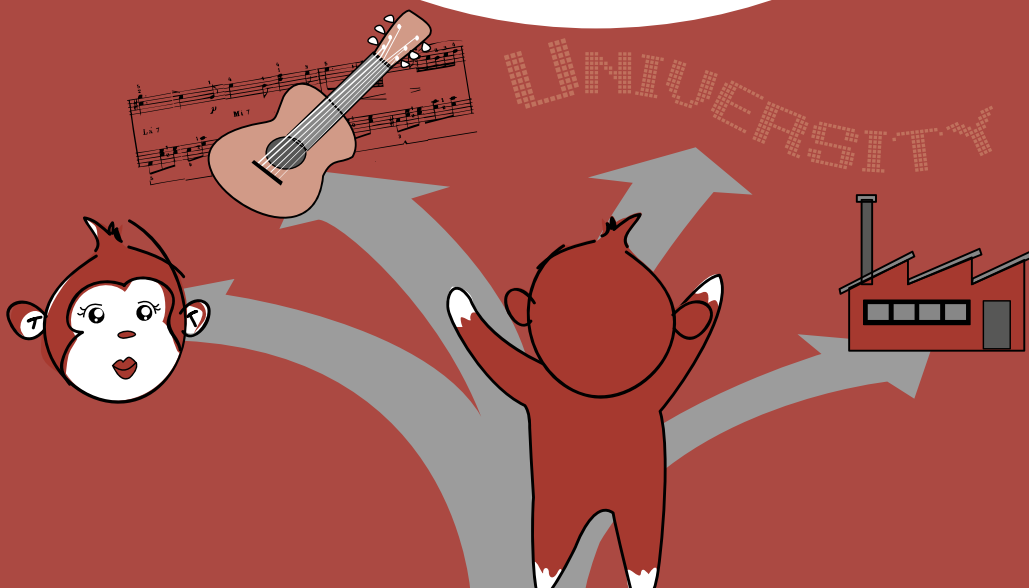

“เอกสารหลักสูตรและหนังสือเรียน
เป็นเพียง ๓๐ เปอร์เซนต์

ของการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
ขั้นตอนที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ การนำหลักสูตรไปใช้ในระดับชั้นเรียน
ผ่านการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ที่มีการออกแบบ
ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นฐานของนักเรียนและชุมชนที่นักเรียนอยู่
จึงจะสามารถต่อยอด หรือยกระดับนักเรียนให้ไปถึงมาตรฐาน
การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ได้ เมื่อสภาพการณ์เปลี่ยนไป นักเรียนเปลี่ยนไป
การจัดการเรียนรู้ก็ย่อมเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย
การจัดการเรียนรู้จึงไม่อาจเป็นสูตรสำเร็จตายตัว
ความสำเร็จของการใช้หลักสูตรอยู่ที่ครูเปลี่ยนแปลงการเรียนการสอน
และนักเรียนเกิดคุณภาพได้จริง และนั่นเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ
ของหลักสูตรใหม่ที่ต้องใช้ทั่วประเทศในปี ๒๕๕๓ ...”

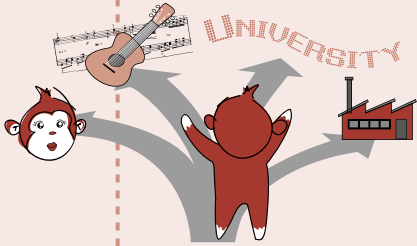
ดร.เบญจลักษณ์ น้ำฟ้า

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

แผนการเรียนรู้ที่ ๑
ชีวิต ม.๖

แผนการเรียนรู้ที่ ๑

ชีวิต ม.๖

สาระสำคัญ

การรู้และสามารถจัดลำดับสิ่งที่สำคัญในชีวิต จะช่วยให้เราสามารถจัดความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับคนรอบข้างได้อย่างราบรื่น

จุดประสงค์

๑. บอกสิ่งที่มีค่าสำคัญในชีวิตของตนเอง
๒. บอกวิธีการจัดการเรื่องต่างๆ ในชีวิตโดยไม่ให้เกิดความขัดแย้ง

อุปกรณ์ และสื่อ

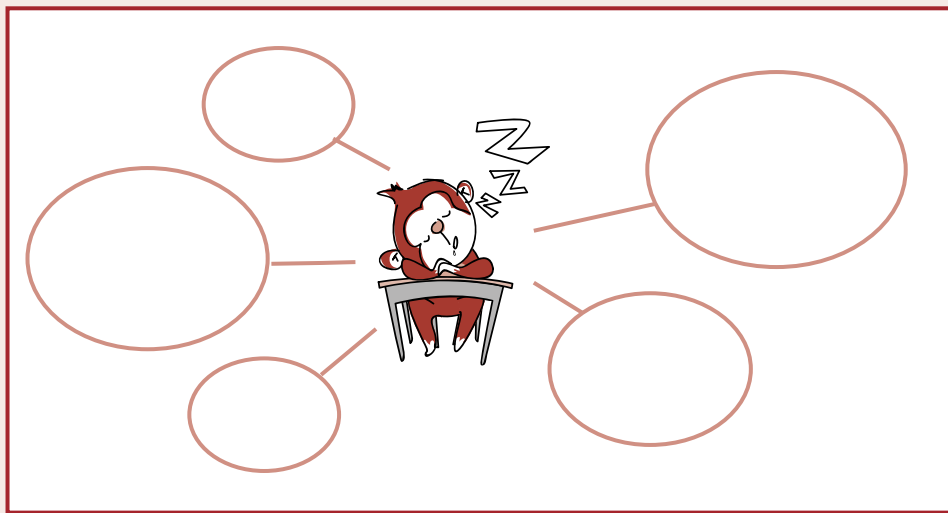
กระดานฟลิปชาร์ต กระดานขาว ปากกาเคมี

๗๖

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๖

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ผู้ดำเนินกิจกรรมชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ว่า กิจกรรมวันนี้จะชวนสำรวจชีวิตผู้เรียนในช่วง ม.๖ ซึ่งเป็นช่วงที่ต้องตัดสินใจเลือกทางเดินชีวิตของตนเอง และจะเตรียมตัวอย่างไร
๒. แจกกระดาษเอสี่ให้ผู้เรียนคนละ ๑ แผ่น และให้ทุกคนวาดภาพ/หรือสัญลักษณ์ที่แทนตัวเองไว้ตรงกลางกระดาษ จากนั้นให้ระบุเรื่องสำคัญในชีวิตขณะนี้ของตนเอง และเขียนสั้นๆ ว่าสำคัญอย่างไร คนละไม่เกิน ๕ เรื่อง ดังตัวอย่าง (เช่น การสอบติดคณะที่ต้องการเรียน, แฟน, การประกวดดนตรี, การสอบชิงทุนการศึกษา, ได้เรียนที่เดียวกับเพื่อนสนิท, การทำงานช่วยเหลือครอบครัว ฯลฯ) ใช้เวลา ๕ นาที

๓. ขออาสาสมัครนำเสนอเรื่องที่สำคัญสำหรับตนเองขณะนี้ ๓-๔ คน
๔. จากนั้น ใช้เวลา ๑๐ นาทีสำหรับแต่ละคนพิจารณาเรื่องที่สำคัญสำหรับตนเองทั้ง ๕ เรื่องว่า
 - เรื่องที่สำคัญที่สุดสำหรับตนเองคือเรื่องอะไร และลองจัดลำดับความสำคัญจากมากที่สุดลงไปตามลำดับ ๑-๕
 - ใน ๕ เรื่องที่สำคัญสำหรับเรา มีเรื่องใดที่มีหรืออาจมีความขัดแย้งกันทั้งในแง่บุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือเกิดความขัดแย้งภายในตัวเราเองหรือไม่ อย่างไร

๗๗

แผนการเรียนรู้ ๑ ปี ๖๕ บ.๖

- เราใช้เวลาหรือความพยายามกับเรื่องที่สำคัญที่สุดสำหรับเรามากน้อยเพียงใดในขณะนี้
 - เรื่องใดที่เราารู้สึกกังวลมากที่สุด เพราะเหตุใด
๕. ให้ผู้เรียนบันทึกคำตอบไว้ในกระดาษที่ผู้เรียนเขียนเรื่องสำคัญไว้ เมื่อบันทึกเสร็จแล้ว ขออาสาสมัครนำเสนอว่า หลังจากตอบคำถามแล้ว มีความรู้สึกอย่างไรและมีข้อสังเกตกับตัวเองอย่างไร โดยให้นำเสนอสัก ๓-๔ คน
 ๖. ให้จับกลุ่ม ๓ คน และให้แต่ละคนเล่าสิ่งที่สำคัญของตนเองให้เพื่อนฟัง และให้กลุ่มช่วยกันหาวิธีการรับมือกับเรื่องที่กังวล หรือที่มีข้อขัดแย้ง หรืออาจไม่เป็นไปตามความคาดหวังของเพื่อนในกลุ่ม ให้เวลา ๑๕ นาที
 ๗. ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนคุย โดยใช้คำถาม ดังนี้

คำถามชวนคิด

- ความรู้สึกระหว่างการจัดลำดับความสำคัญเป็นอย่างไร เพราะอะไรถึงรู้สึกอย่างนั้น
- การจัดลำดับเรื่องสำคัญเราใช้เกณฑ์อะไรบ้างในการจัดลำดับ เพราะอะไรถึงใช้เกณฑ์นั้นๆ
- คิดว่าการจัดลำดับความสำคัญเป็นเรื่องจำเป็นหรือไม่ อย่างไร
- การให้ความสำคัญในเรื่องต่างๆ ของเราอาจจะเกิดความขัดแย้งกับคนใกล้ชิดกับเราหรือไม่ เพราะอะไรถึงเกิดความขัดแย้ง
- ปัจจัยสำคัญที่เราจะจัดการหรือลดความขัดแย้งได้มีอะไรบ้าง
- ถ้าความคาดหวังของเราไม่เป็นไปตามที่คาด รู้สึกอย่างไร และมีวิธีการใดที่จะช่วยจัดการความผิดหวังได้

๘. ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนผู้เรียนสรุปว่า เราได้อะไรจากกิจกรรมวันนี้ และเพิ่มเติมประเด็น ดังนี้
- ปีสู้ตายของการเรียนมัธยม เป็นช่วงที่วัยรุ่นต้องตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคต และเตรียมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นหลังเรียนจบในหลายๆ ด้าน การเตรียมตัว เตรียมใจ และวางแผนการใช้เวลาในช่วงดังกล่าวจะช่วยให้วัยรุ่นผ่านช่วงเวลาสำคัญที่จะส่งผลถึงอนาคตไปได้ด้วยดี
 - เรื่องสำคัญสำหรับชีวิตแต่ละคนอาจจะแตกต่างกันไป ซึ่งอาจจะเกิดจากความคาดหวังของแต่ละคน และหลายเรื่องเราก็อาจจะไม่ได้ตามที่คาดหวังเสมอไป
 - เรื่องสำคัญมีหลายอย่างในเวลาเดียวกัน บางครั้งเราก็สามารถจัดการได้พร้อมกัน ขณะเดียวกันในบางครั้งเราก็ไม่สามารถที่จะทำทุกอย่างพร้อมกันทุกเรื่องได้ ความจำเป็นในการจัดลำดับความสำคัญเป็นเรื่องสำคัญเพื่อการวางแผนชีวิตอย่างค่อยเป็นค่อยไปที่ละเรื่อง
 - บอกวิธีจัดการเรื่องต่างๆ ในชีวิตโดยไม่ให้เกิดหรือลดความขัดแย้ง

๗๙

แผนการเรียนรู้ ๑ ปีวัด บ.ง

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม

- เรื่องสำคัญของผู้เรียนเป็นเรื่องสำคัญในความรู้สึกของผู้เรียนจริงๆ เราจึงควรให้ความสำคัญไม่มองเป็นเรื่องตลกหรือเป็นเรื่องไร้สาระ
- การจัดลำดับความสำคัญของผู้เรียน อาจจะไม่ตรงกับความต้องการของผู้ใหญ่หรือครู ดังนั้นผู้ดำเนินกิจกรรมจึงควรระวังการแสดงความคิดเห็นในเชิงตัดสินต่อการจัดลำดับความสำคัญของผู้เรียน เช่น ผู้เรียนบางคนอาจจะให้ความสำคัญเรื่องการเรียนน้อยกว่าเรื่องอื่นๆ ด้วยเหตุผลต่างๆ
- แต่เรื่องที่สำคัญก็คือ ผู้เรียนตอบได้ว่าเรื่องนั้นสำคัญต่อตนเองอย่างไร และการจัดการหรือวิธีการที่จะทำให้เรื่องสำคัญเหล่านั้นดำเนินไปอย่างราบรื่นและลดความขัดแย้งเป็นเรื่องสำคัญ เช่น เรื่องที่ผู้เรียนต้องการทำอาจจะแตกต่างกับความต้องการผู้ปกครอง แล้วจะจัดการกับความขัดแย้งนั้นได้อย่างไร

การวัดและประเมินผล

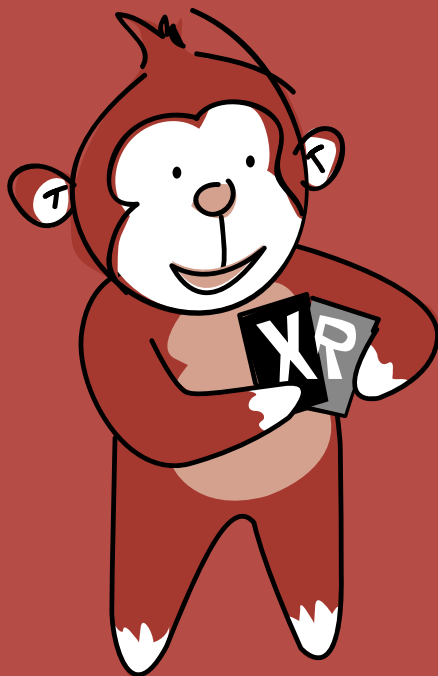
- สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม และการอภิปรายแลกเปลี่ยน

คำถามท้ายบท

- เขียนเรียงความว่า หลังจบชั้น ม.๖ นักเรียนวางแผนชีวิตไว้อย่างไร

แผนการเรียนรู้ที่ ๒

รู้จัก
เท่าทัน

แผนการเรียนรู้ที่ ๒

รู้จัก เท่าทัน

สาระสำคัญ

อารมณ์เพศ เป็นความรู้สึกตามธรรมชาติของทุกคนที่เข้าสู่วัยเจริญพันธุ์และมีสุขภาพดี ความรู้สึกทางเพศเกิดขึ้นได้เมื่อมีสิ่งเร้า หรือได้รับการกระตุ้น เหมือนกับอารมณ์ความรู้สึกอื่นๆ การเรียนรู้ธรรมชาติของตนเองที่มีต่อสิ่งเร้า และวิธีจัดการอารมณ์เพศ จะช่วยให้วัยรุ่นสามารถดูแลสุขภาพทางเพศของตนเองได้อย่างเข้าใจ

จุดประสงค์

๑. อธิบายการเกิดอารมณ์เพศ ปฏิบัติตอบสนองต่อสิ่งเร้า
๒. ระบุกรอบทางสังคมวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทางเพศ
๓. บอกวิธีจัดการเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์

อุปกรณ์ และสื่อ

๑. บัตรคำ ๔ หมวด ตัดใส่ซองเตรียมไว้ ๘ ซอง (แต่ละซองมีบัตรคำของทุกหมวดคละกัน)
๒. กระดาษฟลิปชาร์ต กระดาษขาว ปากกาเคมี

๘๒

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๖

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ชี้แจงวัตถุประสงค์กิจกรรมว่าเป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับอารมณ์และสิ่งเร้า เพื่อให้รู้เท่าทันและจัดการได้อย่างเหมาะสม
๒. แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย ๔ กลุ่ม ให้หมายเลขประจำกลุ่มเพื่อเล่นตามลำดับ
๓. อธิบายกติกาในการเล่นเกมน่า
 - แต่ละกลุ่ม จะได้รับซอง ๑ ใบซึ่งมีบัตรคำจำนวนหนึ่ง
 - ให้แต่ละกลุ่มเลือกใช้คำในบัตรคำที่แจกให้ โดยออกมาเขียนคำที่เลือกไว้บนกระดานตามลำดับ โดยเริ่มจากกลุ่มที่ได้หมายเลข ๑
 - กลุ่มถัดไปจะต้องเลือกคำที่มีความสัมพันธ์กับคำของกลุ่มก่อนหน้านั้น
 - ไม่มีการขอผ่านเมื่อถึงคิว
 - สามารถใช้คำซ้ำหรือคิดคำใหม่ได้ ถ้าไม่สามารถหาคำในซองมาเล่นได้
 - ให้ถามกลุ่มที่เล่นก่อนหน้าได้ถ้าไม่เข้าใจที่มาของคำ
 - คนที่ออกมาเขียนต้องไม่ใช่คนเดิม
๔. เมื่ออธิบายกติกาเรียบร้อยแล้ว ผู้ดำเนินกิจกรรมลากเส้นแบ่ง ๔ ช่อง บนกระดาน เพื่อให้แต่ละกลุ่มเขียนได้สะดวก เขียนหัวข้อของแต่ละช่องตามลำดับก่อนเริ่มเล่น ดังนี้

สิ่งเร้า	ปฏิกิริยา	การตอบสนอง	ผลที่เกิดขึ้น

๕. ระหว่างที่ผู้เรียนผลัดกันขึ้นมาเขียน ผู้ดำเนินกิจกรรมคอยดูจังหวะเวลาไม่ให้คิดนานเกินไป พร้อมทั้งช่วยเปิดโอกาสให้ถาม ถ้าเห็นว่ากลุ่มถัดมาคิดช้าเพราะอาจจะไม่เข้าใจความหมายของกลุ่มแรก

๘๓

แผนการเรียนรู้ ๒ รู้จัก เท่าทัน

๖. ให้เวลาในการเล่น ๑๕ นาที เมื่อหมดเวลา ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนย้อนดูบัตรคำที่ช่วยกันวาง ว่าวิธีการตอบสนองในแต่ละเรื่อง เป็นวิธีที่ดีหรือไม่ มีทางเลือกอื่นๆ ในการจัดการอารมณ์นั้น ได้อย่างไรอีกบ้าง
๗. จากนั้น ชวนคุยโดยใช้คำถามชวนคิด ดังนี้

คำถามชวนคิด

- อารมณ์ความรู้สึกทางเพศเกิดจากอะไรได้บ้าง
- การเกิดความรู้สึกทางเพศต่างจากความรู้สึกอื่นๆ หรือไม่ เพราะอะไร
- ให้วิเคราะห์เปรียบเทียบการดูหนังแอ็คชั่นกับหนังโป๊ว่า มีปฏิกิริยาตอบสนองและผลที่เกิดขึ้น เหมือนหรือต่างกันอย่างไร
- ผู้ชาย ผู้หญิงมีความรู้สึกทางเพศเหมือนกันหรือไม่ เพราะอะไร แต่ละคน มีวิธีการจัดการอารมณ์เพศอย่างไรบ้าง
- ถ้ามีข้อสงสัยเรื่องเพศ วัยรุ่นจะหาคำตอบจากไหนบ้าง จะรู้ได้อย่างไรว่า แหล่งที่หานั้นมีข้อมูล คำแนะนำที่เชื่อถือได้

๘. ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนผู้เรียนสรุปว่า เราได้อะไรจากกิจกรรมวันนี้ และเพิ่มเติมประเด็น ดังนี้
- อารมณ์ความรู้สึกทางเพศเกิดขึ้นได้เมื่อมีสิ่งเร้า เป็นปฏิกิริยาธรรมชาติเหมือนกับอารมณ์ความรู้สึกอื่นๆ แต่วิธีการตอบสนองของแต่ละบุคคลแตกต่างกันไปตามกรอบของสังคมและการเลี้ยงดู
 - ความรู้สึก ความต้องการ รสนิยมทางเพศของแต่ละคนแตกต่างกัน แต่สิ่งที่เหมือนกันคือ ทุกคนที่มีสุขภาพเป็นปกติก็จะมีอารมณ์ความรู้สึกทางเพศได้
 - มีความเชื่อหลายอย่างที่ส่งผลทางลบต่อพฤติกรรมทางเพศ เช่น การช่วยตัวเองเป็นเรื่องไม่ควรทำ ผู้หญิงไม่ควรเป็นฝ่ายแสดงความต้องการทางเพศ เรื่องเพศเป็นเรื่องสกปรก ไม่ได้

ไม่ควรทำ ฯลฯ ทำให้บางคนไม่มีความสุขกับการมีเพศสัมพันธ์ หรือทำให้เกิดความรู้สึกผิด และละอายเมื่อมีอารมณ์เพศ

- สิ่งสำคัญในการเรียนรู้เรื่องเพศ คือ การเรียนรู้ว่าจะจัดการและตอบสนองกับสิ่งเร้าอย่างไร เพื่อให้เกิดความพอดี ปลอดภัยและไม่มีผลกระทบในทางลบ ความอยากรู้อยากเห็นในเรื่องเพศเป็นธรรมชาติของวัยรุ่น หากได้รับรู้อย่างถูกต้องรอบด้าน และมีทักษะในการจัดการได้ เหมือนกับเรื่องอื่นๆ ก็จะช่วยให้วัยรุ่นเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีสุขภาวะทางเพศ

๘๕

แผนการเรียนรู้ ๒ รู้รัก เท่ากัน

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม

การแสดงออกว่าการพูดคุยเรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมดาของผู้ดำเนินกิจกรรมจะช่วยให้บรรยากาศปกติ ย้ำกติกาเรื่องการไม่นำเรื่องที่เรียนไปล้อเล่นภายหลัง และควรชี้ประโยชน์และวัตถุประสงค์ของแผนการเรียนรู้ตั้งแต่แรกเริ่มกิจกรรม

การวัดและประเมินผล

- สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม และการอภิปรายแลกเปลี่ยน

คำถามท้ายบท

- เมื่ออยู่ตามลำพังกับคู่ในสถานที่ลับตาคน แล้วเกิดอารมณ์เพศ และทั้งสองฝ่ายตกลงว่ายังไม่พร้อมที่จะมีเพศสัมพันธ์ จะมีทางออกอย่างไร

บัตรคำ

สิ่งเรา/เจือไน

ดูหนังเอ็กซ์กับเพื่อนซี้	เห็นคนมีเพศสัมพันธ์
เพื่อนเล่าว่าหมาโดนรถทับไล่ทะเล็ก	ดูรูปโป๊
คนที่เรากำลังปึงยอมให้เบอร์โทรศัพท์	ฝันว่านอนกอดกับแฟน
จินตนาการสาวแต่งตัววับ ๆ แวม ๆ	ดูเรื่องเซ็กส์ในเน็ต
เห็นสาวสายเดี่ยว	เห็นคนหุ่นดีมาก

ปฏิกิริยา

หตู่	อยากมีโอกาสดำแบบนั้นบ้าง
ใจสั้น	ชอบ
ขลุ่ย ฐบวบ	อยากดู
อยากสัมผัสลูปคลำ	อวัยวะเพศแข็งตัว
กลัว ๆ กลัว ๆ แต่อยาก.....	รู้สึกผิด อาย

๔๗

แผนการเรียนรู้ ๒ รู้จัก เท้ากัน

บัตรคำ

การตอบสนอง

คิดเรื่องอื่น จะได้ลืม	กินเหล้าดับอารมณ์
ช่วยตัวเอง	อาบน้ำ
เก็บเอาไปฝันต่อ	ทำใจยุบหนอพองหนอ
ฝันเปียก	เตือนตัวเองไม่ให้ลุ่มหลง
คิดว่าเดียวก็ลืม	ตั้งใจว่าครั้งเดียวแล้วไม่ทำอีก

ผลที่เกิดขึ้น

รู้สึกดี โโล่ง	กลัวกระสุนหมด
ทำอีกบ่อยๆ จะเป็นอะไรไหม	แม่ไม่ชอบแน่
กลัวคนรู้เห็น	รู้สึกผิด
สงสัยคนอื่นจะรู้สึกแบบนี้ไหม	สับสนทั้งชอบและรู้สึกไม่ดี
ติดใจ อยากทำอีก	เขียนไปถามหมอนพพร

สิ่งที่ ครูเป็น ครูทำ
สำคัญกว่าสิ่งที่ครูสอน

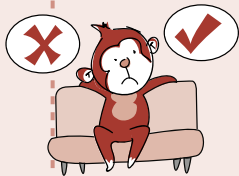
What the teacher is,
is more important
than what he teaches.

Karl Menninger

แผนการเรียนรู้ที่ ๓
ต่างคน
ต่างเหตุผล

แผนการเรียนรู้ที่ ๓

ต่างคน ต่างเหตุผล

สาระสำคัญ

เพศสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ เพศสัมพันธ์อาจเป็นไปเพื่อการสืบพันธุ์หรือไม่ก็ได้ เหตุผลในการมีเพศสัมพันธ์ของแต่ละบุคคลอาจแตกต่างกัน บ้างเป็นเหตุผลในเชิงบวก บ้างอาจเป็นเหตุผลในเชิงลบ บางเหตุผลอาจบอกยากว่าบวกหรือลบขึ้นอยู่กับสถานการณ์และปัจจัยแวดล้อม

จุดประสงค์

๑. บอกปัจจัยสำคัญสำหรับตนเองในการตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์
๒. ระบุสิ่งที่วัยรุ่นควรคำนึงถึงในการตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์
๓. บอกวิธีที่จะทำให้คนสองคนตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์โดยยินยอมพร้อมใจ

อุปกรณ์ และสื่อ

๑. แบบสำรวจ “เหตุผลที่คนเรามีเพศสัมพันธ์”
๒. กระดาษฟลิปชาร์ต กระดาษขาว ปากกาเคมี

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ว่า กิจกรรมนี้ต้องการสำรวจเหตุผลของแต่ละคนในการตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์ และวิเคราะห์การให้คุณค่าต่อการมีเพศสัมพันธ์ของสังคม
๒. แบ่งกลุ่มหญิงล้วนชายล้วน กลุ่มละไม่เกิน ๗ คน ให้แต่ละกลุ่มช่วยกันระดม “เหตุผลที่คนมีเพศสัมพันธ์” เขียนคำตอบลงในกระดาษฟลิปชาร์ต ให้เวลา ๕ นาที
๓. จากนั้น ขอกลุ่มที่อาสาเสนอกลุ่มแรก และให้กลุ่มอื่นๆ เพิ่มเติมเหตุผลที่ไม่ซ้ำกับกลุ่มแรก โดยผู้ดำเนินกิจกรรมเขียนเพิ่มเติม
๔. ถามผู้เรียนว่า เมื่อเห็นคำตอบต่างๆ ที่เป็นเหตุผลในการมีเพศสัมพันธ์ของคน มีความคิดเห็นหรือรู้สึกอย่างไร มีข้อใดที่รู้สึกว่าจะไม่น่าจะเป็นเหตุผล ให้บอกเหตุผลประกอบ
๕. แจกแบบสำรวจ “เหตุผลที่คนเรามีเพศสัมพันธ์” ให้ผู้เรียนแต่ละคน โดยอธิบายว่า ให้แสดงความเห็นต่อเหตุผลในการมีเพศสัมพันธ์แต่ละข้อตามความรู้สึกของตนเองว่า เป็นเหตุผลในเชิงบวก หรือลบ หรือไม่แน่ใจ และให้เพิ่มเติมเหตุผลอื่นๆ จากที่ผู้เรียนระดมความเห็นกันในข้อที่ยังว่างอยู่ ให้เวลาทำ ๕ นาที
๖. แบ่งผู้เรียนเป็น ๕ กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่ม
 - รวบรวมความเห็นของสมาชิกในแต่ละข้อ โดยให้แต่ละคนบอกเหตุผลประกอบคำตอบของตนเองด้วย และเพิ่มเติมเหตุผลอื่นๆ ที่สมาชิกกลุ่มเสนอ
 - จากนั้น ให้กลุ่มพิจารณาและเลือก ๓ ข้อ ที่กลุ่มคิดว่าเป็นเหตุผลในการมีเพศสัมพันธ์ที่กลุ่มยอมรับได้มากที่สุด อีก ๓ ข้อที่ยอมรับไม่ได้มากที่สุด และ ๓ ข้อที่ไม่แน่ใจเพื่อนำเสนอ
๗. ระหว่างที่กลุ่มนำเสนอ ผู้ดำเนินกิจกรรมควรบันทึกเหตุผลที่แต่ละกลุ่มเห็นตรงกัน เพื่อนำไปชวนคุย
๘. เมื่อทุกกลุ่มนำเสนอแล้ว ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนคุยเหตุผลของการมีเพศสัมพันธ์ที่คนส่วนใหญ่ยอมรับได้ เหตุผลที่ยอมรับไม่ได้ และเหตุผลที่ไม่แน่ใจ ว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร
๙. จากนั้นชวนคุยโดยใช้คำถาม ดังนี้

๙๐

แผนการเรียนรู้ ๓ ต่างคน ต่างเหตุผล

คำถามชวนคิด

- เกณฑ์ของแต่ละคนที่ใช้พิจารณาหรือตัดสินว่ายอมรับได้หรือไม่ คืออะไร
- เป็นไปได้หรือไม่ว่า เหตุผลแต่ละข้อ อาจเป็นได้ทั้งบวกและลบ เพราะเหตุใด
- เราสามารถใช้เกณฑ์ของเราไปตัดสินคนอื่นได้หรือไม่ เพราะเหตุใด
- การมีเพศสัมพันธ์ในกรณีใดบ้างที่อาจนำไปสู่โอกาสเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ การติดเชื้อเอชไอวี หรือการใช้ความรุนแรง
- กรณีใดบ้างที่สะท้อนถึงเพศสัมพันธ์ที่ไม่ได้เกิดจากการยินยอมทั้งสองฝ่าย มีวิธีแก้ไข หรือหลีกเลี่ยงหรือไม่ อย่างไร
- จำเป็นหรือไม่ ที่เมื่อเป็นสามีภรรยาแล้ว เป็นหน้าที่ที่จะต้องมีการมีเพศสัมพันธ์ แม้ไม่ต้องการ
- ควรสื่อสารเรื่องเหตุผลในการมีเพศสัมพันธ์กับคู่หรือไม่ ควรคุยเมื่อไร และ คุยอย่างไร

๑๐. ผู้ดำเนินกิจกรรมให้ผู้เรียนแต่ละคน ตอบคำถามโดยเขียนลงในสมุด/กระดาษ ดังนี้
 - หากจะตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์ สิ่งที่คุณจะคำนึงถึงมากที่สุด และเป็นเหตุผลในการตัดสินใจ คืออะไร เพราะอะไร
 - สิ่งที่คุณตั้งใจจะไม่ทำกับคนอื่นในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ คือ....
๑๑. ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนผู้เรียนสรุปว่า เราได้อะไรจากกิจกรรมวันนี้ และเพิ่มเติมประเด็น ดังนี้
 - เพศสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ เพศสัมพันธ์อาจเป็นไปเพื่อการสืบพันธุ์หรือไม่ก็ได้ และเพศสัมพันธ์นำมาซึ่งความรื่นรมย์ให้กับคู่หากเกิดขึ้นจากการยินยอมพร้อมใจทั้งสองฝ่าย
 - บางคนอาจมีเหตุผลอื่นๆ อยู่ภายใต้เงื่อนไข และความจำเป็นที่ต้องตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์ที่แตกต่าง หรือขัดแย้งกับบรรทัดฐานของสังคม และอาจถูกตัดสินคุณค่าจากคนรอบข้าง

- การไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หรือถูกบังคับ โดยไม่ยินยอมพร้อมใจในเรื่องเพศสัมพันธ์ อาจนำมาซึ่งความเสี่ยง และไม่สามารถควบคุมดูแลเรื่องความปลอดภัยให้ตนเองได้
- การใช้อำนาจในการบังคับจิตใจผู้อื่นเพื่อมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องไม่สมควรกระทำ ดังนั้น สังคมจึงมีการกำหนดกติกาหรือกฎหมาย เพื่อช่วยปกป้องสิทธิทางเพศของคน เช่น มีบทลงโทษการล่วงละเมิดทางเพศ เป็นต้น
- การตัดสินใจในทุกเรื่องล้วนมีผลติดตามมา รวมทั้งการตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์ ดังนั้น จึงเป็นเรื่องสำคัญที่แต่ละคนควรคิดให้รอบคอบก่อนตัดสินใจ และพร้อมรับผิดชอบต่อผลที่จะตามมา

๙๓

แผนการเรียนรู้ ๓ ต่างคน ต่างเหตุผล

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม

- การแสดงออกว่าการพูดคุยเรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมดาของผู้ดำเนินกิจกรรมจะช่วยให้บรรยากาศปกติ ย้ำกติกาเรื่องการไม่นำเรื่องที่เรียนไปล้อเล่นภายหลัง และการรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างกัน และควรชี้ประโยชน์และวัตถุประสงค์ของแผนการเรียนรู้ตั้งแต่แรกเริ่มกิจกรรม
- ผู้ดำเนินกิจกรรมควรสังเกตท่าทีผู้เรียนที่อาจไม่สะดวกใจหรือรู้สึกอึดอัดในการแสดงความคิดเห็น และควรแนะนำผู้เรียนทุกคนว่า หากมีคุณรู้จักหรือตัวเองมีความกังวลใจหรือลังเลใจเกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ ก็ควรขอคำปรึกษาจากผู้ใหญ่หรือคนที่เราไว้วางใจ หรือจากผู้ให้คำปรึกษาด้านวัยรุ่นจากหน่วยงานต่างๆ

การวัดและประเมินผล

- สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม และการอภิปรายแลกเปลี่ยน

คำถามท้ายบท

- การมีเพศสัมพันธ์ในกรณีแบบใด ที่นักเรียนไม่ต้องการให้เกิดขึ้นกับตนเอง และจะมีวิธีการหลีกเลี่ยงอย่างไร

แผนกิจกรรม เหตุผลในการมีเพศสัมพันธ์

ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเห็นของตนเองมากที่สุด และเขียนเหตุผลในการมีเพศสัมพันธ์เพิ่มเติมพร้อมระบุความเห็น

เหตุผลในการมีเพศสัมพันธ์	บวก	ลบ	ไม่แน่ใจ
๑. ต้องการมีลูก			
๒. ต้องการผูกมัด			
๓. ทหารายได้			
๔. แสดงความรัก			
๕. แสดงบทบาททางเพศของตนเอง			
๖. ตอบสนองความต้องการทางเพศ			
๗. ผ่อนคลายความเครียด			
๘. สนุก ชอบ มัน			
๙. อยากลอง			
๑๐. ตอบสนองต่อสิ่งเร้า			
๑๑. เป็นหน้าที่			
๑๒. ต้องการให้คู่มีความสุข			
๑๓. แลกเปลี่ยนกับบางอย่างที่จำเป็น			
๑๔. ได้รู้จักคู่มากขึ้น			
๑๕. ปรารถน หรือแก้แค้น			
๑๖. ทดแทนบุญคุณ			

๙๔

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๖

เหตุผลในการมีเพศสัมพันธ์	บวก	ลบ	ไม่แน่ใจ
๑๗.			
๑๘.			
๑๙.			
๒๐.			
๒๑.			
๒๒.			
๒๓.			
๒๔.			
๒๕.			
๒๖.			
๒๗.			
๒๘.			
๒๙.			
๓๐.			

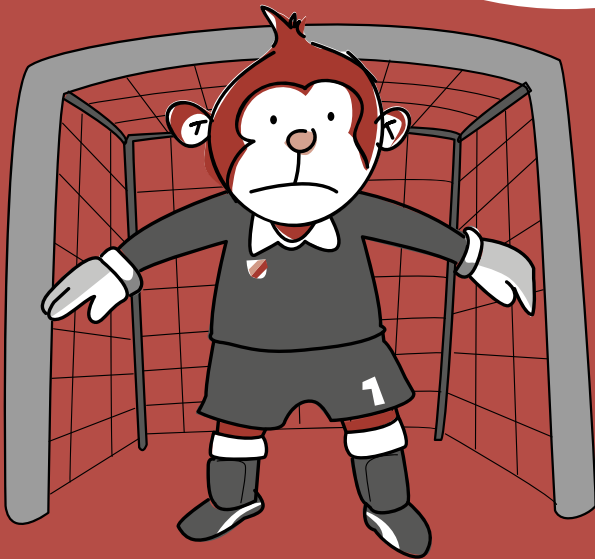
๙๕

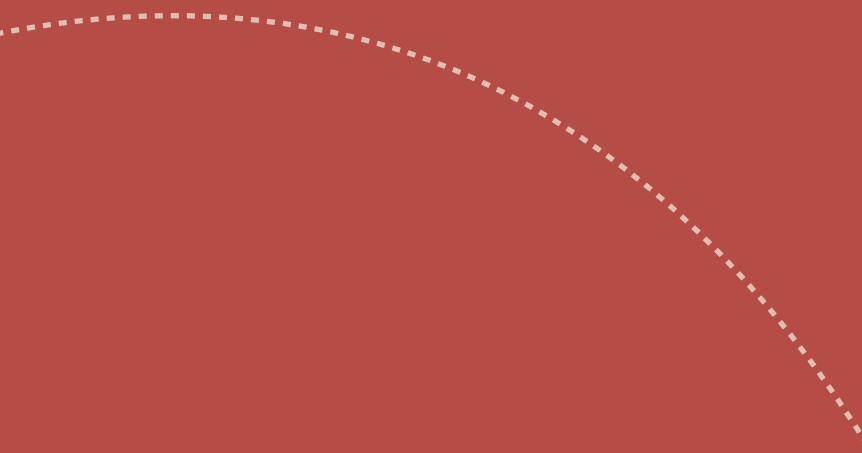
แผนการเรียนรู้ที่ ๓ ต่างคน ต่างเหตุผล

ครูที่เก่งปานกลางนั้นใช้วิธี “บอก”
ครูที่เก่งขึ้นมาอีกหน่อย ใช้วิธี “อธิบาย”
ครูที่เก่งเหนือชั้นขึ้นอีก ใช้วิธี “สาธิต”
และครูที่ยอดเยียนั้น “สร้างแรงบันดาลใจ”

The mediocre teacher tells.
The good teacher explains.
The superior teacher demonstrates.
The great teacher inspires.

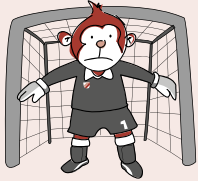
William Arthur Ward

แผนการเรียนรู้ที่ ๔

เรื่อง
ของเรา:

แผนการเรียนรู้ที่ ๔

เรื่องของเงา:

สาระสำคัญ

การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่มีการป้องกันในวัยรุ่นเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้แม้จะมีความรู้เรื่องโรคติดต่อและการตั้งครรภ์ การเข้าใจปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของตนเอง จะช่วยให้เห็นแนวทางในการเตรียมการป้องกัน และการรู้แหล่งช่วยเหลือ ย่อมทำให้มีทางเลือก หากต้องเผชิญผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์

จุดประสงค์

๑. อธิบายถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกัน
๒. บอกวิธีแสดงความเห็นใจ ปลอดภัยกับผู้ที่อยู่ในภาวะวิกฤติทางอารมณ์ให้เกิดสติเพื่อคิดหาทางแก้ไข
๓. บอกแหล่งข้อมูลและแหล่งช่วยเหลือหากมีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพทางเพศ

อุปกรณ์ และสื่อ

๑. แผ่นกิจกรรม “เรื่องของเงา” (ถ่ายเอกสารเท่าจำนวนกลุ่ม)
๒. กระดาษฟลิปชาร์ต กระดาษขาว ปากกาเคมี

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ชี้แจงว่า กิจกรรมวันนี้เป็นการให้ผู้เรียนช่วยกันหาทางออกและหาความช่วยเหลือให้กับรุ่นน้องที่กำลังเผชิญปัญหาจากการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ได้ป้องกันว่าจะมีทางออกให้กับปัญหาได้อย่างไรบ้าง
๒. แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มละไม่เกิน ๗ คน แจกแผ่นกิจกรรม “เรื่องของเงาะ” ให้กลุ่มละ ๑ แผ่นและให้แต่ละกลุ่มอ่าน และช่วยกันระดมสมองเพื่อตอบคำถาม ดังนี้ (๑๐ นาที)
 - ถ้าเงาะเป็นน้องชายของเรา เราจะรู้สึกอย่างไร
 - มีทางออกให้เงาะอย่างไรบ้าง
 - หากจะป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์นี้ตั้งแต่ต้น เงาะมีทางเลือกอย่างไรบ้าง
๓. ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนนำเสนอทางออกในการแก้ปัญหาชีวิตของเงาะ กลุ่มละไม่เกิน ๒ นาที ระหว่างที่แต่ละกลุ่มนำเสนอ ให้ผู้ดำเนินกิจกรรมรวบรวมทางออกสำหรับเงาะที่แต่ละกลุ่มนำเสนอ และเขียนไว้บนฟลิปชาร์ตหรือบนกระดาน
๔. เมื่อทุกกลุ่มนำเสนอแล้ว ผู้ดำเนินกิจกรรมนำเสนอทางออกทั้งหมดที่ได้จากทุกกลุ่ม และถามความเห็นจากทุกคนว่า หากเป็นตัวเอง คิดว่าจะเลือกทางออกใด เพราะเหตุใด (สุ่มถามเหตุผลของคนที่เลือกแต่ละทางเลือก โดยเน้นการซักถามถึงข้อดี/ข้อเสียของแต่ละทางเลือก)
๕. จากนั้น ผู้ดำเนินกิจกรรมใช้คำถามชวนคิดเพื่อเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนในกลุ่มใหญ่

๙๙

แผนการเรียนรู้ ๘ เรื่องของเงาะ

คำถามชวนคิด

- เราจะมีวิธีดูแลหรือปลอบใจ “น้องเงาะ” ในสถานการณ์แบบนี้ได้อย่างไร
- เหตุการณ์ของเงาะอาจขึ้นจริงกับตัวเราหรือเพื่อนของเราได้หรือไม่ อย่างไร
- หากประสบปัญหาเดียวกับเงาะ เราจะสามารถขอความช่วยเหลือจากที่ใดได้บ้าง นอกจากการปรึกษากับคนใกล้ชิด หรือจากที่แต่ละกลุ่มเสนอแล้ว
- อะไรเป็นเงื่อนไขสำคัญที่สุดในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกของวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิง มีข้อเสนออย่างไรให้เพศสัมพันธ์ครั้งแรกเป็นเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย

?

๖. ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนผู้เรียนสรุปว่า เราได้อะไรจากกิจกรรมวันนี้ และเพิ่มเติมประเด็น ดังนี้
- มีพฤติกรรมหลายอย่างที่อาจนำวัยรุ่นไปสู่การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกัน เช่น การดื่มสุรา การรวมกลุ่มไปเที่ยวสถานเริงรมย์ ความไว้วางใจคู่ ความมั่นใจว่าจะไม่เกิดปัญหาใดๆ ตามมา เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แม้วัยรุ่นจะมีความรู้เรื่องการป้องกัน และคิดเรื่องความปลอดภัยของตนเอง แต่หากไม่ได้เตรียมตัวล่วงหน้าก่อนที่จะไปอยู่ในสถานการณ์เช่นนั้น อาจอยู่ในภาวะที่ไม่สามารถป้องกันตัวเองได้ หรือปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ได้ยาก ด้วยแรงกดดันของกลุ่ม บรรยายาก และขาดอุปกรณ์ในการป้องกัน
 - การป้องกันตัวเองให้ปลอดภัยเป็นเรื่องที่แต่ละคนควรดูแลตนเอง มากกว่าที่จะฝากความปลอดภัยไว้ที่คนอื่น เช่น คิดว่าคู่คงเตรียมถุงยาง หรือคิดว่าคู่คงไม่มีความเสี่ยงใดๆ เป็นต้น เพราะหากมีผลใดๆ เกิดขึ้นกับตัวเราตามมา เป็นสิ่งที่ไม่มีใครมาร่วมรับผิดชอบกับเรา ในขณะเดียวกัน การป้องกันการตั้งครรภ์และการติดเชื้อเอชไอวี ยังเป็นการแสดงให้เห็นความรับผิดชอบต่อตนเองและคนที่เราไปเกี่ยวข้องด้วย
 - เมื่อประสบปัญหา เราอาจรู้สึกกลัว กังวลได้ แต่อย่าปล่อยให้ความกลัวมีอิทธิพลเหนือเรา จนคิดอะไรไม่ออก ควรทำให้หนักแน่นและคิดว่าปัญหายังพอมีทางออก เพียงแต่เราอาจยังขาดข้อมูล ทำให้ไม่เห็นทางเลือกต่างๆ เพื่อนๆ อาจจะช่วยปลอบใจเราได้แต่อาจช่วยคิดหาทางแก้ไขปัญหาให้เราได้ไม่รอบด้าน
 - การปรึกษากับผู้ใหญ่ที่เราไว้วางใจ เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู หรือญาติ เพื่อขอคำแนะนำ เป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยให้เราสามารถหาทางออกได้ นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานของรัฐและเอกชนในพื้นที่ใกล้เคียงกับชุมชนของเราที่พร้อมให้ข้อมูลและให้ความช่วยเหลือวัยรุ่นที่ประสบปัญหาทางเพศ

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม

กรณีศึกษานี้อาจใกล้เคียงกับชีวิตจริงของผู้เรียนบางคน ดังนั้น ผู้ดำเนินกิจกรรมต้องระมัดระวังและแสดงท่าทีต่อ “เรื่องของเงาะ” ว่าเป็นเรื่องที่สามารถเกิดขึ้นได้ ไม่ด่วนตัดสินว่าเป็นการกระทำที่ผิด เพราะจะทำให้ผู้เรียนที่มีปัญหาล้ายคลึงกันไม่กล้ามาขอคำปรึกษา

๑๐๑

แผนการเรียนรู้ที่ ๕ เรื่องของเงาะ

การวัดและประเมินผล

- สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม และการอภิปรายแลกเปลี่ยน

คำถามท้ายบท

- หากมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกันและกังวลว่าจะติดเชื้อเอชไอวี นักเรียนจะเลือกปรึกษาใครหรือทำอะไร

แผนกิจกรรม เรื่องของเงาะ

เงาะเป็นเด็กหนุ่มอายุ ๑๖ ปีนี้เรียนอยู่ชั้น ม.๔ เป็นครั้งแรกที่เงาะได้เรียนโรงเรียนสหศึกษา และมีเพื่อนผู้หญิง เงาะเริ่มรู้สึกตื่นเต้นเวลาเจอผู้หญิง และชอบที่จะมองหน้าอกของผู้หญิงไม่ว่าจะเป็นเพื่อนนักเรียนหรือผู้หญิงที่พบเห็นตามป้ายรถเมล์ เงาะเริ่มจินตนาการถึงการร่วมเพศที่เคยเห็นตามรูปภาพในการ์ตูนโป๊ที่เพื่อนผู้ชายเอามาแอบอ่านที่โรงเรียน

เงาะแอบสนใจเหม่ม นักเรียนหญิงห้องเดียวกัน เงาะรู้สึกเลือดขึ้นหน้าทุกครั้งที่ถูกเพื่อนในกลุ่มพูดล้อเลียน ถึงขนาดขกหน้าเบนที่ล้อว่าเงาะเป็นหมาเห่าเครื่องบิน แต่เหม่มไม่สนใจเพื่อนรุ่นเดียวกัน เพราะมีพี่ ม.๖ เดินตามกลับบ้านทุกวัน

พ่อกับแม่เงาะทำงานบริษัทและมักกลับบ้านดึก เงาะจึงมีเวลาค่อนข้างมากตอนเย็น หลังเลิกเรียนแล้วก็ไม่ต้องกลับบ้านเร็ว เงาะบอกพ่อกับแม่ว่าต้องซ้อมฟุตบอลทุกวัน แต่บางวันที่ไม่ได้เล่นฟุตบอล เงาะและเพื่อนมักไปต่อกันที่แฟลตของชัยซึ่งพ่อแม่เข้าใจให้อยู่กับพี่ชาย แต่พี่ชายชัยมักไปค้างบ้านเพื่อน แฟลตของชัยจึงเป็นที่ลี้ภัยหลังเลิกเรียนหรือหลังเล่นบอล ที่นี่คือโรงเรียนเรื่องเพศของเงาะ เพราะมีการ์ตูน วิดีโอเรื่องเพศให้ดูได้ไม่รู้เบื่อ มีเพื่อนบางคนในกลุ่มเริ่มเอาบุญหรีมาสูบกัน แต่เงาะยังไม่ลองเพราะกลัวแม่จับได้ วันหนึ่งเพื่อน ๆ เงาะห้าคนตกลงกันว่า จะไปเที่ยวผับที่ อาร์ ซี เอ แคมชัยยืนยันว่างานนี้มีเหม่มกับเพื่อนไปด้วยแน่ ๆ เงาะโกหกแม่ว่าจะค้างกับเพื่อนเพื่อทำรายงาน เป็นครั้งแรกของเงาะที่จะมีโอกาสได้เที่ยวผับ และหวังจะได้ใกล้ชิดเหม่ม

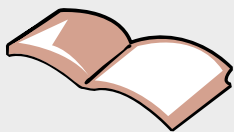

๑๐๓

แผนการเรียนรู้ ๕ เรื่องของเงาะ

คืนนั้น มีเด็กผู้หญิง ๓ คน มารวมกับกลุ่มของเงาะ แต่ไม่มีหม่อม เมื่อผับเล็ก เด็กผู้หญิงกลุ่มนั้นก็ตามกลับมาที่แฟลต เงาะรู้ว่าจะต้องมีการร่วมเพศเกิดขึ้นและนึกเรื่องความปลอดภัย กามโรค เอดส์ แต่ก็ไม่กล้าเอ่ยปากเรื่องขุ่นข้องเพราะกลัวจะถูกหาว่าเป็นไก่อ่อน คืนนั้นเพื่อนๆ เงาะตกลงจะแบ่งกันนอนกับผู้หญิง เงาะรู้สึกไม่สบายใจมาก จะขอกลับบ้านก็กลัวเสียหน้าและรู้ว่าจะต้องถูกล้อไปอีกนาน และกลัวว่าจะมาเข้ากลุ่มอีกไม่ได้ ในที่สุดเงาะก็นอนกับผู้หญิงเป็นครั้งแรก แม้จะกังวลเรื่องติดโรค

ตอนเช้า เงาะตื่นมาเจอผู้หญิงที่ตัวเองนอนด้วยกำลังแต่งตัวจะออกไปจากห้อง เงาะถามว่าเคยเป็นโรคไหม เด็กผู้หญิงหัวเราะใส่หน้าบอกว่าสายไปแล้ว ทำไมเพิ่งจะมาถาม ไม่รู้หรือว่าเป็นเอดส์ ติดมาจากผู้ชายคนก่อนๆ นี่แหละ เงาะตกใจจนพูดไม่ออก ได้แต่ถามว่าล้อเล่นใช่ไหม เด็กผู้หญิงไม่ตอบบอกว่าแล้วแต่จะคิด เงาะทั้งโกรธ ทั้งอาย โทษตัวเอง โทษเพื่อน และก็กลัวมากกว่าที่เด็กผู้หญิงคนนั้นพูดเป็นเรื่องจริง เมื่อเงาะบอกเพื่อนๆ ก็ไม่มีใครเชื่อ แต่เงาะกลัวและเรียนหนังสือไม่รู้เรื่อง

เอกสารอ้างอิง

เบอร์โทรศัพท์สายด่วน ให้ความช่วยเหลือ ด้านเด็ก เยาวชน สตรี ครอบครัว และเอดส์/เอดส์

ปรึกษาช่วยเหลือด้านเด็ก เยาวชน สตรี และครอบครัว

- Teeline ๐๘-๑๙๒๐-๒๕๒๑ (๒๔ ชั่วโมง)
- Hotline วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนคร นครราชสีมา ๐๘-๙๐๕๓-๕๕๐๐ (๒๔ ชั่วโมง)
- สถาบันกัลยาธรรมากรินทร์ กรมสุขภาพจิต ๐-๒๘๘๘๙-๙๑๙๑ (๒๔ ชั่วโมง)
- สอดไลน์คลายเครียด ๑๖๖๙
- มูลนิธิปวีณา หงสกุล เพื่อเด็กและสตรี ๐-๒๙๙๒-๕๔๘๙-๙๐
(ทุกวัน ๐๙.๐๐-๑๙.๐๐ น.)
- บ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ ๐-๒๙๒๙-๒๒๒๒ (๒๔ ชั่วโมง)
- ศูนย์ปรึกษาปัญหากฎหมายทางโทรศัพท์ ๑๑๕๙
- ศูนย์ปรึกษาดี ๑๓๐๐
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- ศูนย์บริการช่วยเหลือเด็กและสตรีในภาวะวิกฤติ ๑๖๖๙
จากความรุนแรง (ศูนย์พึ่งได้ กรมสุขภาพจิต
กระทรวงสาธารณสุข)

๑๐๔

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๖

๑๐๕

แผนการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่องของเงาะ

- กองสังคมสงเคราะห์ สำนักสวัสดิการสังคม
กรุงเทพมหานคร

๐-๒๒๔๗-๘๑๘๔

(จันทร์-ศุกร์ ๐๘.๓๐-๑๖.๓๐ น.)

ปรึกษาเรื่องเอชไอวี/เอดส์

- มูลนิธิเข้าถึงเอดส์
- ศูนย์วิจัยโรคเอดส์ สภากาชาดไทย
(ถามปัญหา รักษาเอดส์)
- สมาคมแนวร่วมภาคธุรกิจไทยต้านภัยเอดส์

๐-๒๓๗๒-๒๒๒๒

(ทุกวัน ๑๐.๐๐ - ๒๐.๐๐ น.)

๑๖๖๓

๑๖๔๕

หมายเหตุ โทรศัพท์สายด่วน ๔ หมายเลข สามารถโทรได้โดยไม่เสียค่าโทรศัพท์
(ดูรายละเอียดหน่วยงานให้บริการสุขภาพและสังคม ในภาคผนวกท้ายเล่ม)

ผู้ที่ถือว่ามีการศึกษาที่แท้นั้น
คือผู้ที่เรียนรู้ว่าจะสร้างการเรียนรู้แก่ตน
และสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

The only person
who is educated is the one
who has learned how to learn
and change.

Carl Rogers

แผนการเรียนรู้ที่ ๕

**No Condom,
No Sex**

แผนการเรียนรู้ที่ ๕

No Condom, No Sex

สาระสำคัญ

เพศสัมพันธ์เป็นเรื่องการยินยอมพร้อมใจของคนสองคน การตัดสินใจว่าจะมีเพศสัมพันธ์หรือไม่ และการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย เป็นทั้งสิทธิและความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล และต้องเคารพความคิดเห็น ความต้องการของคู่ด้วย

จุดประสงค์

๑. บอกปัจจัยที่จะช่วยในการยืนยันทางเลือกในการไม่มีเพศสัมพันธ์
๒. ระบุอุปสรรคในการใช้ถุงยางอนามัยของวัยรุ่น

อุปกรณ์ และสื่อ

๑. เตรียมเขียนหัวข้อสำหรับกลุ่มย่อยลงบนกระดานการ์ด สำหรับ ๔ กลุ่ม
๒. กระดาษฟลิปชาร์ต กระดาษขาว ปากกาเคมี

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ว่า กิจกรรมนี้เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องข้อดี ข้อเสีย และอุปสรรคของการใช้ถุงยางอนามัย
๒. แบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็น ๔ กลุ่มเท่าๆ กัน โดยละหญิงชายในแต่ละกลุ่ม
๓. มอบหมายให้แต่ละกลุ่มช่วยกันแสดงความคิดเห็นตามหัวข้อ ดังนี้
 - กลุ่มหญิง ๑ ให้ช่วยกันคิดถึงเหตุผล ในกรณีที่เราเป็นผู้หญิงที่ต้องการใช้ถุงยาง
 - กลุ่มหญิง ๒ ให้ช่วยกันคิดถึงเหตุผล ในกรณีที่เราเป็นผู้หญิงที่ไม่ต้องการใช้ถุงยาง
 - กลุ่มชาย ๑ ให้ช่วยกันคิดถึงเหตุผล ในกรณีที่เราเป็นผู้ชายที่ต้องการใช้ถุงยาง
 - กลุ่มชาย ๒ ให้ช่วยกันคิดถึงเหตุผล ในกรณีที่เราเป็นผู้ชายที่ไม่ต้องการใช้ถุงยางให้เวลากลุ่มย่อย ๕ นาที
๔. เมื่อหมดเวลา อธิบายว่าจะมีการแสดงบทบาทสมมติ โดยแต่ละกลุ่มจะสวมบทบาทเป็นหญิงและชายตามบทบาทที่ได้ช่วยกันคิดเหตุผลไว้แล้ว ให้กลุ่มเตรียมเลือกตัวแทน ๑ คน เพื่อแสดงบทบาทสมมติในฉากที่ต้องต่อรองกัน ตามสถานการณ์สมมติ ดังนี้
“ทั้งคู่เป็นแฟนที่รักและคบหาดูใจกันมาระยะหนึ่งแล้ว ทั้งสองอยู่ในสถานการณ์ที่เอื้อต่อการมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งแต่ละฝ่ายคิดว่าจะตัดสินใจมี หากการพูดคุยต่อรองกับอีกฝ่ายในเรื่องการใช้ถุงยางเป็นไปตามที่ตั้งใจ”
๕. ผู้ดำเนินกิจกรรมขอให้คู่แรก คือ กลุ่มชาย ๑ และกลุ่มหญิง ๒ ส่งตัวแทนมาแสดงบทบาทสมมติ โดยให้เวลาไม่เกิน ๑๐ นาที และอีก ๒ กลุ่มให้สังเกตการณ์ และให้ข้อคิดเห็นหลังการแสดง ผู้ดำเนินกิจกรรมควรจดประเด็นสำคัญที่แต่ละฝ่ายใช้ในการต่อรอง เพื่อประกอบการแลกเปลี่ยนตอนท้าย
๖. หลังจากทั้งคู่แรกแสดงเสร็จแล้ว ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนพูดคุย ประมาณ ๕ นาที ดังนี้
 - ถามผู้แสดงทั้งสองฝ่ายว่ารู้สึกอย่างไรกับการพูดคุย และผลที่เกิดขึ้น ความรู้สึกที่มีต่อคนรักเป็นอย่างไร
 - ถามอีกสองกลุ่มที่สังเกตการณ์ ว่ามีข้อสังเกต หรือข้อคิดเห็นอย่างไรบ้าง ต่อสถานการณ์สมมติคู่แรก
 - ถามความเห็นจากกลุ่มผู้แสดงเพิ่มเติมอีกกลุ่มละ ๑-๒ คน

๑๐๙

แผนการเรียนรู้ ๕ No Condom, No Sex

๗. จากนั้น ให้คู่ที่ ๒ ออกมาแสดงบทบาทสมมติ คือ กลุ่มชาย ๒ และกลุ่มหญิง ๑ ใช้เวลาไม่เกิน ๑๐ นาที และ ๒ กลุ่มแรกที่แสดงไปแล้วให้สังเกตการณ์ และให้ข้อคิดเห็นหลังการแสดง
๘. หลังการแสดงบทบาทสมมติ ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนพูดคุย ตามประเด็นในข้อ ๖
๙. จากนั้น ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนผู้เรียนวิเคราะห์ โดยใช้คำถามชวนคิด ดังนี้

คำถามชวนคิด

- การแสดงบทบาทสมมติทั้ง ๒ กรณี เหมือนหรือแตกต่างจากสถานการณ์จริงของหนุ่มสาวอย่างไร
- ผลที่ตามมาจากการต่อรองที่ไม่ประสบผลสำเร็จในเรื่องการใช้ถุงยางอนามัยคืออะไรบ้าง
- จากบทบาทสมมติ เหตุผลใดที่คิดว่าได้ผลที่สุดในการยืนยันว่าจะไม่มีเพศสัมพันธ์ หากไม่ใช้ถุงยางอนามัย
- การพูดคุยหรือต่อรองแบบใด ที่อาจนำไปสู่การต้องยอมมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย
- ปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อการสื่อสารต่อรองของหญิง/ชาย
- อุปสรรคสำคัญในการสื่อสารเรื่องการใช้ถุงยาง หรือการค้นหาทางเลือกในการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยของคู่รัก คืออะไรบ้าง
- หากต้องการพูดคุยหรือต่อรองเรื่องการใช้ถุงยางกับแฟนหรือคู่รัก ควรพูดคุยเมื่อใด

๑๐. ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนผู้เรียนสรุปว่า เราได้อะไรจากกิจกรรมวันนี้ และเพิ่มเติมประเด็น ดังนี้

- การสื่อสารต่อรองในเรื่องสัมพันธ์ภาพ รวมทั้งเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย มีปัจจัยหลายอย่างที่เกี่ยวข้อง นอกจากเหตุผลที่แต่ละฝ่ายใช้ในการพูดคุย อาทิ ความชัดเจนในสิ่งที่ตนเองเลือกและตั้งใจ เช่น ถ้าไม่ใช้ถุงยางจะไม่มีเพศสัมพันธ์เด็ดขาด ความมั่นใจที่จะสื่อสารหรือยืนยันความต้องการของตนเอง พื้นฐานความสัมพันธ์กับคู่ว่าเปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างกันมากน้อยเพียงใด หรือเป็นความสัมพันธ์ที่มีเพียงฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเป็นคนกำหนดหรือตัดสินใจ อีกฝ่ายต้องตามใจหรือคล้อยตามโดยไม่มีข้อยกเว้น วิธีการสื่อสารภาวะอารมณ์ขณะที่ถูกคุยกัน
- กรณีที่อาจทำให้ผู้หญิงหลายคนจำต้องยอมมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ปลอดภัย หรือไม่ได้ป้องกัน เพราะความกลัวว่าคู่จะทิ้งไป หรือไปมีคนอื่น หรือความไม่มั่นใจหรือไม่กล้าที่จะบอกหรือยืนยันความต้องการของตนเอง หรือไม่กล้าพูดเรื่องถุงยางอนามัย หรือการคิดว่าถุงยางเป็นเรื่องของผู้ชาย ผู้หญิงไม่ควรเป็นคนเตรียมตัวหรือเป็นฝ่ายพก เป็นต้น
- สำหรับผู้ชาย การตัดสินใจว่าจะใช้ถุงยางหรือไม่ อาจขึ้นอยู่กับการเล่นคนที่จะมีเพศสัมพันธ์ด้วยว่าสามารถมั่นใจในความปลอดภัยได้เพียงใด เช่น หากเป็นการซื้อบริการทางเพศ อาจจะใช้ถุงยาง แต่หากเป็นแฟน หรือเพื่อน หรือคนคุ้นเคย อาจรู้สึกเชื่อใจ ซึ่งการประเมินแบบนี้ ทำให้มีโอกาสเสี่ยงต่อการมีการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยได้
- การพูดคุยหรือต่อรองถึงทางเลือกในการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย รวมทั้งการใช้ถุงยางอนามัย ควรเป็นการพูดคุยกันก่อนที่จะอยู่ในสถานการณ์ เพื่อเป็นการช่วยประเมินคู่ว่ามีความคิดเห็นอย่างไร และจะทำให้เราสามารถคิด ไตร่ตรอง และเตรียมตัวได้มากขึ้น เพื่อความปลอดภัยของตัวเราเอง
- การต่อรองเพื่อการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย เป็นการพูดคุยเพื่อหาทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับทั้งสองฝ่าย ไม่ใช่การพยายามเอาชนะกัน ทั้งนี้ ในเรื่องของสัมพันธ์ภาพทางเพศ มีปัจจัยหลายอย่างที่เกี่ยวข้องและส่งผลต่อการพูดคุยสื่อสารกัน ทั้งด้านอารมณ์ ความรู้สึก ความคาดหวังที่มีต่อกัน ทศนะความเชื่อในเรื่องเพศของแต่ละฝ่าย

๑๑๐

แผนการเรียนรู้ ๕ No Condom, No Sex

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม

การเรียนรู้ในแผนนี้ เป็นการสร้างสถานการณ์จำลอง เพื่อสร้างการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการสื่อสารในเรื่องเพศกับคู่ ผู้ดำเนินกิจกรรมจึงควรกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดให้รอบด้านถึงโอกาสหรือสถานการณ์ต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นและบริหารจัดการหากต้องอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์

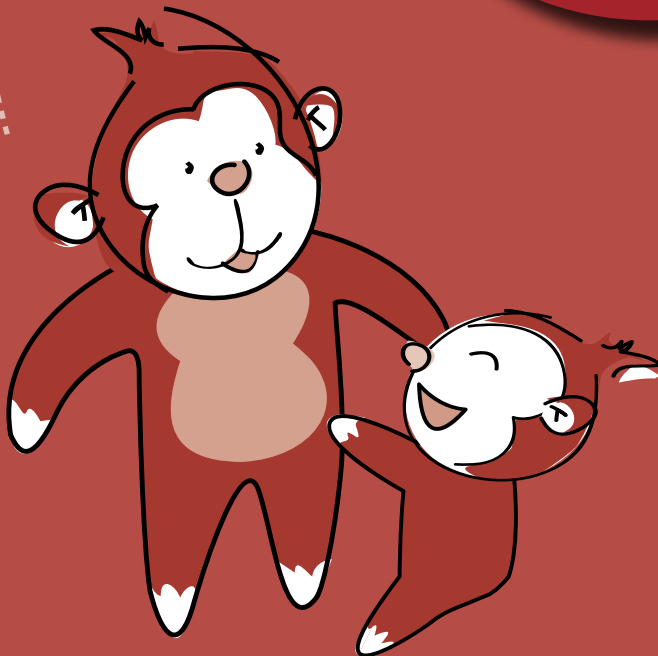
การวัดและประเมินผล

- สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม และการอภิปรายแลกเปลี่ยน

คำถามท้ายบท

- การมีเพศสัมพันธ์แบบรับผิตชอบหมายถึงอะไร
- เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งปฏิเสธการใช้ถุงยางอนามัย จะทำอย่างไร

แผนการเรียนรู้ที่ ๖
ใบอนุญาต
การเป็น
พ่อแม่

แผนการเรียนรู้ที่ ๖

ใบอนุญาตการเป็นพ่อแม่

สาระสำคัญ ความรับผิดชอบในการเลี้ยงดูเด็กให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ เป็นเรื่องสำคัญและต้องการความพร้อมของคนที่ดีดลใจเป็นพ่อแม่

- จุดประสงค์**
๑. ระบุการเปลี่ยนแปลงในชีวิตที่วัยรุ่นหญิงชายต้องเผชิญ หากมีลูก
 ๒. บอกสิ่งที่หญิงชายควรคำนึงถึง หากต้องการมีลูก

อุปกรณ์ และสื่อ

๑. แผ่นกิจกรรม “ข้อเสนอประกอบการพิจารณาการเป็นพ่อแม่”
๒. กระดาษฟลิปชาร์ต กระดาษขาว ปากกาเคมี

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ว่า กิจกรรมนี้เป็นการวิเคราะห์ร่วมกันว่า การตัดสินใจมีลูก หรือ การเป็นพ่อแม่ สิ่งที่จะต้องคำนึงถึงมีเรื่องอะไรบ้าง
๒. ถามผู้เรียนว่า “การเป็นพ่อแม่” หมายถึงอะไร มีความสำคัญอย่างไร
๓. แจกแผ่นกิจกรรมให้ผู้เรียนแต่ละคน และอธิบายว่า สมมติว่ามีการออกกฎหมายเพื่อควบคุมคุณภาพของประชากร โดยจะมีเกณฑ์ในการพิจารณาการเป็นพ่อแม่ ในฐานะกรรมการในการเสนอร่างเกณฑ์การพิจารณา ผู้เรียนมีสิทธิที่จะเสนอความคิดเห็น ให้เวลาแต่ละคนตอบแบบสอบถาม ๕-๑๐ นาที
๔. จากนั้น ผู้ดำเนินกิจกรรมอ่านคำถามที่ละข้อ และถามความคิดเห็นของผู้เรียน โดย
 - ข้อ ๑-๓ ถามว่าใครเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยในการใช้ อายุ, การศึกษา, รายได้หรือสถานะทางการเงิน เป็นเงื่อนไขในการพิจารณาการเป็นพ่อแม่ โดยให้ยกมือ จากนั้นผู้ดำเนินกิจกรรมขออาสาสมัครจากแต่ละฝ่ายให้ความคิดเห็นสนับสนุนฝ่ายละ ๓-๔ คน ในแต่ละข้อ
 - ข้อ ๔ ถามความคิดเห็นของทุกคน พร้อมเหตุผล โดยให้เสนอเฉพาะความคิดเห็นที่ไม่เข้ากับเพื่อน
๕. ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนคุย โดยใช้คำถาม ดังนี้

๑๑๕

แผนการเรียนรู้ ๖ ใบอนุญาตนการเป็นพ่อแม่

คำถามชวนคิด

- รู้สึกอย่างไร หากมีกฎหมายที่กำหนดให้คนที่ต้องการเป็นพ่อแม่ ต้องขอใบอนุญาตเพราะเหตุใด
- จากการฟังข้อคิดเห็นของทุกคนในห้องนี้ คิดว่าสิ่งสำคัญสำหรับคนที่ต้องการเป็นพ่อแม่ ควรคำนึงถึง คือเรื่องอะไร
- อะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้บางคนต้องกลายเป็นพ่อแม่ โดยไม่ได้ตั้งใจหรือวางแผนล่วงหน้า
- การไม่ได้วางแผนสำหรับการมีลูกหรือการเป็นพ่อแม่ อาจส่งผลอย่างไรได้บ้าง
- มีทางเลือกอะไรบ้าง สำหรับคนที่ตั้งครรภ์โดยไม่พร้อม
- หากวัยรุ่นคนหนึ่งหรือคู่หนึ่งต้องทำหน้าที่พ่อแม่ ในขณะที่ยังเป็นนักเรียนด้วย นักเรียนคิดว่า คนๆ นั้น หรือคนคู่นั้น ต้องเผชิญกับเรื่องอะไรบ้าง ฝ่ายหญิงหรือฝ่ายชายที่ต้องเผชิญผลกระทบมากกว่ากัน อย่างไร
- คนเราสามารถเป็นพ่อแม่ โดยไม่ต้องมีลูกเองได้หรือไม่ อย่างไร

๖. ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนผู้เรียนสรุปว่า เราได้อะไรจากกิจกรรมวันนี้ และเพิ่มเติมประเด็น ดังนี้

- ความรับผิดชอบในการเลี้ยงดูเด็กๆ ให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ เป็นเรื่องสำคัญและต้องการความพร้อมของคนที่ตัดสินใจเป็นพ่อแม่ในหลายๆ ด้าน อาทิ ความพร้อมด้านสุขภาพร่างกาย การตรวจสุขภาพหญิงชายก่อนการตั้งครรภ์ ระหว่างการตั้งครรภ์ ความพร้อมด้านจิตใจที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงหลายอย่างในวิถีชีวิต และการวางแผนเรื่องการดูแลและเลี้ยงดูลูก ทั้งด้านเศรษฐกิจ และการตกลงบทบาทหน้าที่ระหว่างหญิงชาย เป็นต้น
- เป็นไปได้ที่หญิงชายอาจมีความสัมพันธ์ทางเพศ แต่ยังไม่ต้องการมีลูก จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ทั้งหญิงและชายควรมีความรู้และพูดคุยกันในเรื่องวิธีการคุมกำเนิดหรือป้องกันการตั้งครรภ์

- ความสำคัญของบทบาทการเป็นพ่อแม่ คือ การให้ความรัก ดูแล และเลี้ยงดูเด็กๆ ให้เติบโตอย่างมีความสุขและมีคุณภาพ โดยที่อาจมิได้หมายถึงการต้องมีลูกเอง หลายคนเลือกที่จะมีชีวิตโสด หรือคู่รักเพศเดียวกัน อาจขอรับเด็กมาอุปการะเป็นลูกก็ได้
- การตั้งครรภ์ในขณะที่เรียนหนังสือ อาจมีผลกระทบที่ตามมาหลายด้าน และอาจส่งผลกับเพศหญิงมากกว่าเพศชาย เพราะสังคมยังมีทัศนคติและให้คุณค่าในเรื่องเพศของหญิงชายต่างกัน
- ผู้ดำเนินกิจกรรมควรให้ข้อมูลเรื่องหน่วยงานที่รับปรึกษาหรือช่วยเหลือในกรณีตั้งครรภ์ไม่พร้อม

๗. ให้เตรียมการบ้านสำหรับแผนที่ ๗

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมนี้ต้องการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์เรื่องการเป็นพ่อแม่ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่น และต้องการให้ผู้เรียนสามารถเสนอความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ โดยไม่จำเป็นต้องเห็นคล้อยตามกัน ดังนั้นผู้ดำเนินกิจกรรมจึงควรระวังท่าทีและการแสดงทัศนคติในเชิงตัดสินผิดถูกต่อเรื่องนี้ สิ่งสำคัญคือการกระตุ้นให้เห็นมุมมองที่แตกต่าง และทางเลือกที่หลากหลายในวิถีชีวิต และการชวนให้เชื่อมโยงกับการนำไปปรับใช้ในวิถีชีวิตของผู้เรียนเอง

การวัดและประเมินผล

- สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม และการอภิปรายแลกเปลี่ยน

คำถามท้ายบท

- บอกแผนการของตนเองเรื่องการมีชีวิตครอบครัว

๑๑๗

แผนการเรียนรู้ ๑ บูธการเรียนรู้ ๑ โบบุณการเป็นพ่อแม่

แผนกิจกรรม

ข้อเสนอประกอบการพิจารณา “การเป็นพ่อแม่”

ให้จินตนาการว่าหากมีการผ่านร่างกฎหมายที่กำหนดให้คนที่ต้องการเป็นพ่อแม่ ต้องผ่านการพิจารณาก่อนว่ามีคุณสมบัติเหมาะสมหรือไม่

คุณได้รับเชิญให้เป็นหนึ่งในคณะกรรมการที่จะกำหนดคุณสมบัติและเงื่อนไขการเป็นพ่อแม่ โดยคุณสามารถเสนอความคิดเห็นได้ตามแบบฟอร์มนี้

๑. ควรกำหนด “อายุ” เป็นเงื่อนไขประกอบการพิจารณาการเป็นพ่อแม่หรือไม่ เพราะเหตุใด ในกรณีที่คิดว่าควรกำหนดอายุ ให้ระบุช่วงอายุ พร้อมเหตุผล

๒. “การศึกษา” ควรเป็นคุณสมบัติหนึ่งของการเป็นพ่อแม่หรือไม่ เพราะเหตุใด ถ้าเห็นด้วย ให้ระบุว่าการศึกษาด้านใดบ้าง ที่คนเป็นพ่อแม่ควรมี/ควรเรียน พร้อมเหตุผล

๓. “รายได้หรือสถานะทางการเงิน” ควรเป็นหนึ่งในคุณสมบัติประกอบการพิจารณาการเป็นพ่อแม่หรือไม่ เพราะเหตุใด ถ้าเห็นด้วย ให้ระบุว่าควรมีรายได้หรือฐานะการเงินอย่างไร

๔. ให้ระบุ คุณสมบัติ ทักษะ ความรู้หรือความสามารถอื่นๆ ที่คนที่จะเป็นพ่อแม่ควรมี พร้อมเหตุผล

แผนการเรียนรู้ที่ ๗

วัฒนธรรมไทย กับเรื่องเพศ

แผนการเรียนรู้ที่ ๗

วัฒนธรรมไทยกับเรื่องเพศ

สาระสำคัญ

วัฒนธรรม คือแบบแผนในการดำเนินชีวิตที่คนหมู่มากในสังคมถือปฏิบัติเป็นธรรมเนียมสืบมา อย่างไรก็ตาม เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป การดำเนินชีวิต และวิถีปฏิบัติก็อาจเปลี่ยนตามการดำเนินชีวิตของคนส่วนใหญ่ แต่ระยะที่กำลังเปลี่ยนผ่านก็อาจจะเห็นความขัดแย้งของวิถีปฏิบัติ ที่มักเป็นที่ถกเถียงกันว่าไม่เป็นไปตามวัฒนธรรม หรือธรรมเนียมปฏิบัติที่เคยยึดถือกันมา บทเรียนนี้ต้องการให้ผู้เรียนได้มีโอกาสใคร่ครวญถึงความขัดแย้งของวิถีปฏิบัติ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องเรื่องเพศ ให้ผู้เรียนได้มองเห็นและสามารถวิเคราะห์ได้ถึงที่มาที่ไปของความขัดแย้ง และสามารถมีข้อเสนอต่อการปฏิบัติของตนที่จะดำรงตนอยู่ได้โดยเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ชุมชน โดยไม่แปลกแยก แต่ก็ยังดำรง “ตัวตน” ของตนเองได้อย่างมีความสุข

จุดประสงค์

๑. วิเคราะห์วิถีหรือแบบแผนทางวัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวกับธรรมเนียมปฏิบัติเรื่องเพศ
๒. บอกค่านิยมเรื่องเพศ ที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมการเรียนรู้เพศศึกษาในกลุ่มเยาวชน

๑๒๐

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๖

อุปกรณ์ และสื่อ

๑. ตัวอย่างบทความ เพลงรัก วรรณกรรม นวนิยาย เรื่องย่อภาพยนตร์ ตัวละครในวรรณกรรม หรือภาพยนตร์ หรือบทกวี ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเพศ
๒. เอกสารอ่านประกอบ ปาฐกถาंना “เพศศึกษา วัฒนธรรม และคุณธรรม-เราจะบอกอะไรแก่เยาวชน” โดย ศ.ดร.นิธิ เอียวศรีวงศ์

เวลา ๒ คาบเรียน

การเตรียมการ สำหรับคาบที่ ๑

ก่อนถึงคาบเรียน มอบหมายให้ผู้เรียนจับคู่กันไปหาบทความ เพลงรัก วรรณกรรม ตัวละครในนวนิยาย หรือภาพยนตร์ บทกวี หรือเรื่องย่อภาพยนตร์ ที่สะท้อนวิถีชีวิต หรือวัฒนธรรมในเรื่องเพศ หรือสัมพันธ์ภาพระหว่างหญิงชาย หรือความสัมพันธ์ของผู้ใหญ่กับเยาวชนในการควบคุมชีวิตทางเพศของเยาวชน ที่คู่ตนเองเห็นด้วย ๑ ชิ้น และไม่เห็นด้วย ๑ ชิ้น (เลือกตัดตอนมาท่อนสั้นๆ) และเตรียมนำเสนอ โดยให้แต่ละคู่เขียนบทวิเคราะห์สั้นๆ ต่อสื่อที่เลือกมา ว่าสะท้อนเรื่องเพศอย่างไร รวมทั้งเหตุผลที่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยในสื่อแต่ละชิ้น

คาบที่ ๑ ค่านิยมหรือม่านิยม

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ว่า ต้องการให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนการวิเคราะห์วัฒนธรรมในเรื่องเพศที่สะท้อนอยู่ใน บทความ เพลงรัก วรรณกรรม นวนิยาย บทกวี ที่ตนเองเลือกมา โดยให้บอกเหตุผลของความพอใจ หรือไม่พอใจในวิถี หรือวัฒนธรรม ที่สะท้อนจากสื่อชิ้นนั้นๆ
๒. ถามผู้เรียนว่ามีใครเลือกสื่อประเภทใดมาบ้าง เพื่อดูประเภทของงานที่ผู้เรียนเลือกมานำเสนอ
๓. ขออาสาสมัครที่พร้อมนำเสนอ โดยให้เวลานำเสนอคู่ละ ๓ นาที

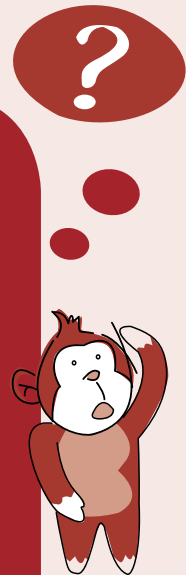
๑๒๑

แผนการเรียนรู้ที่ ๗ วัฒนธรรมไทยกับเรื่องเพศ

๔. ผู้ดำเนินกิจกรรมจัดให้คู่ที่เลือกสื่อที่แตกต่าง ออกมานำเสนอก่อน เช่น กลุ่มที่เลือกเพลงละคร ภาพยนตร์ บทกวี นวนิยาย ฯลฯ และอาจถามผู้เรียนว่าต้องการฟังการวิเคราะห์ของเรื่องได้อีก
๕. ให้เวลาในการนำเสนอ ๒๕ นาที (อาจนำเสนอได้ไม่ครบทุกคู่)
๖. จากนั้น ขอให้ทุกคู่ส่งการบ้านการเขียนบทวิเคราะห์ และผู้ดำเนินกิจกรรมชวนคุย โดยใช้คำถาม ดังนี้

คำถามชวนคิด

- ผู้เรียนคิดอย่างไร เมื่อได้ยินสิ่งที่เพื่อนเลือกมานำเสนอ มีส่วนที่เราเห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างไร
- มีความคิดเรื่องเพศเรื่องใดบ้างจากเรื่องที่เพื่อน ๆ เลือกมานำเสนอแล้วเราเห็นว่าสอดคล้องกับวัฒนธรรมในความเห็นของผู้ใหญ่ แต่ไม่เข้ากับความคิดของเยาวชนส่วนใหญ่ในยุคปัจจุบัน
 - คิดว่าความคิดต่อวิถีวัฒนธรรมที่ต่างต่างนั้น เกิดจากอะไร
- การเลือกทำตามวิถีของคนส่วนใหญ่ในสังคม แม้จะรู้สึกขัดแย้ง มีผลดีผลเสียอย่างไร
- การเลือกทำตามความคิด วิถีปฏิบัติที่ถูกใจเรา แต่คนส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วย และถือเป็นเรื่องประหลาด มีผลดี ผลเสีย อย่างไร
- ที่สุดแล้ว การเลือกยึดถือปฏิบัติ แบบแผนในการดำเนินชีวิต และความสัมพันธ์ในเรื่องเพศ ต้องคำนึงถึงเรื่องใดบ้าง จึงจะทำให้เกิดความพอดี ทำให้ตนเองและคนที่เราห่วงใยมีความสุข

๗. ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนผู้เรียนสรุปว่า เราได้อะไรจากกิจกรรมวันนี้ และเพิ่มเติมประเด็น ดังนี้

- วัฒนธรรมคือวิถีปฏิบัติที่เป็นแบบแผน แต่อาจเป็นคนละเรื่องกับ “การมีคุณธรรม” เพราะมักเกิดการเข้าใจผิดว่าเป็นเรื่องเดียวกัน เช่น เชื่อว่าการแต่งกายที่ถูกระเบียบแบบแผนตามวัฒนธรรม คือการส่งเสริมคุณธรรม ทั้งๆ ที่แบบแผนเหล่านั้นอาจเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาและสิ่งแวดล้อมได้ เช่น การนิยมอาหารจานด่วน (อาทิ ข้าวราดแกง) แทนการรับประทานอาหารแบบครบสำหรับตามแบบในอดีต
- ถึงที่สุดแล้วเราพึงให้ความสำคัญกับเรื่องของ “คุณธรรม” จึงจะเกิดวิธของการอยู่ร่วมกันทางสังคมอย่างมีความสุข แม้จะมีแบบแผนย่อยทางวัฒนธรรมที่ต่างกัน และเมื่อพูดถึงวัฒนธรรมของการปฏิบัติต่อกันระหว่างเพศ หรือความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่กับเยาวชน หัวใจสำคัญคือ ต้องยึดถือให้ปฏิบัติต่อกันอย่างมี “คุณธรรม” ให้เกียรติต่อกัน เอาใจเขามาใส่ใจเรา ไม่ทำร้าย หลอกลวงหรือปฏิบัติต่อหน้าดีแต่กลับหลังทำร้าย หรือนินทา เป็นต้น

๘. ผู้ดำเนินกิจกรรมให้การบ้านเพื่อเตรียมสำหรับคาบต่อไป ซึ่งเป็นแผนการเรียนรู้เรื่องเพศจากสื่อ: “จับผิดโฆษณา”

๑๒๓

แผนการเรียนรู้ ๗ วัฒนธรรมไทยกับเรื่องเพศ

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม

ผู้ดำเนินกิจกรรมควรอ่านบทความเรื่อง “เพศศึกษา วัฒนธรรม และคุณธรรม-เราจะบอกอะไรแก่เยาวชน” โดย ศ.ดร.นิธิ เอียวศรีวงศ์

การวัดและประเมินผล

- สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม และการอภิปรายแลกเปลี่ยน
- ดูความลุ่มลึก และการให้เหตุผลในการเห็นด้วยกับไม่เห็นด้วยของบทความ/สื่อต่างๆ ที่ผู้เรียนเลือกมา

เอกสารอ่านประกอบ
ปาฐกถา
“เพศศึกษา วัฒนธรรม และคุณธรรม-เราจะบอกอะไรแก่เยาวชน”

โดย ศ.ดร.นิธิ เอียวศรีวงศ์

จาก การประชุมเชิงปฏิบัติการคณะทำงานและวิทยากรหลัก Master Trainers
โครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ วันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๕๗

จากหัวข้อที่ตั้งไว้ ผมขอให้คำตอบที่ถามมาว่า ผมตอบไม่ได้ แต่แค่นั้นไม่พอ เราต้องพูดให้แรงขึ้นว่า เราไม่ควรบอกอะไรแก่เยาวชน ตรงกันข้าม เราควรจะทำอะไรในเรื่องนี้ เพราะเราไม่ต้องการคำตอบสำเร็จรูป

เวลาพูดถึงเรื่องเพศ การมารวมกันในวัฒนธรรมไทยโบราณ เราพูดเหมือนเราสามารถชี้ให้ดูง่าย ๆ ซึ่งไม่เป็นความจริง เพราะเมื่อเรากลับไปดู เราจะพบว่า ครอบครัวยุคกับการมารวมกันเป็นเรื่องที่แยกไม่ออก ไม่ได้หมายความว่าคนโบราณไม่มีเพศสัมพันธ์นอกการสมรส แต่กลับมีเยอะมาก ขุนแผนได้เสียกับเมียทุกคนก่อนจะยกย่องเป็นเมียทั้งนั้น

คำว่า “การแต่งงาน” ในวัฒนธรรมไทยโบราณไม่ใช่การทำพิธีรดน้ำสังข์ การแต่งงานเป็นสิ่งที่เกิดโดยไม่มีพิธีกรรม เช่น หนีตามกันไป ลักพาตัว รวมทั้งการที่ผู้หญิงมีชู้ก็เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นมากในสมัยโบราณ และเมื่อสามีรู้ว่ามียู ก็สามารถฟ้องเรียกค่าเสียหายผ่านศาลจากชายชู้ และมีทางเลือกว่าจะเลิกกับภรรยา หรือรับภรรยากลับมา ดังนั้น แม้แต่เพศสัมพันธ์ในการมีชู้ก็ยังสัมพันธ์กับครอบครัว

อ.อาวิต สุขพานิช เคยกล่าวไว้ว่า ผู้ชายสมัยก่อนนอนกับผู้หญิงคนไหน ก็ถือว่าคนนั้นเป็นเมียแล้ว ไม่เหมือนกับคนสมัยนี้ที่มีความคิดต่างไป

การพูดว่า ครอบครัวแยกไม่ออกกับการมารณณ์ ยังหมายถึงความสัมพันธ์ในกลุ่มเครือญาติ ภาระทางเศรษฐกิจของครอบครัว ผู้ชายไทยสมัยก่อนแต่งงานแล้วจะเข้าไปอยู่บ้านผู้หญิง นั่นแสดงว่า ก็ต้องไปสร้างทรัพย์สินสมบัติขึ้นใหม่ เพราะไม่มีมรดกเก่าติดตัวไปด้วย จนกว่าพ่อตาจะไว้วางใจและอุดหนุนให้ไปบุกเบิกที่นาใหม่

ดังนั้น ผู้ชายที่จะเอาผู้หญิงเป็นเมียย่อมต้องคิดถึงพ่อตาว่ามีกำลังในการทำให้ตนเองมีที่นาใหม่ได้หรือไม่

การกีดกันคนจนถือเป็นของปกติธรรมดา ไม่ใช่เรื่องแปลกเหมือนที่เห็นในละคร ถ้าใครมีที่ดินมากและมีลูกชาย ก็ย่อมต้องคำนึงถึงลูกสะใภ้ที่เข้ามา เนื่องจากการแต่งงานหมายถึงมรดก ดังนั้น คนสมัยก่อนถึงต้องทำให้พวกคนจนกลายเป็นผีปอบ เพื่อให้ลูกตัวเองไม่ไปข้องแวะด้วย

ความสัมพันธ์ในกลุ่มเครือญาติ หรือกลุ่มบารมี จึงเข้ามาเป็นปัจจัยทางสังคมในการกำกับการเลือกคู่ของคน คนโบราณไม่อาจตัดสินใจที่จะนอนหรือไม่นอนจากความต้องการของตัวเองคนเดียว มีแต่คนรวยเท่านั้นที่สามารถมีเมียน้อยได้ ภาระทางเศรษฐกิจจึงเข้ามามีความเกี่ยวข้องที่จะต้องคำนึงถึงในการมีคู่

ถ้าเช่นนั้น เพศศึกษาแบบโบราณคืออะไร

ย่อมไม่ใช่การมารณณ์เพียงอย่างเดียว เพราะเป็นเพียงปัจจัยเดียวเท่านั้น แต่ต้องรวมถึงบทบาทของผู้ชายในครอบครัว ผู้หญิงในครอบครัว ซึ่งบทบาทพวกนี้เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา เช่น การสอนให้ผู้หญิงเก็บหอมรอมริบทรัพย์สินที่เป็นเงินหรือแลกเปลี่ยนเงินได้

ทำไมต้องสอน

เพราะในสังคมโบราณ ทรัพย์ที่เป็นเงินนั้นผู้หญิงเป็นคนเก็บ ผู้ชายทำหน้าที่ออกไปสร้างเกียรติยศนอกบ้าน ผู้ชายไทยได้เงินมาเท่าไร ก็ให้เมียหมด และขอเงินเมียใช้ไปเรื่อย ๆ ผู้หญิงจึงเป็นฝ่ายดูแลทรัพย์สิน (และอาจเป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้ชายไทยใช้เงินไม่เป็น)

การที่เด็กผู้หญิงต้องออกไปทำงานในนา ถือเป็นส่วนหนึ่งของเพศศึกษา เพราะชาวนาย่อมต้องทำนาให้เป็น ดังนั้น เราจึงควรมองเพศศึกษาในความหมายที่กว้างกว่าการมารมณ

การมารมณบนโลกนี้ไม่ได้เกิดขึ้นลอยๆ นอกจากในหนังเป๊ มันมีเงื่อนไขทางเศรษฐกิจสังคม ที่แวดล้อมการมารมณตลอดเวลา การสอนเพศศึกษาที่นึกถึงแต่การมารมณจึงเป็นการบิดเบือนความจริง การพูดถึงแต่ความปลอดภัย อายุที่จะมีจึงยังไม่พอที่จะใช้เป็นเงื่อนไขสอนเด็กถึงเรื่องนี้ ควรสอนเงื่อนไขที่รอบด้านมากกว่านี้ ไม่เน้นเพียงแค่ด้านร่างกายเท่านั้น

คนที่เรียนเรื่องเพศศึกษาจำเป็นต้องเข้าใจเงื่อนไขทางวัฒนธรรมไปพร้อมๆ กัน การที่ผมใช้คำว่า **วัฒนธรรมไทยโบราณ** อาจฟังดูไม่คุ้นหู เพราะปัจจุบัน เราสร้างคำใหม่ๆ ขึ้นมา ซึ่งไม่เคยเกิดในสังคมโบราณ เช่น คติเรื่องการรักษนวลสงวนตัว ซึ่งเพิ่งเกิดขึ้นในเขตรอบกรุงเทพฯ เมื่อต้นรัตนโกสินทร์มานี้เอง ในวรรณกรรมสมัยปลายอยุธยา เช่น กฤษณาสมันสอนน้องนั้นสอนเรื่องความเป็นเมียที่ดี แต่ไม่เคยสอน**เรื่องรักษนวลสงวนตัว** แต่หลังจากที่ความแตกต่างทางเศรษฐกิจมีมากขึ้น คนในสังคมจึงจำเป็นต้องสอน ต้องสร้างเงื่อนไขใหม่ๆ ขึ้น

ลองกลับมาดูเรื่องความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน เรามักใช้คำว่า **อิทธิพลทางตะวันตก** คำๆ นี้ไม่ช่วยให้เราเข้าใจความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยแต่อย่างใด ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและเห็นได้ชัดคือ ความเป็นปัจเจกซึ่งมีมากกว่าสมัยโบราณ เช่น ในกฎหมายตราสามดวง มีการลงโทษให้เอามะพร้าวห้าวคุดปากผู้ที่เรียกชื่อเดิมของผู้ที่มีตำแหน่งหน้าที่การงานใหม่ เป็นต้น นี่สะท้อนให้เห็นว่าสำนักคนสมัยก่อนในเรื่องปัจเจกของตนเองไม่หนักแน่นมากเท่าทุกวันนี้

การปลูกฝังเรื่องความเป็นปัจเจก จึงลดทอนความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่แวดล้อมในครอบครัว ให้กลายเป็นเรื่องของคนสองคนที่ไม่ต้องคิดถึงเรื่องใดๆ ไม่ว่าจะเป็นที่นา พ่อแม่ ฐานะ ปรากฏการณ์นี้มีให้เห็นมากขึ้น ความสำคัญของความรู้สึกของบุคคลกลายมาเป็นสิ่งที่อยู่เหนือความสัมพันธ์ของคนอื่นๆ เช่น ในนวนิยายยุคแรกๆ ซึ่งพระเอกเป็นคนขบถแล้วมาหลงรักนางเอกที่มีฐานะสูงกว่า แต่ก็ไม่ใช่อุปสรรคสำคัญอีกต่อไป ซึ่งเป็นการเริ่มให้ความสำคัญกับปัจเจก สะท้อนให้เห็นว่าความรักได้กลายเป็นสัญลักษณ์ของสังคมแบบใหม่

ครอบครัวคนปัจจุบันกลายเป็นครอบครัวเดี่ยว แยกบ้านอยู่ต่างหากจากพ่อแม่ปู่ย่า ซึ่งส่งเสริมความเป็นปัจเจกของคนสองคนให้เป็นอิสระจากความสัมพันธ์เครือญาติ อิทธิพลของชุมชนแม้แต่ในชนบทเอง ก็เปลี่ยนไป เพราะคนที่ไม่มีที่นาเป็นของตนเองมีมากขึ้น เกิดความหลากหลายทางอาชีพมากขึ้น ความเปลี่ยนแปลงนี้เกิดอย่างรวดเร็วจนคนตามไม่ทัน ฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญของครอบครัวจากที่เคยให้ผู้หนึ่งที่เป็นเมียทำหน้าที่เก็บทรัพย์สินนั้นจึงเปลี่ยนมาเป็นผู้มีเงินฝากในธนาคารมากหรือน้อย

นอกจากนั้น ยังเกิดความเปลี่ยนแปลงด้านเพศสภาพขึ้นม่ว่า ความเป็นหญิง เป็นชาย ไม่ได้เกิดจากสภาวะธรรมชาติเพียงอย่างเดียวแล้ว หากเกิดจากเงื่อนไขแวดล้อมทางสังคมด้วย

คนสองคนที่ตัดสินใจอยู่ร่วมกันแต่งงานกันแต่ก็ไม่ได้เป็นคนเดียวกันอย่างแท้จริง ต่างก็มีอาชีพ มีเงินของตนเอง การจะทำให้ครอบครัวอยู่รอดจึงขึ้นอยู่กับคนสองคนเท่านั้น จึงเกิดอุดมคติใหม่ โลกทรรศน์ใหม่เข้ามาเปลี่ยนความคิดของคน เช่น เรื่องปัจเจกดังที่กล่าวมา

เมื่อเป็นเช่นนี้ วัฒนธรรมเรื่องเพศที่เราเคยถือกันมา จึงไม่สามารถนำกลับมาใช้เป็นมาตรฐานวัดได้ สังคมไทยขาดศีลธรรม คุณธรรม ที่เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน แม้หลักศาสนาธรรมเช่นเรื่องนิพพานจะยังคงเป็นสากลอยู่ แต่ก็ทำได้ไม่ยากอีกแล้ว

เราพยายามยึดเยียดกฎเกณฑ์ที่เคยใช้กับคนโดยไม่คิดจะปรับเปลี่ยนประยุต์เลย
กามารมณที่แยกออกจากครอบครัวในปัจจุบันจึงไม่สามารถใช้กฎเกณฑ์เดิมๆ ได้ เช่น
เรื่องพรหมจรรย์ผู้หญิง เราจะอธิบายอย่างไรหากมองในสายตาของปัจเจก ก็คือเรื่องเดียว
กับการทำแท้ง เพราะสิทธิเสรีภาพของผู้หญิงอยู่เหนือร่างกายของเธอ

น่าแปลกที่วัฒนธรรมปัจจุบันให้สิทธิกับผู้หญิงมากขึ้น แต่เราไม่เคยพูดเรื่อง
พรหมจรรย์ผู้ชายเลย ผู้ชายไทยถือว่านอนกับผู้หญิงคนไหนก็ได้ แต่คนที่มาเป็นเมียต้อง
เป็นพรหมจรรย์ (ซึ่งขัดแย้งกันมากเพราะจะเหลือผู้หญิงแบบนั้นได้อย่างไร) กลายเป็นการ
หน้าไหว้หลังหลอก เราสอนในสิ่งที่เราไม่เชื่อ แล้วคิดหรือว่าเด็กจะเชื่อ

ระบบการลงโทษของสังคมเช่น เรื่องผี หมดไป ทำให้เราต้องสร้างวินัยแก่คนที่เป็น
ปัจเจก วินัยในสังคมไทย เรามักนึกถึงกฎข้อบังคับที่มาจากภายนอก ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นใน
ตัวเองทั้งที่ในความเป็นจริงมันเป็นเรื่องตรงกันข้าม ซึ่งเกิดมาตั้งแต่สมัย ร.๕ นับแต่เข้า
เรียนวันแรกจนถึงมหาวิทยาลัยปีหนึ่ง เราก็ยังคิดเองไม่จำเป็นต้องมีรุ่นพี่มาบังคับ กำหนด ซึ่ง
วินัยในเรื่องเพศต้องเกิดจากคิดได้เองเท่านั้น

ปัญหาในตอนนี้นี้ของสังคมไทยคือ เราลอกของเก่าก็ไม่ได้ ลอกฝรั่งก็ไม่ได้

เราทุกคนไม่มีคำตอบตายตัว เราจึงไม่ควรจะบอกอะไรแก่เยาวชน แต่เราต้องมาคิดว่า
อะไรคือมาตรฐานทางเพศของสองโลกในปัจจุบัน

มีเรื่องสี่เรื่องที่สำคัญต้องคำนึงหรือเป็นเป้าหมายคือ

หนึ่ง มาตรฐานที่มีความรับผิดชอบต่อตนเองกับคนอื่น

สอง มาตรฐานที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

ทั้งสองอย่างทำให้เราต้องรู้จักตนเองให้ดี รู้จักคนอื่นให้ดี และของสังคมให้ดีด้วย

สาม คนต้องมีความคิดวิพากษ์ ไตร่ตรองถึงเรื่องถูกผิด ดีชั่ว โดยคำนึงถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมเสมอ ถ้าไม่คิดถึงเรื่องถูกผิดดีชั่วด้วยตนเองก็จะไม่เข้าใจมาตรฐานสังคม

สี่ ความเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ถึงเราไม่ชอบความเปลี่ยนแปลง แต่เราต้องเข้าใจว่าคนอื่นคิดอย่างไร

นอกจากนั้น ผมอยากเสริมว่าเราต้องรู้จักศาสนธรรมในเชิงวิพากษ์ ไม่ใช่เป็นการเชื่ออย่างยัดเยียด ยกตัวอย่าง เวลาพระสอนเรื่องอย่าเอาของที่เขาไม่ได้ให้ นั้น พระอาจคิดถึงแค่กลัวหิวเดียว แต่ปัจจุบัน มีการโกงกันเป็นร้อยล้าน การซื้อหุ้น การอยากรวยมากกว่าปกติ นั้น การทำให้ตัวเองรวยโดยที่คนอื่นมีเงินน้อยลงถือเป็นการขโมยหรือไม่ เราควรตั้งคำถามเรื่องนี้กันสักนิด

กาเมสุมิจจา ซึ่งสอนให้ไม่ประพฤติผิดในกามนั้น โบราณสอนว่าห้ามล่วงละเมิดผู้หญิงประมาณ ๒๐ ประเภทนั้น แล้วการที่ผู้ชายเที่ยวโสเภณีถือเป็นการทำผิดศีลหรือไม่ ที่เปลี่ยนจากการข่มขืนโดยใช้กำลังมาเป็นใช้เงินแทน

โลกปัจจุบันไม่เหมือนเมื่อก่อน แล้วการสนับสนุนให้ไปทำสงครามนั้นถือเป็นการฆ่าสัตว์ตัดชีวิตหรือไม่

เราจึงควรสอนให้เด็กคิดอย่างสัมพันธ์กับปรากฏการณ์ของสังคม

เราไม่ควรมีคำตอบเดียวในการสร้างมาตรฐานทางศีลธรรมทางเพศ ไม่ควรให้คำตอบสำเร็จรูป แต่ควรตั้งเงื่อนไขต่างๆ เข้ามาเกี่ยวโยงเพื่อให้เด็กคิดได้เอง

เช่น การที่เด็กมีเพศสัมพันธ์กันในวัยเรียน เราไม่ควรใช้วิธีห้าม แต่ควรทำให้เด็กมองเห็นสิ่งที่จะเกิดขึ้นอย่างถืถ้วนว่าจะก่อผลกระทบกับใครบ้าง

การขายบริการทางเพศผิดหรือถูก ผมไม่รู้ แต่เราควรจะทำให้เด็กรู้ว่ามียาอะไรบ้างที่ทำให้คนมาขายบริการทางเพศ และเงินไข่นั้นหลีกเลี่ยงได้หรือไม่

การสอนเรื่องเพศศึกษาจึงไม่ใช่การสอนเรื่องกามารมณ์ แต่เป็นการสอนเรื่องพฤติกรรมทุกอย่างในสังคมซึ่งต้องมองให้รอบด้านว่าไม่ใช่เพียงเรื่องทางกายล้วนๆ

ผมขอจบเพียงเท่านี้

คาบที่ ๒ เรียนรู้เรื่องเพลงจากสื่อ: “จับผิดโฆษณา”

๑๓๑

แผนการเรียนรู้ที่ ๗: วัฒนธรรมไทยกับเรื่องเพลง

การเตรียมการก่อนคาบเรียน

ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่ม ๕ คน ให้เลือกโฆษณาที่มีการใช้เรื่องเพศ อาทิ ความงาม ความหล่อเหลา รูปลักษณ์ เรือนร่าง การจีบกัน อารมณ์รัก การเป็นที่ปรารถนา ความโรแมนติก ในการโฆษณาสินค้า โดยให้แต่ละกลุ่มเลือกมา ๑ ชิ้น อาจเป็นสปอตโฆษณาทางโทรทัศน์ หรือโฆษณาในสิ่งพิมพ์ก็ได้

ให้แต่ละกลุ่มเขียนวิเคราะห์ว่า “ความหลง” ที่ปรากฏอยู่ในโฆษณานั้นๆ คืออะไร มี “ความไม่สอดคล้องกับความจริง” หรือมี “ความเป็นไปไม่ได้” อย่างไรบ้าง

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ว่า เราต่างได้รับอิทธิพลความคิดเรื่องเพศจากการปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคม เมื่อมีการพัฒนาด้านธุรกิจการตลาด การแข่งขันทางการค้า ผู้ขายผลิตภัณฑ์ต่างๆ ต่างอาศัยการโฆษณาเพื่อให้คนสนใจสินค้าหรือบริการของตนเอง เรื่องเพศมักจะสร้างความสนใจแก่คนได้ทุกเพศทุกวัย ผู้ผลิตโฆษณาจึงมักจะนิยมใช้เรื่องเพศ ความงาม ความหล่อเหลา รูปลักษณ์ เรือนร่าง การจีบกัน อารมณ์รัก การเป็นที่ปรารถนา มาเป็นแรงจูงใจให้ซื้อสินค้า การโฆษณาจึงมักจะมี “เหนือจริง” ในการเสนอเรื่องราว เพราะต้องการจูงใจชวนเชื่อ เราจึงต้องสร้างความสามารถในการแยกแยะ “ความจริง” และ “ความหลง” ของสิ่งที่ถูกนำเสนอ
๒. ให้ผู้เรียนนำการบ้านที่เตรียมมานำเสนอ โดยการเล่าเรื่องของโฆษณาโทรทัศน์ (ถ้าเป็นโฆษณาที่ทุกคนเคยก็ไม่ต้องเล่าเรื่องย่อ เพื่อประหยัดเวลา) หรือแสดงภาพหากเป็นภาพโฆษณาที่ตัดมาจากนิตยสาร/หนังสือพิมพ์ แล้วให้เสนอประเด็นตามที่เตรียมมา
๓. เมื่อทุกกลุ่มนำเสนอแล้ว ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนคุย โดยใช้คำถาม ดังนี้

?

คำถามชวนคิด

- เหตุใดการโฆษณาจึงมีการนำเสนอเช่นนั้น
- สิ่งที่เราพบในโฆษณาสอดคล้องกับ “วัฒนธรรมไทย” หรือแบบแผนในเรื่องเพศ ที่คนส่วนใหญ่คาดหวังให้เยาวชนปฏิบัติหรือไม่ อย่างไร
- เราคิดว่าผู้ชมส่วนใหญ่สามารถแยกแยะได้หรือไม่ว่ามีความลวงอยู่เพียงใด
- มีตัวอย่างโฆษณาใดอีกบ้างที่ผู้เรียนเห็นว่า หากไม่เท่าทันอาจส่งผลกระทบต่อเรา
- ข้อคิดสำหรับผู้บริโภคสื่อต่อโฆษณาเหล่านี้ ควรเป็นอย่างไร

๔. ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนผู้เรียนสรุปว่า เราได้อะไรจากกิจกรรมวันนี้ และเพิ่มเติมประเด็น ดังนี้

- เราอาจจะควบคุมการโฆษณาได้ยาก ที่สำคัญเราต้องสร้างภูมิคุ้มกันให้ตัวเราว่า การโฆษณา มีวัตถุประสงค์หลักในการดึงดูดความสนใจ เพื่อจะได้นำความสนใจนั้นไปเกี่ยวพันกับสินค้า/บริการที่ผู้โฆษณาต้องการจะขาย เมื่อเราถูกแวดล้อมด้วยสื่อเหล่านี้ เราจึงต้องเสมออย่างระมัดระวังว่า ไม่มีอะไรที่เชื่อได้เช่นนั้น ๑๐๐% เช่น ถ้าใช้ผลิตภัณฑ์นั้น ก็จะเป็นที่น่าปรารถนาดังเช่นโฆษณา หรือวิถีปฏิบัติในการแสดงออกเรื่องเพศเช่นที่ปรากฏในโฆษณาก็อาจจะไม่เป็นที่ยอมรับเมื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน เพราะต้องคำนึงถึงกาลเทศะ เป็นต้น
- การจะเชื่อถือเพียงใด จึงต้องหมั่นตรวจสอบความคิดของตนเองว่า เราถูกจูงใจได้ง่าย คล้อยตามได้ง่าย เพราะต้องการมีภาพลักษณ์ หรือต้องการเป็นที่ปรารถนาดังในโฆษณาใช่หรือไม่ และพึงตระหนักว่าสิ่งที่ปรากฏในโฆษณา มักเป็นการเสนอข้อมูลด้านเดียว เพราะต้องการจูงใจให้บริโภคหรือซื้อผลิตภัณฑ์นั้นๆ เราจึงต้องหาข้อมูล และเรียนรู้ข้อเท็จจริงในเรื่องนั้นๆ จากแหล่งอื่นๆ ด้วย

๑๓๒

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๖

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม

ผู้ดำเนินกิจกรรมอาจเตรียมสื่ออื่นๆ ที่เห็นประเด็นชัดเจน หรือเป็นทอล์กโชว์ในช่วงนั้นๆ เพื่อนำมาชี้ประเด็นเรื่องเพศที่ปรากฏให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพิ่มเติม

๑๓๓

การวัดและประเมินผล

- สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม และการอภิปรายแลกเปลี่ยน
- ดูความลุ่มลึก และการให้เหตุผลในการเห็นด้วย กับไม่เห็นด้วยของบทความ ที่ผู้เรียนเลือกมา

คำถามท้ายบท

- อธิบายข้อดีและข้อเสียจากการดูโฆษณา ละคร สื่อต่างๆ ในแง่มุมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ ค่านิยม

ท่านไม่อาจสอนอะไรใครได้
ท่านทำได้เพียงช่วยให้เขาค้นพบ
จากภายในตัวเขาเอง

กาลิเลโอ

You cannot teach a man anything;
you can only help him find it
within himself.

Galileo Galilei

แผนการเรียนรู้ที่ ๘
**เรื่องของ
รันรัน**

แผนการเรียนรู้ที่ ๘

เรื่องของรันทัน

สาระสำคัญ

เยาวชนทุกคนต้องได้รับข้อมูลที่จำเป็นอย่างรอบด้านและเข้าถึงบริการต่างๆ ที่ส่งเสริมความเข้าใจเรื่องเพศและการป้องกันการตั้งครรภ์เมื่อไม่พร้อม โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และความรุนแรงทางเพศ เพื่อการมีสุขภาพทางเพศที่ดี

จุดประสงค์

๑. ระบุข้อมูล บริการ และทักษะที่วัยรุ่นควรมี เพื่อสามารถดูแลและป้องกันตัวเองจากผลที่ไม่พึงประสงค์จากเพศสัมพันธ์
๒. ระบุอุปสรรคสำคัญต่อสุขภาพทางเพศของวัยรุ่น

อุปกรณ์ และสื่อ

๑. แผ่นกิจกรรม “เรื่องของรันทัน”
๒. กระดาษฟลิปชาร์ต กระดาษขาว ปากกาเคมี

๑๓๖

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๖

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ชี้แจงวัตถุประสงค์ของกิจกรรมวันนี้ว่าเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อสุขภาวะทางเพศของวัยรุ่น
๒. ถามผู้เรียนว่า “สุขภาวะทางเพศ” หมายถึงอะไร ผู้ดำเนินกิจกรรมบันทึกคำตอบ และสรุปความหมายร่วมกัน โดยผู้ดำเนินกิจกรรมเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ ดังนี้

สุขภาวะทางเพศ หมายถึง ภาวะที่เป็นสุขในการดำเนินชีวิตทางเพศ ซึ่งหมายถึงรวมถึงการที่คนๆ หนึ่งเข้าใจว่าเรื่องเพศเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต เข้าใจพัฒนาการทางเพศ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณ มีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับคนรอบข้าง สามารถเลือกใช้ชีวิตตามการให้คุณค่าของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อการกระทำในสิ่งที่ตนเองเลือก/ตัดสินใจ รู้จักวิธีดูแลป้องกันสุขภาพทางเพศ สามารถจัดการผลที่ไม่พึงประสงค์ในชีวิต ตลอดจนเข้าถึงแหล่งบริการสุขภาพที่ปลอดภัยได้

๓. แจกเรื่อง “ชีวิตของรันรัน” ให้ทุกคน ให้อ่าน ๕ นาที ถามความเห็นของผู้เรียนว่าอ่านเรื่องของรันรันแล้ว “รู้สึกอย่างไรกับชีวิตของรัน” บ้าง
๔. แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มละไม่เกิน ๗ คน และให้พูดคุยแลกเปลี่ยนกันในประเด็นต่อไปนี้
 - “รัน” เป็นเยาวชนที่มีสุขภาวะทางเพศหรือไม่ อย่างไร เพราะอะไร
 - พฤติกรรมใดของรันที่แสดงถึงการมีสุขภาวะทางเพศของรัน
 - พฤติกรรมใดของรันที่เป็นพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพทางเพศ
 - ใครที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อวิถีชีวิตและสุขภาพทางเพศของรันบ้าง อย่างไร
๕. ให้อ่านอภิปรายในกลุ่มย่อย ๑๕ นาที และส่งตัวแทนนำเสนอกลุ่มละ ๓ นาที ในการนำเสนอหลังจากกลุ่มแรกนำเสนอแล้ว ให้กลุ่มหลังใช้วิธีเพิ่มเติมประเด็นที่แตกต่าง
๖. เมื่อทุกกลุ่มนำเสนอ ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนคุย โดยใช้คำถาม ดังนี้

๑๓๗

แผนการเรียนรู้ ๘ เรื่องของวัยรุ่น

คำถามชวนคิด

- หากเปลี่ยนเรื่องได้ เรื่องที่ไม่อยากให้เกิดขึ้นกับ “รัน” คือเรื่องอะไร เพราะอะไร และจะต้องทำอะไรเพื่อไม่ให้เกิดเรื่องเช่นนั้น
- หากต้องการให้จัดบริการทั้งข้อมูล อุปกรณ์การป้องกัน การให้คำปรึกษา เพื่อให้วัยรุ่นสนใจและเข้าถึงง่าย ควรจัดบริการแบบใด
- หากไม่ต้องการให้เรื่องแบบรันเกิดขึ้น หญิงและชายควรได้เรียนรู้ในเรื่องอะไรบ้าง ควรได้เรียนรู้เหมือนหรือต่างกันอย่างไร
- อุปสรรคสำคัญต่อการเรียนรู้เรื่องเพศที่รอบด้านของวัยรุ่น คืออะไร

๗. ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนผู้เรียนสรุปว่า เราได้อะไรจากกิจกรรมวันนี้ และเพิ่มเติมประเด็น ดังนี้
- การขาดโอกาสในการเรียนรู้เรื่องเพศที่ถูกต้อง ขาดโอกาสในการได้รับข้อมูลและบริการสุขภาพทางเพศที่มีคุณภาพและตรงกับความต้องการ อาจทำให้วัยรุ่นต้องเผชิญกับปัญหาสุขภาพทางเพศและการตัดสินใจเลือกวิถีชีวิตทางเพศของวัยรุ่น
 - อุปสรรคสำคัญของการมีสุขภาพทางเพศที่ดีของวัยรุ่นคือทัศนคติและค่านิยมเรื่องเพศในสังคม เช่น ความเชื่อที่ว่า “เรื่องเพศเป็นเรื่องธรรมดาของผู้ชายแต่เป็นเรื่องเสียหายสำหรับผู้หญิง” ส่งผลให้โอกาสการเรียนรู้เรื่องเพศของหญิงชายต่างกัน ในขณะที่ทัศนคตินี้ให้เสรีภาพเรื่องเพศกับผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ผู้ชายจะสามารถแสวงหาข้อมูลความรู้เรื่องเพศตามที่ตนเองสนใจได้อย่างอิสระมากกว่า แต่ผู้หญิงถูกทำให้เห็นว่าการสนใจเรื่องเพศเป็นเรื่องน่าอาย ไม่เหมาะสม
 - หากมีปัญหาหรือข้อสงสัยเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพทางเพศ วัยรุ่นควรปรึกษาหน่วยงานที่ทำงานด้านนี้หรือปรึกษาผู้ใหญ่ที่ไว้วางใจ

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม

ผู้ดำเนินกิจกรรมควรเตรียมข้อมูลเรื่องแหล่งบริการสุขภาพและแหล่งเรียนรู้เรื่องเพศ เพื่อเสนอแนะให้กับผู้เรียนที่สนใจหาข้อมูลเพิ่มเติม

การวัดและประเมินผล

- สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม และการอภิปรายแลกเปลี่ยน

คำถามท้ายบท

- นักเรียนสามารถมีบทบาทในการส่งเสริมสุขภาวะทางเพศให้กับเพื่อนๆ ได้อย่างไรบ้าง

๑๓๙

แผนการเรียนรู้ที่ ๘ มารู้เรื่องเพศ
ของเราเอง

แผนกิจกรรม เรื่องของรันรัน (Run Run's Story)

สดใส ร่าเริง มั่นใจ ตรงไปตรงมา เป็นตัวของตัวเอง ทั้งหมดนี้คือบุคลิกอันโดดเด่นที่สังเกตได้ตั้งแต่แรกเจอกับ “รัน” แต่ชีวิตของรัน มีรายละเอียดมากเกินกว่าที่ตามองเห็น

รัน หญิงสาววัย ๒๓ ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีความสนใจด้านดนตรีและการแสดง เวลารันตั้งเป้าหมายชีวิตตัวเองไว้ว่าจะไปเรียนต่อด้านดนตรีที่ประเทศญี่ปุ่น

กระแสวัฒนธรรมแนวญี่ปุ่นเป็นเรื่องที่รันสนใจมาแต่ไหนแต่ไร รันเล่าด้วยน้ำเสียงสดใสว่า เธอเป็นคนแรกๆ ที่เอาแฟชั่นญี่ปุ่นเข้าไปในโรงเรียนสมัยมัธยมฯ ทั้งเรื่องเครื่องแต่งกาย ดนตรี IDOL ในดวงใจ จนปัจจุบัน แฟนคนที่กำลังคบหากัน ก็เป็นลูกครึ่งไทย-ญี่ปุ่น

แต่คงยากที่จะให้รสนิยมของรันตรงกับรสนิยมของแม่ แม่ของรันอาจจะไม่นิยมแนวตะวันออกจำ ครั้งหนึ่งสมัยรันเด็กกว่านี้ แม่เคยถามว่าอยากไปเรียนภาคฤดูร้อนที่ไหน รันบอกแม่ว่าอยากไปญี่ปุ่น ซึ่งแม่ไม่พูดอะไร จัดแจงธุระการเดินทางให้เรียบร้อย ส่งเธอขึ้นเครื่องบินไปปลายทางที่...สหรัฐอเมริกา

แม่ของรันเป็นคนขี้บังคับมาแต่ไหนแต่ไร ยิ่งรันเป็นลูกสาวคนสุดท้อง (จากพี่น้องสี่คน ญ-ช-ช-ญ) รันเลยตกอยู่ในอาณัติของแม่มาแต่เด็ก แม่ของรันมักให้รันไปทำกิจกรรมต่างๆ โดยไม่สนใจถึงความสนใจของรัน เช่น จับไปแข่งประกวดร้องเพลง ให้เรียนเปียโน

ผลจากการบังคับ นำไปสู่การแหกคอก รันเริ่มดื้อกับแม่ และทำในสิ่งที่ตรงกันข้ามกับที่แม่ต้องการ เช่น แม่ให้เรียนเปียโน แต่รันไปเลือกเรียนตีกลองแทน !

๑๔๑

แบบการเรียนรู้ที่ ๘ เรื่องของจิ๊น

ตอนนี้ อีกบทบาทหนึ่งของรันคือ เป็นคุณแม่ลูกหนึ่ง ลูกของรันอายุราว ๕ ขวบ เธอตั้งท้องลูกคนนี้ตอนอายุ ๑๘ ปี หรือสมัยเรียนมหาวิทยาลัยปีที่ ๑

และลูกคนนี้ เป็นท้องที่สอง หลังจากเธอไปทำแท้งมาเมื่อสองเดือนก่อนหน้านี้

“รันเป็นคนที่มีเพื่อนผู้ชายเยอะ จนเพื่อนส่วนใหญ่เข้าใจว่า รันน่าจะ “เสร็จ” ไปแล้ว ตั้งแต่ ม.๒ - ม.๓ แต่จริงๆ ทุกคนที่คบก็เป็นเพื่อนกันทั้งนั้น” รันเล่าให้เราฟัง กว่าเธอจะมีแฟนคนแรกก็ประมาณ ม.๖ - ปี ๑

แฟนคนแรกนี้เอง ก็คือพ่อของลูกทั้งท้องแรกที่ทำแท้งไป และท้องที่สอง ซึ่งเวลานี้อายุราว ๕ ขวบ เป็นดั่งแก้วตาดวงใจของรัน

รันคบหากับแฟนคนนี้ รักเขามาก แม้เวลานี้จะเลิกลากันไปแล้วก็ยังรักอยู่ ครั้งหนึ่งที่รันกับแฟนมีเซ็กส์กันแล้วแฟนไม่ได้ใส่ถุงยาง ส่วนเธอเองก็หายาคูมฉุกเฉินไม่ทัน ท้องแรกจึงกำเนิดขึ้น

สำหรับรันแล้ว การได้มีลูกกับผู้ชายที่เธอรักถือเป็นเรื่องดี รันย้ำว่า “การตั้งท้องไม่เป็นอุปสรรคต่อการเรียน” แต่สิ่งที่เธอเจอ กลับเป็นอุปสรรคต่อการตั้งท้อง

ตอนรันตั้งท้องครั้งแรก ครอบครัวของแฟนไม่ต้องการให้รันเก็บเด็กเอาไว้ รันถูกบีบบังคับให้ไปทำแท้ง เธอถูกใช้กำลังเข้าทำร้ายเมื่อถกเถียงเรื่องนี้กับครอบครัวของแฟน ภาวะทั้งหลายกดดันให้เธอต้องไปเอาเด็กออก

ในช่วงเดียวกันของชีวิต รันกำลังจะเป็นเซียร์ลิตเดอร์ ซึ่งเป็นงานที่เธอวางแผนให้กับตัวเองว่าอยากจะทำในช่วงหนึ่งของชีวิต และในช่วงเวลาที่ตั้งท้องนั้นเป็นจังหวะที่เหมาะสมสำหรับการเริ่มต้นงานเซียร์ลิตเดอร์ แต่หากต้องกระโดดโลดเต้น จะกระทบถึงชีวิตเล็กๆ ในครรภ์

เมื่อหนทางต่างบีบคั้นเข้ามา เธอจึงไปทำแท้ง

แฟนของรันพารันไปทำแท้งที่คลินิกแห่งหนึ่งย่านถนนเพชรบุรี รันเล่าว่า การทำแท้งครั้งนั้นเป็นความรู้สึกที่แย่มาก และในชีวิตนี้จะไม่ขอทำแท้งอีก เธอรู้สึกไม่ดีกับสถานที่แห่งนั้น รันสลบไปด้วยฤทธิ์ยา เมื่อเธอตื่นมา ชีวิตเล็กๆ ที่กำลังจะก่อกำเนิดก็จากไป

รันตกอยู่ในความเศร้าเป็นเวลานาน จวบจน ๒ เดือนถัดมา รันตั้งท้องอีกครั้งกับแฟนคนเดิม ชีวิตใหม่ทำให้รันมีความหวังขึ้นมาบ้าง เธอตัดสินใจอย่างแน่วแน่ว่าจะประดับประดาและทะนุถนอมชีวิตนี้ไว้ และวางแผนให้กับตัวเองว่า จะดริบเรียนไปหนึ่งปี เมื่อคลอดลูกแล้ว ค่อยกลับมาเรียนต่อ

แต่ครั้งนี้ แม่ของรันรับไม่ได้ แม่ต้องการให้รันเอาเด็กออก เมื่อรันปฏิเสธ แม่ให้พี่ชายมาตบตี ทำร้าย หวังให้รันไปเอาเด็กออก รันต้องหนีออกจากบ้านเพื่อรักษาลูกเอาไว้

เมื่อคลอดลูกแล้ว รันกลับไปเรียนต่อจนจบ ส่วนแม่ของรันที่แม่แรกๆ จะไม่ชอบใจกับเรื่องนี้ และแทบจะตัดแม่ตัดลูกไป ก็เริ่มใจอ่อนเมื่อเห็นหลานชายน่ารักเอ็นดู แม้ชีวิตคู่ระหว่างรันกับแฟนมีอันต้องเลิกลา แต่เมื่อถามว่า ยังรักเขาไหม เธอตอบอย่างไม่ต้องคิดว่าเธอยังรัก และดีใจที่ได้มีลูกกับเขา

ความเจ้าเล่ห์ของรัน ทำให้หลังจากนั้นมีคนเข้ามาในชีวิตมากมาย แต่รันบอกว่า การมีลูกทำให้เธอมีชีวิตที่ “นิ่ง” มากขึ้น การที่เธอได้เลี้ยงดู ให้นม คอยเอาใจใส่ ไปรับไปส่งลูก นับเป็นช่วงเวลาที่ดีของชีวิต เพราะลูกเป็นเหตุผลให้รันมีกำลังใจและวางแผนในอนาคตที่เวลาทำอะไรจะคิดถึงลูกเป็นอันดับแรก

เวลานี้รันคบอยู่กับหนุ่มน้อยลูกครึ่งไทย-ญี่ปุ่น แต่เมื่อถามถึงเรื่องนี้ น้ำเสียงของรันเศร้าลงเล็กน้อย เพราะเธอเล่าว่า ความรักระหว่างเธอกับแฟนคงเป็นไปได้ยาก เพราะครอบครัวของแฟนมีอคติกับคนไทยและต้องการให้เขาแต่งงานกับคนญี่ปุ่นเท่านั้น

ขณะเดียวกัน ก็มีข่าวไม่สู้ดีเกี่ยวกับร่างกายของเธอ เมื่อคุณหมอบอกว่า รันอาจมีเวลาสำหรับตั้งครรภ์ได้ในเวลาอีกเพียงไม่กี่ปี เพราะคุณหมอตรวจพบว่า รันมีเนื้อร้ายบริเวณมดลูกหรือเป็นมะเร็งระยะเริ่มแรก

รันบอกว่า เธออยากมีลูกกับแฟนหนุ่มคนนี้ เพราะอนาคตอาจมีลูกไม่ได้อีก อีกอย่างคือ เธอคิดว่า แม้ความรักครั้งนี้จะไม่สมหวัง แต่การได้เป็นแม่ของลูกที่มาจากคนที่เธอรัก ก็เป็นความสุขเหนือสิ่งอื่นใด เป็นชีวิตใหม่ที่จะเติบโตไปเคียงข้างเธอ

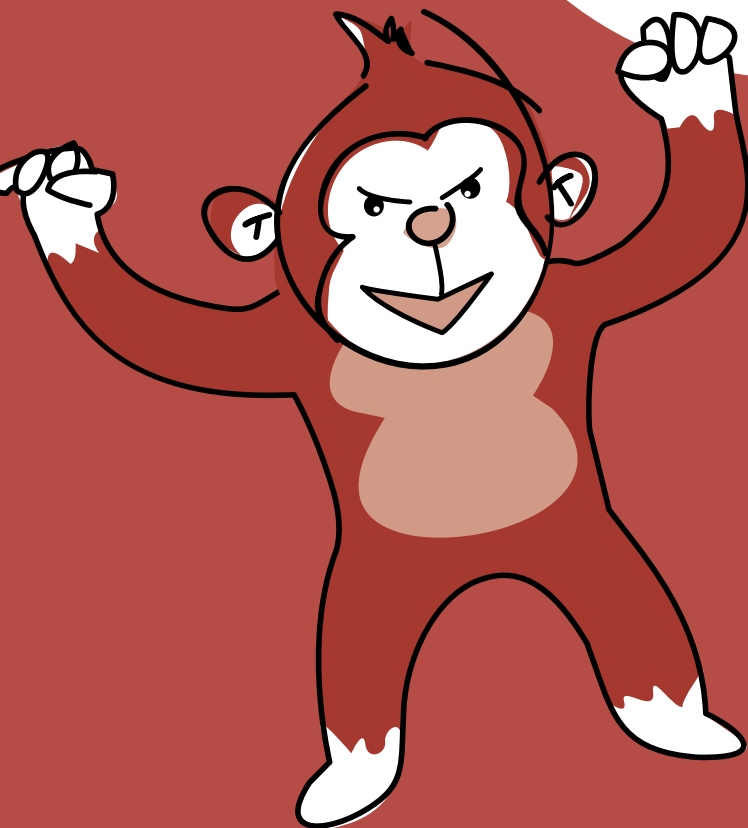
๑๔๓

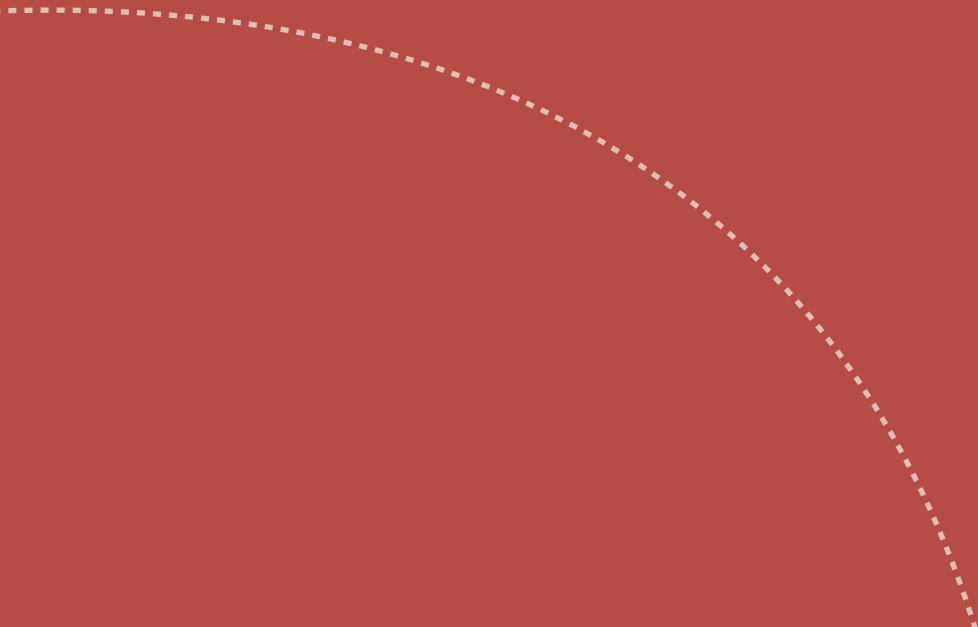
แผนการเรียนรู้ ๘ เรื่องของเรีน

การศึกษา คือสิ่งที่เหลืออยู่
หลังจากเราลืมทุกอย่างที่เรียนมาจากโรงเรียน

“Education is what remains
after one has forgotten everything one
learned in school.”

Albert Einstein

แผนการเรียนรู้ที่ ๙

ที่เล่น
ที่จริง

แผนการเรียนรู้ที่ ๙

ที่เล่น ที่จริง

สาระสำคัญ

การใช้ความรุนแรงทางเพศและการล่วงละเมิดทางเพศเป็นปัญหาที่ปรากฏชัดเจนในสังคมไทย มีหลายรูปแบบและอาจเกิดขึ้นกับทุกเพศ ทุกวัย บ่อยครั้งก็เกิดในการดำเนินชีวิตประจำวัน คนในสังคมก็อาจจะไม่เท่าทัน รวมทั้งหลายกรณีก็มิได้บัญญัติไว้ในกฎหมาย ดังนั้น การรู้เท่าทันการใช้ความรุนแรง รู้จักแหล่งช่วยเหลือ หากเผชิญปัญหา และการมีส่วนร่วมในการยุติความรุนแรงทุกรูปแบบเป็นสิ่งที่เยาวชนสามารถทำได้

จุดประสงค์

๑. บอกบอกได้ว่าพฤติกรรมแบบใดเป็นการใช้ความรุนแรง/การล่วงละเมิดทางเพศ
๒. บอกแนวทางการจัดการหากต้องเผชิญปัญหาความรุนแรง/การล่วงละเมิดทางเพศ
๓. บอกสิ่งที่ตัวเองทำได้ เพื่อไม่เป็นส่วนหนึ่งของการใช้ความรุนแรง/การล่วงละเมิดทางเพศกับคนอื่น

๑๔๖

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๖

อุปกรณ์ และสื่อ

๑. แผ่นกิจกรรม ตัดเป็นข้อๆ จำนวน ๔ - ๖ ชุด
๒. กระดาษฟลิปชาร์ต กระดาษขาว ปากกาเคมี

๑๔๗

แผนการเรียนรู้ที่ ๙
ทักสิน กิ่งจริง

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ผู้ดำเนินกิจกรรมชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ว่า กิจกรรมนี้เป็นการเรียนรู้เรื่องพฤติกรรมการล้วงละเมิดทางเพศ และพฤติกรรมแบบใดที่ถือเป็นการใช้ความรุนแรงทางเพศ
๒. แบ่งกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มๆ ละ ๖-๘ คน แจกข้อความที่เตรียมไว้ ให้กับทุกกลุ่ม และให้ในกลุ่มได้พูดคุยแลกเปลี่ยนกันตามประเด็น ดังนี้
 - การกระทำที่ได้ในแต่ละข้อถือเป็นการใช้ความรุนแรง หรือการล้วงละเมิดทางเพศหรือไม่อย่างไร และให้ใส่เครื่องหมายที่คิดว่าอยู่ในข้อดังกล่าวลงในช่องตาราง

ลำดับข้อ	ความรุนแรงทางเพศ	ล้วงละเมิดทางเพศ	ไม่แน่ใจ	ไม่ใช่ทั้ง ๒ กรณี

- เกณฑ์ที่กลุ่มใช้ในการพิจารณาว่าล้วงละเมิดทางเพศหรือเป็นความรุนแรงทางเพศหรือไม่คืออะไร
 - ในกรณีที่กลุ่มคิดว่าไม่แน่ใจ/หรือไม่ใช่ทั้งความรุนแรงทางเพศ/ล้วงละเมิดทางเพศพิจารณาจากอะไร
๓. ให้เวลาแลกเปลี่ยนในกลุ่มย่อย ๑๕ นาที จากนั้น ผู้ดำเนินกิจกรรมถามให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มนำเสนอ

๔. ให้กลุ่มอาสาสมัครนำเสนอ หลังจากนั้นให้กลุ่มอื่นๆ พิจารณาว่า กลุ่มตนเองมีความเห็นที่แตกต่างหรือไม่ และนำเสนอเพิ่มเติม ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนคุย โดยใช้คำถาม ดังนี้

คำถามชวนคิด

- คิดว่าเป็นเพราะเหตุใด จึงเกิดการใช้ความรุนแรงทางเพศ/หรือล่วงละเมิดทางเพศ
- คิดว่าคนที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศหรือใช้ความรุนแรงทางเพศ รู้สึกอย่างไร
- หลังจากพูดคุยในกลุ่มย่อยแล้ว ความเข้าใจในเรื่องการใช้ความรุนแรงทางเพศหรือล่วงละเมิดทางเพศแตกต่างไปจากเดิมที่เคยเข้าใจหรือไม่ อย่างไร
- ใครเคยมีประสบการณ์พบเห็นเหตุการณ์การใช้ความรุนแรงทางเพศ หรือการล่วงละเมิดทางเพศบ้าง ให้ยกตัวอย่าง
- ให้ยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่ผู้เรียนเคยประสบ แต่ไม่แน่ใจว่าการกระทำดังกล่าวถือเป็นการล่วงละเมิดทางเพศหรือเป็นการใช้ความรุนแรงทางเพศหรือไม่ ไม่ว่าจะเป็นฐานะผู้ถูกกระทำหรือผู้กระทำ โดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม และให้กลุ่มช่วยกันอภิปรายแสดงความคิดเห็น
- หากเกิดเหตุการณ์ที่ถูกล่วงละเมิด ผู้ที่ถูกกระทำควรทำอย่างไร

๕. ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนผู้เรียนสรุปว่า เราได้อะไรจากกิจกรรมวันนี้ และเพิ่มเติมประเด็น ดังนี้

- การละเมิด คือ การไม่ยินยอมจากอีกฝ่าย
- การละเมิด/การใช้ความรุนแรงทางเพศ เกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวัน และหลายครั้งสังคมก็มักจะมองเป็นเรื่องปกติหรือธรรมดา แต่บุคคลที่ถูกกระทำมีความรู้สึกไม่ยินยอม และไม่กล้าทำอะไร
- สถานการณ์การถูกล่วงละเมิดทางเพศ/ความรุนแรงทางเพศบ่อยครั้งเกิดขึ้นต่อภาวะทางจิตใจมากกว่าทางกายซึ่งเป็นการกระทำที่เห็นได้ชัดเจนและมักจะมีกฎหมายรองรับ

๑๔๘

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๖

- ในหลายกรณีการใช้ความรุนแรงทางเพศ/ล่วงละเมิดทางเพศก็ไม่มีกฎหมายคุ้มครอง เช่น การทำร้ายจิตใจด้วยวาจา หรือการฉวยโอกาสใช้อำนาจ ตำแหน่งหน้าที่ หรือความใกล้ชิด ปืบบังคับ ฯลฯ

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม

ผู้เรียนอาจจะนำเสนอประสบการณ์ที่คิดว่าถูกล่วงละเมิดทางเพศ/ใช้ความรุนแรงทางเพศ ซึ่งคนอื่น ๆ อาจจะมองเป็นเรื่องธรรมดา/ปกติ เช่น ถูกเพื่อนเรียกว่า “น้องจอบั่น” (หน้าอกเล็ก) ฯลฯ แต่ประเด็นที่สำคัญก็คือ ผู้ถูกล้อเลียนไม่ได้มีความรู้สึกที่ดีและไม่ยินยอมให้ถูกเรียกอย่างนั้น (แม้จะเป็นการหยอกล้อระหว่างเพื่อนก็ตาม) ผู้ดำเนินกิจกรรมจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจในเรื่องนี้ให้กับผู้เรียนด้วยเช่นกัน

การวัดและประเมินผล

- สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม และการอภิปรายแลกเปลี่ยน

คำถามท้ายบท

- เมื่อพบเห็นเหตุการณ์การล่วงละเมิดทางเพศ จะทำอย่างไร

ข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม

ความรุนแรงทางเพศ ครอบคลุมถึงผลของการกระทำที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจ รวมทั้งการคุกคามหรือการข่มขู่ด้วย การใช้อำนาจยังหมายรวมถึงการละเว้นไม่ปฏิบัติหรือการปล่อยปละละเลย ไม่ปฏิบัติ ยังผลทำให้เกิดความรุนแรงอย่างเห็นได้ชัดจากการกระทำนั้น ดังนั้น การใช้อำนาจ หรือการใช้กำลังทางกาย จึงควรหมายรวมถึงการละเว้นไม่กระทำหรือการกระทำทุกประเภทที่ก่อให้เกิดผลเสีย ทั้งต่อร่างกาย จิตใจ และเพศของผู้อื่น อาจแบ่งความรุนแรงทางเพศ ได้ดังนี้

๑. ความรุนแรงต่อร่างกาย จิตใจ และเพศที่เกิดขึ้นในครอบครัว ซึ่งหมายรวมถึงการทุบตีภรรยา (Battering) ความรุนแรงทางเพศต่อเด็กหญิงในบ้าน ความรุนแรงต่อเด็กและคนชราในบ้าน ความรุนแรงที่เกิดจากสินสอดของฝ่ายหญิง (Dowry - related violence) การข่มขืนโดยคู่สมรส (Marital rape) การขลิบอวัยวะเพศหญิง (Female genital mutilation) และการปฏิบัติตามประเพณีอื่นๆ ที่เป็นอันตรายต่อผู้หญิง ความรุนแรงที่เกิดจากคนอื่นที่ไม่ใช่คู่สมรส (Non - spousal violence) และความรุนแรงจากการหาประโยชน์บนร่างกายผู้หญิงโดยการอนาจาร (Violence related to exploitation)
๒. ความรุนแรงทางร่างกาย ทางเพศ และทางจิตใจที่เกิดขึ้นในชุมชนทั่วไปหรือที่สาธารณะ รวมทั้งการข่มขืนกระทำชำเรา การถูกลวนลามล่วงละเมิดทางเพศหรือทำอนาจาร (Sexual harassment) ในที่ทำงาน ในสถานศึกษาและที่อื่นๆ การค้าผู้หญิงข้ามถิ่นหรือข้ามชาติ (Trafficking) และการบังคับค้าประเวณี (Forced prostitution)

๑๕๐

แผนการเรียนรู้ที่ ๙ กิเลน กิ่งธวัช

๓. ความรุนแรงทางร่างกาย ทางเพศ และทางจิตใจ ที่เกิดจากการกระทำของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นที่เกิดขึ้นที่ใดก็ตามหรือเกิดจากการปล่อยปละละเลยของรัฐในการแก้ปัญหาอย่างจริงจัง การกระทำรุนแรงต่อผู้หญิงยังหมายรวมถึงการทำหมั้นหรือบังคับให้ทำแท้ง การข่มขืนหรือใช้กำลังให้ใช้วิธีการป้องกันการตั้งครรภ์โดยที่ผู้หญิงไม่เต็มใจ หรือการเลือกเพศทารกโดยการฆ่าทารกเพศหญิง เป็นต้น

ที่มา: รายงานวิจัย “การพัฒนาระบบฐานข้อมูลและสังเคราะห์งานวิจัยด้านความรุนแรงในสังคมไทย” (The Development of Violence Research Database and the Synthesis of Research on Violence Issues in Thai Society) โดย ผศ.ดร.นันทพันธ์ ชินล้ำประเสริฐ, Ph.D., R.N. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ โครงการนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัย

แผนกิจกรรม

ให้แต่ละคนพิจารณาว่าการกระทำต่อไปนี้ ถือเป็นการใช้ความรุนแรง หรือการล่วงละเมิดทางเพศหรือไม่ เพราะเหตุใด และหากเกิดเหตุการณ์เช่นนี้ ควรทำอย่างไร

๑. การ forward mail หรือ clipping ภาพบุคคล
๒. ผู้บริหารขายพุดกับพนักงานหญิงว่า “คุณทำงานได้ถูกใจผมมาก ถ้าคุณยอมมีอะไรกับผม ผมจะเตรียมเลื่อนตำแหน่งให้คุณ”
๓. ชายหนุ่มพุดกับแฟนสาวว่า “วันนี้คุณแต่งตัวเซ็กซี่มากเลย จนผมแทบจะอดใจไม่ไหว”
๔. อาจารย์สอนปริญญาโท พุดที่เล่นที่จริงกับกลุ่มนักศึกษาว่า “ผมไม่เข้าใจว่าพวกคุณที่เป็นผู้หญิงจะมาเรียนโทกันทำไม น่าจะใช้เวลาอยู่บ้านดูแลลูกดูแลสามีมากกว่านะ”
๕. เมื่อเลขานุการสาวเดินผ่านโต๊ะ ผู้จัดการชายตกท่ายด้วยการจับก้น
๖. ครูหนุ่มชวนผู้เรียนชายคนหนึ่งไปที่บ้านตอนกลางคืนโดยบอกว่าจะดูหนังสื่อเตรียมสอบเข้ามหาวิทยาลัยให้ เมื่อผู้เรียนคนนั้นไปถึงบ้าน ครูพาเข้าไปที่ห้องทำงาน ซึ่งเปิดไฟสลัวๆ และมีดนตรีเปิดเบาๆ และชวนให้ผู้เรียนดื่มเครื่องดื่มด้วยกันก่อน
๗. เป็นที่รำลึกกันในกลุ่มนักศึกษาชายว่า ortsy เป็นสาวฟรีเซ็กซ์ ขอบนอนกับผู้ชายและไม่ได้ปิดบังเรื่องนี้กับเพื่อนๆ ในงานเลี้ยงวันเกิดพลที่บ้าน พลชวนortsyไปด้วยระหว่างที่ทุกคนกำลังสนุกกับการดื่มและการเต้นรำ ortsyซึ่งดื่มแอลกอฮอล์และเริ่มเมามาก จึงเดินไปห้องน้ำ พลเห็นดังนั้น จึงเดินตามไปรอ และชวนortsyขึ้นไปในห้องนอนบอกว่าจะพาไปนอนพัก พลถือโอกาสมีเพศสัมพันธ์กับortsyขณะที่ortsyหลับๆ ตื่นๆ และไปบอกเพื่อนๆ ผู้ชายอีก ๓-๔ คนให้ไปมีเพศสัมพันธ์ด้วย
๘. โตและนิต แต่งงานกันมา ๒ ปี ทั้งสองคนช่วยกันทำงานเพื่อหาเงินเตรียมไว้สำหรับการมีลูก เวลาที่โตกลับบ้านดึกๆ และนิตหลับไปแล้ว โตมักปลุกนิตให้มีเพศสัมพันธ์ด้วย หลายครั้งที่นิตบอกโตว่าเหนื่อยมาก และไม่มีอารมณ์ แต่โตไม่สนใจและยังคงมีเพศสัมพันธ์กับนิตทุกครั้ง

๑๕๒

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๖

๙. ขาติ อายุ ๑๗ ยังไม่เคยมีเพศสัมพันธ์กับใครเลย และเพื่อนๆ มักล้อเลียนขาติในเรื่องนี้ บางครั้งก็พูดว่าขาติคงเป็นกะเทย ไม่ใช่ผู้ชาย คืนหนึ่ง เพื่อนๆ ขวนขาติไปเที่ยวเธค และแนะนำให้ขาติรู้จักหญิงสาวคนหนึ่ง และเค้านั้นเคยขอให้ขาติพาสาวคนนั้นไปมีอะไรด้วยที่บ้านเพื่อนคนหนึ่ง ขาติไม่ได้สนใจผู้หญิงคนนั้น แต่เพื่อนๆ พยายามหัวเราะล้อและยั่วว่าถ้าไม่มีก็ไม่แน่ว่าจริง สุดท้ายขาติไม่อาจปฏิเสธได้ และมีเพศสัมพันธ์กับสาวคนนั้น
๑๐. หลังจากคบกันได้ ๖ เดือน อัมรู้สึกว่ก้องไม่ค่อยมีเวลาให้เหมือนก่อน เมื่อถามก็มักแสดงอาการโมโห อัมจึงเริ่มคิดเรื่องขอเลิก แต่ก้องมักพูดเสมอๆ ว่า ถ้าอัมจะเลิกกับเขา และไปมีแฟนใหม่ เขาจะนำคลิปที่ถ่ายภาพส่วนตัวของอัมกับเขา ไปลงเว็บและส่งต่อให้เพื่อนๆ
๑๑. พนักงานสอบสวนชายแสดงความเห็นต่อกรณีข่มขืนรายล่าสุดว่า หากฝ่ายหญิงไม่แต่งตัวโป๊ขนาดนั้น ก็คงไม่เกิดกรณีแบบนี้
๑๒. บอยเล่าเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับเพื่อนร่วมโรงเรียนให้แบงค์ ซึ่งเป็นเพื่อนรักกันมากฟัง โดยจะกำชับแบงค์ว่าอย่าไปเล่าให้ใครฟังอีก
๑๓. นักข่าวแอบถ่ายภาพโคโยตี้ที่มาเดินตามที่ต่างๆ และนำไปผลิตเป็นสื่อบนทางรายการโทรทัศน์
๑๔. ต้นมีเพศสรีระเป็นชายแต่จิตใจอยากเป็นผู้หญิง ต้นมักจะถูกเพื่อนผู้ชายแกล้งรุมกอดหอมหรือใช้ชอกคอเป็นประจำ บางครั้งก็แอบปิ่นทองนำดูเมื่อต้นจะเข้าห้องน้ำ
๑๕. น้ำตาลโมโหที่ชวนหนุ่มมีอะไรกันแล้วถูกหนุ่มปฏิเสธ แม้จะพยายามท้าทายหนุ่มแล้วว่าเป็นผู้ชายจริงหรือเปล่า เมื่อหนุ่มยืนยันที่จะไม่มีอะไร น้ำตาลจึงเอาเรื่องนี้ไปเล่าให้เพื่อนๆ ฟัง และบอกว่าหนุ่มเป็นเกย์
๑๖. มีการนำเสนอข่าวเด็ก/ผู้หญิงที่ถูกละเมิดทางเพศทางสื่อ โดยใช้การคลุมหน้าหรือปิดคาดหน้าไว้

ประสบการณ์คือ
โรงเรียนที่สำคัญของชีวิต
แต่ต้องจ่ายค่าเรียนที่แพง

“Experience is a good school,
but the fees are high.”

Heinrich Heine

แผนการเรียนรู้ที่ ๑๐

**โอกาส
เป็นของทุกคน**

แผนการเรียนรู้ที่ ๑๐

โอกาสเป็นของทุกคน

สาระสำคัญ

การแบ่งแยกกีดกันผู้ติดเชื้อเอชไอวี สะท้อนถึงพฤติกรรมที่ใช้อคติส่วนบุคคลที่อาจเกิดจากความไม่รู้ และไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่มีสิทธิเสมอกัน ผลกระทบที่เกิดขึ้น คือ ผู้ติดเชื้อได้รับการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียม ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพร่างกาย จิตใจและสังคมของผู้ติดเชื้อ สังคมก็ขาดโอกาสที่จะพัฒนาและใช้ศักยภาพของบุคคล

จุดประสงค์

๑. บอกสาเหตุของการรังเกียจกีดกันผู้ติดเชื้อเอชไอวี
๒. ระบุแนวทางการสร้างความเข้าใจเรื่องการอยู่ร่วมกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี

อุปกรณ์ และสื่อ

๑. กระดาษฟลิปชาร์ต กระดาษขาว ปากกาเคมี
๒. โจทย์สำหรับกิจกรรม (ผู้ดำเนินกิจกรรมเขียนไว้บนฟลิปชาร์ตล่วงหน้า)

๑๕๖

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๖

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ว่า กิจกรรมวันนี้เป็นการร่วมกันวิเคราะห์ถึงสาเหตุของการรังเกียจ และเลือกปฏิบัติต่อผู้ที่มีชีวิตอยู่ร่วมกับเชื้อเอชไอวี และหาแนวทางในการสร้างความเข้าใจเพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกัน
๒. ถามผู้เรียนว่า คิดว่าผู้ติดเชื้อเอชไอวีได้รับการปฏิบัติจากคนรอบข้างอย่างไรบ้าง และได้รับโอกาสในเรื่องต่างๆ เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษา การทำงาน ที่เหมือนหรือต่างจากคนอื่น ๆ ในสังคมอย่างไร
๓. ผู้ดำเนินกิจกรรมติดกระดาษฟลิปชาร์ตที่เขียนโจทย์ “จะให้ยาด้านไวรัสกับใคร?” เป็นข้อมูลบุคคล ๖ คนไว้บนกระดาน และอธิบายดังนี้
 - มีบุคคลอยู่ ๖ คนที่อยู่ในเกณฑ์ที่จะได้รับยาด้านไวรัสเอดส์ แต่เนื่องจากมีโควต้าที่จะให้ได้เพียง ๒ คน ผู้เรียนในฐานะกรรมการจะให้ใคร และไม่ให้ใครเพราะอะไร
 - อ่านรายละเอียดของบุคคลทั้ง ๖ คน
 - ให้เวลาแต่ละคนคิด ๓ นาที
๔. จากนั้น แบ่งผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มละไม่เกิน ๗ คน ให้สมาชิกกลุ่มแต่ละคนบอกว่าตนเองเลือกจะให้ใคร/ไม่ให้ใครเพราะอะไร จากนั้นให้กลุ่มช่วยกันตัดสินใจ ว่ากลุ่มจะให้ใครเพียง ๒ คน พร้อมเหตุผล ให้เวลากลุ่มย่อย ๑๐ นาที
๕. ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอ จนครบทุกกลุ่ม
๖. ผู้ดำเนินกิจกรรมถามว่า
 - การตกลงกันในกลุ่มเพื่อเลือก ๒ คน ง่ายหรือยาก อย่างไร
 - เกณฑ์ที่แต่ละกลุ่มใช้ในการพิจารณาว่าจะให้ยาใคร มีอะไรบ้าง
 - แม้จะตกลงกันในกลุ่มแล้ว มีใครที่รู้สึกว่าคุณเองยังไม่เห็นด้วยกับมติของกลุ่ม เพราะเหตุใด
๗. ถามผู้เรียนทุกคนว่า หากมีคนอีก ๗ คนเพิ่มเข้ามา ซึ่งเป็นพี่ชายหรือพี่สาวของผู้เรียน ใครจะเปลี่ยนให้ ๑ ใน ๒ คนที่จะได้รับยาให้เป็นพี่สาว/พี่ชายของตนเองบ้าง ถามเหตุผลทั้งคนที่เปลี่ยนและคนที่ไม่เปลี่ยน
๘. จากนั้น ผู้ดำเนินกิจกรรมใช้คำถามชวนคิด เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน ดังนี้

๑๕๗

แผนการเรียนรู้ ๑๐
โอกาสเป็นของท่าน

คำถามชวนคิด

- การเลือกที่จะให้ยาใครในกิจกรรมนี้ สะท้อนทัศนคติที่มีต่อผู้ติดเชื้ออย่างไรบ้าง
- ผู้เรียนคิดว่า สาเหตุการรังเกียจหรือการเลือกปฏิบัติต่อผู้ติดเชื้อ คืออะไร
- ทัศนคติในทางลบที่มีต่อผู้ติดเชื้อเอชไอวี สามารถปรับเปลี่ยนได้หรือไม่ อย่างไร
- ผู้เรียนรู้สึกอย่างไร หากญาติพี่น้องของผู้เรียนที่ติดเชื้อ ถูกปฏิเสธการรักษาจากโรงพยาบาล และจะอย่างไร
- มีข้อเสนอในการสร้างการยอมรับการอยู่ร่วมกันกับผู้ติดเชื้อเอชไอวีอย่างไร

๙. ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนผู้เรียนสรุปว่า เราได้อะไรจากกิจกรรมวันนี้ และเพิ่มเติมประเด็น ดังนี้

- ทัศนคติในทางลบต่อผู้ติดเชื้อ ที่ผูกโยงกับสาเหตุการติดเชื้อ หรืออาชีพ หรือพฤติกรรมส่วนบุคคล เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการรังเกียจและเลือกปฏิบัติต่อผู้ติดเชื้อ
- ทุกชีวิตมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์โดยเท่าเทียมกัน และมีคุณค่าอย่างน้อยกับคนที่รักเขา และเขารัก เราไม่สามารถตัดสินคุณค่าความเป็นมนุษย์ของใครได้

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม

- หากมีเรื่องจริงที่เคยเกิดขึ้นในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกันกับผู้ติดเชื้อ ผู้ดำเนินกิจกรรมอาจเลือกใช้กรณีเหล่านั้นมาพูดคุยแลกเปลี่ยนกับผู้เรียน
- หากผู้ดำเนินกิจกรรมรู้จักหน่วยงานที่ทำงานด้านเอดส์ หรือกลุ่มผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่มีกิจกรรมสร้างความเข้าใจเรื่องเอดส์ อาจประสานให้เป็นวิทยากรร่วมพูดคุยแลกเปลี่ยนกับผู้เรียน ทั้งนี้ผู้ดำเนินกิจกรรมควรเตรียมประเด็นล่วงหน้า โดยยึดวัตถุประสงค์ในการสร้างความเข้าใจและยอมรับการอยู่ร่วมกันเป็นหลัก

๑๕๘

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๖

การวัดและประเมินผล

สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม และการอภิปรายแลกเปลี่ยน

คำถามท้ายบท

- โรงเรียนที่เด็กติดเชื่อสามารถเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปได้ ต้องเป็นอย่างไร หรือควรมีลักษณะอย่างไร

๑๕๙

แผนการเรียนรู้ที่ ๑๑ โลกนี้เป็นของทุกคน

แผนกิจกรรม จะให้ยาต้านไวรัสกับใคร ?

“น้องโอ้” เด็กหญิงอายุ ๙ เดือน เกิดจากแม่ที่ติดเชื้อเอชไอวี

“อร” หญิงสาวอายุ ๒๕ ปี ทำงานอยู่ที่ห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่ง ติดเชื้อเอชไอวีจากการมีเพศสัมพันธ์ อรอยู่ด้วยกันกับลูกอีก ๒ คน หลังจากที่มีมาตัวตาย อรดูแลสุขภาพอย่างดี และไปตรวจร่างกายเป็นประจำ

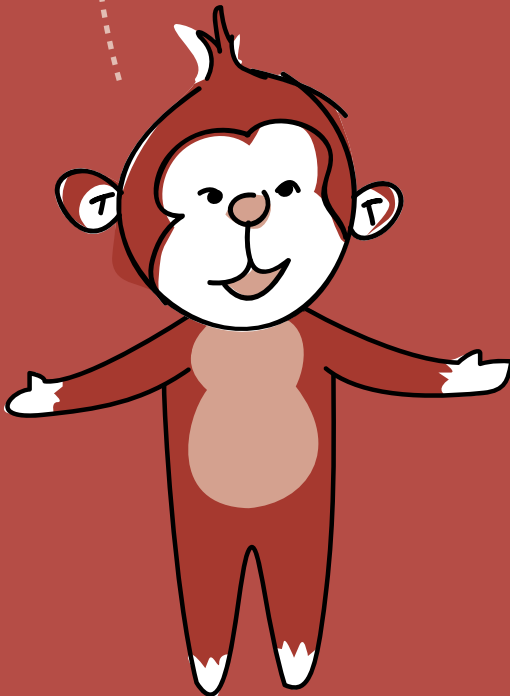
“บอล” หนุ่มใหญ่วัย ๓๕ จบปริญญาตรี ขณะนี้เป็นพนักงานบริษัทแห่งหนึ่ง ติดเชื้อเอชไอวีจากการรับเลือดเมื่อประสบอุบัติเหตุ ๓ ปีก่อน ขณะนี้สุขภาพแย่มาก บอลอยู่กับภรรยาและลูกเล็กๆ อีก ๓ คน

“จูน” นักศึกษามหาวิทยาลัยปี ๒ เคยใช้ยาเสพติดสมัยเรียนมัธยม พบว่าติดเชื้อเอชไอวีคาดว่าจากการใช้เข็มร่วมกับเพื่อนๆ

“แอน” สาวน้อยอายุ ๑๘ เรียนมหาวิทยาลัยปี ๑ ขยายบริการทางเพศเป็นครั้งคราว รายได้ที่ได้ได้นอกจากใช้สำหรับการเรียน ยังส่งกลับให้พ่อแม่และน้องที่บ้าน แอนรู้ตัวว่าตนเองติดเชื้อเอชไอวีแล้ว

“ดำ” ครูวัยกลางคนอายุย่าง ๔๕ ปี จบปริญญาตรี สอนหนังสืออยู่ที่โรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่ง เป็นที่รู้กันว่า เป็นรักเพศเดียวกัน ดำรู้ว่าตัวเองติดเชื้อเอชไอวีมา ๓-๔ ปีแล้ว สุขภาพยังดีเพราะดูแลตนเองสม่ำเสมอ ดำมีแม่อายุ ๘๐ ปี อาศัยอยู่ด้วยกัน ดำเป็นลูกคนเดียว

แผนการเรียนรู้ที่ ๑๑
มหาวิทยาลัย
ชีวิต

แผนการเรียนรู้ที่ ๑๑

มหาวิทยาลัยชีวิต

สาระสำคัญ

การเรียนรู้จากกลุ่มคนในสังคมที่มีความเป็นมา ความคิด ความเชื่อ ที่แตกต่างหลากหลาย ตามประสบการณ์ชีวิตและบริบททางสังคมวัฒนธรรมจะช่วยให้เปิดใจกว้าง และตระหนักถึงสิทธิในการดำรงชีวิต และการได้รับการปฏิบัติอย่างมีศักดิ์ศรี และมีคุณค่าโดยเท่าเทียมกัน

จุดประสงค์

๑. นำเสนอมุมมองความแตกต่างหลากหลายของวิถีชีวิตที่ตนเองศึกษาโดยไม่ตัดสินถูกผิด
๒. ระบุนิยามการเลือกปฏิบัติ และอคติที่มีกับกลุ่มคนที่ตนศึกษาต้องเผชิญ หรือถูกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม
๓. ยกตัวอย่างอคติของตนเองที่มีต่อคนอื่นที่แตกต่าง

อุปกรณ์ และสื่อ

๑. รายงานบันทึกการสัมภาษณ์
๒. ตัวอย่างบทสัมภาษณ์ที่น่าสนใจจากนิตยสาร

๑๖๒

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๖

เวลา ๒ คาบเรียน

- คาบที่ ๑** คุยเพื่อหากรอบคนที่เราจะไปสัมภาษณ์ อาชีพที่ถูกยกย่อง/ไม่ถูกยกย่อง และคุณค่าของชีวิต/อาชีพสุจริต
- การบ้าน** ศึกษา โดยการสัมภาษณ์ (ความรู้สึกต่ออาชีพ, งานที่เขาทำส่งผลกับครอบครัวของเขา หรือสังคมอย่างไร มีความฝันอะไรบ้าง)
- คาบที่ ๒** นำเสนอ/แลกเปลี่ยน

คาบที่ ๑

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ตามที่ระบุข้างต้น
๒. ให้ผู้เรียนจับคู่ (หรือเป็นกลุ่มๆ ละไม่เกิน ๕ คน) และให้เลือกว่าจะค้นหา ศึกษา และสัมภาษณ์บุคคลในกลุ่มต่างๆ ดังนี้
 - คนที่อยู่ในอาชีพที่คนส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความสำคัญ เช่น ภารโรง คนกวาดขยะ สัปเหร่อ คนขายของริมถนน คนเก็บขยะ แม่ค้า ยาม คนขี่สามล้อ กรรมกรก่อสร้าง ฯลฯ
 - คนที่เราเห็นว่ามีความคิด วัฒนธรรม หรือความเชื่อ และการปฏิบัติที่แตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ โดยที่การปฏิบัตินั้นไม่ได้ก่อผลร้ายต่อส่วนรวม แต่กลับต้องเผชิญกับอคติ และการปฏิบัติต่ออย่างไม่เป็นธรรม คนกลุ่มนี้อาจได้แก่ คนที่ใช้ยาเสพติด, คนที่ขายหรือซื้อบริการทางเพศ, คนที่ติดเชื่อเฮชไอวี หรือมีสมาชิกในครอบครัวที่ติดเชื่อ หรือได้รับผลกระทบ, คนที่รักเพศเดียวกัน, คนที่เปลี่ยนคู่นอนเสมอ หรือมีเพศสัมพันธ์โดยไม่คิดจะผูกพันในระยะยาว, คนที่เคยทำผิดพลัดแต่ได้กลับตัวแล้ว เช่น คนที่เคยผ่านการติดคุก หรือเคยอยู่ในสถานพินิจ, คนที่เป็นคนกลุ่มน้อย และได้รับโอกาสไม่เท่าเทียม เช่น คนพิการ คนที่เป็นแรงงานต่างด้าว คนชนเผ่าต่างๆ ฯลฯ

๑๖๓

แผนการเรียนรู้ที่ ๑๑
ภาควิชาสังคมศาสตร์

๓. ให้แต่ละคู่ปรึกษาเพื่อตกลงว่าสนใจที่จะสัมภาษณ์ใคร และมีแผนจะไปสัมภาษณ์อย่างไร ผู้ดำเนินกิจกรรมอาจเปิดโอกาสให้ลองอ่านบทสัมภาษณ์ในหนังสือพิมพ์ หรือนิตยสารต่างๆ ที่นำมาเป็นตัวอย่าง
๔. ในการสัมภาษณ์ ต้องขออนุญาต และได้รับคำยินยอมจากผู้ให้สัมภาษณ์ และในการนำเรื่องราวมาเผยแพร่ต้องไม่ระบุข้อมูลที่จะทำให้บอกได้ว่าเจ้าของเรื่องเป็นใคร
๕. ประเด็นสัมภาษณ์ต้องเกี่ยวข้อง และตอบโจทย์ที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของบทเรียน นั่นคือ
 - คนเหล่านี้รู้สึกอย่างไรกับอาชีพของตนเอง หรือรู้สึกอย่างไรกับการที่มีความเชื่อ หรือธรรมเนียมปฏิบัติ หรือวิถีชีวิตที่ต่างไปจากคนส่วนใหญ่คิดหรือปฏิบัติอยู่ทั่วไป
 - คิดหรือรู้สึกอย่างไรกับสิ่งที่คนอื่นปฏิบัติต่อเขา
 - ประสบการณ์ที่เผชิญกับการถูกเลือกปฏิบัติ เพราะความแตกต่าง คืออย่างไร (ระบุให้ชัดว่า คือ การถูกพูดถึง หรือปฏิบัติ หรือกีดกัน อย่างไร)
 - คิดอย่างไรต่อการถูกเลือกปฏิบัติ และหากเปลี่ยนแปลงได้เขาต้องการให้สังคม หรือคนส่วนใหญ่ปฏิบัติอย่างไร
๖. ชี้แจงว่า แต่ละคู่มีเวลา ๑ อาทิตย์ในการไปหากรณีศึกษาเพื่อทำการสัมภาษณ์ และต้องเรียบเรียงเป็นรายงาน รวมทั้งเตรียมนำเสนอในชั้นเรียนไม่เกิน ๕ นาทีต่อกรณีศึกษาในชั่วโมงหน้า และเปิดโอกาสให้เพื่อนซักถามข้อมูลเพิ่มเติมอีกไม่เกิน ๓-๕ นาทีต่อคู่

คาบที่ ๒

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ถามผู้เรียนถึงการไปสัมภาษณ์ โดยขออาสาสมัคร ๓-๔ คนบอกความรู้สึกและการเรียนรู้ที่ได้รับ
๒. ให้ทุกคู่ส่งรายงาน
๓. จากนั้น ขอให้ทุกคู่นำเสนอ โดยเริ่มจากคนที่พร้อม ย้ำว่ามีเวลา ๕ นาทีในการเล่าถึงบุคคลที่คู่ของตนไปสัมภาษณ์ เปิดให้ซักถาม ๓-๕ นาทีต่อ ๑ กรณี
๔. เมื่อทุกกลุ่มนำเสนอแล้ว ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนคุย โดยใช้คำถาม ดังนี้

คำถามชวนคิด

- หลังจากฟังเรื่องอดีต หรือการถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม จากกรณีศึกษาต่างๆ ที่เพื่อนได้นำเสนอ ผู้เรียนเห็นว่า เรื่องราวเหล่านั้นเกิดขึ้นบ่อยครั้งเพียงไรในชีวิตจริง
- เราแต่ละคน มักจะอยู่ในสถานการณ์ หรือมีส่วนร่วมในการมีอคติต่อคนที่แตกต่างจากเราในสังคมหรือไม่ เพราะอะไร
- ผู้เรียนคิดว่า เราจะทำอะไรจึงจะทำให้คนในสังคมปฏิบัติต่อกันอย่างเท่าเทียม แม้จะมีความคิด พฤติกรรม และธรรมเนียมปฏิบัติที่ต่างกัน

๕. ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนผู้เรียนสรุปว่า เราได้อะไรจากกิจกรรมวันนี้ และเพิ่มเติมประเด็น ดังนี้
 - คนเรามักไม่สะดวกใจกับความแตกต่าง หลากหลาย และมักต้องการให้คนประพฤติเหมือนกัน กัน ทั้งที่จริงแล้ว การอยู่ร่วมกันโดยอดทนต่อความแตกต่างของวิถีชีวิตอันเป็นความหลากหลายตามธรรมชาติ โดยสามารถรักษามรดกที่ทำให้สมาชิกในสังคมต่างรู้สึกว่าได้มีโอกาส และการปฏิบัติที่เท่าเทียมและเป็นธรรม จะนำไปสู่การสร้างสังคมที่มีสันติร่มเย็น และปรองดอง

๑๖๕

แผนการเรียนรู้ที่ ๑๑ บทวิทยาลัษัฏ

- การทำให้แต่ละคนตระหนักรู้ถึงอคติของตนที่มีต่อผู้อื่นที่มีวิถีชีวิตต่างกับตน และการปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างมีอคติ (โดยเราอาจไม่รู้ตัว) จากการได้ฟังเรื่องราว เสี่ยงสะท้อนจากคนที่ถูกปฏิบัติอย่างมีอคติ อาจทำให้เราได้ทบทวนตนเอง พยายามลดอคติ เริ่มยอมรับและอดทนต่อความแตกต่างได้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม

เวลาที่มีการเสนองรณศึกษาที่ไปสัมภาษณ์มา ผู้ดำเนินกิจกรรมควรช่วยถามให้เจาะจงถึงประเด็นของอคติและการเลือกปฏิบัติที่เกิดขึ้น เพื่อสะท้อนให้ผู้เรียนมองเห็นการกระทำบางอย่างซึ่งอาจเป็นไปโดยเจตนาหรือไม่เจตนา แต่ได้ก่อให้เกิดความรู้สึกของผู้ถูกกระทำว่า เป็นการเลือกปฏิบัติโดยมีอคติ ยังสามารถถามให้เกิดความกระจ่างว่า การกระทำอย่างไรหรือคำพูดอย่างไรที่ก่อให้เกิดความรู้สึกดังกล่าว ผู้เรียนในชั้นก็จะได้ประโยชน์ และข้อคิดในการทบทวน และปรับปรุงวิธีคิด คำพูด หรือการกระทำของตนเองในอนาคต

การวัดและประเมินผล

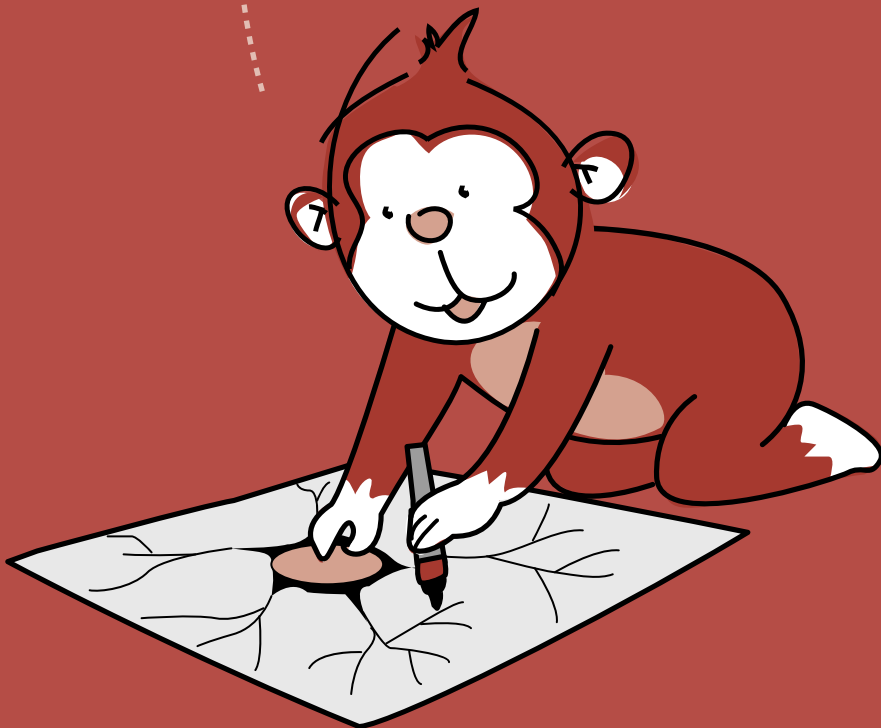
- สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม และการอภิปรายแลกเปลี่ยน
- ความลุ่มลึก และตรงประเด็นกับวัตถุประสงค์ของกรณศึกษาที่นำมาเสนอ
- นำเสนอโดยไม่ตัดสินถูกผิด แต่แสดงให้เห็นว่ามีความแตกต่างหลากหลายดำรงอยู่ในสังคม
- เสี่ยงสะท้อนของผู้เรียน ที่เข้าใจถึงประเด็นของการเลือกปฏิบัติ หรือมีอคติต่อผู้อื่นว่าก่อให้เกิดความไม่ปรองดอง สมานฉันท์ในสังคมอย่างไร

คำถามท้ายบท

- ระบุสาเหตุหลักที่ทำให้คนในสังคมมีการเลือกปฏิบัติ แสดงความรังเกียจ ต่อบุคคลที่ประกอบอาชีพ มีสถานภาพ หรือแตกต่างจากตนเอง

แผนการเรียนรู้ที่ ๑๒

พลึงคน หนุ่มสาว

แผนการเรียนรู้ที่ ๑๒

พลังคนหนุ่มสาว

สาระสำคัญ

เยาวชนมีศักยภาพในการร่วมคิด ร่วมวางแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาเรื่องเพศที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของเยาวชน

จุดประสงค์

๑. อธิบายเหตุผลและความสำคัญของประเด็นที่เลือกในการทำโครงการรณรงค์กับเพื่อนเยาวชนในโรงเรียน
๒. ระบุนวัตกรรม ประสงค์ เนื้อหาสำคัญ และวิธีการในการรณรงค์
๓. บอกผลที่คาดหวังจากแผนงานรณรงค์
๔. บอกปัจจัยความสำเร็จ และอุปสรรคของการรณรงค์ให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย

อุปกรณ์ และสื่อ

๑. ตัวอย่างโปสเตอร์การรณรงค์ในประเด็นเยาวชน
๒. กระดาษฟลิปชาร์ต กระดาษขาว ปากกาเคมี
๓. เอกสารอ่านประกอบ “การทดสอบสื่อ”

๑๖๘

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๖

คาบที่ ๑

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ว่า กิจกรรม ๒ คาบเรียนนี้จะเป็นการออกแบบการรณรงค์ส่งเสริมความเข้าใจและตระหนักในเรื่องเพศที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตวัยรุ่น
๒. ให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อทำงานร่วมกัน กลุ่มละ ๕-๗ คน
๓. อธิบายว่า แต่ละกลุ่มจะสวมบทบาทเป็นทีมครีเอทีฟ (creative) ของบริษัทโฆษณา ที่เข้ามารับงานออกแบบโครงการรณรงค์เพื่อส่งเสริมการสื่อสารเรื่องเพศและ/หรือเรื่องเอดส์ในโรงเรียน ทั้งนี้ แต่ละกลุ่มจะต้องส่งผลงานเข้าประกวด ดังนี้
 - แบบฟอร์มการนำเสนอโครงการและกรอบแนวคิด
 - โปสเตอร์หลัก ที่จะใช้ในการรณรงค์
๔. ผู้ดำเนินกิจกรรมแจกแบบฟอร์มให้แต่ละกลุ่ม และนำตัวอย่างแบบฟอร์มที่เขียนไว้บนฟลิปชาร์ตติดไว้บนกระดาน และอธิบายเพิ่มเติมหากผู้เรียนมีคำถามในแต่ละประเด็น
๕. ผู้ดำเนินกิจกรรมอธิบายขั้นตอนการทำงานหลักๆ ดังนี้
 - สมาชิกกลุ่มปรึกษากันว่าจะเลือกนำเสนอประเด็นใด โดยอาจมีการสำรวจปัญหาหรือความคิดเห็นจากเพื่อนๆ ในโรงเรียนประกอบการตัดสินใจ
 - วางแผนออกแบบโปสเตอร์ สโลแกนที่จะใช้ องค์ประกอบในโปสเตอร์ เนื้อหา/สารที่ต้องการสื่อ ฯลฯ
 - อธิบายเรื่องขั้นตอนการทดสอบสื่อ (ดูเอกสารประกอบ) ว่า หลังจากทีกลุ่มมีแนวคิด และโครงร่างของโปสเตอร์แล้ว ควรจะนำร่างโปสเตอร์ที่ออกแบบไปสุ่มถามความคิดเห็นจากกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำมาปรับปรุงก่อนการผลิตจริง
 - กิจกรรมการรณรงค์อื่นๆ นอกจากโปสเตอร์ (หากมี)

๖. ชี้แจงว่าแต่ละกลุ่มมีเวลาในการเตรียมทำงาน ๑ อาทิตย์ และให้นำเสนอผลงานในช่วงโมงหน้า โดยให้ตัวแทนกลุ่มออกมาแนะนำเสนอโปสเตอร์ที่ออกแบบไว้ พร้อมอธิบายแนวคิดเบื้องหลังของแผนงาน กลุ่มละ ๕ นาที จากนั้นจะนำโปสเตอร์ของทุกกลุ่มไปจัดนิทรรศการเพื่อให้เพื่อนๆ และคุณครูในโรงเรียนชม
๗. ให้เวลากลุ่มในการพูดคุย และเตรียมงาน

คาบที่ ๒

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ให้ผู้เรียนสะท้อนถึงกระบวนการทำงานที่ผ่านมา มีสิ่งใดที่คิดว่าเป็นความท้าทาย สิ่งใดที่ได้เรียนรู้ และสิ่งที่รู้สึกประทับใจ ใช้เวลาไม่เกิน ๑๐ นาที
๒. จากนั้นให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน และติดโปสเตอร์ไว้หน้ากระดานหรือในพื้นที่ที่เตรียมไว้
๓. เมื่อทุกกลุ่มนำเสนอแล้ว ถามความคิดเห็นของทุกคนในห้องว่า หากเราเป็นกรรมการที่คำนึงถึงวัตถุประสงค์โครงการที่ต้องการให้เยาวชนตื่นตัว สนใจ และตระหนักในเรื่องเพศและเอดส์ เราจะให้คะแนนกับโปสเตอร์ชิ้นใด ให้แต่ละคนลงคะแนนสำหรับโปสเตอร์ที่ตนเองชอบและส่งคะแนน
๔. ผู้ดำเนินกิจกรรมขออาสาสมัคร ๓-๔ คนบอกว่าลงคะแนนให้โปสเตอร์ชิ้นใด เพราะเหตุใด
๕. ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนคุย โดยใช้คำถาม ดังนี้

คำถามชวนคิด

- จากการไปพูดคุยสอบถามความเห็นหรือในกระบวนการทดสอบสื่อ ผู้เรียนเห็นว่าเพื่อนๆ เยาวชนส่วนใหญ่มีความเข้าใจ หรือสนใจเรื่องเพศมากน้อยเพียงใด ให้ยกตัวอย่างประกอบ
- ประเด็นสำคัญในเรื่องเพศที่คิดว่าควรรณรงค์กับวัยรุ่น คืออะไร
- หากต้องทำสื่อรณรงค์ให้วัยรุ่นสนใจ ต้องคำนึงถึงเรื่องอะไรบ้าง และมีข้อเสนออย่างไร

๑๗๐

แผนการเรียนรู้ที่ ๓๑ มารู้เรื่องเพศ
ฉบับนักเรียน

๖. ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนผู้เรียนสรุปว่า เราได้อะไรจากกิจกรรมออกแบบการรณรงค์

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม

- หากผู้ดำเนินกิจกรรมสามารถจัดการเรียนแผนนี้ให้สอดคล้องกับช่วงเทศกาล จะทำให้ผลงานของผู้เรียนได้รับการนำเสนอและนำไปใช้จริงในการรณรงค์ เช่น วันวาเลนไทน์ วันเอดส์โลก วันเด็ก หรือเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมอื่นๆ ในโรงเรียน
- ผู้ดำเนินกิจกรรมอาจเสนอให้ผู้เรียนมาปรึกษาระหว่างการทำงานได้ในช่วง ๑ สัปดาห์

การวัดและประเมินผล

- สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม และการอภิปรายแลกเปลี่ยน
- ดูรายละเอียดกระบวนการทำงานของกลุ่ม
- ดูความลุ่มลึก ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเนื้อหาที่นำเสนอ

แบบฟอร์มการเสนอโครงการ

โครงการรณรงค์ส่งเสริมความเข้าใจและตระหนักในเรื่องเพศสำหรับวัยรุ่น

๑. ชื่อโครงการ
๒. ประเด็นปัญหา
๓. เหตุผลที่เลือกเรื่องนี้
๔. กลุ่มเป้าหมาย
๕. วัตถุประสงค์
๖. เนื้อหาสำคัญ
๗. กิจกรรมรณรงค์อื่นๆ (หากมี)
๘. ผลที่คาดหวัง

รายชื่อสมาชิกในกลุ่ม

๑๗๒

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๕

เอกสารประกอบ การทดสอบสื่อ

ผศ.รุจน์ โกมลบุตร

คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การทดสอบสื่อ เป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการผลิตสื่อ

๑. ความหมายและจุดประสงค์ของการทดสอบสื่อ

การทดสอบสื่อเป็นการทดสอบแนวคิด เนื้อหาของสื่อกับผู้ร่วมงาน และตัวแทนกลุ่มเป้าหมายก่อนที่จะนำสื่อไปผลิตจริง การทดสอบสื่อมีจุดประสงค์ดังต่อไปนี้

- เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าผู้รับสารเข้าใจเนื้อหาของสื่อตามเป้าหมาย
- เพื่อสะท้อนให้เห็นปัญหาของสื่อล่วงหน้าก่อนที่จะนำไปผลิต การปรับปรุงสื่อให้ดีขึ้นจะทำให้สื่อที่ผลิตจริงมีความคุ้มค่า ช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการผลิต

๒. วิธีทดสอบสื่อ

วิธีทดสอบสื่อสามารถทำได้ในหลายมิติและหลายระดับ ทั้งนี้โดยการนำสื่อต้นแบบที่ใกล้เคียงกับสื่อที่ผลิตจริงที่สุด ไปให้บุคคลที่เกี่ยวข้องช่วยตรวจสอบ

สื่อต้นแบบเหล่านั้นได้แก่ บทละคร ข่าว บทความ ร่างขั้่นงานโฆษณา บทวิทยุ ฯลฯ

สื่อต้นแบบเหล่านี้ สามารถนำไปทดสอบจากบุคคลเหล่านี้

- การให้ผู้ร่วมงานในหน่วยงานได้ดู คำแนะนำจากผู้ร่วมงานอาจช่วยให้ผู้ส่งสารเห็นปัญหาหลักๆ ของสื่อ
- การให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยดู ในบางประเด็นที่มีความซับซ้อน เช่น เรื่องยาต้านไวรัส ฯลฯ ผู้ส่งสารอาจนำสื่อต้นแบบไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในด้านนั้นๆ เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องแม่นยำ

- การให้ตัวแทนกลุ่มเป้าหมายช่วยดู ทั้งนี้อาจใช้การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มหลังจากที่ตัวแทนกลุ่มเป้าหมายได้ทดลองใช้สื่อต้นแบบนั้นแล้ว

สำหรับประเด็นที่จะทดสอบสื่อกับตัวแทนกลุ่มเป้าหมาย มีดังนี้

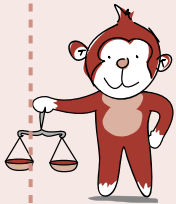
- ความเข้าใจ เพื่อดูว่าผู้รับสารเข้าใจ สามารถเข้าใจจุดประสงค์ของสื่อ และจดจำเนื้อหาหลักได้หรือไม่ เนื้อหาหลักเป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้จริงในบริบทของผู้รับสาร ภาษาที่ใช้สอดคล้องกับผู้รับสารหรือไม่ ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้นคืออะไร
- ความยอมรับ เพื่อดูว่าผู้รับสารยอมรับหรือไม่ยอมรับสิ่งใดในสื่อ เช่น มีข้อความที่ตัดสินหรือเหมารวมผู้หนึ่งผู้ใด (ที่สำคัญคือตัดสินกลุ่มเป้าหมาย) หรือมีสิ่งใดที่อาจไม่สอดคล้องกับค่านิยมหรือการยอมรับของสมาชิกในชุมชน
- ความเชื่อมโยง เพื่อดูว่าผู้รับสารมองเห็นตัวเองในสื่อ หรืออีกนัยหนึ่งคือผู้รับสารสามารถรู้ว่าสื่อนี้ออกแบบมาเพื่อผู้รับสารกลุ่มใด หากไม่ชัดเจนว่ากลุ่มเป้าหมายคือใคร มีอะไรต้องปรับปรุงบ้าง
- ความน่าสนใจ เพื่อดูว่าผู้รับสารชอบสื่อนี้หรือไม่ เพราะอะไร มีสิ่งใดสมควรปรับปรุงให้น่าสนใจมากขึ้น
- ความดึงดูดใจ เพื่อดูว่าสื่อสามารถดึงดูดใจให้ผู้รับสารคล้อยตามจุดประสงค์ของสื่อหรือไม่ มีสิ่งใดสมควรปรับปรุงให้ดีขึ้น

หลังจากได้รับฟังความคิดเห็นของตัวแทนกลุ่มเป้าหมายในจำนวนที่คิดว่าเพียงพอแล้ว ให้ผู้ผลิตสื่อนำความคิดเห็นเหล่านั้นมาวิเคราะห์ เพื่อหาข้อสรุปในการปรับปรุงสื่อให้ดีขึ้นต่อไป

แผนการเรียนรู้ที่ ๑๓

ธรรมบัญญัติ เรื่องเพศ

แผนการเรียนรู้ที่ ๑๓

ธรรมนูญเรื่องเพศ

สาระสำคัญ

เรื่องเพศเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติ ข้อมูลและวิถีชีวิต การที่คนๆ หนึ่งจะมีสุขภาวะทางเพศได้ เกี่ยวข้องกับการได้โอกาสเรียนรู้ รับข้อมูลที่รอบด้าน มีทางเลือกในชีวิตทางเพศที่ดีที่สุด ได้รับการเคารพคุ้มครองสิทธิทางเพศ มีแหล่งบริการที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะทางเพศที่ดี ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน ไม่ว่าจะเพศใดหรือมีรสนิยมทางเพศแบบใด และเป็นสิ่งที่พลังเยาวชนสามารถร่วมสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ต่อคนในสังคม

จุดประสงค์

๑. บอกประโยชน์ของการเคารพและยอมรับในเรื่องสิทธิทางเพศ
๒. บอกกติกา/ข้อตกลง/เงื่อนไขสำคัญที่จะส่งผลให้คนมีสุขภาวะทางเพศ
๓. บอกสิ่งที่ระดับบุคคลทำได้ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดสุขภาวะทางเพศทั้งของตนเองและคนรอบข้าง

๑๗๖

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๖

อุปกรณ์ และสื่อ

๑. กระดาษฟลิปชาร์ต กระดาษขาว ปากกาเคมี
๒. กระดาษเขียนชื่อกิจกรรมเพศศึกษาตั้งแต่ชั่วโมงแรกจนถึงชั่วโมงสุดท้ายที่ผู้เรียนได้เรียน

๑๗๗

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ผู้ดำเนินกิจกรรมชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ว่ากิจกรรมนี้เป็นการประมวลการเรียนรู้เรื่องเพศตั้งแต่คาบแรกจนจบคาบสุดท้ายและสรุปได้ว่า ผู้ที่จะมีสุขภาวะทางเพศที่ดีต้องมีองค์ประกอบใดบ้าง
๒. ทบทวนกิจกรรมตั้งแต่ชั่วโมงแรกจนถึงชั่วโมงล่าสุด โดยใช้เวลาไม่เกิน ๑๐ นาทีเพื่อให้ผู้เรียนได้ทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้
๓. ผู้ดำเนินกิจกรรมถามผู้เรียนว่า รู้จักรัฐธรรมนูญหรือธรรมนูญหรือไม่ และรัฐธรรมนูญ/ธรรมนูญมีไว้เพื่ออะไร
๔. ผู้ดำเนินกิจกรรมสรุปให้เห็นว่า รัฐธรรมนูญ/ธรรมนูญ โดยหลักการเป็นข้อตกลงที่สำคัญที่สุดเพื่อคุ้มครอง/ส่งเสริมคนในสังคมให้ดำเนินชีวิตได้อย่างปกติและมีความสุข
๕. แบ่งกลุ่มผู้เรียนกลุ่มละประมาณ ๖-๘ คน และแจกกระดาษฟลิปชาร์ต โดยให้ผู้เรียนช่วยร่าง “ธรรมนูญเรื่องเพศ” ว่า
 - ประเด็นสำคัญที่สุดในเรื่องเพศ ๕ เรื่องที่ควรมีอยู่ในธรรมนูญ
 - ประเด็นที่สำคัญ ๕ เรื่องนั้นควรมีเนื้อหาอะไรบ้างที่บรรจุอยู่ ให้ระดมมาพร้อมเหตุผลว่าทำไมต้องมีเนื้อหานั้นๆ ไม่จำเป็นต้องเน้นให้เป็นภาษากฎหมาย
๖. ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอจนครบทุกกลุ่ม โดยผู้ดำเนินกิจกรรมจดประเด็น ๕ เรื่องที่แต่ละกลุ่มเสนอว่ามีประเด็นอะไรบ้างและประเด็นใดที่ถูกนำเสนอมากที่สุด
๗. ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนคุยในประเด็นต่อไปนี้

?

คำถามชวนคิด

- ประเด็น/เนื้อหาที่แต่ละกลุ่มเสนอให้อยู่ในธรรมนูญเรื่องเพศนั้น เรื่องใดถูกนำเสนอมากที่สุด เพราะอะไร
- ธรรมนูญเรื่องเพศที่น่าเสนอ มีประเด็น/เนื้อหาใดบ้างที่จะส่งผลให้คนในสังคมมีสุขภาพทางเพศที่ดี และประเด็น/เนื้อหาใดบ้างที่จะส่งผลในด้านลบต่อคนบางคนหรือบางกลุ่มในสังคม
- เยาวชนจะได้ประโยชน์อะไรหรือไม่จากธรรมนูญเรื่องเพศของเรา ถ้ายังไม่มี ควรเพิ่มเรื่องอะไรอีกที่มีผลต่อสุขภาพทางเพศของเยาวชน
- คิดว่าประเด็นหรือเนื้อหาที่น่าเสนอเรื่องใดอาจถูกต่อต้านจากคนในสังคมบ้าง คิดว่าการต่อต้านเป็นเพราะเหตุใด และในฐานะผู้ร่างธรรมนูญ จะวางแผนรองรับอย่างไร

๘. ผู้ดำเนินกิจกรรมชวนผู้เรียนสรุปว่า เราได้อะไรจากกิจกรรมวันนี้ และเพิ่มเติมประเด็น ดังนี้
- เรื่องเพศเป็นเรื่องที่อยู่ในวิถีชีวิตของทุกคน
 - ทักษะคิดในเรื่องเพศ เป็นเรื่องสำคัญที่จะส่งผลให้คนมีสุขภาพะหรือไม่
 - ในสถานการณ์ที่เป็นจริง การคุ้มครองหรือการส่งเสริมให้บุคคลมีสุขภาพทางเพศที่ดียังอาจจะมีข้อจำกัดเนื่องจากทักษะคิดเรื่องเพศที่ไม่เอื้ออำนวยการเรียนรู้หรือปิดกั้นการเข้าถึงบริการสุขภาพทางเพศ กลายเป็นกรอบกีดตันการใช้ชีวิตในหลายด้าน เลือกปฏิบัติหรือล่วงละเมิดสิทธิพื้นฐานต่อกัน เช่น ความเป็นหญิง-เป็นชาย คนรักเพศเดียวกัน ฯลฯ
 - แต่ในระดับบุคคลก็ยังมีทางเลือกอีกหลายอย่างที่สามารถจัดการและส่งเสริมให้ตนเองมีสุขภาพทางเพศที่ดีได้ โดยไม่ต้องรอเงื่อนไขให้สังคมหรือกฎหมายมารองรับ ซึ่งการเห็นคุณค่า ภูมิใจ และรักตนเองเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่จะทำให้ค้นหาและตัดสินใจเลือกวิถีทางเพศที่ทำให้ตนเองปลอดภัยและมีความสุข

๑๗๘

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๖

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ต้องการสรุปความคิดรวบยอดของผู้เรียนหลังจากเรียนเพศศึกษามาตลอดทั้งปีว่า ผู้เรียนประมวลและสรุปออกมาเป็นธรรมนุญอย่างไร ดังนั้นการทบทวนกิจกรรมตั้งแต่แรกจนถึงกิจกรรมสุดท้ายจะเอื้อให้ผู้เรียนได้ทบทวนเนื้อหาที่ได้เรียนรู้อย่างทั่วถึง ผู้ดำเนินกิจกรรมอาจจะต้องเตรียมมาทุกกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นผู้สอนเองหรือไม่ในบางกิจกรรม

๑๗๙

การวัดและประเมินผล

- สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม และการอภิปรายแลกเปลี่ยน
- การใช้เหตุผลและการคิดถึงสิทธิของผู้อื่นของตัวผู้เรียน

คำถามท้ายบท

- ธรรมนุญเรื่องเพศที่ดีควรอยู่บนพื้นฐานอะไรบ้าง

ข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับผู้ดำเนินกิจกรรม

จากเอกสาร “แผนงานสร้างเสริมสุขภาวะทางเพศ” เผยแพร่โดยมูลนิธิสร้างความรู้เข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง (สคส.) ได้ระบุสถานการณ์สุขภาพทางเพศในประเทศไทย ดังนี้

- คนไทยวัยแรงงานเสียชีวิตเพราะเอดส์มากกว่าสาเหตุอื่น
- วัยรุ่นไทยเป็นกลุ่มที่ติดเชื้อเอชไอวีสูงกว่ากลุ่มอายุอื่น
- จำนวนแม่วัยรุ่นเพิ่มขึ้นทุกปี
- คดีทางเพศเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีผู้กระทำผิดที่อายุน้อยลง
- ความรุนแรงในชีวิตคู่เป็นปัญหาที่พบบ่อยถึงร้อยละ ๔๔ ของคนมีคู่
- รัฐต้องใช้งบประมาณปีละไม่ต่ำกว่า ๓๐๐ ล้านบาทต่อปีเพื่อรักษาผู้ป่วยจากการทำแท้งที่ผิดกฎหมาย
- การเรียนรู้เรื่องเพศผิดๆ ผ่านสื่อโป๊ มีผลให้เกิดพฤติกรรมทางเพศที่ไม่ปลอดภัย

สถานการณ์ข้างต้นได้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการมองปัญหาสุขภาพทางเพศให้รอบด้านยิ่งขึ้น อาทิ เมื่อกล่าวถึง “เพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย” ก็ครอบคลุมทั้งในแง่ที่ไม่ปลอดภัยจากเชื้อโรค จากท้องที่ไม่พร้อม และที่ไม่ปลอดภัยจากความรุนแรง ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งในด้านสุขภาพกายและใจ

๑ เนื้อหาบางส่วนจากเอกสาร “แผนงานสร้างเสริมสุขภาวะทางเพศ” โดย มูลนิธิสร้างความรู้เข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง (สคส.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.), ๒๕๕๐.

๑๔๐

คู่มือการจัด
กระบวนการเรียนรู้
เพศศึกษา
สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ ๖

ปัจจัยที่นำไปสู่ปัญหาทางเพศมีหลากหลายมิติเช่นกัน ได้แก่

๑. ด้านบุคคล ที่มีทัศนคติเชิงลบต่อเรื่องเพศและการเรียนรู้เรื่องเพศจึงไม่เกิดการเรียนรู้สู่สุขภาวะทางเพศ มีค่านิยมความเชื่อบางประการที่นำไปสู่ความไม่ปลอดภัย มีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับเรื่องเพศ ไม่สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลสุขภาพทางเพศและเครื่องมือ/อุปกรณ์ เช่น ถุงยางอนามัย (หญิง/ชาย) เข้าไม่ถึงบริการสุขภาพทางเพศเพราะความยากจนหรือความอายที่จะรับการตรวจหรือซักถามเรื่องเพศ ฯลฯ
๒. ด้านสังคมวัฒนธรรม บรรทัดฐานทางสังคมบางส่วนที่มองเรื่องเพศในทางลบ จึงปิดกั้นการเรียนรู้ที่ถูกต้อง ค่านิยมสองมาตรฐาน (double standard) ในเรื่องเพศที่ทำให้ผู้ชายและผู้หญิงต่างเผชิญความเสี่ยงทางเพศ ผู้หญิงเสี่ยงเพราะความไม่รู้ ขณะที่ผู้ชายเสี่ยงเพราะความรู้ที่ไม่ถูกต้อง ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างเพศที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการควบคุมนำไปสู่ปัญหาความรุนแรงทางเพศ ตลอดจนการไม่ตระหนักและเคารพสิทธิทางเพศและสิทธิมนุษยชนของบุคคล เช่น คนที่รักเพศเดียวกัน คนที่รักสองเพศ เป็นต้น
๓. ด้านโครงสร้างทางสังคม ขาดนโยบายสาธารณะที่ใส่ใจสุขภาพทางเพศ ขาดระบบบริการสุขภาพทางเพศที่มีความละเอียดอ่อนต่อผู้รับบริการ มีกฎหมาย/นโยบายที่เอื้อให้ปัญหาเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยดำเนินต่อไป มีการสื่อสารเรื่องเพศต่อสังคมที่ไม่ละเอียดอ่อนและไม่นำไปสู่สุขภาวะทางเพศ ฯลฯ

นอกจากนั้น เอกสารดังกล่าวยังได้ระบุถึงนิยามของ “คนที่มีสุขภาวะทางเพศ” และ “สังคมที่มีสุขภาวะทางเพศ” ไว้ดังนี้

คนที่มีสุขภาวะทางเพศ คือ คนที่มีความคิดเชิงบวกต่อเรื่องเพศและสัมพันธ์ภาพทางเพศ สามารถแสดงออกและตัดสินใจด้วยตนเองโดยอิสระและไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความเคารพต่อวิถีทางเพศของคนอื่นที่แตกต่างจากตัวเอง มีชีวิตทางเพศที่ปลอดภัยโดยมีความสุข ความพึงพอใจ ไม่ถูกบังคับ ไม่ถูกเลือกปฏิบัติ ไม่ถูกระทำความรุนแรง

สังคมที่มีสุขภาวะทางเพศ คือ สังคมที่...

- มีรัฐบาลที่ตระหนักว่า สุขภาวะทางเพศเป็นสิทธิพื้นฐานของบุคคลและแสดงความรับผิดชอบที่จะสนับสนุนสุขภาวะทางเพศ โดยกำหนดนโยบายและกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิทางเพศของพลเมืองอย่างชัดเจน
- มีการให้การศึกษารื่องเพศที่เหมาะสมกับวัยและเพศตลอดช่วงอายุ
- มีโครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอต่อการให้บริการทางสังคมและสุขภาพ
- มีการศึกษาวิจัยและระบบเฝ้าระวังที่รอบด้านและเพียงพอให้เกิดการป้องกันปัญหาสุขภาพอย่างเหมาะสม
- และเป็นสังคมที่เปิดกว้างและให้ความสำคัญแก่สุขภาวะทางเพศของสมาชิกทุกคนในสังคม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. หนังสือสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๕.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. หนังสือสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๕.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. หนังสือสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๕.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. หนังสือสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๕.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. หนังสือสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๕.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. หนังสือสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๕.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. หนังสือสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๕.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ, ๒๕๔๖.
- ไตรรงค์ เจนการ. นิยาม : การประเมินผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๔๙.
- ภาวนา เทวียนระวี. เยาวชนไม่มีปัญหา แต่อยากมีโอกาส. ใน ไขความลับ รุ่นเรา เราเลือก เรารับผิดชอบได้ บันทึกประสบการณ์สองปีแรกของเยาวชนและคนทำงานในโครงการก้าวอย่าง อย่างเข้าใจ. ๗๓-๗๘. องค์การแพธ โครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ. กรุงเทพฯ: พี.เอส.ซัพพลาย, ๒๕๔๙.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพศศึกษา ช่วงชั้นที่ ๓ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๐.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔. กลุ่มส่งเสริมการเรียนการสอนและประเมินผล สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, ๒๕๕๔.

องค์การแพธ โครงการก้าวอย่างเข้าใจ. คู่มือการจัดกระบวนการเรียนรู้ “เพศศึกษา” สำหรับเยาวชนในช่วงชั้น ๒-๔ ประถมศึกษาปีที่ ๖ ถึง มัธยมศึกษาปีที่ ๖. กรุงเทพฯ: ญัชรรัตน์การพิมพ์, ๒๕๕๗.

องค์การแพธ โครงการก้าวอย่างเข้าใจ. คู่มือการจัดกิจกรรมเยาวชนเสริมหลักสูตรเพศศึกษา. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ., ๒๕๕๐.

องค์การแพธ โครงการก้าวอย่างเข้าใจ. แนวคิดในการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูและผู้ปฏิบัติงานด้านเพศศึกษาสำหรับเยาวชน. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ., ๒๕๕๐.

องค์การแพธ โครงการก้าวอย่างเข้าใจ. แนวทางการจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านในสถานศึกษา สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: เออร์เจนท์ แทค จำกัด, ๒๕๕๐.

The Sexuality Information and Education Council of the United States. *Guidelines for Comprehensive Sexuality Education*. 2nd ed. New York: 1996.

เว็บไซต์

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. อ้างอิง ณ ๗ พฤษภาคม ๒๕๕๐. <http://academic.obec.go.th>.

องค์การแพธ โครงการก้าวอย่างเข้าใจ. อ้างอิง ณ ๗ พฤษภาคม ๒๕๕๐. จาก www.teenpath.net

ກາດພູນວກ

๖ มิติ เพศศึกษาแบบรอบด้าน กับพฤติกรรมที่พึงประสงค์

การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาโดยใช้หลักสูตรที่พัฒนามาจากมิติทั้ง ๖ ด้านในเรื่องเพศของมนุษย์ ที่พัฒนาโดย *SIECUS Comprehensive Sexuality Education*^๑ โดยจัดให้เป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับช่วงวัย มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีสุขภาวะทางเพศ โดยสาระที่พัฒนาขึ้นต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ ที่เน้นการบ่มเพาะคุณลักษณะ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของเยาวชน ให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีสุขภาวะทางเพศในมิติต่างๆ อย่างรอบด้าน ดังนี้

มิติการพัฒนาตามธรรมชาติของช่วงวัยมนุษย์ (Human Development) เราคาดหวังให้

- บุคคลรู้สึกพอใจ ภูมิใจ ไม่เกิดปมด้อยกับเรือนร่าง สรีระของตน
- รู้จักแสวงหาความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องเพศ และการขยายเผ่าพันธุ์ ได้ตามประสงค์
- เห็นคุณค่าว่าเรื่องเพศเป็นพัฒนาการธรรมชาติของชีวิตมนุษย์ และไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นไปเพื่อการสืบเผ่าพันธุ์หรือไม่ และไม่จำเป็นว่ามนุษย์ทุกคนจะต้องผ่านประสบการณ์การมีเพศสัมพันธ์ในชีวิต
- มีปฏิสัมพันธ์กับทุกเพศอย่างเหมาะสม และเคารพในคุณค่าของแต่ละบุคคล โดยปราศจากอคติต่อความแตกต่างระหว่างเพศ
- ยอมรับรสนิยม และความพึงใจทางเพศที่ตนเองเป็นอยู่ โดยเคารพความพึงใจทางเพศของผู้อื่น ซึ่งอาจเหมือนหรือแตกต่างจากตน

^๑ The Sexuality Information and Education Council of the United States. Guidelines for Comprehensive Sexuality Education: Kindergarten - 12th Grade. 3rd ed. New York: SIECUS, 2004.

- ยอมรับความเป็นตัวตนทางเพศและเพศสภาพของตน เคารพความเป็นตัวตนและเพศสภาพของผู้อื่นเช่นกัน

มิติของการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น (Relationship) เรายาคหวังไว้

- บุคคลสามารถแสดงออกถึงความรัก และความผูกพันลึกซึ้งที่ตนมีได้ตามความเหมาะสม
- บุคคลสามารถพัฒนา และรักษาสัมพันธภาพในความสัมพันธ์ที่ตนให้คุณค่า
- บุคคลสามารถหลีกเลี่ยงที่จะถูกกระทำจากสัมพันธภาพที่เอาเปรียบ หลอกลวง ทำร้าย
- บุคคลสามารถจะตัดสินใจโดยมีข้อมูลรอบด้านในการสร้างครอบครัว และสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น
- บุคคลสามารถใช้ทักษะต่างๆ ที่จะเอื้อให้ตนเกิดสัมพันธภาพที่ดี และมั่นคงกับผู้อื่น

มิติของการพัฒนาทักษะส่วนบุคคล (Personal Skills) เรายาคหวังไว้

- บุคคลมีทักษะในการรู้จัก เข้าใจตนเอง และใช้ชีวิตที่สอดคล้องกับความปรารถนา และค่านิยมของตน
- บุคคลสามารถรับผิดชอบกับพฤติกรรม และสิ่งที่ตนได้กระทำ
- บุคคลได้ฝึกฝนการตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ
- บุคคลได้พัฒนาทักษะของการคิด วิเคราะห์ แยกแยะ อย่างรอบด้าน
- บุคคลสามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพกับครอบครัว คนใกล้ชิด เพื่อนฝูง และคนรัก

มิติของพฤติกรรมทางเพศ (Sexual Behavior) เรายาคหวังไว้

- บุคคลได้รับความพึงใจ และสามารถแสดงตัวตนในเรื่องเพศของตนตลอดการดำเนินชีวิต
- บุคคลสามารถแสดงออกในวิถีเพศตามที่ตนเองให้คุณค่า
- บุคคลสามารถสร้างความรู้สึกลึกซึ้ง พอใจทางเพศ โดยไม่จำเป็นว่าจะต้องลงมือปฏิบัติตามความรู้สึก ความคิดเหล่านั้น

- บุคคลสามารถแยกแยะการกระทำทางเพศที่ทำให้ชีวิตมีสุขภาวะกับการกระทำที่เป็นผลร้ายต่อตนเองและผู้อื่น
- บุคคลสามารถแสดงออกในเรื่องเพศของตน โดยเคารพต่อสิทธิของผู้อื่น
- บุคคลสามารถแสวงหาข้อมูล และการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาสุขภาวะทางเพศของตน
- บุคคลมีความสัมพันธ์ทางเพศกับคู่ โดยความยินยอมพร้อมใจ และสุขใจทั้งสองฝ่ายอย่างปลอดภัย จริงใจ ไม่หลอกลวง เอาเปรียบ ทำร้าย

มิติของสุขภาพทางเพศ (Sexual Health) ใสาคทว้ให้

- บุคคลมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพที่เอื้อต่อสุขภาวะทางเพศ อาทิ การตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ ทั้งการตรวจเต้านม ต่อมลูกหมาก ด้วยตนเอง และสามารถบอกได้ถึงสัญญาณของความผิดปกติได้แต่เนิ่นๆ
- บุคคลสามารถเลือกที่จะคุมกำเนิดได้ตามปรารถนา เมื่อไม่พร้อมจะมีบุตร
- บุคคลสามารถป้องกันตนเองจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และโรคเอดส์
- บุคคลสามารถเลือกที่จะจัดการกับชีวิต ตามค่านิยมของตนในกรณีที่ตั้งครรภ์โดยไม่พร้อม
- บุคคลสามารถแสวงหาการดูแลที่เหมาะสมเมื่อเริ่มตั้งครรภ์
- บุคคลช่วยกันป้องกัน และระงับการทำร้าย การล่วงละเมิดทางเพศ

มิติของสังคม วัฒนธรรม (Society and Culture) ใสาคทว้ให้

- บุคคลมีความเคารพต่อความแตกต่างของค่านิยมในเรื่องเพศ
- บุคคลใช้สิทธิตามกระบวนการประชาธิปไตย ในการสร้างกติกาทางสังคม และกฎหมายที่เอื้อต่อการสร้างสุขภาวะทางเพศแก่สมาชิกของสังคมที่ตนเป็นส่วนหนึ่ง
- บุคคลสามารถประเมินได้ว่า การเลี้ยงดูในครอบครัว วัฒนธรรม สื่อ และข้อมูลข่าวสารที่ตนได้รับจากสังคมที่ตนอยู่ ส่งผลต่อความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ ค่านิยม และการกระทำในเรื่องเพศของตนอย่างไร

- บุคคลสามารถวิเคราะห์ความเป็นไปของโลก และสิ่งแวดล้อมทางสังคมของตน ที่ก่อให้เกิดอคติในเรื่องเพศ อันเนื่องมาจากความแตกต่างทางความคิดต่อบทบาทหญิงชายในเรื่องเพศ รสนิยมทางเพศ วัฒนธรรม ประเพณี เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ผิวสี
- บุคคลส่งเสริมให้เกิดการได้รับข้อมูลข่าวสารในเรื่องเพศที่ถูกต้อง และชัดเจน
- บุคคลไม่แสดงพฤติกรรมที่เหยียดหยาม ดูแคลนผู้อื่นที่คิดเห็น หรือปฏิบัติตนในเรื่องเพศที่แตกต่างจากตน
- บุคคลไม่ยอมรับต่อการตีตรา ปรีกปรีา หรือเหมารวม ว่ากลุ่มประชากรใดมีแนวปฏิบัติในเรื่องเพศอย่างนั้น อย่างนี้ เพราะเรื่องเพศเป็นวิถีของปัจเจกไม่อาจเหมารวม

กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นหัวใจของเพศศึกษา

แม้จะเป็นเรื่องที่พูดถึงกันอยู่มาหลายปีมาโดยตลอดว่า ปัจจัยสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาไทยให้สำเร็จ ก็คือการเปลี่ยนแปลงปรัชญา แนวคิดของการจัดการศึกษาที่ได้ยึดเอาผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง โดยเฉพาะเมื่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ ในหมวดที่ ๔ แนวทางการจัดการศึกษา มาตรา ๒๒ ได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้ โดยระบุว่า

“การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ”

แม้แนวคิดดังกล่าวจะเสมือนเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง แต่ความเข้าใจถึงแนวทางปฏิบัติว่าการจัดการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางว่าต้องทำอะไร ยังไม่มีความชัดเจน ความพยายามเชิงระบบที่จะดำเนินการพัฒนาครูให้เกิดความสามารถดังกล่าวอย่างเป็นเอกภาพและทั่วถึง ยังเผชิญความท้าทายหลายประการ โดยเฉพาะการก้าวข้ามความท้าทายที่สำคัญ คือการเปลี่ยนบทบาทของผู้สอน จากการเป็นผู้บอกความรู้ให้จบไปในแต่ละครั้งที่เข้าสอน มาเป็นผู้เอื้ออำนวย (Facilitator) ในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน กล่าวคือเป็นผู้กระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุน จัดสิ่งเร้า และจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาให้เต็มตามศักยภาพ ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคล ซึ่งมีการพิสูจน์มาจากการประเมินผลของการจัดการศึกษาในหลายประเทศทั่วโลกว่า กระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ต้องเป็นการจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ วิจัย สร้างสรรค์ ศึกษา ค้นคว้า และได้ลงมือปฏิบัติจนเกิดการเรียนรู้และค้นพบความรู้ด้วยตนเอง รักที่จะค้นคว้า รักการเรียนรู้จะนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Long-life Education) และเป็นบุคคล

แห่งการเรียนรู้ (Learning Man) ผู้สอนจึงต้องสอนวิธีการแสวงหาความรู้ (Learn how to learn) มากกว่าสอนตัวความรู้ สอนการคิดมากกว่าสอนให้ท่องจำ สอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากกว่าเน้นที่เนื้อหาวิชา

การจัดกระบวนการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาคือ การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้จัดการเรียนรู้และผู้เรียน เพื่อสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตทางเพศที่มีสุขภาวะ และสัมพันธภาพที่สร้างสรรค์ระหว่างบุคคล ดังนั้น ผู้จัดการเรียนรู้จึงต้องมีทักษะ มีความเข้าใจ และสามารถออกแบบการเรียนรู้เพื่อสร้างให้ผู้เรียนเกิดการคิด วิเคราะห์ แยกแยะ ใคร่ครวญในเรื่องเพศวิถี ทัศนคติ ค่านิยม วัฒนธรรม การหล่อหลอมทางสังคมที่มีต่อ “อคติ” ทางเพศทั้งหลายที่ปรากฏอยู่ในสังคม สร้างความเข้าใจในเรื่องสิทธิเยาวชน สร้างความเชื่อมั่นต่อศักยภาพของเยาวชนที่จะเรียนรู้ และตัดสินใจในสิ่งที่ตนเป็นผลดีต่อชีวิต และจิตใจของตน โดยไม่ถูกล้อมกรอบ กัดดัน จากความคาดหวังของครอบครัว หรือสังคม จนไม่สามารถพัฒนาศักยภาพในตัวเอง หรือสูญเสียความเคารพตนเอง

ครูผู้จัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษามีหน้าที่เช่นเดียวกับผู้จัดการเรียนรู้ (Facilitator) คือการติดตามกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งไม่ได้หมายความว่า จะต้องนำพาผู้เรียนไปสู่ข้อสรุปที่ผู้จัดการเรียนรู้ต้องการให้เป็นไป แต่เป็นบทบาทของการสร้างพื้นที่ หรือบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนถกเถียง ความคิดเห็น ประสพการณ์ระหว่างกัน และสร้างข้อสรุปร่วมกัน ในทั้งความเห็นร่วม และเห็นต่าง

หน้าที่สำคัญของผู้จัดการเรียนรู้คือ การสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัย ฟังใจที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน โดยพร้อมจะรับฟังซึ่งกันและกัน ไม่ต้องเกรงการถูกตัดสินว่าดี ว่าด้อย ใ้ หรือฉลาด กว่ากัน แต่รับรู้ร่วมกันว่า ทุกความคิดเห็นมีคุณค่า และพร้อมที่จะบอกความคิดเห็น ความรู้สึกของตนแก่ผู้อื่น

ผู้จัดการเรียนรู้จึงไม่จำเป็นต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญ หรือมีคำตอบในทุกคำถามที่เกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษา แต่สามารถสร้างคำถาม กระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น และเมื่อมีความเห็นที่ขัดแย้งกัน ก็สามารถกระตุ้นให้เกิดการวิเคราะห์ถึงเหตุและผล หรือที่มาที่ไปของความเห็นต่างเหล่านั้น ด้วยบรรยากาศแห่งความเป็นมิตร รับฟัง และเคารพในทุกความเห็น

ในหลายครั้ง ความเงียบในระหว่างการเรียนรู้ไม่ใช่เรื่องแปลกหรือน่าอึดอัดใจ หากความเงียบนั้นเกิดขึ้นในระหว่างการเรียนรู้คำถามที่สำคัญ ที่ผู้เรียนอาจยุ่งยากใจในการให้ความเห็น เพราะต้องอาศัยการใช้ความคิดเพื่อจะตรวจสอบความคิดความรู้สึกของผู้เรียนเอง หรืออาจกำลังเงียบเพื่อจะใคร่ครวญ รวบรวม เรียบเรียง เพื่อจะแสดงความคิดเห็นของตน ผู้จัดการเรียนรู้ไม่ควรกังวลกับความเงียบที่เกิดขึ้นในห้องเรียนจนเกินไป โดยพยายามจะพูดเพื่อไม่ให้ห้องเงียบ ซึ่งอาจไม่เป็นผลดีสำหรับการเรียนรู้

การเรียนรู้โดยการใช้หลักสูตรนี้ เน้นการใช้คำถามเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้สึก ผู้จัดการเรียนรู้จึงต้องใช้ **การฟังอย่างตั้งใจ (Active Listening)** เมื่อมีการแลกเปลี่ยนเกิดขึ้นในระหว่างผู้เรียน และต้องไม่เคร่งครัด ตัดบท เมื่อการอภิปรายแลกเปลี่ยนกำลังดำเนินไปอย่างออกรสชาติ ซึ่งน่าจะสังเกตได้จากบรรยากาศของการแลกเปลี่ยนที่เกิดขึ้น และต้องอาศัยความเข้าใจที่จะเชื่อมโยงเรื่องที่กำลังมีการสื่อสาร อภิปรายกัน เข้าสู่ประเด็นหลักๆ ของสิ่งที่เป็นคำถามของแต่ละแผนการเรียน หากเป็นเรื่องที่อยู่ในหัวข้อที่ผ่านไปแล้ว ก็เชื่อมโยงให้เห็น หรือหากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแผนที่กำลังจะเรียนรู้ต่อไป ก็อาจชี้แจงว่าจะมีการนำประเด็นนี้มาพิจารณาถกเถียงกันอีกครั้ง หรือบางครั้งหากเรื่องที่กำลังถกเถียงเกี่ยวพันอย่างมากกับเรื่องที่อยู่ถัดไปข้างหน้า ก็อาจพิจารณาสลับเอาหัวข้อ หรือกิจกรรมที่มีความเกี่ยวพันนั้น มาไว้ในช่วงนั้นเลย เพื่อความต่อเนื่อง หรือลื่นไหลของการเรียนรู้ จัดการ ลำดับการเรียนรู้ และเวลา โดยพยายามกระจายบทบาทความรับผิดชอบสู่ผู้เรียน เปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นในห้องให้มากที่สุด สังเกตคนที่พูดน้อยที่สุด เพื่อกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

การเปลี่ยนแปลงจาก “ครูผู้สอน” เป็น “ผู้จัดการกระบวนการเรียนรู้” เรื่องเพศ

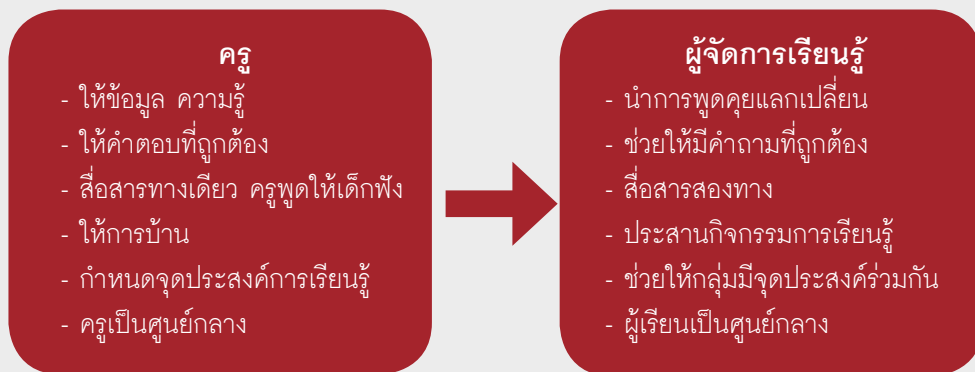
กระบวนการที่จะเปลี่ยนแปลงครูผู้สอน ให้มาเป็นผู้จัดการเรียนรู้ที่ยึดเอาผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ไม่ใช่เรื่องง่าย การฝึกอบรมในห้องอบรมก็เป็นได้เพียงการนำครูเข้าสู่เนื้อหาสาระ และกระบวนการ โดยผู้ฝึกอบรมหลักได้สาดิจจากกระบวนการที่ได้ทำให้เห็น แต่การเรียนรู้ของครู โดยเฉพาะเรื่องทัศนคติในเรื่องเพศ และความเชื่อมั่นต่อศักยภาพของเยาวชน จะเกิดขึ้นได้จริงก็ต่อเมื่อครูผู้สอนเองได้ผ่าน “กระบวนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์” จากการได้ลงสอนจริง ซึ่งหากทำได้จริงตามทักษะที่เน้น “ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” ผู้สอนก็จะเกิดการเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียน ก็จะเกิดเป็นการเรียนรู้ร่วมกัน (Participatory Learning) อย่างแท้จริง

กระบวนการช่วยเหลือเพื่อให้ครูเกิดการเรียนรู้ต่อเนื่องเมื่อลงสนามสอนจริงคือ การ Coaching หรือการนิเทศติดตามซึ่ง **ไม่ใช่** การไปประเมินการสอนของครู แต่ไปช่วยสะท้อน และช่วยกันมองหาวิธีที่จะเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ดีขึ้น

ถ้าเราถามเด็กนักเรียนว่าไปโรงเรียนเพื่ออะไร คำตอบที่มักได้รับก็คือ ไปเรียนหนังสือ ถ้าผู้ตอบเป็นครูอาจารย์ คำตอบที่ได้ก็อาจเป็น ไปสอนหนังสือ แต่สิ่งที่แฝงอยู่ในคำตอบของทั้งสองฝ่ายคือ การเปลี่ยนแปลง ครูเปลี่ยนแปลง (หรือที่มักเรียกว่าพัฒนา) ลูกศิษย์จากที่ไม่เคยรู้ไม่เคยทำให้กลายเป็นคนอ่านออกเขียนได้ คิดเลขได้ รู้เรื่องต่างๆ ทั้งใกล้ตัวและไกลตัว สามารถทำสิ่งใหม่ๆ ที่ไม่เคยทำ ดังนั้นเป้าหมายของการสอนไม่ว่าเรื่องใดก็มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน นั่นคือ สร้างการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียน และการเปลี่ยนแปลงนี้คือ การเรียนรู้นั่นเอง

การสร้างการเรียนรู้สำหรับเยาวชนในยุคปัจจุบันมีอะไรต่างจากยุคก่อนหรือไม่ แม้ว่าจุดหมายของการเรียนรู้ในทุกยุคสมัยคือ การเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียน แต่บทบาทของครูในการสร้างการเรียนรู้ต้องปรับเปลี่ยนไปตามสภาพสังคมและเทคโนโลยีในขณะนั้น เทคโนโลยีของโลกปัจจุบันเปิดให้คนเข้าถึงความรู้ ข้อมูลและข่าวสารได้อย่างไร้พรมแดนและตลอดเวลา ครูจึงไม่ใช่คนที่รู้มากและรู้มาก่อนในทุกๆ เรื่องอีกต่อไป สถานภาพเช่นนั้นได้มาถึงตัวเราแล้วไม่ว่าจะทำงานอยู่ในพื้นที่ใด

ถ้าเยาวชนไม่ฟัง อ่านออก เข้าถึงแหล่งข้อมูล เขาก็สามารถค้นคว้าเองได้ ปัจจุบัน**ครูไม่ได้เป็นผู้ที่รู้มากกว่าเด็ก**ในทุกๆ เรื่องอีกแล้ว **ครูไม่ได้เป็นแหล่งข้อมูลความรู้ที่สำคัญ**ยิ่งอีกต่อไปแล้ว แต่การเข้ามาของเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารไม่ได้ทำให้คุณค่าและความสำคัญของครูหมดไป แต่กลับทำให้ครูมีอิสระจากการเป็น “คลังความรู้” และสามารถก้าวไปสู่บทบาทใหม่ที่ท้าทายและเป็นบทบาทที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาเยาวชน นั่นคือบทบาทที่เรียกกันว่า “ผู้จัดการเรียนรู้”

ในการจัดเทศศึกษาที่เน้นหลักการของ experiential learning ที่กล่าวมาในตอนต้น หัวใจสำคัญอยู่ที่การปรับบทบาทของครูไปเป็นผู้จัดการเรียนรู้ เพราะผู้จัดการเรียนรู้เป็นกลไกสำคัญที่จะทำให้เกิดการผันแปรประสบการณ์จากกิจกรรมไปสู่การ “รู้แจ้ง” ของแต่ละบุคคล ขั้นตอนของ reflection ในวงจรการเรียนรู้แบบ experiential learning จะขาดประสิทธิภาพ ถ้าไม่มีผู้ทำหน้าที่เป็นกระจกส่องให้เกิดการพิจารณาแต่ละแง่มุมอย่างรอบคอบ โดยเฉพาะเมื่อเป็นการเรียนรู้ของกลุ่มซึ่งหัวใจสำคัญอยู่ที่การแลกเปลี่ยนความคิด ผู้จัดการเรียนรู้จึงต้องเป็นผู้ที่ช่วยทำประเด็นให้ชัดเจน คอยจัดลำดับเรื่องเพื่อไม่ให้สับสนหรือตกล่น คอยเปิดโอกาสให้คนที่อยากพูดได้มีโอกาสพูดบ้าง ช่วยให้นักเรียนสรุปถึงสิ่งที่ต้องการจะบรรลุ ช่วยสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรและทุกคนรู้ว่าตนเองได้รับการยอมรับ รวมไปถึงการแนะแหล่งข้อมูลให้ผู้เรียนควรค้นคว้าหาความรู้ต่อไป

ด้วยบทบาทของผู้จัดการเรียนรู้ สิ่งที่ต้องเน้นมากที่สุดจึง**ไม่ใช่เนื้อหา** แต่เป็นเรื่อง **กระบวนการ**ที่จะช่วยให้ผู้เรียนแปรเนื้อหาไปสู่วิธีการเรียนรู้ และไม่ได้หมายความว่าครูไม่ต้องมี

ความรู้นั้น ความรู้ยังเป็นเรื่องจำเป็น แต่สิ่งที่ครูต้องมีมากกว่าคือ ต้อง “เก่ง” ในการทำให้ผู้เรียนตระหนักถึง “กระบวนการเรียนรู้” เพราะจะติดตัวไปภายหน้า ช่วยให้เขาสามารถพึงสติปัญญาของตัวเองในการรับมือกับสถานการณ์ต่างๆ ได้เมื่อไม่มีครูหรือพ่อแม่กำกับอยู่ข้างๆ

การเป็นผู้จัดการเรียนรู้จึงเป็นบทบาทที่คู่กันไปกับการจัดเทศศึกษาแบบอาศัยประสบการณ์ แต่การเปลี่ยนบทบาทนี้ไม่ใช่เรื่องที่สามารถเปลี่ยนได้ชั่วข้ามคืน แต่ต้องป็นขำภูเขาสามลูกนี้ให้ได้

ภูเขาลูกแรก เกิดจากความยึดมั่นว่าครูรู้ดีกว่า ครูจึงสามารถคิดแทนและบอกทางเลือกที่ดีที่สุดให้กับเด็ก ครูไม่เชื่อมากนักว่าเด็กคิดเองได้ โดยเฉพาะการรู้ซึ่งถึงผลด้านลบที่จะเกิดขึ้น เพราะเด็กมีประสบการณ์จำกัด ความยึดมั่นนี้มาในรูปของความหวังดี ต้องการปกป้องไม่ให้เด็กต้องเผชิญกับเรื่องร้ายๆ จึงเป็นด่านที่สำคัญที่สุดเพราะเมื่อคิดว่าเป็นเจตนาดี ก็ไม่ตระหนักว่าต้องเปลี่ยนแปลง

ภูเขาลูกที่สอง เป็นมรดกของการกล่อมเกลாதงสังคมให้เราเชื่อว่า เรื่องเพศเป็นเรื่องที่น่าอาย เป็นเรื่องที่ต้องควบคุมให้รู้สึกผิดบาป ผู้ชายกับผู้หญิงแตกต่างกันทางสรีระและควรที่ผู้หญิงต้องเป็นฝ่ายตาม รวมถึงมีข้อจำกัดเรื่องเพศมากกว่าผู้ชาย การปลูกฝังและขัดเกลานี้มีผลฝังลึกเสียจนผู้คนจำนวนไม่น้อยไม่เคยจึกคิดว่าทำไมจึงต้องเป็นเช่นนั้น

ภูเขาลูกที่สาม เป็นเรื่องของทักษะ การฟังและจับประเด็น การตั้งคำถามให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิด เหล่านี้เป็นทักษะที่ใช้น้อยในการสอนที่เน้นเนื้อหาเป็นหลัก

อันที่จริงการทำงานเทศศึกษา ไม่ได้เป็นเพียงการสร้างการเปลี่ยนแปลงให้กับเยาวชน แต่เป็นการเรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองด้วย เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เปรียบเหมือนการป็นขำภูเขาสามลูกนี้ซึ่งอยู่ภายในตัวเราเองทั้งสามลูก เรื่องที่ถาม - ตอบต่อไปนี้เป็นเสียงความคิดที่จะช่วยให้การป็นขำภูเขาสามลูกนี้ไม่ลำบากจนเกินไป

ภูเขาลูกที่หนึ่ง ครูคือผู้ที่รู้ดีที่สุดที่ต้องชี้แนะคำตอบที่ถูกต้องให้กับเยาวชน

เรื่องเพศ เด็กไม่ได้มีความรู้และประสบการณ์ชีวิตมากพอที่จะคิดเองเลือกเองในทางที่ปลอดภัย ถ้าครูไม่บอกสิ่งที่ถูกต้อง เด็กก็จะไปเชื่อสื่อหรือเห็นดีเห็นงามกับสิ่งที่เพื่อนทำ แนวทางการสอนแบบนี้ไม่เห็นว่าจะช่วยเด็กตรงไหน

๑. เพราะเหตุนี้จึงต้องจัดใหม่ ให้เกิดความรู้และได้ประสบการณ์ภายใต้การจัดการของเรา เพื่อให้เยาวชนสามารถเลือกได้เมื่อเหตุการณ์ทำนองนั้นเกิดขึ้นกับเขา เราอยากเห็นเด็กเลือกได้และปลอดภัย เราก็ต้องพัฒนาไปให้ถึงจุดนั้น แต่ถ้าเรากลัวว่าเด็กเลือกเองไม่ได้ ก็เลยเลือกให้ เราไม่ได้ช่วยให้เขาพึ่งตัวเอง เมื่อเขาอ่อนแอทางความคิดและในขณะเดียวกันเขาก็ไม่ได้เชื่อฟัง เหมือนที่เราไม่เคยเชื่อผู้ใหญ่ ชีวิตทางเพศของเยาวชนก็ไม่มีวันปลอดภัย
๒. ประสบการณ์ชีวิตในที่นี่ ควรสะท้อนเรื่องจริงในสังคมของเด็ก ไม่ใช่เรื่องในสมัยที่ครูเป็นเด็ก เพราะสังคมและสิ่งแวดล้อมได้เปลี่ยนไป เราจะเอาตัวเองเป็นที่ตั้งไม่ได้ เพราะเท่ากับเราไปจำกัดการให้ประสบการณ์ที่จำเป็นกับเด็ก
๓. การให้ความรู้ที่ชัดเจนถูกต้องเป็นหน้าที่ที่**ไม่เคยเปลี่ยนแปลง แต่วิธีการเปลี่ยนไป** จากการบอก - สั่งสอน มาเป็นการถาม - สร้างความอยากรู้ สร้างความสามารถในการค้นหาคำตอบด้วยตัวเอง
๔. ระหว่างผู้ใหญ่กันเอง ทางเลือกที่ถูกต้องที่สุดของครูคนหนึ่งในเรื่องเพศอาจจะไม่ใช่เรื่องที่เหมาะสมที่สุดของครูคนอื่น ประเด็นสำคัญอยู่ที่ว่า จะทำอะไรก็ตาม ต้องรับผิดชอบได้มีความสุขพอใจ และไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

ถ้าเด็กยังไปไม่ถึงจุดนั้น เราก็ต้องห้ามปราม แต่ถ้าเขามีประสบการณ์แล้วก็ต้องทำให้เขายอมรับ เราต้องมีจุดยืนด้วย ไม่ใช่อะไรก็ปล่อยให้เด็กเลือกเอง

- เราต้องการอะไรจากความพยายามห้ามปราม
- รักษาพรหมจรรย์ (เฉพาะผู้หญิงเท่านั้นหรือ) ไม่มีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน
 - ไม่มีปัญหาดังครรภ์ในวัยเรียน ทำแท้ง ติดโรคเอดส์
 - ไม่มีเรื่องมารบกวนสมาธิในการศึกษาเล่าเรียน

	- ดำรงรักษาเอกลักษณ์ของสังคมไทยที่กุลสตรีต้องรักษาวล สงวนตัว - ความสบายใจว่าได้ทำหน้าที่แล้ว ทุกคนย่อมมีค่านิยมหรือสิ่งสำคัญในชีวิตที่ยึดถือ เป็นสิทธิส่วนบุคคลที่จะเลือกเชื่อเรื่องใด ครูสามารถรักษาจุดยืนตามทัศนคติของครูได้ และครูก็ควรเคารพสิทธิของเด็กด้วยเช่นกัน
เรื่องเพศเป็นกระแสแรง การที่เราไม่ห้ามปราม แต่ให้ข้อมูลแนวทางให้เด็กเลือกเองก็เท่ากับส่งเสริมให้เป็นไปตามกระแสครู/ระบบการศึกษาเป็นแกนสำคัญในการรักษาเอกลักษณ์และค่านิยมไทย เราไม่ควรตามกระแสไปเหมือนคนอื่น	๑. เรากำลังไม่เชื่อว่าเด็กคิดเองได้ และเรายังเชื่อว่าเราห้ามได้อยู่ (ทั้งที่เราเห็นความจริงแล้วว่าห้ามไม่ได้ผล) ๒. เรากำลังเข้าใจผิดว่ากระบวนการเรียนรู้เรื่องเพศแบบที่เปิดโอกาสให้คิดวิเคราะห์เองจะเร่งให้คนมีประสบการณ์ทางเพศเร็วขึ้น ๓. จริงๆ แล้วเรายังรู้สึกรับไม่ได้ถ้าเด็กเลือกที่จะมีเพศสัมพันธ์ แม้ว่าจะเป็นการเลือกที่รับผิดชอบได้ มีความสุข ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เราอธิบายอาการรับไม่ได้ของเราว่าเป็นการช่วยกันรักษาเอกลักษณ์ไทย ๔. ทุกคนต่างมีสิทธิในการเลือกรับหรือให้คุณค่ากับเรื่องต่างๆ ในชีวิต สิทธินี้เท่าเทียมกันไม่แตกต่างตามเพศและวัย แม้ส่วนตัวเรายึดถือและเห็นคุณค่าเอกลักษณ์ไทย แต่เราต้องไม่ปิดกั้นการเรียนรู้ที่จะช่วยให้เยาวชนสามารถเลือกมีความสัมพันธ์อย่างผู้รับผิดชอบ และเราควรเคารพสิทธิในการเลือก ซึ่งแสดงออกโดยการยอมให้เขาเลือกต่างจากเราได้ เพียงแค่การเลือกมีรูปแบบความสัมพันธ์ต่างจากเรา ไม่ได้หมายความว่าเขาไม่รู้จักรับผิดชอบ

ภูเขาทุกที่สอง เรื่องเพศเป็นเรื่องน่าอาย ต้องควบคุมไม่ให้ห่มกุ่มน

พูดไม่ได้ กระดาก เมื่อก่อนไม่เคยต้องสอนขนาดนี้ บางเรื่องรู้ได้เองทำไมต้องเอามาพูด เช่น ช่วยตัวเอง การเล่าโล้ม จุดสัมผัสคนโสดยังไม่แต่งงานพูดไปก็เข้าเนื้อ คนจะนินทา

๑. ก็เพราะไม่เคยบอกให้หมด เขาวนจึงได้เรียนรู้เรื่องเพศจากสื่อสารพัดรูปแบบ ข้อมูลเหล่านั้นถูกรับเข้ามาโดยไม่สามารถกลั่นกรองได้ ก็เพราะเราไม่เคยช่วยให้เขากลั่นกรอง การที่เราไม่เป็นฝ่ายให้ข้อมูลก็เท่ากับเราผลักไสหน้าที่นี้ไปให้กับผู้ผลิตซีดี สิ่งพิมพ์ โฆษณาต่างๆ เรามัวแต่กล่าวโทษสื่อเหล่านั้น ทั้งที่ความจริงเราควรโทษตัวเองมากกว่าที่อยู่ใกล้ชิดเด็กมากกว่าใครๆ แต่กลับไม่ทำอะไร

๒. ก็เพราะเราสบายใจที่จะพูดแค่วิธีการคุมกำเนิด แต่ละวันที่จะทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมทางเพศซึ่งต้องเกิดขึ้นก่อนการคุมกำเนิดด้วยซ้ำ เขาวนจึงคาดการณ์ไม่ได้ว่าแค่อยากอยู่ด้วยกันนั้นจะนำไปสู่อะไรได้อีก ลำพังแค่ความยึดมั่นว่าจะรักษาวลสงวนตัวไม่ได้ช่วยให้เขาตัวรอดได้ เมื่อตกอยู่ในเหตุการณ์ที่นึกไม่ถึงก็ยากที่จะรู้จักป้องกันหรือหาทางออกเราเองนั่นแหละที่ติดกับดักตัวเอง....

...ไม่กล้าบอกให้รู้

...ก็เลยไม่เชื่อว่าเด็กจะรู้ นึกออกล่วงหน้า

...ก็เลยไม่แน่ใจว่าเด็กจะรอด

...ก็เลยต้องห้ามปราม สั่งสอน รวมทั้งให้ท่องจำ !!!

๓. เมื่อไม่รู้วิธี ทางเลือกก็เลยมีจำกัด แม้แต่การพูดถึง safe sex ก็ให้ข้อมูลแค่การใช้ถุงยางอนามัย กลายเป็นว่าวิธีการให้ข้อมูลของเราเองไปชี้ช่องว่า เมื่อมีอารมณ์ก็ต้องถุงยางอนามัย ทั้งที่อาจจะมียาทางเลือกอื่นๆ ที่เขาจะดูแลกันอย่างผู้ที่รับผิดชอบได้ มีความสุข และไม่สร้างความเดือดร้อนให้ใคร

๔. เรื่องเพศรส วิธีการหาความสุขทางเพศ เป็นเรื่องต้องห้ามที่พูดกันไม่ได้แม้ระหว่างสามีภรรยา นี่เป็นอีกบทหนึ่งที่เราถูกปลูกฝังให้เห็นว่าการคิดหาความสุขทางเพศเป็นเรื่องน่าละอาย ทักษะทางเพศจึงมีแต่ด้านลบ ใช้ความรู้สึกอาย ผิดบาปมากำกับควบคุมธรรมชาติด้านนี้ของมนุษย์ไว้ แม้ว่าการ

ปลูกฝังเช่นนี้ช่วยรักษาลังคมให้อยู่เย็นเป็นสุข แต่เราก็ต้องมองให้เห็นรายละเอียดข้างใน เช่น

- ผู้ชายเที่ยวหาความสุขทางเพศได้ - ผล : ผู้หญิงก็เลยไม่รู้เดียงสา เป็นฝ่ายถูกกระทำ และอาจจะไม่มีความสุขทางเพศในชีวิตสมรส ผู้หญิงกลายเป็นสินค้าทางเพศเพื่อให้ผู้ชายเที่ยวหาความสุขได้
- ผู้ชายแสดงออกทางเพศได้ - ผล : ผู้หญิงแม้จะห่วงตัวเองแต่ก็ไม่กล้าพกถุงยางอนามัยเพราะจะดูแย่ ไม่กล้าเป็นฝ่ายเริ่มพูดก่อนตั้งแต่เป็นแฟนว่าจะป้องกันอย่างไร แม้แต่ไปซื้อยาคุมกำเนิดก็ต้องให้แฟนซื้อให้
- การมีความสุขในชีวิตคู่ เรื่องเพศเป็นเพียงส่วนเดียว ระวังคนจะเอาแต่หมกมุ่นในกาม - ผล : ความจริงคือ เรื่องเพศเป็นเพียงส่วนเดียวของชีวิตคู่ที่ถูกปล่อยให้เป็นไปตามยถากรรม เพศศึกษาไม่ได้ทำให้องค์ประกอบนี้กลายเป็นเรื่องสำคัญกว่าอย่างอื่น เพียงแต่ทำให้ไม่ถูกละเลย และมีการดูแลแก้ไขให้ทำหน้าที่ของมันในชีวิตคู่ได้ตามฐานะ
- คนโสดโดยเฉพาะผู้หญิงต้องรู้เดียงสาทางเพศ ไม่ควรทำตัวว่ารู้เรื่อง - ผล : ครูสตรีก็เลยสอนเพศศึกษาได้บางเรื่อง พูดได้บางด้านทั้งที่เข้าใจดีว่าควรจัดการเรียนรู้อย่างไร เรื่องที่ลำบากใจอยากให้ครูผู้ชายพูด เรื่องนี้เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของทัศนะทางเพศที่เราถูกปลูกฝังมา ไม่มีใครมา “unlearn” ให้เราได้นอกจากตัวเราต้องทำความเข้าใจและขัดเกลาทัศนะเรื่องนี้ให้แจ่มชัดเยาวชนเรียนรู้จากที่เราทำมากกว่าที่เราพูด การปรับทัศนะของเราและการปฏิบัติตัวของเราคือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีค่าให้เยาวชน เพศศึกษานั้นความจำเป็นของการสื่อสาร แต่ครูเองยังไม่กล้าพูดเลย !!

ภูเขาทุก็สาม กักขะในการเป็นผู้จัดการเรียนรู้

ผู้จัดการเรียนรู้มีบทบาทในการนำการพูดคุยแลกเปลี่ยน กระตุ้นให้เกิดคำถาม ช่วยให้คำถามกระจ่างชัด และทำให้คำตอบเกิดจากการค้นหาร่วมกัน โดยครูเป็นส่วนหนึ่งของการให้ข้อมูล การสลับความเคยชินที่เดิมเคยเป็นผู้พูด ผู้ให้คำตอบ (ซึ่งมักเป็นการถามเองตอบเอง) น่าจะไม่ใช่เรื่องยากสำหรับผู้ทำงานคลุกคลีกับเยาวชน เพียงแต่ต้องเริ่มต้นด้วยการ “รู้จักตัวเอง” ก่อนว่าแบบแผนในการสื่อสารของเราเป็นแบบใด และการจะรู้จักตัวเองได้นั้นคงต้องอาศัยผู้อื่นเป็นกระจกส่อง คำถามต่อไปนี้จะช่วยให้รู้ว่ามีลักษณะเฉพาะในการสื่อสารของท่านเป็นแบบใด

แบบแผนการฟังและการสื่อสารของท่าน

ทบทวนตัวเองว่าโดยส่วนใหญ่ท่านมักตอบเพื่อนของท่านตามข้อใด

๑. วันนี้อากาศร้อนมาก ไม่อยากออกไปซื้อของเลย
 - ก. จริงด้วย เดินกลางแดดร้อนๆ น่าปวดหัว
 - ข. ไม่ร้อนมากเท่าไรหรอก เป้าพัสดลมเดียวก็หายร้อน
 - ค. อ้าวไม่ซื้อวันนี้แล้วจะไปวันไหน
 - ง. เธอก็ชอบผลัดวันประกันพรุ่ง ไม่เห็นทำอะไร
 - จ. ไปซื้อซะให้เสร็จๆ ไป จะได้ไม่ต้องรอไปวันหลัง
๒. เมื่อทำรายงานจ้ด ตั้งสองอาทิตย์มาแล้วที่ต้องนั่งเขียนแต่รายงานพวกนี้ ฉันทนทำต่อไปไม่ไหวแล้ว
 - ก. เพราะอะไรเธอถึงใช้เวลาทำนานตั้งสองอาทิตย์
 - ข. พักก่อนสิแล้วค่อยกลับมาทำทีหลัง
 - ค. มันก็น่าเบื่ออยู่ที่ต้องมาทำอะไรแบบนี้ตั้งนานแล้วยังไม่เสร็จ
 - ง. เออน่า ใครๆ ก็เบื่อกันนั่น
 - จ. พวกชอบดินพอกหางหมู นี่ถ้าทำมาตั้งแต่เปิดเทอมเธอก็ไม่ต้องเป็นแบบนี้

๓. ไม่รู้ว่าจะทำอะไรก่อนดี หัวหน้าให้ทำงานเพิ่มอีกสองอย่าง นี่ก็แทบจะไม่มีเวลาทำอะไรอยู่แล้ว

ก. ไปถามหัวหน้าว่าขึ้นไหนสำคัญต้องทำก่อน

ข. ดูว่าคุณเครียดนะ งานก็เร่ง เวลาก็ไม่พอ

ค. จริงๆ แล้วจะต้องทำอะไรก่อนล่ะ

ง. เธอก็ชี้กั้วล ทำไปเดี๋ยวก็เสร็จเองแหละ

จ. บางทีคนเรามันก็ต้องยุ่งๆ อย่างนี้แหละ ทำไปเถอะเดี๋ยวก็เสร็จ

๔. หัวหน้าสายให้สอนเพศศึกษา อาทิตย์หน้าต้องสอนแล้ว ฉันต้องเตรียมไม่ทันแน่

ก. สองสามอาทิตย์แรกก็คงต้องเตรียมหนักหน่อย จากนั้นก็คงอยู่ตัว

ข. เธอไม่น่ายอมรับมาสอนเลย

ค. เธอไม่เคยสอนวิชานี้มาก่อนหรือ

ง. เธอควรเตรียมตัวตั้งแต่เดี๋ยวนี้เลยล่ะ

จ. ดูเธอกังวลใจว่าจะเตรียมตัวไม่ทัน

๕. เขาสื่อกันว่าปีนี้กระทรวงจะเอาจริงเรื่องตัดคนออก ๕ เปอร์เซ็นต์ ผมต้องมาตงงานตอนแก่นี้มันแย่มากที่สุดในชีวิตเลยนะ

ก. คนตั้งใจทำงานแบบคุณเขาไม่เอาออกหรอก

ข. ทำไมคุณถึงคิดว่าคุณจะอยู่ในพวก ๕ เปอร์เซ็นต์นั้น

ค. ไปถามอาจารย์ใหญ่เลยว่าเขาจัดคุณไว้ในพวกที่จะตัดออกหรือเปล่า

ง. ท่าทางคุณเป็นกังวลกับเรื่องนี้มากนะ

จ. อย่าคิดมาก คุณไม่มีทางโดนหรอก

๖. ถ้าผมอยากได้ชีแปด ผมต้องย้ายไปสอนต่างจังหวัด แต่ถ้าผมไม่เอาก็ไม่รู้จะมีโอกาสอีกไหม ผมไม่รู้จะเลือกอะไรดี

ก. ดูเป็นเรื่องที่ตัดสินใจยากสำหรับคุณ คุณกลัวว่าจะเสียโอกาสใช่ไหม

ข. ไปลองคิดดูก่อนว่าการไปอยู่ต่างจังหวัดดีหรือไม่ดียังไง

- ค. หาโอกาสแบบนี้ไม่ได้อีกแล้วนะ
- ง. คุณคิดว่าไปสอนต่างจังหวัดไม่ดีตรงไหน
- จ. เลือกอะไรก็ตามแต่ เดี่ยวเรื่องก็คลี่คลายไปในทางที่ดี
๗. คุณดูขี้นเกลือกิน ถ้าไม่บ่นเรื่องนักเรียนก็บ่นเรื่องเพื่อนร่วมงาน ฉันรำคาญเขาที่สุดเลย
- ก. นี่นะ คราวต่อไปถ้าเขามาบ่นอีกละก็ เธอก็บอกให้เขาหยุดแล้วกลับไปทำงาน
- ข. ก็เพราะเธอชอบทำตัวเป็นศิราณี คนถึงมาบ่นให้ฟัง
- ค. เข้าใจว่าเธอรำคาญที่คุณดูมาบ่นด้วยบ่อยๆ
- ง. อย่าไปสนใจ ที่ไหนๆ ก็มีคนขี้นแบบนี้ทั้งนั้น
- จ. คุณคิดว่าอะไรทำให้คุณดูมีแต่เรื่องน่าบ่น
๘. ฉันดีใจที่ได้เรียนต่อ แต่ก็กลัวว่าจะเรียนไม่ไหว
- ก. มีอะไรยากหรือในเรื่องที่ต้องเรียน
- ข. เรื่องเรียนตอนนี้ทำให้คุณทั้งดีใจทั้งกังวลใจเลยนะ
- ค. คนที่ทำงานด้วยเรียนด้วยก็รู้สึกกังวลอย่างนี้ทั้งนั้น
- ง. ไปถามรุ่นพี่ที่เคยเรียนสิว่าต้องทำยังไง
- จ. รอมที่ตั้งนานกว่าจะได้เรียน จะกลัวไปทำไม
๙. เอาอีกแล้ว ต้องไปสัมภาษณ์ต่างจังหวัดอีกแล้ว เพิ่งจะกลับมากะเป่ายังไม่ทันเก็บ ที่บ้านต้องบ่นอีกแน่ๆ
- ก. แพนคุณน่าจะรู้ว่าเป็นหัวหน้าก็ต้องเดินทางบ่อยแบบนี้ทุกคน
- ข. เดี่ยวก็หมดหน้าสัมภาษณ์แล้วละ พอกลับมาคุณก็อยู่กับที่บ้างไม่ต้องออกไปไหน
- ค. ขวนให้เวลาหยุดไปกับคุณสิจะได้ไม่บ่น
- ง. มันก็น่าปวดหัวนะ ที่ต้องรักษาสมดุลเรื่องงานกับครอบครัวให้ได้
- จ. ทำไมต้องไปสัมภาษณ์บ่อยๆ

ข้อ	สั่งสอน กำกับ	ตัดสิน	ชอบชกใช้	ปลอบใจ	เห็นอกเห็นใจ
๑	จ	ง	ค	ข	ก
๒	ข	จ	ก	ง	ค
๓	ก	ง	ค	จ	ข
๔	ง	ข	ค	ก	จ
๕	ค	ก	ข	จ	ง
๖	ข	ค	ง	จ	ก
๗	ก	ข	จ	ง	ค
๘	ง	จ	ก	ค	ข
๙	ค	ก	จ	ข	ง
รวม					

นับเฉพาะข้อที่คุณทำวงกลมไว้เท่านั้น

สั่งสอน กำกับ (directing)

ผู้ที่มีแบบแผนการตอบสนองในการพูดคุยแบบสั่งสอน มักเป็นผู้ควบคุมและทำให้การสนทนาเป็นไปในทิศทางที่ตนเองเป็นผู้บอกชี้แนะในเรื่องที่คุยกัน เมื่อผู้พูดแสดงความคิดเห็นหรือความรู้สึกในเรื่องใด แม้ไม่ได้ต้องการคำชี้แนะหรือไม่ได้พูดเพื่อขอคำแนะนำ แต่ก็มักได้รับการตอบสนองในเชิงชี้แนะมากกว่าเป็นการแลกเปลี่ยนความคิด

...ชวนให้เขาลาหยุดไปกับคุณสิจะได้ไม่บ่น

...ไปซื้อซะให้เสร็จๆ ไป จะได้ไม่ต้องรอไปวันหลัง

ตัดสิน (judgemental)

ผู้ที่มีแบบแผนการตอบสนองในการพูดคุยแบบตัดสิน จะนำค่านิยม แนวคิด หลักการของตนเองไปใช้ในการโต้ตอบหรือแนะนำ มักฟังและตัดสินเรื่องที่คุยกันนั้นว่าเป็นการกระทำหรือการตัดสินใจที่ถูกหรือผิด

...เธอก็ขี้ก้างวล ทำไปเดี๋ยวก็เสร็จเองแหละ

...เธอก็ชอบผลัดวันประกันพรุ่ง ไม่เห็นทำอะไร

ซักไซ้ (probing)

ผู้ที่มีแบบแผนการตอบสนองในการพูดคุยแบบซักไซ้ เป็นคนชอบซักถามเพื่อให้ตนเข้าใจและพอใจในคำตอบในแงุ่มที่ตัวเองสนใจใคร่รู้ มากกว่าจะสนใจว่าจริงๆ แล้วผู้พูดต้องการบอกอะไร หรือกำลังรู้สึกอย่างไร

...ทำไมคุณถึงคิดว่า คุณจะอยู่ในพวก ๕ เปอร์เซนต์นั้น

...คุณคิดว่าไปสอนต่างจังหวัดไม่ดีตรงไหน

ปลอบใจ (smoothing)

ผู้ที่มีแบบแผนการตอบสนองในการพูดคุยแบบปลอบใจจะไม่แตะต้องตัวปัญหา ไม่ชอบยุ่งกับความขัดแย้ง แต่จะช่วยให้รู้สึกว่าการที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องเล็ก คลี่คลายได้

...เดี๋ยวเรื่องก็คลี่คลายไปในทางที่ดี

...อย่าไปสนใจ ที่ไหนๆ ก็มีคนขับแบบนี้ทั้งนั้น

เห็นอกเห็นใจ (empathetic)

ผู้ที่มีแบบแผนการตอบสนองในการพูดคุยแบบเห็นอกเห็นใจ จะแสดงให้เห็นว่าเข้าใจทั้งเรื่องและความรู้สึกของผู้พูด มักใช้การจับใจความ การทวนความ เพื่อสะท้อนความเข้าใจ

...มันก็น่าปวดหัวนะ ที่ต้องรักษาสมดุลเรื่องงานกับครอบครัวให้ได้

...ดูเป็นเรื่องที่ตัดสินใจยากสำหรับคุณ คุณกลัวว่าจะเสียโอกาสใช่ไหม

แบบแผนการตอบสนองข้างต้นนี้ไม่อาจกล่าวได้ว่าแบบใดดีที่สุด เพราะแต่ละแบบมีประโยชน์และเหมาะสมกับเหตุการณ์เฉพาะอย่าง เมื่อมีผู้แสดงความทุกข์ใจและต้องการเพียงคนปลอบใจ แบบแผนการตอบสนองที่เหมาะสมคือ ปลอบใจ เห็นใจ แต่เมื่อมีคนต้องการคำแนะนำเพื่อนำไปแก้ไขปรับปรุง การสั่งสอนกำกับก็เป็นประโยชน์ การชักใช้เพื่อให้เกิดความเข้าใจและได้ข้อมูลก็เป็นประโยชน์เช่นกัน แต่ถ้าหากเราใช้การปลอบใจก็จัดว่าไม่เหมาะสม การที่เราใช้วิธีใดวิธีหนึ่งบ่อยๆ ก็จะเป็นกลายเป็นลักษณะประจำตัวของเรา ในการเป็นผู้จัดการเรียนรู้ที่ต้องมีบทบาทนำ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและช่วยให้กลุ่มหาข้อสรุปได้ด้วยตัวเอง แบบแผนการตอบสนองที่ควรนำมาใช้ให้น้อยที่สุดคือ แบบสั่งสอนกำกับ และแบบตัดสิน ส่วนแบบแผนการตอบสนองที่น่าจะเป็นประโยชน์มากคือ การชักใช้และการเห็นอกเห็นใจ ดังนั้นการจะเป็นผู้จัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจึงเริ่มต้นที่การรู้จักตัวเองว่าลักษณะการตอบสนองที่เราใช้บ่อยๆ เป็นแบบใด และเลือกใช้แต่ละแบบให้เหมาะสมกับเหตุการณ์

ทักษะจำเป็นของผู้จัดการเรียนรู้

๑. การฟังอย่างตั้งใจ (Active Listening) และการสร้างความหมายของสิ่งที่รับรู้ร่วมกัน (Shared meaning)

การฟังไม่ได้หมายถึง การได้ยิน หรือรับฟังสิ่งที่ถูกพูดถึงเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึง การแสดงออกถึงการให้ความสำคัญต่อความคิดเห็น ความรู้สึก ประสบการณ์ และข้อมูลที่ได้ยิน และตระหนักถึงการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับตัวเอง จากการได้ยิน ได้ฟังเหล่านั้น

ประเด็นสำคัญของการฟังอย่างตั้งใจคือ การไม่ตั้งสมมติฐานไว้ล่วงหน้าว่าผู้เรียนต้องคิดอย่างนั้น หรือพูดอย่างนี้ ควรฟังโดยไม่ด่วนตัดสินว่า ผู้พูดคงจะเป็นคนอย่างนั้น หรือน่าจะคิดอย่างนี้ แต่ฟังโดยการติดตามความคิดของผู้พูด และจินตนาการตามมุมมองของผู้พูด ขณะเดียวกันพยายามเข้าใจบริบท และภูมิหลัง หรือสถานการณ์ที่ผู้พูดเผชิญอยู่ เพื่อเข้าใจมุมมองที่ผู้พูดสะท้อนออกมา

ผู้จัดการเรียนรู้อาจใช้เทคนิค การทวนความ หรือย่อความ (paraphrasing) เพื่อสะท้อนสิ่งสำคัญที่ถูกพูดถึงออกมา เพื่อให้สมาชิกในชั้นสามารถติดตามความคิด หรือมองเห็นเรื่องสำคัญๆ ที่ถูกสะท้อนออกมาระหว่างการอภิปราย เช่น

“อิม..น่าสนใจมากทีเดียวที่....บอกว่า รู้สึกรับไม่ได้กับสิ่งที่วัยรุ่นทำ.... แล้วคนอื่นคิดอย่างไร”

๒. การสังเกต

รับรู้ถึงบรรยากาศที่เกิดขึ้นของการเรียนรู้ สังเกตการมีส่วนร่วม หรือไม่มีส่วนร่วมของผู้เรียนแต่ละคน หรือแต่ละกลุ่มย่อย

๓. การถาม

การใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายอย่างกว้างขวาง หลายคนอาจคิดว่า เป็นเรื่องไม่ยากในการที่จะถามคำถาม แต่แท้จริงแล้ว การถามเพื่อสร้างการเรียนรู้ เป็นทักษะที่ลึกซึ้ง ผู้จัดการเรียนรู้ต้องสามารถติดตามความคิดของผู้เรียนจากสิ่งที่แสดงออกมา และมีความเข้าใจวัตถุประสงค์ของแผนการเรียนอย่างแจ่มชัด จึงจะสามารถสร้างคำถามที่เกี่ยวข้องและต่อเนื่อง จนกระทั่งผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ จากการถกเถียงและแลกเปลี่ยนมุมมองที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ไม่ใช่เพียงการถามคำถามไปเรื่อยอย่างไม่มีจุดหมาย ถามไปแล้วเมื่อมีคำตอบ หรือมีข้อมูลที่ถูกนำเสนอออกมา ก็ไม่สามารถนำมาเชื่อมโยง สร้างคำถามที่ต่อเนื่องและเกี่ยวพันกับการเรียนรู้ในเรื่องนั้น คำถามที่เกิดขึ้นอาจไม่มีประโยชน์ หากวัตถุประสงค์ของคำถามกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ในบทเรียนนั้นไม่เกี่ยวข้องกัน

ตัวอย่างคำถามที่ผู้จัดการเรียนรู้อาจเลือกใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของหัวข้อ และสาระที่ต้องการให้เกิดการสื่อสารแลกเปลี่ยนกัน ในระหว่างการชวนคุย เพื่อกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนสนทนา สำหรับทักษะ สะท้อนการรับรู้ หรือเรียนรู้ของผู้เรียน

- พวกเรารู้สึกอย่างไรกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับ (อาจเจาะจงเรื่องราว ตัวละครในกรณีศึกษา หรือเรื่องเล่าจากสมาชิก)
- ถ้าเป็นเรา เราจะเลือกจัดการ หรือมีความเห็นต่อเรื่องนี้อย่างไร
- ความคิดเห็นที่แตกต่างกันนี้ เราคิดว่ามีฐานมาจากอะไร
- ลองเปลี่ยนมุมมอง ให้เราลองเป็นคนที่ไม่เห็นด้วย หรือรู้สึกต่างไปจากเรา เราคิดว่าเขามีเหตุผลอย่างไรที่คิด หรือรู้สึกอย่างนั้น
- ถ้าเราเป็นพ่อแม่ เราจะต้องการแบบเดียวกันนี้ไหม
- ในอนาคตข้างหน้า สถานการณ์เหล่านี้อาจเกิดขึ้นอีกไหม หรือสถานการณ์เหล่านี้เปลี่ยนไปอย่างไร เมื่อเทียบกับอดีตที่ผ่านมาหรือเทียบกับปัจจุบัน
- ถ้าเราเป็นคนที่มีสมมติฐานเช่นนี้ในเรื่อง เราจะทำแบบเดียวกันไหม หรือจะทำต่างไปอย่างไร
- มีความคิดเห็นอะไรที่ได้ยินจากเพื่อนที่ทำให้เราประหลาดใจ หรือผิดคาด ทำไมถึงรู้สึกประหลาดใจ
- ผลจากแบบฝึกหัด หรือกิจกรรมที่ทำไปนี้ เราจะเอาไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไรบ้าง
- เราคิดว่ายังขาดอะไรอีกบ้างที่จะทำให้การเรียนรู้เรื่องนี้ของเราสมบูรณ์ขึ้น
- หากต้องสรุปการเรียนรู้ที่สำคัญจากกิจกรรมที่ผ่านมาไปนี้ เราจะสรุปว่าอะไรบ้าง

เมื่อโยนคำถามเหล่านี้เข้าไปในกลุ่ม และมีผู้แสดงความคิดเห็นขึ้นมา ผู้จัดการเรียนรู้ต้องพยายามชักชวนให้สมาชิกคนอื่นร่วมออกความเห็นในประเด็นเดียวกันนี้ และพยายามถามหาความเห็นที่แตกต่างออกไป

หัวใจสำคัญคือ ต้องไม่คิดหรือเชื่อหรือแสดงออกว่า คำถามเหล่านั้นมีคำตอบที่ “ถูกต้อง” หรือ “ถูกที่สุด” อยู่ แต่แสดงให้เห็นว่าทุกความเห็นไม่ว่าจะเหมือนหรือต่างก็ล้วนน่าสนใจ

๔. การเชื่อมโยงแต่ละบทเรียน

ผู้จัดการเรียนรู้จะต้องเข้าใจในภาพรวมของหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ แม้เมื่อสอนเป็นทีม และมีการแบ่งบทบาทว่าใครจะเป็นตัวหลักในแต่ละบท เพื่อเชื่อมโยงการเรียนรู้ในแต่ละแผนให้ต่อเนื่องกัน เพราะหลักสูตรที่ออกแบบไว้นี้ เน้นความต่อเนื่อง เชื่อมโยงของแต่ละประเด็นไปด้วยกัน ผู้รับผิดชอบในการดำเนินการเรียนรู้ในแต่ละเรื่อง จำเป็นต้องนำสู่บทเรียนโดยชี้ให้เห็นว่า ก่อนหน้านั้นเราเรียนรู้ร่วมกันว่าอย่างไร และเกี่ยวข้องกับบทเรียนที่กำลังจะดำเนินการ หรือทำแบบฝึกหัด กิจกรรมนี้อย่างไร รวมทั้งเมื่อดำเนินการเรียนรู้ไปจนถึงสิ้นสุด ต้องสรุปเชื่อมโยงอีกครั้ง และ/หรือ เชื่อมเข้าสู่บทเรียนถัดไป

การสรุปความ คือการประมวลผลจากการอภิปรายแลกเปลี่ยน เห็นจุดร่วม จุดต่างของ ประเด็นหลัก สร้างความเห็นร่วม ตระหนักถึงความเห็นต่าง และเหตุผลที่มาของความต่าง

การระบุดูวัตถุประสงค์ก่อนเข้าสู่กิจกรรมมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่ ผู้เรียน เหมือนการเดินทางที่มีจุดหมายชัดเจน และรู้ว่าขณะนี้ถึงไหนแล้ว อีกไกลเท่าไร หรือ ต้องผ่านอะไรอีกบ้าง เป็นเวลาเท่าใดจะถึงที่หมาย ซึ่งจะทำให้ผู้เดินทางรู้สึกผ่อนคลาย ลดความ กระวนกระวายใจ และจะเรียนรู้ได้ดีขึ้น เช่นเดียวกับการเดินทาง ในกระบวนการเรียนรู้ที่จัดขึ้น การบอกระบุดูประสงค์ที่ชัดเจนทั้งในภาพรวม และแต่ละบทเรียนมีความจำเป็นและส่งผลต่อการ เรียนรู้

การบอกระบุดูประสงค์ของการเรียนรู้ ไม่ใช่การบอกข้อสรุปของบทเรียน (เพราะบทสรุป ย่อมมาจากการแลกเปลี่ยนร่วมกันระหว่างผู้เรียน) แต่เป็นการบอกถึงเหตุผล ที่มาที่ไปของการ จัดการเรียนรู้เรื่องนี้ และแบบฝึกหัดที่จะดำเนินการ เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำลังเรียนรู้อย่างไร ตัวอย่างเช่น

“ตอนนี้เราก็ได้เข้าใจแล้ว ความรู้สึกนึกคิดในเรื่องเพศของเรา มีอิทธิพลมาจากปัจจัยอะไรบ้าง ที่สำคัญปัจจัยเหล่านั้น สามารถกำหนดให้เราซึมซับรับเอา เสมือนว่าเป็นความจริงที่ปฏิเสธไม่ได้ ทั้งๆ ที่จริง ๆ แล้วเราอาจตรวจสอบ และพิจารณาด้วยเหตุผล เพื่อท้าทายว่าสิ่งที่คิด ที่เชื่อนั้น เป็นผลดีกับตัวเรา และคนใกล้ชิดแท้จริงหรือไม่ (สรุปเพื่อเชื่อมโยง)”

“เอาล่ะค่ะ ในเรื่องต่อไปเราจะไดลองสำรวจเพิ่มเติมในเรื่องทัศนคติของเราต่อเรื่องเพศ คราวนี้เราจะลองเจาะจงลงไปเกี่ยวกับเรื่องความเป็นหญิงชาย หรือที่เรียกว่าเพศสภาพนั้น มันมีความจริง ความหลง ความเชื่อ อย่างไร จะได้เห็นความคิด ความเชื่อของเพื่อนของเรา ว่าเหมือนว่าต่าง หรือมีที่ไปที่มาอย่างไร ลองทำแบบฝึกหัดนี้กันเลยล่ะ.....” (บอกวัตถุประสงค์เพื่อเข้าสู่กิจกรรมใหม่)

การใช้กิจกรรมจะมีประสิทธิภาพและสร้างการเรียนรู้ได้ จำเป็นต้องมีความเข้าใจชัดเจนว่า กิจกรรมที่ทำเกี่ยวข้องเทียบเคียงกับประเด็นของการเรียนรู้อย่างไร จุดอ่อนที่สำคัญในการทำกิจกรรมเพื่อเข้าสู่บทเรียน มักจะอยู่ที่คำสั่งของการทำกิจกรรมไม่ชัดเจน ไม่ได้ระบุวัตถุประสงค์ของกิจกรรมที่ว่าการต้องการจำลองสถานการณ์อะไร สิ่งที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่จะสร้างการเรียนรู้ต่อไปอย่างไร นอกจากนั้น การละเลยไม่ให้ความสำคัญของการให้คำสั่งที่ชัดเจนในการทำกิจกรรม หรือระบุบทบาท กำหนดระยะเวลา และรักษาเวลาที่กำหนดให้ผู้เรียน มักนำไปสู่การใช้เวลาที่เกินจำเป็น และกลายเป็นจุดอ่อนของบทเรียนไป เพราะไปเสียเวลากับการทำกิจกรรมจนขาดเวลาที่จะถกเถียงถึงความหมาย สาระสำคัญที่เกิดจากการทำกิจกรรมนั้น

ตัวอย่างของการให้คำสั่งที่ชัดเจนเพื่อเข้าสู่บทเรียน

“เอาล่ะค่ะ ต่อไปเราจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องของทัศนคติของเราที่มีต่อ..... ก่อนที่จะได้ถกเถียงแลกเปลี่ยนเรื่องนี้ เรามีกิจกรรมที่จะจำลองสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้มาให้ลองทำกัน เพื่อจะดูกระบวนการเลือก และตัดสินใจของเรา เมื่อเทียบกับเพื่อน (หรือเยาวชน หรือ..... ฯลฯ) เราจะใช้

เวลาไม่เกิน xxx นาที (ระบุเวลา) โดยเราจะแบ่งกลุ่มออกเป็น xxx กลุ่ม อย่างนี้นะคะ (จัดการแบ่งกลุ่มอย่างรวดเร็ว) ฟังคำสั่งก่อนนะคะ กลุ่มที่หนึ่ง จะต้องทำดังนี้

ส่วนกลุ่มที่สองจะต้องทำดังนี้ ให้เวลาในกลุ่มถึง xxx (ระบุเวลา) หลังจากนั้นเราจะมารวมกลุ่ม และแต่ละกลุ่มต้องบอกผล xxxx ระหว่างอยู่ในกลุ่ม (หรือเมื่อมาเสนอผล) เรามีกติกาดังนี้ นะคะ xxxx เอาล่ะค่ะ เริ่มทำงานในกลุ่มได้เลยค่ะ”

“เพศศึกษา” กับการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์

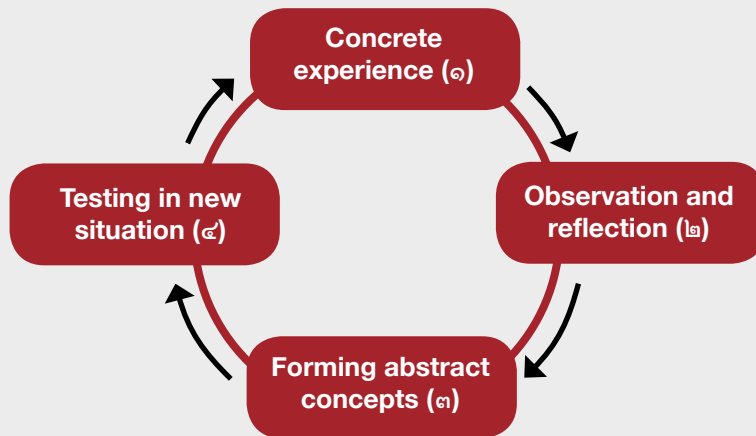
ถ้าเปรียบเทียบกับข้อสอบ เพศศึกษาจะเป็นข้อสอบแบบปรนัยหรืออัตนัย หรือถ้าเปรียบเทียบกับการสอนทำอาหารและการสอนคณิตศาสตร์ เพศศึกษาล้ายกับการสอนทำอาหารหรือคล้ายกับการสอนคณิตศาสตร์

ถ้าคิดถึงข้อสอบปรนัย ทุกข้อคำถามมีหนึ่งคำตอบที่ถูกต้องที่สุด คนทำข้อสอบต้องหาข้อนั้นให้เจอเพื่อจะได้สอบผ่านข้อนั้นไป ข้อสอบปรนัยมีตัวเลือกจัดวางให้แล้ว สิ่งที่เราทำได้คือ เลือกหนึ่งอย่างจากตัวเลือกที่มีให้ แม้ว่าบางครั้งเราไม่แน่ใจในตัวเลือกเลยสักข้อเดียว แต่เราก็จะต้องเลือกหนึ่งข้อจากรายการที่มีให้เสมอ ถ้าหากเพศศึกษาเป็นเหมือนข้อสอบปรนัย เราก็คือ คนที่กำหนดทางเลือก และเราก็คือ ผู้ที่กำหนดว่าทางเลือกที่ถูกต้องที่สุดคืออะไร ลองจินตนาการถึงเรื่องที่คุณสอนอยากพูดกับนักเรียนว่า เป็นผู้หญิงต้องรักษาวลสงวนตัว กุสสตรีต้องรักษาพรหมจรรย์ไปจนถึงวันแต่งงาน ใจความสำคัญของคำพูดเหล่านี้ก็คือ ข้อ ก. ห้ามมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน เป็นข้อที่ถูก ส่วนข้ออื่นๆ เป็นคำตอบที่ผิด

ถ้าเป็นข้อสอบอัตนัย ผู้เรียนคิดสร้างคำตอบของตัวเองขึ้นมาจากข้อมูลความรู้ที่ได้รับ แม้ว่าจะเรียนเรื่องเดียวกันจากผู้สอนคนเดียวกัน แต่คำตอบของผู้เรียนแต่ละคนย่อมแตกต่างกันไปตามการวิเคราะห์และการเรียบเรียงคำตอบซึ่งเป็นแบบแผนเฉพาะตัว เพศศึกษาจึงมีส่วนคล้ายคลึงกับข้อสอบอัตนัย เพราะการนำความรู้ไปใช้เป็นเรื่องของปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นการตอบสนองของบุคคลกับสิ่งแวดล้อม คนที่อยู่ในเหตุการณ์เดียวกันก็ยังมีพฤติกรรมตอบสนองต่อเหตุการณ์ต่างกัน ยากที่จะมีเพียงทางเลือกเดียวที่ถูกต้องที่สุด ข้อสอบอัตนัยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ทบทวนและเรียบเรียงความคิดว่าจะใช้ความรู้จัดการเรื่องนั้นๆ อย่างไร การสอนเพศศึกษาก็เป็นเช่นเดียวกัน

การสอนทำอาหารแตกต่างชัดเจนกับการสอนคณิตศาสตร์ ผู้ที่เรียนทำอาหารเมื่อรู้จักส่วนผสมและวิธีการปรุงที่เป็นสูตรของครูแล้ว ในท้ายที่สุดก็รับไปทำตามวัตถุดิบที่พอหาได้และตามรสชาติที่ตัวเองหรือคนในครอบครัวชอบ การสอนทำอาหารนั้นเป็นการช่วยให้รู้จักส่วนผสมและขั้นตอน รู้ว่าเมื่อทำอย่างนั้นแล้วจะเกิดอะไรขึ้นและต้องทำอะไรต่อไป แต่การสอนคณิตศาสตร์แม้จะสอนให้รู้จักวิธีทำหลายวิธี แต่สุดท้ายแล้วทุกวิธีต้องได้คำตอบเดียว เพศศึกษาจึงน่าจะคล้ายกับการสอนทำอาหารมากกว่าการสอนคณิตศาสตร์ เพราะคำตอบของแต่ละคน หรือทางเลือกของแต่ละคนในเหตุการณ์หนึ่งๆ ย่อมต่างกันไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการเลือกนั้นเป็นเรื่องของคนสองคนหรือมากกว่านั้น การที่เราพยายามจะกำหนดสูตรสำเร็จในการใช้ชีวิตทางเพศให้กับเยาวชน เหมือนกับการสอนคณิตศาสตร์ที่มีคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว เป็นเรื่องที่ไม่น่าจะทำให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงกับตัวผู้เรียน

แนวคิดในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษามีหลายแนวทาง David A. Kolb ได้เสนอแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ที่เรียกว่า experiential learning ซึ่งอธิบายว่ากระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตเกิดจากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ เมื่อบุคคลได้กระทำการอย่างหนึ่งและได้เห็นผลของการกระทำนั้นๆ ก็เกิดความเข้าใจและนำไปสู่การคาดการณ์ในคราวต่อไปว่าหากมีเหตุอย่างนี้ก็จะเกิดผลตามมาอย่างนั้น บุคคลจะสั่งสมความเข้าใจถึงเหตุและผลของการกระทำที่เกิดต่างกรรมต่างวาระไปจนกระทั่งสามารถสรุปเชื่อมโยงเป็นหลักการที่นำไปอธิบายปรากฏการณ์อื่นๆ ที่ใกล้เคียงกัน และนำไปสู่การ “ลอง” เพื่อทดสอบหลักการนั้นว่าจะได้ผลอย่างไรในสถานการณ์ใหม่ๆ หัวใจของวงจรการเรียนรู้แบบนี้จึงอยู่ที่การได้มีประสบการณ์ตรง ซึ่งจะเป็นวัตถุดิบที่จำเป็นสำหรับการก่อรูปเป็นองค์ความรู้ และถึงแม้ว่าการเรียนรู้ในบางเรื่องตั้งต้นจากการเรียนรู้แนวคิดจากห้องเรียนหรือจากการอบรมขัดเกลา แต่ “ความรู้และแนวคิด” นั้นยังต้องการการลงมือทำ ได้มองเห็นผลที่เกิดขึ้น จึงจะเกิดเป็นความเข้าใจที่ลึกซึ้งซึ่งจะนำไปขยายผลต่อยังเหตุการณ์อื่นๆ

ลองคิดถึงตอนที่เราสอนเด็กเล็กไม่ให้เข้าใกล้เตารีด สิ่งที่ทำให้เด็กเกิดพฤติกรรมที่จะหลบหลีกไม่จับต้องเตารีดและคอยระมัดระวังเมื่อเข้าใกล้ไม่ใช่คำอธิบาย แต่เป็นประสบการณ์ตรงที่สัมผัสแล้วรู้ว่าร้อน ต่อมาเมื่อบอกว่าอย่าจับหม้อเพราะยังร้อนอยู่ เด็กก็จะนึกถึงความรู้สึกร้อนที่ตัวเองเคยประสบและเลี่ยงที่จะไปสัมผัส คำว่าร้อนจะถูกทดสอบและขยายผลไปยังเหตุการณ์อื่นๆ เช่น กองไฟ น้ำร้อน ฐปร้อน เป็นต้น และเมื่อใดที่ต้องสัมผัสก็จะหาทางออกที่จะไม่ทำให้ร้อนเกินไป

ฉันได้ยิน...จากนั้นก็ลืม (จำได้ ๒๐% จากที่ได้ยิน)

ฉันได้เห็น...จากนั้นก็จำได้ (จำได้ ๕๐%)

ฉันได้ทำ...และฉันเกิดความเข้าใจ (จำได้ ๘๐%)

I hear and I forget,

I see and I remember,

I do and I understand.

(Confucius)

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์จำเป็นมาน้อยเพียงใด สำหรับเพศศึกษา

ถ้ามองจากมุมมองของผลลัพธ์สุดท้ายที่ต้องการ เราคงอยากเห็นเยาวชนที่ผ่านการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาแล้วสามารถหลบหลีกเอาตัวรอดจาก “ของร้อน” ได้ด้วยตัวเอง โดยไม่ต้องมีผู้ใหญ่คอยปกป้องหรือควบคุม (เพราะชีวิตความเป็นอยู่ในทุกวันนี้ ผู้ใหญ่ก็ไม่สามารถที่จะรู้เห็นและควบคุมได้มากนัก)

แต่ถ้ามองจากวิธีการเรียนรู้ที่ยึดหลักการได้รับประสบการณ์ตรง เราลองตอบคำถามข้างล่างนี้ว่าเรายอมได้หรือไม่ เพราะอะไร คำตอบสำหรับเยาวชนหญิงแตกต่างจากคำตอบสำหรับเยาวชนชายหรือไม่ เพราะเหตุใด

ประสบการณ์ตรง	นักเรียนหญิง		นักเรียนชาย	
	รับได้	รับไม่ได้	รับได้	รับไม่ได้
ฝึกใช้อุปกรณ์คุมกำเนิด				
ให้หาซื้ออุปกรณ์คุมกำเนิดจากร้านค้าในชุมชน				
อยู่สองต่อสองกับแฟนในทึรโหราน				
ดูหนังโป๊				
ให้ดูขั้นตอน วิธีการสร้างความสุขทางเพศ โดยไม่ต้องสอดใส่				
ให้รู้วิธีสำเร็จความใคร่ด้วยตัวเอง				
ให้รู้การเกิดอารมณ์เพศเมื่อได้รับสิ่งเร้า				

ท่านยอมรับได้หรือไม่ที่จะให้เยาวชนทำในเรื่องต่อไปนี้

ความยุ่งยากใจที่จะตอบว่ายอมรับได้สำหรับตารางในข้างต้น น่าจะมีพื้นฐานมาจากความเชื่อและค่านิยมต่อไปนี้

- เป็นเรื่องที่ขัดเงินและน่าอายมากที่จะนำมาพูดสอนกันในโรงเรียน พูดไม่ได้แน่
- ทำแบบนี้ก็เท่ากับเป็นการชี้โพรงให้กระรอก เรื่องแบบนี้เมื่อได้รู้ก็อยากลองกันทั้งนั้น
- เท่ากับส่งเสริมทางอ้อมให้ละเมิดวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของไทย ครูกับโรงเรียนทำแบบนั้นไม่ได้เด็ดขาด
- ผู้หญิงผู้ชายในสังคมไทยเลี้ยงดูมาต่างกัน สังคมยอมรับให้ผู้ชายมีประสบการณ์ทางเพศมากกว่า ในบางเรื่องผู้หญิงก็ไม่จำเป็นต้องมีประสบการณ์
- เสี่ยงเกินไปที่จะยอมให้เยาวชนได้มีโอกาสสัมผัส เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง
- สิ่งที่จะเกิดตามมาจากการให้โอกาสนั้นเป็นเรื่องร้ายแรง สังคมรับไม่ได้ เช่น มีเพศสัมพันธ์ ตั้งครรภ์ ทำแท้ง ถูกให้ออกจากโรงเรียน เสื่อมเสียชื่อเสียงวงศ์ตระกูล

แต่ถ้าเราลองคิดนอกกรอบ ลองคาดการณ์ถึงสิ่งที่เป็นไปได้ถ้าหากเยาวชนได้มีโอกาสสัมผัสเรื่องข้างต้น เป็นไปได้ไหมว่าพวกเขาจะได้เรียนรู้ในเรื่องต่อไปนี้

เป็นไปได้ไหมว่า

๑. การดูหนังไปทำให้รู้จักว่าอารมณ์เพศเป็นอย่างไร ได้รู้จักตัวเอง รู้แล้วก็จะได้หลบหลีกบ้างถ้าหากว่ากลัวจะควบคุมไม่อยู่ (น่าจะดีด้วย ถ้ามีคนสอนว่าที่ทำกันอย่างนั้นมีอะไรที่ต้องระวังบ้าง มีอะไรที่ทำให้อีกฝ่ายเดือดร้อน ไม่ได้มีความสุขอย่างที่เขากำลังทำในหนัง เราจะไปรู้ได้อย่างไรว่าที่เขาแสดงบางที่เป็นเรื่องทำร้ายร่างกาย ถ้าไม่มีคนมาบอก)
๒. รู้วิธีการสร้างความสุขทางเพศหลายๆ แบบ ช่วยให้มีความเลือกที่จะมีความสุขทางเพศได้โดยไม่ต้องเสี่ยง เพราะเวลาพูดถึง safe sex ก็ยกตัวอย่างแค่การใช้ถุงยางเหมือนว่าทำได้แบบเดียว

๓. ก่อนไปซื้อยาคุมก็คิดอยู่ว่าคงอายุเหมือนกัน กิจกรรมนี้ทำให้รู้เลยว่าทำไมเพื่อนถึงต้องไปทำแท้ง ทั้งที่ก็รู้ว่าคุมกำเนิดทำยังไง ทำให้ “ปัง” เลยนว่าถ้ามีแฟนแล้วใกล้ชิดกันมากๆ จะต้องคุยตกลงกันเรื่องนี้
๔. การได้เคยอยู่ด้วยกันสองต่อสองทำให้รู้ว่าอารมณ์ในยามใกล้ชิดเป็นไปอย่างไร เราอยากทำอะไรเขา อยากให้เขาทำอะไรกับเรา คนไม่เคย เวลาครุ่นคิดเรื่องการป้องกันไม่มีทางเข้าใจ ซาบซึ้งหรอก ถ้ามีแฟนแล้วจะอยากฟังมากเลยว่าวิธีไหนบ้างที่จะทำให้เราไม่ต้องเสียใจที่หลัง ความจริงคนชอบกันก็อยากอยู่ใกล้ชิดกันอยู่แล้ว ผู้ใหญ่น่าจะเข้าใจ อยู่ด้วยกันไม่ได้แปลว่าเราต้องมีอะไรกันเสมอไป
๕. ดีจังที่ครุ่นคิดเรื่องนี้ ทำให้รู้ว่าที่เราช่วยตัวเองอยู่เรื่อยๆ นั้นไม่ผิดบาป เป็นเรื่องธรรมชาติที่ใครๆ ก็เกิดและทำได้ ทำให้เราปลอดภัยด้วย
๖. ครูช่วยทำให้เราเห็นว่าการตอบสนองทางเพศเป็นกลไกธรรมชาติ ทำให้รู้สึกมั่นใจในตัวเองว่าเมื่อมีแฟนเราจะดูแลตัวเองให้ปลอดภัยได้แน่ๆ

การจัดเพศศึกษาตามแนวทางของ Kolb คือ การสร้างเงื่อนไขให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงหรือสถานการณ์จำลองที่คล้ายคลึง หรือจากเรื่องราวที่จะต้องประสบพบเห็นต่อไปในชีวิตจริง ดังนั้นความถนัด ความชำนาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่งรวมถึงความเชื่อส่วนตัวของผู้สอนเหล่านี้จึงไม่ใช่ปัจจัยกำหนดกิจกรรมและเนื้อหาการสอน

เพศศึกษาควรจะถูกกำหนดจากบริบททางสังคมมากกว่าความรู้สึกหรือทัศนคติของผู้สอน เช่น ในขณะที่วัยรุ่นเรียนรู้เรื่องเพศจากสิ่งรอบตัว และเริ่มมีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่อายุ ๑๓ - ๑๕ ปี ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา แต่ผู้ใหญ่ไม่เห็นด้วยกับการมีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน จึงไม่ต้องการนำเรื่องนี้มาเป็นเนื้อหา การนำ experiential learning มาใช้กับเพศศึกษาทำให้กิจกรรมการสร้างการเรียนรู้เป็นไปในแนวทางต่อไปนี้

๑. ให้ข้อมูลที่ครอบคลุม ครบถ้วน ไม่ปิดบังหรือเปิดให้รับรู้เพียงบางส่วน
๒. ต้องสร้างการมีส่วนร่วมอย่างมากจากทุกคนในการแสดงความคิดเห็น ตั้งคำถาม ตอบคำถาม หาข้อมูลมาแล้ว ช่วยสรุปประเด็น ช่วยจด ฯลฯ ครูไม่ใช่นักแสดงตัวเอกของห้องเรียนอีกต่อไป
๓. ขวนให้คิด ช่วยให้แต่ละคนได้ข้อสรุป และข้อสรุปไม่จำเป็นต้องตรงกับความคิดเห็นของครู ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ ครูไม่ใช่ผู้รู้คำตอบที่ถูกต้องที่สุดสำหรับทุกเรื่องอีกต่อไป (ครูยังเป็นผู้ที่ต้องให้ข้อมูลที่ถูกต้อง แต่ต้องขยับไปสวมบทผู้ที่ชี้แนะแหล่งข้อมูลและให้แนวทางไปค้นคว้าด้วย)

ประสบการณ์จะแปรเป็นการเรียนรู้ก็ต่อเมื่อเจ้าของประสบการณ์ได้ใคร่ครวญถึงอารมณ์ ความนึกคิดและการกระทำของตัวเองในเหตุการณ์นั้น (reflection) ไม่ปล่อยให้สิ่งที่เกิดขึ้นเพียงแค่ผ่านพ้นและจบลงไป การจัดการเรียนรู้แบบนี้จึงต้องการ “ผู้ดำเนินการ” มาขับเคลื่อนความคิดหลังจากที่ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมไปแล้ว ขั้นตอนของการคิดทบทวนนี้เป็นจุดสำคัญอย่างยิ่ง เปรียบเหมือนกับช่วงที่นักประดิษฐ์หรือชิ้นส่วนออกมาพินิจพิเคราะห์ว่าชิ้นใดทำหน้าที่แบบไหน อะไรทำให้สิ่งประดิษฐ์แสดงอาการแบบนั้น ในการพินิจพิจารณา นักประดิษฐ์อาจมีข้อสงสัยใหม่ที่ใคร่รู้ และอยากหาคำตอบให้กับข้อสงสัยนั้นๆ เมื่อเขากลับไปทดลองการทำงานของสิ่งประดิษฐ์นั้นอีกภายใต้ข้อสังเกตที่ตั้งไว้ ก็จะได้ข้อมูลใหม่เข้ามาประกอบการพินิจพิเคราะห์ วงล้อของการเรียนรู้ก็จะหมุนไปข้างหน้า จนกระทั่งนักประดิษฐ์สามารถสรุปเป็นหลักเกณฑ์ที่นำมาอธิบายการทำงานและการเปลี่ยนแปลงที่เขาเฝ้าสังเกตมา (forming abstract concept) ดังนั้น “ความรู้ ความเข้าใจ” ที่เราหวังให้เกิดกับผู้เรียนเพื่อจะได้สามารถจัดการกับ “ของร้อน” ได้นั้น “การขวนคิด” หลังกิจกรรมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง สำคัญยิ่งกว่าการได้พูดสรุปตามที่เตรียมไว้ล่วงหน้า ถ้าขั้นตอนของการคิดพิจารณาเกิดขึ้นดีแล้ว ข้อสรุปของแต่ละบทเรียนย่อมผุดกระจางขึ้นเองในสมองผู้เรียน ดังนั้นบทบาทของผู้สอนในกระบวนการเช่นนี้จึงเปลี่ยนไปอย่างมาก เราไม่ใช่ผู้ที่จะชี้ว่าสิ่งใดถูกผิด แต่เราเป็นผู้ชี้ให้มองในมุมที่ถูกมองข้ามไป ช่วยให้คำถามหรือข้อสงสัยที่ยังคลุมเครือเป็นคำถามที่ชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้การคิดหาคำตอบนั้นเป็นไปอย่างไม่สับสน

๔. ต้องสร้างบรรยากาศที่ทุกคนรู้สึกปลอดภัย รู้สึกว่าได้รับการยอมรับในแบบที่เขาเป็น การพูดตามที่คิดจะได้รับการรับฟังอย่างเข้าใจ ไม่ถูกตัดสินคุณค่าเพียงเพราะว่ามีความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากค่านิยม ความเชื่อของครูหรือผู้จัดกระบวนการเรียนรู้
๕. ครูในฐานะผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ต้องเชื่อมั่นว่าเยาวชนสามารถเลือกทางที่ดีที่สุดสำหรับตัวเขาเองได้ เมื่อเขาได้รับข้อมูลที่เพียงพอ ได้ฝึกคาดการณ์ถึงผลกระทบ ได้ฝึกทักษะที่ต้องใช้ในแต่ละสถานการณ์ ได้รับรู้อารมณ์ ความต้องการของตัวเอง ได้ทบทวนค่านิยมที่ตัวเองต้องการยึดถือ

สำหรับความเชื่อที่เราเคยมีจากพื้นฐานของความรักและห่วงใยที่ว่า

- เด็กควรได้รับการปกป้องจากสิ่งชั่วร้าย
- เด็กคิดไม่ได้หรอกว่าผลที่เกิดขึ้นนั้นจริงๆ แล้วเขาจัดการไม่ได้
- เรามีหน้าที่ที่ต้องสอนให้รู้ว่าอะไรคือ สิ่งที่ถูกที่ควร เมื่อเด็กคิดผิด เราก็ต้องพยายามชักจูงแก้ไข

ถึงแม้เกิดความรักและห่วงใยแต่ก็เป็นความเชื่อที่ไม่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาแบบนี้ให้คิดถึงข้อเท็จจริงที่เราเองก็รู้อยู่เต็มอกว่า

.....มีหนังสือ หนังสือการ์ตูนปกขาว ขยายกันทั่วไป ใครๆ ก็เห็นและซื้อได้ด้วยเงินไม่กี่บาท แต่ครูก็ทำเหมือนว่าเด็กคงมองไม่เห็น และคงไม่อยากจะ

....เยาวชนเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้ง่ายขึ้น มีเรื่องไปในเว็บมากมายที่ยังกักไม่ได้ จะมีสักกี่คนที่หลุดรอดไม่เคยได้เห็น...นอกจากครู

.....เพื่อนเขาอยู่กันเป็นคู่ๆ เวลาไปไหนด้วยกันเขาก็กอดกันกลมให้ใครๆ เห็นจนเป็นเรื่องธรรมดา ครูทำเหมือนว่าทุกคนยังไร้เดียงสาทางเพศ

ดังนั้นเราอาจจะเข้าไปด้วยซ้ำถ้าเรายังจัดการศึกษาบนข้อสันนิษฐานที่ว่าเยาวชนยังไม่มี ความสนใจและยังไม่มีประสบการณ์ทางเพศ และเราไม่ควรรีบสร้างเงื่อนไขไปกระตุ้นให้มาสนใจ

เรื่องเพศ ความจริงเรากำลังทอดทิ้งหน้าที่ด้วยซ้ำไป เมื่อคิดถึงว่าเยาวชนที่เห็นหน้ากันอยู่ทุกวันนี้ พวกเขามีกิจกรรมทางเพศโดยที่ไม่เคยมีใครช่วยให้รู้ว่าคุณสัมพันธ์นั้นมีหลายแบบและหลายวิธี และสิ่งที่พวกเขาทำอยู่อาจเป็นไปได้โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ แล้วเรายังจะปล่อยให้ “ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์” นี้เกิดต่อไปเช่นนี้หรือ

การจัดเพศศึกษาด้วยการให้ประสบการณ์ตรงนั้น จึงไม่ใช่การชี้โพรงให้กระรอก หรือเปิดหูเปิดตาให้ผู้ที่ยังไม่รู้เดียงสาได้ก้าวกระโดด แต่เป็นการทำงานที่หวังให้เกิดผลดีอย่างแท้จริงกับผู้เรียน ด้วยการเริ่มต้นที่สถานการณ์จริงของผู้เรียน ร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์กับผู้เรียนเพื่อให้พวกเขามีความเข้าใจถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้น ได้มองเห็นทางเลือกที่หลากหลายมากขึ้น และได้ทบทวนค่านิยมของยุคสมัย ให้รู้เท่าทันก่อนที่จะถูกโน้มน้าวไปด้วยวิธีการทางการตลาด การจัดการศึกษาแบบนี้ สิ่งเดียวที่สำคัญที่สุดที่ผู้สอนต้องเปลี่ยนแปลงคือ ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ไม่ใช่ผู้สอนเป็นศูนย์กลาง จากนั้น เนื้อหาและวิธีการเป็นเรื่องที่อยู่ในวิสัยที่เราจะค้นคว้าหาทางไปด้วยกันกับผู้เรียน และผู้ร่วมวิชาชีพในที่ต่างๆ ซึ่งไม่น่าจะมีสิ่งใดที่ยากเกินกำลัง

บทเรียนการจัดเพศศึกษาเข้าสู่หลักสูตรสถานศึกษา

จากประสบการณ์การทำงานร่วมกับสถานศึกษาในโครงการก้าวอย่างเข้าใจ พบว่า เป้าหมายในการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อให้เยาวชนทุกคนและทุกระดับชั้นได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยนำ “เพศศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา”^๑ คือ จัดให้มีการเรียนรู้หรือชั่วโมงเพศศึกษาในทุกระดับชั้นๆ ละไม่น้อยกว่า ๑๖ ชั่วโมงต่อปีการศึกษา โดยจัดให้มีชั่วโมงเพศศึกษาอย่างชัดเจน หรือเปิดเป็นสาระเพิ่มเติม รวมทั้งสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องเพศสำหรับเยาวชนนอกหลักสูตรหรือนอกห้องเรียนควบคู่ไปด้วย ซึ่งในคู่มือฯ นี้ได้เสนอแผนการเรียนรู้ชั้นละ ๑๖ ชั่วโมงไว้แล้ว

อย่างไรก็ตาม ความสนใจของผู้บริหารและความร่วมมือจากครูในสถานศึกษาเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่จะวางแผนและเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาสู่การปฏิบัติจริง และสอดคล้องกับสถานการณ์เยาวชนในแต่ละพื้นที่

จากประสบการณ์โครงการก้าวอย่างเข้าใจตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๔๖ จนถึง ๒๕๕๑ พบว่า ปัจจัยที่ช่วยให้สถานศึกษามีความพร้อมและความสามารถในการจัดให้มีกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาสำหรับเยาวชนในสถานศึกษาได้จริง มีดังนี้

^๑ สนใจตัวอย่างและประสบการณ์การจัดเพศศึกษาในโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา สามารถดูได้ที่ www.teenpath.net

๑. ความเข้าใจและการสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษา ^๒

การบริหารจัดการเชิงนโยบายเรื่องเพศศึกษาของผู้บริหาร จะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้บริหารเข้าใจ เป้าหมายและสาระสำคัญของเพศศึกษาแบบรอบด้านว่าครอบคลุมทั้งการให้ข้อมูลเรื่องเพศที่ถูกต้อง รอบด้าน การส่งเสริมให้เยาวชนสำรวจทัศนคติที่แตกต่าง การสร้างคุณค่า ความมั่นใจในตนเอง การจัดการความสัมพันธ์กับคนรอบข้าง การมีทักษะการสื่อสาร และทักษะอื่นๆ ที่ช่วยให้เยาวชน สามารถดำเนินชีวิตอย่างรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น

การประชุมชี้แจงผู้บริหารสถานศึกษาเป็นขั้นตอนสำคัญ เพื่อให้ผู้บริหารรับทราบเป้าหมาย ของเพศศึกษารอบด้าน เห็นขอบเขตเนื้อหาหลักสูตรและความจำเป็นในการจัดกระบวนการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับแนวทางการจัดเพศศึกษา ให้เป็นส่วนหนึ่งของการ เรียนการสอน และการนำเสนอตัวอย่างประสบการณ์ด้านบริหารจัดการเพศศึกษาในสถานศึกษา อื่นๆ

การสร้าง ความเข้าใจที่ชัดเจนตั้งแต่แรกของผู้บริหารเช่นนี้ จะนำไปสู่ความร่วมมือและการ สนับสนุนอื่นๆ ตามมา

๒. การประชุมชี้แจงปรึกษาหารือระหว่างผู้บริหารกับครูในสถานศึกษา

นอกจากจะเป็นสัญญาณที่ดีในการสร้างการมีส่วนร่วมของคณะครูในการทำงานเพศศึกษา แล้ว การประชุมร่วมกับคณะครูภายในสถานศึกษายังเป็นการเตรียมความพร้อมในการวางแผน หลักสูตร และช่วยให้การวางแผนเนื้อหาเพศศึกษามี “ที่ทาง” ในหลักสูตรสถานศึกษาอย่างชัดเจน ขึ้น ส่งผลต่อการคัดเลือกครูที่เหมาะสมและสนใจเข้าอบรมการเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้เรื่อง เพศศึกษาต่อไป

^๒ โครงการก้าวอย่างเข้าใจ องค์การแพธ, แนวทางการจัดการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านในสถานศึกษา สำหรับผู้บริหาร สถานศึกษา (กรุงเทพฯ, ๒๕๕๐).

นอกจากนี้ การประชุมปรึกษาหารือกับครูแต่ละสาระวิชาว่า จะมีบทบาทหรือสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุดได้อย่างไร จะช่วยให้ทุกฝ่ายในสถานศึกษามีส่วนร่วมและช่วยกันดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน

๓. การพัฒนาศักยภาพครูผู้จัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษา

ผู้บริหารควรคัดเลือกครูที่มีความพร้อมและสนใจ รวมทั้งเป็นผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยตรงเข้าอบรมด้วย “หลักสูตรการเตรียมความพร้อมครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษา” ^๓

ในโครงการก้าวอย่างเข้าใจ การอบรมครูใช้เวลา ๔ วัน ครอบคลุมเนื้อหา ๓ ประเด็น คือ เพศวิถี (Sexuality) การจัดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ (Experiential Learning) และการพัฒนาเยาวชนในเชิงบวก (Positive Youth Development) เพื่อให้ครูตระหนักถึงบทบาทที่ต้องเปลี่ยนแปลงจาก “ครูผู้สอน” เป็น “ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้” เรื่องเพศ

อย่างไรก็ตาม การอบรมเป็นเพียงการนำครูเข้าสู่เนื้อหาและกระบวนการในเบื้องต้น แต่การเรียนรู้ของครูโดยเฉพาะทัศนคติเรื่องเพศ และความเชื่อมั่นต่อศักยภาพของเยาวชน จะเกิดขึ้นได้จริงก็ต่อเมื่อครูผู้สอนผ่าน “กระบวนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์” จากการได้ลงจัดการเรียนรู้จริง

นอกจากนี้ ยังพบว่า การให้รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระ และหัวหน้ากลุ่มนิเทศการสอนเข้าร่วมการอบรมเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้และการโค้ชครูเพศศึกษาจะช่วยให้การผลักดันและการสนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาในสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

^๓ โครงการก้าวอย่างเข้าใจ องค์การแพธ, แนวคิดในการออกแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูและผู้ปฏิบัติงานด้านเพศศึกษาสำหรับเยาวชน (กรุงเทพฯ, ๒๕๕๐).

๔. การวางแผนหลักสูตรเพศศึกษาในสถานศึกษา

เมื่อบุคลากรในสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด เนื้อหา และกระบวนการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศอย่างทั่วถึงแล้ว การประชุมเพื่อวางแผนหลักสูตรถือเป็นขั้นตอนสำคัญที่ผู้บริหารฝ่ายวิชาการและครูจะช่วยกันศึกษา วิเคราะห์ และจัดวางแผนการเรียนรู้แต่ละแผนว่าสอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้รายกลุ่มสาระใดบ้าง

กรณีสถานศึกษาไม่พร้อมที่จะจัดการเรียนรู้เรื่องเพศ ๑๖ ชั่วโมงต่อปีการศึกษาแก่เยาวชนทุกระดับชั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูแต่ละสาระซึ่งผ่านการอบรมมาแล้วจะปรึกษาวางแผนว่า แต่ละคนจะจัดแบ่งแผนการเรียนรู้ใดให้เหมาะกับพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละวัย เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และเพื่อป้องกันการเข้าซ้อนระหว่างสาระ พร้อมวางแผนทางประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละระดับชั้นไว้ด้วย

๕. การติดตามสนับสนุนวิชาการแก่ครูเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และทักษะ: (Coaching)

เป็นกระบวนการช่วยเหลือเพื่อให้ครูเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเมื่อมีประสบการณ์การจัดการเรียนรู้เรื่องเพศกับเยาวชนแล้ว ทั้งนี้ การติดตามมิใช่การประเมินการสอนของครู แต่ผู้ติดตาม/โค้ช (ผู้นิเทศ) จะช่วยสะท้อนกระบวนการจัดการเรียนรู้ว่าทำให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด และทำงานร่วมกับครูเพื่อค้นหาวิธีที่พัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ดีขึ้น ผู้นิเทศ (Coach) อาจเป็นบุคลากรภายนอก เช่น ศึกษานิเทศก์ ฯลฯ หรือจากภายในสถานศึกษา เช่น รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระวิชา ฯลฯ ซึ่งควรผ่านการอบรมทั้งในด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาและทักษะการเป็นผู้นิเทศมาแล้ว

๖. การสร้างสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา และนอกสถานศึกษากับผู้ปกครอง

การประชุมชี้แจงครูทั้งหมดในสถานศึกษา เพื่อให้รับทราบแผนการดำเนินงานจัดการเรียนรู้เพศศึกษาอย่างทั่วถึงกัน และเพื่อสร้างความเข้าใจเบื้องต้นร่วมกันเกี่ยวกับเป้าหมายและสาระสำคัญของเพศศึกษาที่จะจัดให้มีขึ้นแก่เยาวชนในสถานศึกษา จะนำไปสู่การประสานความร่วมมือระหว่างครูแต่ละกลุ่มสาระวิชาต่างๆ ที่จะทำให้แผนงานดังกล่าวดำเนินไปด้วยดี

ความเข้าใจและการสนับสนุนของผู้ปกครองก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ควรให้ความสำคัญ โดยจัดกิจกรรมตามความพร้อมของสถานศึกษา เช่น การประชุมชี้แจงคณะกรรมการสถานศึกษาหรือสมาคมผู้ปกครอง - ครู หรือการอบรมเพศศึกษาแก่ผู้ปกครองที่สนใจ การส่งจดหมายแจ้งให้ผู้ปกครองทราบ ฯลฯ

๗. การเปิดโอกาสและสนับสนุนให้เยาวชนมีบทบาทและศักยภาพ

นอกเหนือจากการเรียนรู้เพศศึกษาในชั้นเรียนจากครูผู้จัดกระบวนการเรียนรู้แล้ว เยาวชนควรได้รับการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เกิดจากความสมัครใจของผู้เรียน และมุ่งพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพิ่มเติมจากกิจกรรมในกลุ่มสาระ เช่น การมีชุมนุมหรือชมรม เป็นต้น

แนวทางการทำงานเพื่อส่งเสริมศักยภาพเยาวชนในโครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจมีพื้นฐานจากแนวคิด “การพัฒนาเยาวชนเชิงบวก” ^๔ (Positive Youth Development) ที่มองว่าเยาวชนเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของการพัฒนาสังคม ผู้ใหญ่หรือผู้ดูแลเยาวชนจึงมีหน้าที่สนับสนุนให้เยาวชนมีบทบาทเข้าถึงทรัพยากร และมีความเป็นหุ้นส่วนที่เท่าเทียมกัน โดยเปิดโอกาสให้เยาวชนมีส่วนร่วมและได้แสดงศักยภาพตามที่เขานัดและสนใจ แม้ว่าสิ่งที่เยาวชนคิดหรือแสดงออกมาอาจจะไม่สอดคล้องกับความคิด ความเห็น ความเชื่อที่ผู้ใหญ่มีอยู่

ดังนั้น การเตรียมความพร้อมของครูหรือผู้ปฏิบัติงานกับเยาวชนจึงเป็นเรื่องจำเป็นเช่นกัน เพื่อให้ครูหรือคนทำงานได้พัฒนาความเชื่อมั่นของตนเองต่อศักยภาพเยาวชน พร้อมมีทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้และทำงานควบคู่ไปกับเยาวชนอย่างเต็มที่ ^๕

^๔ ภาวนา เทวียนระวี, “เยาวชนไม่มีปัญหา แต่อยากมีโอกาส,” ไขความลับ รุ่นเรา เราเลือก เรารับผิดชอบได้” บันทึกประสบการณ์สองปีแรกของเยาวชนและคนทำงาน โครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ (กรุงเทพฯ: พี.เอส. ซัพพลาย, ๒๕๔๙), หน้า ๗๓-๗๔.

^๕ โครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ องค์การแพธ, คู่มือการจัดกิจกรรมเยาวชนเสริมหลักสูตรเพศศึกษา (กรุงเทพฯ, ๒๕๕๐).

๘. การประสานงานกับหน่วยงานบริการสุขภาพสังคมสำหรับเยาวชน

ก่อนเริ่มดำเนินการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ควรมีการสำรวจแหล่งบริการสุขภาพและสวัสดิภาพสำหรับเยาวชนที่มีอยู่ในชุมชนทั้งภาครัฐและเอกชน เช่น โรงพยาบาล สถานีอนามัย ศูนย์บริการสาธารณสุข หน่วยงานรับเรื่องราวร้องทุกข์ บ้านพัก ฯลฯ ว่ามีมากน้อยเพียงใด มีคุณภาพและลักษณะการบริการเป็นอย่างไร

ทั้งนี้ หากสถานศึกษาได้ทำความรู้จักกับบุคลากรในหน่วยงานต่างๆ ไว้ล่วงหน้า จะทำให้การประสานงานเป็นไปอย่างสะดวกรวดเร็วขึ้นเมื่อต้องการความช่วยเหลือหรือกรณีฉุกเฉิน ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและองค์กรในชุมชนเช่นนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่อาจพัฒนาเป็นเครือข่ายการทำงานเพื่อสนับสนุนและช่วยเหลือให้เยาวชนได้เข้าถึงบริการต่างๆ อย่างปลอดภัย

นอกจากการประสานงานกับองค์กรภายนอกแล้ว สถานศึกษาควรจัดบริการหรือสร้างสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาเอง เพื่อส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักว่า ความสนใจและการดูแลสุขภาพทางเพศเป็นความรับผิดชอบของทุกคน มิใช่เรื่องน่าอายที่จะหาข้อมูลหรือขอคำแนะนำจากผู้ใหญ่ที่ไว้วางใจหรือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยไม่ต้องรอให้มีปัญหา ก่อน เช่น การจัดบริการปรึกษาโดยครูหรือเยาวชนด้วยกัน มุมสื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง กิจกรรมรณรงค์เพศศึกษาโดยเยาวชนในสถานศึกษา เป็นต้น

๙. การประสานงานช่วยเหลือระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานต่างๆ

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาสำหรับเยาวชนจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อองค์กรต่างๆ ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนช่วยเหลือสถานศึกษา เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการที่มีหน้าที่ดูแลคุ้มครองเด็กและเยาวชน กลุ่มผู้ปกครอง ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม ความร่วมมือจะเกิดขึ้นได้จริงก็ต่อเมื่อ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูเห็นความสำคัญของการพัฒนาเยาวชนในมิติที่รอบด้านมากขึ้น และเชื่อมั่นว่า เมื่อเยาวชนได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาที่มีคุณภาพและต่อเนื่องจะทำให้เยาวชนเติบโตอย่างมีความสุขและมีสุขภาวะที่ดี โดยผ่านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนของผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา

๑๐. การประเมินผลการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษา

ในคู่มือฯ นี้ได้ระบุรูปแบบการประเมินผลในชั้นเรียนไว้ คือ ให้ผู้จัดกระบวนการฯ สังเกต การมีส่วนร่วม การใช้เหตุผล ในการคิด วิเคราะห์ แยกแยะ และทักษะการสื่อสารของผู้เรียน ในการอธิบาย พุดคุยแลกเปลี่ยน รวมทั้งใช้คำถามท้ายแผนการเรียนรู้แต่ละแผนให้ผู้เรียนช่วยกันหาคำตอบ

นอกจากการประเมินผลผู้เรียนในชั้นเรียนแล้ว ครูผู้จัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาควรช่วยกันวางแผนการประเมินผลในลักษณะรวบยอด ที่สามารถประเมินการเปลี่ยนแปลงหรือวัดผลที่มีต่อผู้เรียนหลังผ่านกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาในแต่ละปีการศึกษา หรือติดตามผลระยะยาว ที่เกิดกับผู้เรียนที่ได้เรียนแบบต่อเนื่องในทุกปีการศึกษา

พบกันทุกวันอังคาร^๑ กับเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา

วันอังคารที่ ๒๑ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๑

“...จากเรื่องประวัติศาสตร์ขอเปลี่ยนบรรยากาศมาที่ **เรื่องเพศศึกษา** ซึ่งมีสถานการณ์เกือบตรงกันข้ามกันคือ นักเรียนสนใจมาก แต่โรงเรียนไม่ค่อยสอน องค์การแพธ (PATH) ที่ได้เป็นพันธมิตรกับ สพฐ. และหน่วยงานทางการศึกษามาช้านาน ได้ช่วยขับเคลื่อนงานเพศศึกษามาตั้งแต่ยังเป็นหัวข้อที่ไม่มีใครกล้าพูดกล้าจัดในโรงเรียน คงมีแต่ครูแนะแนว ครูวิทยาศาสตร์ หรือครูกลุ่มสาระอื่นที่เข้าใจและเห็นปัญหาของนักเรียนจัดในรูปแบบของชมรม หรือค่ายสำหรับนักเรียนที่สนใจ

ดิฉันจำได้ว่าเมื่อมารับตำแหน่งอธิบดีกรมสามัญศึกษา ได้ไปเยี่ยมโรงเรียนสตรีมหาพฤฒาราม ช่วงปิดเทอม และได้เห็นนักเรียนมาที่โรงเรียนจำนวนหนึ่ง สอบถามได้ความว่า จะไปเข้าค่ายเพศศึกษา จึงตามไปดู จำได้ว่าเป็นค่ายที่ครูแนะแนวจัดร่วมกับองค์การ PATH สิ่งที่ได้เห็นแล้วต้องกลับมาคิดคือ ความสนใจของนักเรียนทุกระดับทั้ง เก่ง ไม่เก่ง เกเร ไม่เกเร และคำถามที่นักเรียนถามล้นแต่เล็ก จนคนแก่ๆ อย่างเราคาดไม่ถึง ทั้งยังมีกิจกรรมเรียนรู้ที่แปลกใหม่ เช่น กิจกรรมแลกน้ำที่สมัยนั้นยังไม่เคยได้เห็นได้ยินมาก่อน นับเนื่องจากนั้น กรมสามัญศึกษาจึงส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเข้าค่ายเพศศึกษา ซึ่งก็จัดด้วยความกล้าๆ กลัวๆ เพราะความเห็นที่ขัดแย้งยังมีมาก ขนาดอาจารย์นคร สันติโยธิน ผู้เปิดห้องกุหลาบขาวสอนเรื่องเพศศึกษาที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย อย่างได้ผล ยังเคยถูกวิพากษ์วิจารณ์ขึ้นหน้าหนึ่งทางหนังสือพิมพ์ แต่สิ่งที่ทำให้มั่นใจว่าเรามาถูกทางคือ กระแสการตอบรับจากผู้ปกครองที่โทรศัพท์มาสอบถามและนำลูกหลานมาสมัครเข้าค่ายด้วยตนเองอย่างล้นหลาม

^๑ จากคอลัมน์ในเว็บไซต์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน www.obec.go.th

จากนั้น เมื่อไปอยู่ที่สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ก็ได้พยายามผลักดันให้มีการสอนเพศศึกษา โดยพัฒนาจากการจัดเป็นค่ายหรือเป็นชุมนุม โดยได้มีโครงการนำร่องในทุกเขตพื้นที่การศึกษา แต่ความกล้าๆ กลัวๆ ก็ยังไม่คลาย แม้แต่ในระดับนโยบาย ท่านรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายอารีย์ วงศ์อารยะ) ก็ให้การสนับสนุนโครงการเป็นอย่างดี แต่ผู้บริหารท่านต่อมบอกว่า ถ้าทำ ก็ทำเจียบๆ ไม่ต้องขยายวงกว้างขวางในการนำร่อง จึงมีการอบรมทำความเข้าใจกับกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองไปพร้อมกับครู และก็ต้องแปลกใจอีกเช่นกัน ที่ผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษาต่างตอบรับเป็นอย่างดี หลายคนปรารถนาว่า น่าจะทำมานานแล้ว ปัจจุบันทราบว่าได้ขยายไป ๗,๐๐๐ กว่าโรงเรียนแล้ว แต่ก็ยังมีปัญหาอีกพอสมควร ดังที่เพื่อนครูได้เล่าให้ฟัง

ความก้าวหน้าระยะต่อไป เกิดขึ้นเมื่อองค์การ PATH สามารถสนับสนุนให้สถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เปิดสอนเป็นรายวิชา และดิฉันได้ไปเยี่ยมที่จังหวัดนครศรีธรรมราช จำได้ว่าเคยเล่าใน “พบกันทุกวันอังคาร” ว่า ครูผู้สอนเป็นสาวโสด แต่ได้รับการพัฒนาอย่างดี จึงสอนได้ไม่ติดขัด อาจารย์เล่าว่า เป็นวิชาเดียวที่นักศึกษาไม่ขาดเลย มาวันนี้ด้วยความร่วมมือช่วยเหลือจากองค์การ PATH เรามีโรงเรียนต้นแบบที่สามารถสอนเพศศึกษา จำนวน ๑๖ ชั่วโมงต่อปี บางแห่งสอน ๑๖ ชั่วโมงต่อภาคเรียน หลาย สพท. สามารถเปิดสอนได้ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม โดยเชื่อมโยงกับการสอนในศาสนา มีโรงเรียนที่ผ่านการประเมินขององค์การ PATH ถึง ๗๗ โรง แต่ก็น่าหนักใจที่มีหลาย สพท. ยังไม่มีโรงเรียนต้นแบบเลยถึง ๑๐๗ สพท. ใน ๕๐ จังหวัด

นอกจากขยายจำนวนโรงเรียนอย่างกว้างขวาง องค์การ PATH ได้มีบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องเพศศึกษาว่า มิใช่เรื่องพฤติกรรมทางเพศเท่านั้น แต่ได้ครอบคลุมเรื่องพัฒนาการของมนุษย์ เรื่องสัมพันธภาพ ทักษะส่วนบุคคล เช่น การให้คุณค่า การตัดสินใจ การสื่อสาร เรื่องพฤติกรรมและสุขภาพทางเพศ ตลอดจนบทบาทของภาคส่วนต่างๆ ในสังคมที่จะสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษา องค์การ PATH ยังได้ริเริ่มรูปแบบที่น่า

สนใจมากมายที่เปิดโอกาสให้เด็กและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ดังจะเห็นได้จากการไปชมนิทรรศการ มีทั้งการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ วิทยาลัยเทคนิคแห่งหนึ่งบูรณาการเพศศึกษากับการสอนวิชาไฟฟ้า!!

จากการไปร่วมประชุมได้รับทราบถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจของโรงเรียนแกนนำที่จะทำงานเรื่องนี้ หลายโรงเรียน เช่น โรงเรียนบ้านเม็กใหญ่ จังหวัดอุบลราชธานี เล่าว่า หลังจากทำเรื่องระบบดูแลนักเรียน ทำให้เห็นปัญหาและตระหนักดีว่าจะต้องปลูกฝังในเรื่องเพศศึกษา แต่ก็เตือนว่า ถ้าสอนแบบครึ่งๆ กลางๆ อาจเป็นภัยได้ ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญ แต่ปัญหาอยู่ที่ผู้บริหารเปลี่ยนบ่อย ทำให้งานไม่ต่อเนื่อง หลายโรงเรียนที่ทำได้ดี มีการอบรมผู้บริหารทั้งโรงเรียนทำให้การต่อต้านน้อยลง มีการบูรณาการและเชื่อมโยงมากขึ้น

มูลนิธิเข้าถึงเอดส์ ฝากให้ สพฐ. ให้ความสำคัญแก่ทีมงานที่ทำเรื่องเพศศึกษา เพราะโรงเรียนมักจะเน้นครูที่สอนวิชาที่จะนำไปสู่การคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยมากกว่า มีข้อเสนอให้จัดโอกาสให้ครูที่ทำงานด้านนี้ได้พบกันอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้เด็กๆ มีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น และพยายามส่งเสริมให้โรงเรียนจัดเวทีให้ความรู้ผู้ปกครองเรื่องต่างๆ เช่น เรื่องแก้ปัญหาการติดเกม เรื่องเพศศึกษาสำหรับวัยรุ่น ฯลฯ ซึ่งจะดึงดูดผู้ปกครองมาโรงเรียนได้มาก เพราะผู้ปกครองมักจะไม่มาหาที่โรงพิมพ์แต่เรื่องของโรงเรียน แต่ถ้าหากมาโรงเรียนแล้วพูดเรื่องของลูกๆ จะได้รับความสนใจอย่างมาก

ปัญหาใหญ่ที่ถามกันมากคือ หลักสูตรแกนกลางจะทำให้ความคล่องตัว ในการสอนเพศศึกษาลดไปหรือไม่? อาจารย์ธนิมา เจริญสุข หัวหน้ากลุ่มพัฒนาระบบการแนะแนว สวก. ได้แจ้งให้ทราบว่า หลักสูตรแกนกลางดังกล่าว ไม่ทำให้ความคล่องตัวในการสอนเพศศึกษาลดลง โดยเนื้อหาได้ครอบคลุมตามแนวทางการเรียนรู้เพศศึกษาของ สพฐ. และเอื้อให้โรงเรียนใส่เนื้อหาสาระที่เห็นว่ามีควมจำเป็นมาก ทั้งยังส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นบูรณาการ...”

วันอังคารที่ ๑๑ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๕๑

“...ในปี ๒๕๕๒ นอกจากการดำเนินงานตามนโยบายของ สพฐ. ที่ได้ปรับให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ดิฉันได้ฝากเรื่องดังต่อไปนี้...

...ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดิฉันได้ขอบคุณทุก สพท. รวมทั้งเพื่อนข้าราชการใน สพฐ. กว่า ๘๐ คน ที่ได้เดินทางไปเยี่ยมบ้านและช่วยเหลือดูแลอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังได้เล่าให้ฟังถึงนักเรียนที่โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบที่เคยนำเสนอในพจนานุกรมวันอังคารหลายเดือนมาแล้ว อาศัยอยู่กับปู่ - ย่า ที่เป็นอัมพาต ทำให้ต้องขาดเรียน เมื่อครูไปเยี่ยมบ้านและพบเหตุการณ์ ได้นำเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการโรงเรียนที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นองค์ประธาน และทรงมีรับสั่งให้ช่วยเหลือ เมื่อพวกเราได้ไปรับเสด็จฯ ที่จังหวัดชัยภูมิ ทรงรับสั่งขึ้นว่า ปัจจุบันสามารถแก้ปัญหาเด็กคนนี้ได้แล้ว ด้วยการนำปู่ - ย่า ไปรับการรักษาที่โรงพยาบาล และฝากเด็กไว้กับพระที่วัดข้างบ้าน พระองค์ท่านยังมีพระเมตตาเข้าบ้านไว้ให้ต่อเนื่อง เผื่อว่าปู่ - ย่า อาการดีขึ้นแล้ว จะได้มีบ้านอยู่ ได้ทราบเรื่องนี้แล้ว พวกเราคงมีความซาบซึ้งในน้ำพระราชหฤทัย และถือเป็นแบบอย่างที่จะช่วยเหลือเด็กอย่างครบวงจร นอกจากการเยี่ยมบ้านและการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแล้ว ดิฉันได้ฝากเรื่องการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง รวมทั้งเด็กในวัยเล็กที่อาจใช้รูปแบบคาราวานสร้างเด็ก หรือการพัฒนาผู้ปกครองให้เข้าใจในเรื่องจิตวิทยา วัยรุ่น และสามารถร่วมแก้ปัญหาที่วัยรุ่นเผชิญ รวมทั้งขอให้ สพท. ให้ความสำคัญแก่เรื่องเพศศึกษา การแก้ปัญหาคาความรุนแรง การติดเกม และเสริมสร้างวินัยเชิงบวกให้มากขึ้น...”

แหล่งข้อมูลเพื่อศึกษา เอดส์ และหน่วยงานบริการสำหรับเด็กและเยาวชน รายชื่อหน่วยงานให้บริการปรึกษาและบริการต่างๆ

ปรึกษากฎหมาย

ศูนย์บริการประชาชน กระทรวงยุติธรรม

เคาน์เตอร์เซอร์วิส บริเวณชั้นลอย อาคารกระทรวงยุติธรรม

๙๙ ถ.แจ้งวัฒนะ ต.คลองเกลือ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ๑๑๑๒๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๐๒-๐๘๐๐ บริการตลอด ๒๔ ชั่วโมง

หรือเขียนจดหมายร้องเรียนส่งไปที่ ตู้ ปณ.๓๒ ปณจ.หลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

สมาคมบัณฑิตสตรีทางกฎหมายแห่งประเทศไทยในพระบรมราชินูปถัมภ์

ถ.สุขุมวิท เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๒๔๑-๐๗๓๗ (จันทร์-ศุกร์ ๐๙.๐๐-๑๖.๐๐ น.)

สภานายความแห่งประเทศไทย

เลขที่ ๗/๘๙ อาคาร ๑๐ ถ.ราชดำเนินกลาง แขวงบวรนิเวศ เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๖๒๙-๑๔๓๐ กด ๒ (เวลาราชการ)

ศูนย์ปรึกษาปัญหากฎหมายทางโทรศัพท์

สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน สำนักงานอัยการสูงสุด

ถ.รัชดาภิเษก แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๑๑๕๗ (เวลาราชการ ไม่พักเที่ยง) ๐-๒๕๑๕-๔๐๔๒

มูลนิธิทงใบ ทองเปาด์

๑๕/๑๓๘-๑๓๙ ซ.เสือใหญ่อุทิศ ถ.รัชดาภิเษก เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๔๑-๖๔๑๖, ๐-๒๕๔๑-๖๕๖๘ (เวลาราชการ)

ปรึกษาปัญหาครอบครัว เด็ก วัยรุ่น สุขภาพอนามัยทั่วไป

สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์

๗๕/๑ ถ.พระราม ๖ (ตรงข้าม รพ.รามาธิบดี) แขวงพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

บริการปรึกษา โทรศัพท์ ๐-๒๓๕๔-๘๓๐๐ (เวลาราชการ)

Teeline โทรศัพท์ ๐๘-๑๙๒๐-๒๕๒๑ (๑๖.๓๐-๐๘.๐๐ น.)

Hotline วัยรุ่น คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี

โรงพยาบาลรามาธิบดี ถ.พระราม ๖ เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

โทรศัพท์ ๐๘-๗๐๕๓-๕๕๐๐ (ตลอด ๒๔ ชั่วโมง)

คลินิกเพื่อนใจวัยรุ่น

สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี โรงพยาบาลเด็ก

ชั้น ๓ ถ.ราชวิถี เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๓๕๔-๘๓๓๓-๔๔ ต่อ ๒๓๒๕ (เวลาราชการ)

ศูนย์พึ่งได้ : ช่วยเหลือเด็กหญิงชายถูกทำร้ายทางกายและทางเพศ

สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี

ถ.ราชวิถี เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๓๕๔-๘๓๓๓-๔๔ ต่อ ๒๒๓๑, ๒๓๑๔ และ ๐-๒๓๕๔-๘๒๙๙ (เวลาราชการ)

คลินิกวัยรุ่น ศิริราช

๒ ถ.พรมานอก แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๔๑๙-๗๐๐๐ ต่อ ๕๙๙๖ (จันทร์-ศุกร์ ๐๘.๐๐-๑๖.๐๐ น.)

สถาบันกัลยาราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต

ถ.พุทธมณฑลสาย ๔ เขตทวีวัฒนา กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐

โทรศัพท์ ๐-๒๘๘๙-๙๑๙๑ (ตลอด ๒๔ ชั่วโมง)

ศูนย์วิจัยและพัฒนาแพทยศาสตรศึกษา

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาคารสถาบัน ๒ ซ.จุฬา ๖๒ ถ.พญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐

โทรศัพท์ ๐-๒๒๑๘-๘๔๓๔-๕ (จันทร์-ศุกร์ ๐๙.๐๐-๑๕.๓๐ น.)

มูลนิธิศูนย์ฮอตไลน์

โทรศัพท์ ๐-๒๒๕๗-๕๖๙๙, ๐-๒๒๕๗-๘๘๑๑ (จันทร์-ศุกร์ ๐๙.๐๐-๑๘.๐๐ น.)

๑๙๐๐-๑๑๑-๑๑๗, ๑๙๐๐-๑๑๑-๑๗๕ (ตลอด ๒๔ ชั่วโมง)

โรงพยาบาลราชวิถี - ปรึกษาสุขภาพทั่วไป

๒ ถ.พญาไท แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๓๕๔-๘๑๖๔, ๐-๒๖๔๔-๗๐๐๐-๑๓ ต่อ ๒๖๐๗ (จันทร์-ศุกร์ ๐๘.๓๐-๑๖.๐๐ น.)

ศูนย์ประชาชนดี

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

๑๐๓๔ ถ.กรุงเกษม แขวงมหานาค เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

โทรศัพท์ ๑๓๐๐ (ตลอด ๒๔ ชั่วโมง)

กองสังคมสงเคราะห์ สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร

โทรศัพท์ ๐-๒๒๔๗-๘๑๘๔

คลินิกกามโรค โรงพยาบาลบางรัก

๑๘๙ ถ.สาริใต้ เขตสาริ กรุงเทพฯ ๑๐๑๒๐

โทรศัพท์ ๐-๒๒๘๖-๐๔๓๑, ๐-๒๒๘๖-๐๖๐๘

นนทบุรี

โรงพยาบาลศรีธัญญา

ถ.ติวานนท์ ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๒๖-๓๓๔๒ (เวลาราชการ)

สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

ถ.ติวานนท์ ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๒๕-๒๙๗๙, ๐-๒๕๒๗-๐๒๘๘-๙๙ ต่อ ๘๒๐๘-๙

สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

ถ.ติวานนท์ ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๙๐-๔๑๒๑, ๐-๒๕๙๐-๔๔๔๗

กองวางแผนครอบครัวและประชากร กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

ถ.ติวานนท์ ต.ตลาดขวัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๕๐-๔๑๖๙

นครปฐม

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล

ถ.พุทธมณฑลสาย ๔ อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม ๗๓๑๔๖

โทรศัพท์ ๐-๒๔๔๑-๐๖๐๖-๙

นครสวรรค์

โรงพยาบาลจิตเวชนครสวรรค์ ราชนครินทร์

๒ หมู่ที่ ๔ ต.ท่าน้ำอ้อย อ.พยุหะคีรี จ.นครสวรรค์ ๖๐๑๓๐

โทรศัพท์ ๐๕๖-๒๖๗-๒๘๐ (เวลาราชการ), ๐๕๖-๒๖๗-๒๗๙ (นอกเวลาราชการทุกวัน)

โรงพยาบาลสวรรค์ประชารักษ์

๔๓ ถ.อรรถกวี ต.ปากน้ำโพ อ.เมือง จ.นครสวรรค์ ๖๐๐๐๐

โทรศัพท์ ๐๕๖-๒๒๘-๖๘๗ ต่อ ๕๒๐๒ (เวลาราชการ)

เชียงใหม่

โรงพยาบาลสวนปรุง

๑๓๑ ถ.ช่างหล่อ ต.หายยา อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ๕๐๐๐๐

โทรศัพท์ ๐๕๓-๒๗๖-๗๕๐ (ตลอด ๒๔ ชั่วโมง)

สถาบันพัฒนาการเด็กราชนครินทร์

ถ.พัฒนาการ ต.ดอนแก้ว อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่ ๕๐๑๘๐

โทรศัพท์ ๐๕๓-๘๙๐-๒๔๕ (ตลอด ๒๔ ชั่วโมง)

สุราษฎร์ธานี

โรงพยาบาลสวนสราญรมย์

ถ.พุนพิน ต.ท่าข้าม อ.พุนพิน จ.สุราษฎร์ธานี ๘๔๑๓๐

โทรศัพท์ ๐๙๙๙-๓๑๒-๑๔๖ (ตลอด ๒๔ ชั่วโมง)

โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี

ถ.ศรีวิชัย ต.มะขามเตี้ย อ.เมือง จ.สุราษฎร์ธานี ๘๔๐๐๐

โทรศัพท์ ๐๙๙๙-๒๙๒-๒๓๑ ต่อ ๒๐๕๓, ๒๐๕๔ (เวลาราชการ)

สงขลา

โรงพยาบาลจิตเวชสงขลานครินทร์

ถ.ไทรบุรี อ.เมือง จ.สงขลา ๙๐๐๐๐

โทรศัพท์ ๑๓๒๓ (ตลอด ๒๔ ชั่วโมง)

อุบลราชธานี

โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์

๒๑๒ ถ.แจ้งสนิท อ.เมือง จ.อุบลราชธานี ๓๔๐๐๐

โทรศัพท์ ๐๔๕-๒๔๑-๐๔๘ (ตลอด ๒๔ ชั่วโมง)

๐๔๕-๓๑๓-๕๕๐, ๐๔๕-๓๑๕-๐๖๐ (เวลาราชการ)

โครงการเพื่อนวัยใสเข้าใจเอตส์

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

ต.เมืองศรีโค อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี ๓๔๑๙๐

โทรศัพท์ ๐๔๕-๒๔๘-๕๒๓ (เวลาราชการ)

นครราชสีมา

โรงพยาบาลจิตเวชนครราชสีมาราชนครินทร์

ถ.ช้างเผือก ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครราชสีมา ๓๐๐๐๐

โทรศัพท์ ๐๔๔-๓๔๒-๖๘๘ (เวลาราชการ)

โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา

ถ.ช้างเผือก ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครราชสีมา ๓๐๐๐๐

โทรศัพท์ ๐๔๔-๒๓๕-๐๕๒ (เวลาราชการ)

ขอนแก่น

โรงพยาบาลจิตเวชขอนแก่นราชนครินทร์

ถ.ชาตะผดุง ต.ในเมือง อ.เมือง จ.ขอนแก่น ๔๐๐๐๐

โทรศัพท์ ๐๔๓-๒๒๗-๔๒๒ ต่อ ๒๓๑๔ (ตลอด ๒๔ ชั่วโมง)

นครพนม

โรงพยาบาลจิตเวชนครพนม

ถ.นครพนม-ท่าอุเทน ต.อาจสามารถ อ.เมือง จ.นครพนม ๔๘๐๐๐

โทรศัพท์ ๐๔๒-๕๙๓-๑๓๖ (เวลาราชการ)

๐๔๒-๕๙๓-๑๑๐-๑๒ (นอกเวลาราชการทุกวัน)

เลย

โรงพยาบาลจิตเวชเลยราชนครินทร์

หมู่ที่ ๔ ต.นาอาน อ.เมือง จ.เลย ๔๒๐๐๐

โทรศัพท์ ๐๔๒-๘๑๔-๘๙๓ (ตลอด ๒๔ ชั่วโมง)

ปรึกษาปัญหาด้านสิทธิผู้หญิง และเด็ก

กองคุ้มครองสวัสดิการแรงงานเด็ก

โทรศัพท์ ๑๕๔๖

มูลนิธิพิริยา หงสกุล เพื่อเด็กและสตรี

๘๔/๑๔ ถ.รังสิต-นครนายก (คลอง ๗) ต.ผักกูด อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี ๑๐๑๒๐

หรือที่ ตู้ ปณ. ๒๒๒ ธัญบุรี

โทรศัพท์ ๑๑๓๔ (เฉพาะกรุงเทพฯ และปริมณฑล)

๐-๒๕๗๗-๐๕๐๐-๑, ๐-๒๕๗๗-๐๔๓๖-๘ (จันทร์-ศุกร์ ๐๙.๐๐-๑๘.๐๐ น.)

มูลนิธิผู้หญิง

๒๙๕ ซ.เจริญสนิทวงศ์ ๖๒ เขตบางพลัด กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๔๓๓-๕๑๔๙, ๐-๒๔๓๕-๑๒๔๖ (จันทร์-ศุกร์ ๐๙.๐๐-๑๖.๐๐ น.)

มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก

๑๘๕/๑๖ ถ.เจริญสนิทวงศ์ ๑๒ แขวงท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๔๑๒-๑๑๙๖, ๐-๒๔๑๒-๐๗๓๙ (จันทร์-ศุกร์ ๐๙.๐๐-๑๗.๐๐ น.)

ปรึกษาปัญหาด้านยาเสพติด

บ้านอบอุ่นใจ

๓๒/๑๒ หมู่บ้านพฤษชาติ ซ.๓๒ ถ.สุขาภิบาล ๓ แขวงสะพานสูง เขตบึงกุ่ม กรุงเทพฯ ๑๐๒๔๐

โทรศัพท์ ๐-๒๓๗๓-๘๓๗๕ (เวลาราชการ)

มูลนิธิกลุ่มแสงเทียน

๕๔๗ วัดบางไส้ไก่ ซ.วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จฯ ถ.อิสรภาพ แขวงทรีนิรุจิ เขตธนบุรี กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๔๖๕-๖๑๖๕, ๐-๒๔๗๒-๔๒๑๒ (เวลาราชการ)

เครือข่ายผู้เฒ่า ประเทศไทย

๒๐๕/๘ ซ.ชัยเกียรติ ๑ ถ.งามวงศ์วาน แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

โทรศัพท์ ๐-๒๙๕๔-๐๘๗๑ (เวลาราชการ)

เชียงใหม่

บ้านฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดและสงเคราะห์คนยากจน

๙๕/๗ หมู่ ๑ ต.แม่สลอก อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงใหม่ ๕๗๑๑๐

โทรศัพท์ ๐๕๓-๗๖๕-๓๘๖ (ตลอด ๒๔ ชั่วโมง), ๐๘-๖๑๙๕-๒๒๕๑

ชลบุรี

บ้านสันติสุข

๗๗ ต.ห้างสูง อ.หนองใหญ่ จ.ชลบุรี ๒๐๑๙๐

โทรศัพท์ ๐๓๘-๒๑๙-๒๔๑

ปรึกษาบ้านวางแผนครอบครัว

คลินิกของสมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย (สวท)

คลินิก สวท เวชกรรม บางเขน

๘ ซ.วิภาวดีรังสิต ๔๔ ถ.วิภาวดีรังสิต แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๙๔๑-๒๓๒๐ ต่อ ๑๘๑, ๑๘๒ (เวลาราชการ)

คลินิก สวท เวชกรรม ดินแดง

๒/๑๑-๑๓ อาคารพาณิชย์ ๑ ถ.ประชาสงเคราะห์ เขตดินแดง กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๒๔๕-๑๘๘๘, ๐-๒๒๔๕-๙๓๘๒-๕ (เวลาราชการ)

คลินิก สวท เวชกรรม ปิ่นเกล้า

๓/๒๐-๒๑ ถ.อรุณอมรินทร์ แขวงอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๔๓๓-๙๐๙๙ (เวลาราชการ)

คลินิก สวท เวชกรรม หาดใหญ่

๒๔๐-๒๔๒ ถ.นิพัทธ์อุทิศ ๓ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา ๙๐๑๑๐

โทรศัพท์ ๐๙๔-๒๔๖-๓๔๓ (เวลาราชการ)

คลินิก สวท เวชกรรม ขอนแก่น

๙๕๒-๙๕๔ ถ.ศรีจันทร์ อ.เมือง จ.ขอนแก่น ๔๐๐๐๐

โทรศัพท์ ๐๔๓-๒๒๓-๖๒๙ (เวลาราชการ)

คลินิก สวท เวชกรรม เชียงใหม่

๒๐๐/๓ ถ.บำรุงราษฎร์ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ๕๐๐๐๐

โทรศัพท์ ๐๕๓-๒๔๖-๓๔๙ (เวลาราชการ)

คลินิก สวท เวชกรรม อุบลราชธานี

๑๕๔-๑๕๖ ถ.ศรีณรงค์ อ.เมือง จ.อุบลราชธานี ๓๔๐๐๐

โทรศัพท์ ๐๔๕-๒๔๓-๓๘๐ (เวลาราชการ)

สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน (PDA)

๖ สุขุมวิท ๑๒ เขตคลองเตย กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

โทรศัพท์ ๐-๒๒๒๙-๔๖๑๑-๒๘ ต่อ ๕๑๐, ๕๑๒, ๕๒๔, ๕๒๖ (จันทร์-ศุกร์ ๐๘.๓๐-๑๖.๓๐ น.)

สมาคมสุขภาพจิตแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

๓๕๖/๑๐ ถ.ศรีอยุธยา เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๒๔๗-๙๒๙๒, ๐-๒๒๔๕-๒๗๓๓ (เวลาราชการ)

ปรึกษา / ช่วยเหลือผู้หญิงที่ท้องเมื่อไม่พร้อม

บ้านพักฉุกเฉิน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ

๕๐๑/๑ ถ.เดชะตุงคะ เขตดอนเมือง กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

โทรศัพท์ ๐-๒๙๒๙-๒๒๒๒ (ตลอด ๒๔ ชั่วโมง)

สหทัยมูลนิธิ

๘๕๐/๓๓ ถ.สุขุมวิท ๗๑ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

โทรศัพท์ ๐-๒๓๔๖-๘๘๓๔-๖, ๐-๒๓๔๘-๑๓๑๘, ๐-๒๓๔๒-๙๓๙๗ (จันทร์-ศุกร์ ๐๘.๓๐-๑๗.๐๐ น.)

บ้านพระคุณ

๑๕/๔๒๕ หมู่บ้านกัลยาเฮอร์ส ซ.๒ ถ.สุขุมวิท ๑๐๗ ต.สำโรงเหนือ อ.เมือง จ.สมุทรปราการ ๑๐๒๗๐

โทรศัพท์ ๐-๒๓๕๕-๗๒๐๑, ๐-๒๓๕๕-๑๒๓๘ (จันทร์-ศุกร์ ๐๙.๐๐-๑๗.๐๐ น.)

บ้านสายสัมพันธ์ เสถียรธรรมสถาน

เสถียรธรรมสถาน ซ.วัชรพล ถ.รามอินทรา เขตลาดพร้าว กรุงเทพฯ ๑๐๒๓๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๐๙-๐๐๘๕, ๐-๒๕๑๐-๖๖๙๗ (ทุกวัน ๐๘.๐๐-๑๗.๐๐ น.)

มูลนิธิผู้หญิง

๒๙๕ ซ.เจริญสนิทวงศ์ ๖๒ เขตบางพลัด กรุงเทพฯ ๑๐๗๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๔๓๓-๕๑๔๙, ๐-๒๔๓๕-๑๒๔๖ (จันทร์-ศุกร์ ๐๙.๐๐-๑๖.๐๐ น.)

มูลนิธิเพื่อนหญิง

๓๘๖/๖๑-๖๒ ซ.รัชดาภิเษก ๔๒ (ซ.เฉลิมสุข) ถ.รัชดาภิเษก แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๑๓-๒๗๐๘, ๐-๒๕๑๓-๑๐๐๑ (จันทร์-ศุกร์ ๐๙.๐๐-๑๗.๐๐ น.)

ปรึกษาทันตแพทย์/เภสัช

ชมรมเพื่อนวันพุธ ศูนย์วิจัยโรคเอดส์ สภากาชาดไทย

๑๐๔ อาคาร ๒ ชั้น ๑ ถ.ราชดำริ แขวงปทุมวัน เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐

โทรศัพท์ ๐-๒๒๕๓-๒๖๖๖, ๐-๒๒๕๕-๗๘๙๓ (จันทร์-ศุกร์ ๐๘.๓๐-๑๖.๓๐ น.)

คลินิกนิรนาม สภากาชาดไทย

๑๘๗๓ ถ.พระราม ๔ แขวงปทุมวัน เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐

โทรศัพท์ ๐-๒๒๕๖-๔๑๐๗-๙ ต่อ ๒๐๗ (จันทร์-ศุกร์ ๐๘.๓๐-๑๖.๓๐ น.)

ศูนย์วิจัยโรคเอดส์ (ถามปัญหา รักษาเอดส์)

โทรศัพท์ ๑๖๖๓

มูลนิธิเข้าถึงเอดส์

๔๘/๒๘๒ โครงการเซ็นเตอร์เพลส ถ.รามคำแหง (สุขาภิบาล ๓) เขตสะพานสูง กรุงเทพฯ ๑๐๒๔๐

โทรศัพท์ ๐-๒๓๗๒-๒๒๒๒ (ทุกวัน ๑๐.๐๐-๒๐.๐๐ น.)

สมาคมแนวร่วมภาคธุรกิจไทยต้านภัยเอดส์

๓๕๑/๒๕ หมู่บ้านพระรามเก้าวิลล์ ถ.พระราม ๙ ซ.๑๑ แขวงบางกะปิ เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐

โทรศัพท์ ๐-๒๗๑๖-๘๗๕๐-๗ (จันทร์-ศุกร์ ๐๘.๐๐-๑๗.๐๐ น.)

๑๖๔๕ สายด่วนให้ความรู้/ให้คำปรึกษาเรื่องเอดส์ ๒๔ ชั่วโมง

มูลนิธิศูนย์คุ้มครองสิทธิด้านเอดส์

๑๓๓/๒๓๕ หมู่บ้านรินฤติ ๓ ถ.หทัยราษฎร์ แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ ๑๐๕๑๐

โทรศัพท์ ๐-๒๑๗๑-๕๑๓๕-๖ (จันทร์-ศุกร์ ๐๙.๐๐-๑๗.๐๐ น.)

สายด่วนเอดส์และวัคซีน

โทรศัพท์ ๐-๒๓๗๒-๓๒๘๙ (เวลาราชการ)

มูลนิธิศูนย์ฮอตไลน์

ปรึกษาปัญหาโรคเอดส์ โทรฟรีทั่วประเทศ

โทรศัพท์ ๐-๒๒๗๗-๘๘๑๑, ๐-๒๒๗๗-๗๖๙๙ (จันทร์-ศุกร์ ๐๙.๐๐-๑๘.๐๐ น.)

๑๙๐๐-๑๑๑-๑๑๑๗, ๑๙๐๐-๑๑๑-๑๗๕ (ตลอด ๒๔ ชั่วโมง)

บ้านพักใจ

๓๕๓/๒๒-๒๔ ซ.ข้างธนาคารกสิกรไทย สะพานใหม่ ถ.พหลโยธิน เขตบางเขน กรุงเทพฯ ๑๐๒๒๐
โทรศัพท์ ๐-๒๕๕๑-๓๒๕๕ (จันทร์-ศุกร์ ๐๘.๐๐-๑๖.๐๐ น.)

องค์กรหมอไร้พรมแดน-เบลเยียม

ปรึกษาการดูแลสุขภาพผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์

๕๒๒ หมู่บ้านนครไทย ๑๔ ซ.ลาดพร้าว ๑๐๑/๑ ถ.ลาดพร้าว เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ ๑๐๒๔๐
โทรศัพท์ ๐-๒๓๗๐-๓๐๘๗-๙๐ (จันทร์-ศุกร์ ๐๙.๐๐-๑๘.๐๐ น.)

สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี

ปรึกษาการดูแลสุขภาพเด็กที่มีเชื้อเอชไอวี

ถ.ราชวิถี เขตราชเทวี กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๓๕๔-๘๓๓๓-๔๔ ต่อ ๒๓๒๕ (เวลาราชการ)

ปรึกษาด้านความหลากหลายทางเพศ/รักเพศเดียวกัน

สมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย

๑๕๙ อาคารเดอะบีส เรซิเดนซ์ ชั้น ๘ ซ.โชคชัยร่วมมิตร (ถ.รัชดาภิเษก ๑๙) ถ.วิภาวดีรังสิต

แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพฯ ๑๐๓๒๐

โทรศัพท์ ๐-๒๖๙๑-๕๙๕๗-๘ (ทุกวัน ๑๐.๐๐-๒๒.๐๐ น.)

บางกอกเรนโบว์

๓๗ ถ.ประดิพัทธ์ ๒๑ แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๖๑๘-๕๖๓๕ (ทุกวัน ๑๐.๐๐-๒๐.๐๐ น.)

กลุ่มสะพาน (เน้นหญิงรักหญิง)

ตู้ ปณ. ๑๖๒ ปทจ.ดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทรศัพท์ ๐๘-๕๐๔๑-๘๔๗๗ (จันทร์-ศุกร์ ๐๙.๐๐-๑๗.๓๐ น.)

แนะนำเว็บไซต์สำหรับคนทำงานเพศศึกษา

เว็บไซต์ไทย

www.teenpath.net

เว็บไซต์ที่ส่งเสริมการเรียนรู้เพศศึกษา และเป็นแหล่งข้อมูลเรื่องเพศสำหรับเยาวชน ครู และพ่อแม่ ดำเนินงานโดยโครงการก้าวอย่างเข้าใจ องค์การแพช (PATH) ซึ่งเป็นองค์กรที่ทำงานคลุกคลีกับวัยรุ่นมากกว่า ๑๐ ปี

www.aidsaccess.com

รวบรวมสาระนำรู้เกี่ยวกับเอดส์ รายงานข่าวสาร ความเคลื่อนไหวในกิจกรรมแก้ปัญหาเอดส์ของมูลนิธิตอบปัญหา และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรื่องเอดส์

www.anamai.moph.go.th

เว็บไซต์กรมอนามัย ในหมวดสุขภาพ เรื่องเพศศึกษาและสุขภาพเพศ มีหัวข้อว่าด้วยเพศศึกษา รัก ออกแบบได้ ยาและผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับสุขภาพเพศ แหล่งบริการสำหรับวัยรุ่น เรียนรู้เรื่องเพศ และเรื่องน่ารู้เกี่ยวกับเอดส์ในหมวด Friend Corner เพื่อนใจวัยรุ่น มีมุม Health Corner ซึ่งเป็นเว็บที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องเพศในวัยรุ่น

www.anjaree.net

เว็บไซต์ของกลุ่มอาจารย์ องค์กรสนับสนุนและปกป้องสิทธิคนรักเพศเดียวกันสำหรับผู้หญิง ซึ่งมีบทความข่าวสาร ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจในเรื่องความหลากหลายทางเพศ และบทบาทความเป็นหญิงชาย

www.bangkokhealth.com

เว็บไซต์ที่ให้ข้อมูลด้านสุขภาพ จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร บทความเกี่ยวกับสุขภาพ สำหรับประชาชนทั่วไป และข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ โดยเน้นความถูกต้องแม่นยำ เชื่อถือได้ รวมทั้งการให้บริการถามตอบปัญหาด้านสุขภาพฟรี โดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านต่างๆ ซึ่งปฏิบัติงานในโรงพยาบาลกรุงเทพ

www.budpage.com

เว็บไซต์ที่ให้ความรู้ความเข้าใจและแนวทางการแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตตามแนวพุทธศาสนา

www.clinicrak.com

เว็บไซต์ที่รวบรวมบทความจากนายแพทย์และผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่น เช่น วัยรุ่นกับเพศศึกษา ยาเสพติด การเลี้ยงลูกวัยรุ่น ฯลฯ ดูแลโดย นายแพทย์รุ่งโรจน์ ตรินิติ แพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว

www.rsaf.info

เว็บไซต์ของสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นสมาคมที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ด้านสิทธิเสรีภาพ ปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเท่าเทียมกันในสังคมของกลุ่มคนที่เป็นชายรักเพศเดียวกัน

www.formumandme.com

สาระน่ารู้เกี่ยวกับบทความที่น่าสนใจ รวมทั้งแนะนำเว็บไซต์ที่น่าสนใจสำหรับคุณแม่ที่มีลูกในวัยต่างๆ ทั้งผู้ที่ยากเป็นคุณแม่ คุณแม่ลูกอ่อน คุณแม่เด็กเล็ก คุณแม่เด็กโต วัยรุ่น หรือคุณแม่เด็กพิเศษ

www.jitjai.com

จิตใจต่อทคอม มีจุดประสงค์เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา การปฏิบัติตน เพศศึกษา และความรู้ด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตแก่เยาวชน เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยสมาคมสุขภาพจิตแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

www.kapook.com

ศูนย์รวมทุกกิจกรรมเด่นน่าสนใจ ข่าวสารใหม่สดทันใจ สารความรู้รอบตัว ครอบคลุมเนื้อหาภาพยนตร์ ละคร/ทีวี ท่องเที่ยว กีฬา การศึกษา เทคโนโลยี เกม และเรื่องราวที่วัยรุ่นควรรู้

www.muslimthai.com

เว็บไซต์มุสลิมไทยแห่งแรกในประเทศไทย มีหัวข้อว่าด้วยเพศศึกษาและวัยรุ่น บริหารงานโดยชาวมุสลิม

www.raklukefamilygroup.com

เว็บไซต์ของบริษัทแปลน พับลิชชิ่ง จำกัด หรือที่มักเรียกกันติดปากคนทั่วไปว่าทีมงานรักลูก ซึ่งเป็นผู้นำและเชี่ยวชาญในงานสื่อ ด้านการพัฒนาเด็ก และครอบครัว ซึ่งสร้างสรรค์งานด้วยอุดมคติเพื่อสร้างสรรค์สังคม เป็นที่น่าเชื่อถือได้ในทางวิชาการและเข้าถึงได้ง่าย

www.thaimental.com

เว็บไซต์นี้ได้รับรางวัลชนะเลิศ The Nation's Thailand Web Awards ๒๐๐๒ ในสาขา Best Public

Service จัดทำโดยบริษัท ไทยเมดิคัลเว็บ จำกัด ผู้นำทางด้านการพัฒนาเว็บไซต์ทางการแพทย์ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพจิตที่ถูกต้องด้วยภาษาที่อ่านเข้าใจง่าย โดยทีมแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านจิตเวช ที่จะมาให้ความรู้ในด้านวิชาการ และให้คำปรึกษา

www.thaisexuality.ihr.chula.ac.th

แนะนำชมรมเพศศาสตร์ศึกษา บริการตอบปัญหาทางเพศ ศูนย์ปรึกษาคุณภาพชีวิต ปัญหาเรื่องเพศที่พบบ่อย กิจกรรมของชมรม และนิตยสารเรื่องเพศ โดยศูนย์วิจัยและพัฒนาเพศศาสตร์ศึกษา

เว็บไซต์ต่างประเทศ

www.advocatesforyouth.org

เว็บไซต์ที่ให้ความรู้เรื่องสุขภาพทางเพศแก่เยาวชนและผู้ปกครอง โดยองค์กรที่ทำงานเพื่อเยาวชนในสหรัฐอเมริกาและในประเทศที่กำลังพัฒนา

www.boysunderattack.com

เว็บไซต์ซึ่งให้ข้อมูลและตอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับการเป็นวัยรุ่นชาย

www.diaryproject.com

เว็บไซต์ที่เปิดโอกาสให้วัยรุ่นเขียนระบายความในใจถึงปัญหาที่ตัวเองพบ พร้อมทั้งให้ผู้อ่านร่วมแนะนำและแสดงความคิดเห็น

www.familiesaretalking.org/teen

เว็บไซต์ที่แนะนำวัยรุ่นในการพูดคุยปัญหาเกี่ยวกับเรื่องเพศว่าควรทำอย่างไร

www.iwannaknow.org

เว็บไซต์เพื่อวัยรุ่นโดยสมาคมสุขภาพสังคมอเมริกัน

www.kff.org

เว็บไซต์ให้บริการข้อมูลงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นสหรัฐอเมริกา

www.kidshealth.org/teen

มูลนิธิกุมารของสหรัฐอเมริกาให้บริการความรู้พื้นฐานในเรื่องร่างกาย อาหาร และความปลอดภัยแก่เด็กวัยรุ่น

www.plannedparenthood.org

เว็บไซต์ของสหพันธ์การวางแผนครอบครัวแห่งสหรัฐอเมริกา

www.scarleteen.com

เว็บไซต์ที่เน้นการให้ความรู้เรื่องเพศกับเด็กผู้หญิง

www.sxetc.org

เว็บไซต์สำหรับวัยรุ่น จัดทำโดย เครือข่ายชีวิตครอบครัวศึกษา

www.teengrowth.com

เว็บไซต์ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการเติบโตของวัยรุ่น

www.teenwire.com

เว็บไซต์เรื่องน่ารู้สำหรับวัยรุ่น จัดทำโดย สหพันธ์วางแผนครอบครัวแห่งสหรัฐอเมริกา

www.youthresource.com

เว็บไซต์สำหรับวัยรุ่นเกย์ และเลสเบี้ยน

www.siecus.org

เว็บไซต์ให้ข้อมูลเรื่องเพศศึกษา และกระบวนการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา

สรุปย่อโครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ

๑. ความเป็นมา

ภายใต้สถานการณ์เอดส์ในช่วงกว่าสิบปีที่ผ่านมา หน่วยงานต่างๆ ในประเทศไทยได้ดำเนินงานเพื่อการป้องกันเอดส์ในกลุ่มเยาวชน และเกิดบทเรียนการทำงานหลายรูปแบบ ทั้งโครงการการจัดอบรมเรื่องเอดส์ โครงการทักษะชีวิต โครงการเพื่อนช่วยเพื่อน โครงการเพศศึกษา เป็นต้น ทว่า โครงการที่ผ่านมาโดยส่วนใหญ่ เป็นโครงการนำร่อง หรือโครงการทดลองเพื่อพัฒนารูปแบบในพื้นที่เฉพาะ โดยอาจมีการขยายผลในบางพื้นที่

ดังนั้น องค์การแพธ (PATH) ซึ่งมีประสบการณ์การทำงานเพื่อการป้องกันเอดส์ในกลุ่มต่างๆ รวมทั้งกลุ่มเยาวชนมากกว่า ๑๕ ปี ทั้งนี้ ในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา องค์การแพธ (PATH) ได้เริ่มดำเนินงานเรื่องเพศศึกษาในกลุ่มเยาวชนกับสถาบันการศึกษาทั้งในกรุงเทพฯ และจังหวัดบางแห่ง จึงร่วมกับกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข พัฒนาโครงการเพื่อขยายผลการดำเนินงานเรื่องเพศศึกษาและเอดส์ อย่างเป็นระบบให้ครอบคลุมเยาวชนได้ทั่วถึงมากขึ้น นำเสนอโครงการป้องกันเอดส์ในกลุ่มเยาวชนในระบบการศึกษา หรือภายใต้ชื่อ “โครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ” โดยมีองค์การแพธ (PATH) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการดำเนินงานร่วมกับองค์กรภาคีทั้งภาครัฐและเอกชน ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนโลกเพื่อการแก้ไขปัญหาเอดส์ วัณโรคและมาลาเรีย (The Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria - GFATM) เพื่อดำเนินงานกับกระทรวงศึกษาธิการ และองค์กรพัฒนาเอกชน โดยมีเป้าหมายเป็นเยาวชนในระบบการศึกษา

ทั้งนี้ ได้สิ้นสุดโครงการในระยะแรกของการดำเนินงานเป็นเวลา ๕ ปี ซึ่งเริ่มตั้งแต่ ๑ ตุลาคม ๒๕๔๖ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๕๑ และกองทุนโลกได้พิจารณาอนุมัติให้ประเทศไทย ดำเนินงานป้องกันและดูแลแก้ไขปัญหาเอดส์ต่ออีก ๖ ปี (ตุลาคม ๒๕๕๑ - กันยายน ๒๕๕๗)

การดำเนินงานห้าปีที่ผ่านมาของโครงการก้าวอย่างเข้าใจ ได้ขยายแนวคิดการทำงาน เพศศึกษารอบด้านให้กับภาคีเครือข่ายการทำงานเอดส์ และภาคการศึกษาไทย ซึ่งได้รับการตอบรับ และเห็นการมีส่วนร่วมที่จะพัฒนาการดำเนินงานให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละหน่วยงาน ทั้งนี้ แนวคิดเพศศึกษารอบด้าน (Comprehensive Sexuality Education) ที่องค์การแพธ (PATH) นำเสนอและมุ่งผลักดันให้เกิดการจัดการเรียนรู้ให้กับเยาวชน มีองค์ประกอบที่มากกว่าความรู้ความเข้าใจในเรื่องการป้องกันและการอยู่ร่วมกับเอดส์ แต่รวมถึงความเข้าใจในเพศวิถีของมนุษย์อย่างรอบด้าน และเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในเรื่องการสร้างและพัฒนาสัมพันธภาพ การใช้ชีวิตอย่างรับผิดชอบ โดยมุ่งหวังให้เยาวชนมีสุขภาวะทางเพศ

ยุทธศาสตร์การดำเนินงานของโครงการ คือ

- การผลักดันให้เกิดพันธสัญญาในการพัฒนานโยบายด้านเพศศึกษาและการดำเนินการสู่การปฏิบัติทั้งในระบบการศึกษาและนโยบายระดับท้องถิ่น
- การสนับสนุนให้เกิดการจัดกระบวนการทำงานและกิจกรรมด้านเพศศึกษา รวมทั้งการป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีและความเข้าใจเรื่องเอดส์ที่มีประสิทธิภาพสำหรับเยาวชนในสถานศึกษา
- การเปิดพื้นที่ทางสังคมเพื่อให้เยาวชนได้แสดงศักยภาพและบทบาท รวมทั้งการส่งเสริมให้เยาวชนใช้ชีวิตทางเพศอย่างรับผิดชอบ
- การส่งเสริมบรรยากาศทางสังคม ผ่านการทำงานรณรงค์กับเครือข่าย ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรท้องถิ่น และการสื่อสารสาธารณะเพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องเพศและเอดส์

๒. วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อผลักดันให้สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้านและการป้องกันเอดส์
ในหลักสูตรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องให้กับเยาวชนทุกคนในสถานศึกษาได้เรียน

วัตถุประสงค์เฉพาะ

- เพื่อผลักดันให้สถานศึกษามีนโยบายและสนับสนุนให้เกิดการจัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาและเอดส์สำหรับเยาวชนในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง อย่างน้อย ๑๖ ชั่วโมงต่อปีการศึกษา รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะทางเพศที่ดีของเยาวชน
- เพื่อพัฒนากระบวนการทำงานเพศศึกษาในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ พัฒนาชุดกิจกรรม/แผนการเรียนรู้เพศศึกษาที่สอดคล้องกับเยาวชน รวมทั้งพัฒนาและขยายเครือข่ายผู้จัดกระบวนการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาให้มีข้อมูล ความรู้ ทักษะ และทักษะที่จะช่วยให้จัดการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- เพื่อส่งเสริมให้เกิดพื้นที่สำหรับเยาวชนในการแสดงศักยภาพ และส่งเสริมให้เยาวชนใช้ชีวิตทางเพศอย่างรับผิดชอบ โดยสามารถเข้าถึงอุปกรณ์การป้องกันและบริการสุขภาพ
- เพื่อสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายทางสังคม รวมทั้งสื่อสาธารณะ ให้มีส่วนร่วมในการสร้างบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา และการใช้ชีวิตทางเพศที่รับผิดชอบต่อเยาวชน

๓. รายละเอียดโครงการ

ใน ๕ ปีที่ผ่านมา โครงการ “ก้าวอย่างอย่างเข้าใจ”^๑ ได้พัฒนาแผนการเรียนรู้เพศศึกษาที่สอดคล้องกับเยาวชนในแต่ละช่วงวัย เพื่อส่งเสริมความเข้าใจเรื่องเอดส์ เพศวิถี และการใช้ชีวิตทางเพศอย่างรับผิดชอบ รวมทั้งได้พัฒนาระบบการพัฒนาศักยภาพและฝึกอบรมครูให้เข้าใจแนวคิดเรื่องเพศวิถี การพัฒนาเยาวชนเชิงบวก และการจัดการเรียนรู้ และเกิดเครือข่ายครูที่เข้าใจการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษา

^๑ รายละเอียดเพิ่มเติม โครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ องค์การแพธ, รัก ใคร่ และเรียนรู้: ๓ ปีของเส้นทางโครงการก้าวอย่างเข้าใจสู่ปีที่ ๔ และ ๕ เพศศึกษาเพื่อเยาวชน เอกสารการประชุมวิชาการเพศศึกษาเพื่อเยาวชนครั้งที่ ๓ (๒๕-๒๗ ตุลาคม ๒๕๔๙) กรุงเทพฯ: พี.เอส.ซีพพลาย, ๒๕๔๙.

ในปีที่ ๓ ของการดำเนินงาน แนวคิดเรื่องการจัดเพศศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อให้เยาวชนที่อยู่ในสถานศึกษาได้เรียนอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกับพัฒนาการตามช่วงวัยเริ่มก่อรูปชัดเจนขึ้น โดยเกิดสถานศึกษาต้นแบบ ที่จัดการเรียนรู้เพศศึกษาให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา มีแผนการเรียนรู้สำหรับแต่ละระดับชั้นอย่างชัดเจน และสนับสนุนให้ครูได้รับการฝึกอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา

โครงการเน้นการพัฒนาหลักสูตรเพศศึกษาสำหรับเยาวชนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และในระดับอาชีวศึกษาในปีที่ ๑-๒ และในปลายปีที่ ๓ โครงการได้ขยายการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาไปยังนักศึกษาในระบบการศึกษานอกโรงเรียน และในระดับอุดมศึกษา โดยดำเนินงานร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏ ๑๐ แห่ง มุ่งเน้นการพัฒนาให้เกิดสถาบันฝึกอบรมเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาสำหรับท้องถิ่น โดยเน้นให้นักศึกษาสายครูได้เรียนและฝึกฝนประสบการณ์วิชาชีพในฐานะครูเพศศึกษา และการจัดฝึกอบรมให้กับครูประจำการจากสถานศึกษาที่สนใจเปิดวิชาเพศศึกษา

นอกจากนั้น โครงการยังสนับสนุนการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ของเยาวชนผ่านกิจกรรมนอกหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง อาทิ ค่ายเยาวชน และสนับสนุนให้สถานศึกษาสนับสนุนการทำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ของเยาวชนในการส่งเสริมความเข้าใจเรื่องเพศศึกษาในกลุ่มเยาวชนด้วยกัน ผลการดำเนินงานทำให้เกิดกลุ่มและเครือข่ายเยาวชนด้านเพศศึกษาขึ้น

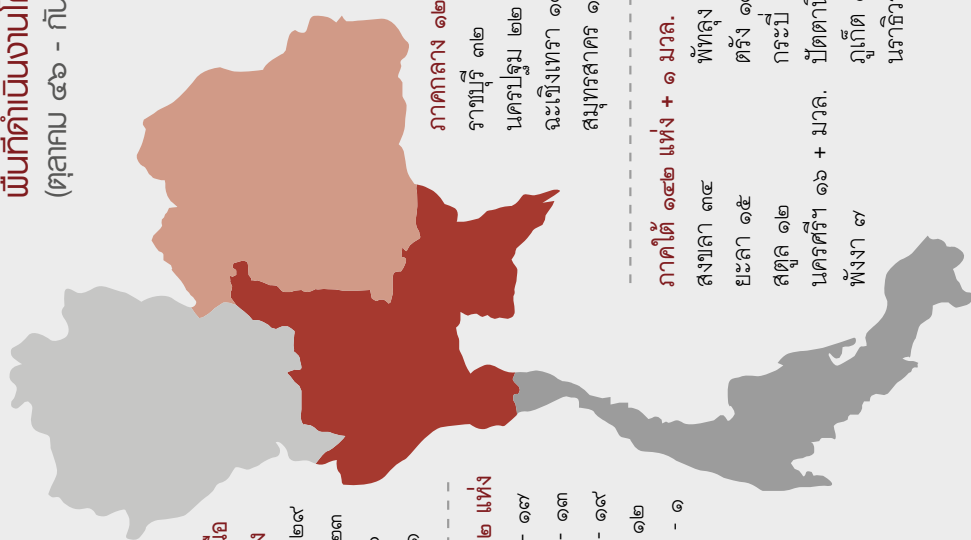
ในช่วง ๕ ปีของการดำเนินงาน โครงการสามารถเข้าถึงสถานศึกษา ๗๖๓ แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ ๗๓ จังหวัดแยกเป็น

- สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๔๕๙ แห่ง (จาก ๗๘ เขตพื้นที่การศึกษาใน ๓๓ จังหวัด)
- ระดับอาชีวศึกษา ๒๔๒ แห่ง
- ระดับอุดมศึกษา ๑๒ แห่ง
- การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ๔๘ แห่ง
- ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน ๒ แห่ง

ส่วนการศึกษาขั้นพื้นฐาน โครงการดำเนินงานร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.) ๗๑ เขตใน ๓๓ จังหวัด (จาก ๑๘๕ เขตใน ๗๖ จังหวัด) โดยสามารถแยกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เข้าร่วมโครงการจำนวน ๔๕๙ แห่งได้ ดังนี้

- สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน ๓๒๖ แห่ง
- สถานศึกษาระดับขยายโอกาส จำนวน ๑๐๙ แห่ง
- สถานศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน ๒๔ แห่ง

พื้นที่ดำเนินงานโครงการก้าวอย่างเข้าใจ ๕ ปี
(ตุลาคม ๕๖ - กันยายน ๕๑)

ภาคเหนือ
๗๓ แห่ง
ลำปาง ๒๙
ลำพูน ๒๓
แพร่ ๑๐
น่าน ๑๑

กทม. ๖๒ แห่ง
เขต ๑ - ๑๗
เขต ๒ - ๑๓
เขต ๓ - ๑๙
กทม. - ๑๒
นนทบุรี - ๑

ภาคอีสาน ๒๕ แห่ง + ๑ ว.
อุบลราชธานี ๘ + ๑ ว.
ศรีสะเกษ ๖
อำนาจเจริญ ๕
ยโสธร ๖
(อุดรธานี: ๔ สพท.
๒๑ แห่ง)

ภาคกลาง ๑๒๘ แห่ง
ราชบุรี ๓๒
นครปฐม ๒๒
ฉะเชิงเทรา ๑๔
สมุทรสาคร ๑๑
สมุทรสงคราม ๘

ศูนย์ฝึก ๒ แห่ง
บ้านกาญจนาภิเษก
ศูนย์ฝึกฯ อุบลฯ

สคร.๕ - ๒๙ แห่ง
นครราชสีมา ๖ (+๒๐)
บุรีรัมย์ ๖ (+๒)
สุรินทร์ ๑๐ (+๑)
ชัยภูมิ ๗ (+๑๑)
(+ คูขนาน ๓๔ แห่ง)

มหาวิทยาลัยราชภัฏ ๑๐ แห่ง
พระนครศรีอยุธยา, จันทบุรี,
เพชรบุรี, หมู่บ้านจอมบึง, กาญจนบุรี,
ยะลา, นครศรีธรรมราช, เชียงราย,
ลำปาง, อุบลราชธานี (+ คูขนาน ๙
แห่ง ยุทธิตต, ยุทธธานี, บุรีรัมย์,
ร้อยเอ็ด, นครปฐม, นครสวรรค์,
สวนดุสิต, บ้านสมเด็จ และภูเก็ต)

อาชีวศึกษา ๒๔๒ แห่ง
ครอบครัว ๖๔ จังหวัด
๒๓ จังหวัดเปิดสอนทุกวิทยาลัย
ภาค ๑/๕๑ เปิดสอน ๑๘๖ แห่ง

การศึกษานอกโรงเรียน
๒๑ จังหวัด
๔๘ ศูนย์อำเภอ

ภาคใต้ ๑๔๒ แห่ง + ๑ มวล.
สงขลา ๓๔
ยะลา ๑๕
สตูล ๑๒
นครศรีฯ ๑๖ + มวล.
พังงา ๗
พัทลุง ๒๓
ตรัง ๑๓
กระบี่ ๒
ปัตตานี ๗
ภูเก็ต ๘
นราธิวาส ๕

โครงการก้าวอย่างเข้าใจ (ข้อมูลเมื่อ ๒๒ ตุลาคม ๕๑)

การศึกษานานาชาติ ๔๕๙ แห่ง ใน ๓๓ จังหวัด ๗๑ สพท.
สอศ. ๒๔๒ สถานศึกษาใน ๖๔ จังหวัด
กศน. ๔๘ ศปอ. ใน ๒๑ จังหวัด
อุดมศึกษา ๑๒ แห่ง และ ศูนย์ฝึกฯ ๒ แห่ง

ณ ภาค ๑/๕๑ สถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ
รวม ๗๖๓ แห่งใน ๗๓ จังหวัด

ที่ผ่านมา โครงการฯ ได้พยายามผลักดันให้เกิด “สถานศึกษาด้านแบบ” ในการจัดเพศศึกษา
อย่างเป็นระบบต่อเนื่องทุกช่วงชั้นในสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการใน ๓ ปีแรก โดยโครงการได้จัด
กลุ่มสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เข้าร่วมการดำเนินงานเพศศึกษาเป็น ๔ รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบการจัดเพศศึกษาในสถานศึกษา

รูปแบบที่ ๑ “เพศศึกษา” เต็มรูปแบบ

เป็นสถานศึกษาที่จัดแผนเพศศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยจัดให้มีชั่วโมงการเรียนเพศศึกษา
สำหรับนักเรียนทุกคนในทุกระดับชั้นอย่างต่อเนื่อง และจัดให้เรียนเพศศึกษา**ปีการ
ศึกษาละไม่น้อยกว่า ๑๖ ชั่วโมง** (หรือไม่น้อยกว่า ๘ ชั่วโมงต่อภาคเรียน) รวมทั้งผลักดัน
ให้เพศศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา

รูปแบบที่ ๒ “เพศศึกษา” โดยบูรณาการในกลุ่มสาระ

เป็นสถานศึกษาที่มีแผนการจัดเพศศึกษาให้นักเรียน โดยมอบหมายให้ครูที่รับผิดชอบกลุ่ม
สาระที่เกี่ยวข้อง และ/หรือ ครูกลุ่มสาระที่ผ่านการอบรมเพศศึกษา ใช้แผนการเรียนรู้
เพศศึกษาในสาระที่รับผิดชอบตามเวลาที่จัดสรรได้ ทั้งนี้ ในการจัดแผนเพศศึกษา อาจจัดได้
น้อยกว่าปีการศึกษาละ ๑๖ ชั่วโมง ในแต่ละระดับชั้น และยังไม่ได้บรรจุเพศศึกษาเป็นส่วน
หนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา

รูปแบบที่ ๓ “เพศศึกษา” ตามความพร้อม/ความสนใจของครู

เป็นสถานศึกษาที่ยังไม่มีแผนการจัดเพศศึกษาสำหรับนักเรียนทุกระดับชั้นอย่างเป็นระบบ แต่
สนับสนุนให้ครูที่ผ่านการอบรม และ/หรือ ครูที่สนใจ จัดการเรียนรู้เพศศึกษาโดยใช้**แผนการ
เรียนรู้เพศศึกษาเต็มรูปแบบ** ในกลุ่มสาระหรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ครูเป็นผู้รับผิดชอบ
โดยไม่มีแผนความต่อเนื่องในแต่ละระดับชั้น

รูปแบบที่ ๔ “เพศศึกษา” แบบสอดแทรก

เป็นสถานศึกษา ที่ครู**ยังไม่ใช่แผนการเรียนรู้เพศศึกษาเต็มรูปแบบ** แต่ใช้วิธีการสอดแทรก
เนื้อหา โดยการพูดถึงก่อนเข้าเนื้อหาสาระวิชาต่างๆ หรือการพูดสอดแทรกในกิจกรรมอื่นๆ
ของสถานศึกษา

และในปีที่ ๔ - ๕ โครงการฯ เน้นการสนับสนุนสถานศึกษาในรูปแบบที่ ๑ เพื่อให้เกิดสถานศึกษาต้นแบบในการดำเนินงานเพศศึกษา โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาการดำเนินงานเพศศึกษาอย่างเป็นระบบ อันประกอบด้วย

- จัดเพศศึกษาเป็นหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีแผนการเรียนรู้ไม่น้อยกว่า ๑๖ ชั่วโมงต่อระดับชั้น และจัดอย่างต่อเนื่อง
- จัดระบบสนับสนุนการพัฒนาครูเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้เพศศึกษา ทั้งการส่งเสริมให้ครูได้รับการฝึกอบรม การจัดระบบโค้ช นิเทศติดตาม
- สนับสนุนให้มีกิจกรรมส่งเสริมบทบาทและศักยภาพเยาวชน
- จัดกิจกรรมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง คณะกรรมการเครือข่ายผู้ปกครอง และชุมชน
- จัดให้มีการวัดและประเมินผลผู้เรียน

ในอีก ๖ ปีข้างหน้า โครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจยังมุ่งเน้นการขยายผลการดำเนินงานเพศศึกษาในสถานศึกษาทุกระดับ ได้แก่ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (มัธยมศึกษา และโรงเรียนขยายโอกาส) อาชีวศึกษา อุดมศึกษา และการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยเน้นให้เกิดสถานศึกษาต้นแบบในการจัดการเรียนรู้เพศศึกษาอย่างเป็นระบบ นอกจากนั้น โครงการจะมุ่งเน้นการสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายเยาวชน และผู้ปฏิบัติงานด้านเพศศึกษาในระดับจังหวัด และการขับเคลื่อนให้เกิดการสนับสนุนการดำเนินงานจากองค์กรท้องถิ่น และเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชน รวมทั้งการปรับปรุงเนื้อหาคู่มือ และพัฒนาสื่อประกอบการเรียนรู้เพศศึกษาเพิ่มเติม การรณรงค์สร้างบรรยากาศทางสังคมโดยอาศัยการประสานงานและความร่วมมือระหว่างเครือข่ายต่างๆ ในท้องถิ่น และการติดตามประเมินการดำเนินงาน

สนใจรายละเอียดโครงการเพิ่มเติม รู้จักสถานศึกษาต้นแบบ เครือข่ายครูเพศศึกษา และหลักสูตรเพศศึกษา
ระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และสื่อเพศศึกษาอื่นๆ ได้ที่ www.teenpath.net

และกิจกรรมในโครงการนำร่อง “เลิฟแคร์ กล้ารัก กล้าเชิด” เพื่อจัดบริการที่เป็นมิตรกับเยาวชน
www.lovecaresation.com

องค์การแพธ ช.เพชรบุรี ๑๕ ถ.เพชรบุรี กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐ โทร ๐-๒๖๕๓-๗๕๖๓-๖๕ โทรสาร ๐-๒๖๕๓-๗๕๖๔

โครงการก้าวอย่างเข้าใจ รายชื่อองค์กรภาคีทั้งภาครัฐและเอกชน (ตุลาคม ๒๕๕๖ - ธันวาคม ๒๕๕๖)

องค์กรภาคีหลัก ที่ร่วมดำเนินงานโครงการก้าวอย่างเข้าใจ กับองค์การแพช ได้แก่

๑. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
๒. มูลนิธิเข้าถึงเอดส์ (ACCESS)
๓. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง
๔. มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
๕. โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ จ.อุบลราชธานี
๖. สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ ๕ (สคร.๕) นครราชสีมา
๗. สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
๘. สำนักบริหารงานการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) กระทรวงศึกษาธิการ
๙. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา และเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ ๙ แห่ง (มรภ.ยะลา, มรภ.นครศรีธรรมราช, มรภ.จันทระเกษม, มรภ.กาญจนบุรี, มรภ.เพชรบุรี, มรภ.หมู่บ้านจอมบึง, มรภ.อุบลราชธานี, มรภ.ลำปาง, มรภ.เชียงใหม่)
๑๐. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต ๑, ๒, ๓
๑๑. สำนักการศึกษาและสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร
๑๒. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุดรธานี

นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานที่เข้ามาร่วมดำเนินงานเป็นภาคีเฉพาะกิจ

๑. เครือข่ายเยาวชนด้านเอดส์ประเทศไทย (YouthNet)
๒. กลุ่มละครเพื่อการเรียนรู้บางพลี
๓. บัณฑิตเซ็นเตอร์/ปลาวาฬบรราวเซอร์
๔. สำนักงานที่ปรึกษาพันธมิตรสาธารณสุข (Health Counterparts Consulting-HCC)
๕. บริษัทที่ปรึกษาด้านประชาสัมพันธ์ JWT Public Relations
๖. องค์การแพลน ประเทศไทย สำนักงานสาขาศรีสะเกษ

รายชื่อคณะกรรมการที่ปรึกษา โครงการ “ก้าวอย่างเข้าใจ”

๑. คุณหญิงเกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา	เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๒. จอน อึ้งภากรณ์	อดีตสมาชิกวุฒิสภา กทม.
๓. รศ.ดร.ชลิดาภรณ์ ส่งสัมพันธ์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๔. ธวัชชัย ไทยเขียว	อธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
๕. ศ.ดร.นิตี เอียวศรีวงศ์	มหาวิทยาลัยเที่ยงคืน
๖. พ.ญ.เพชรศรี ศิริรินทร์	ผู้แทนกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข
๗. พ.ญ.เพ็ญศรี กระหม่อมทอง	สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
๘. น.พ.ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์	ผู้เชี่ยวชาญกระทรวงสาธารณสุข
๙. ดร.สิริกร มณีรินทร์	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเด็กและเยาวชน
๑๐. สมหมาย ปาริฉัตร	หนังสือพิมพ์มติชน
๑๑. สุริยนต์ จงกลีพันธุ์	บริษัท ป่าใหญ่ครีเอชัน

รายชื่อคณะผู้อ่านและให้ความเห็น ต่อคู่มือฯ ในการจัดพิมพ์ครั้งที่ ๒

๑. อ.เพ็ญนิภา นรินทรกุล ณ อยุธยา	โรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์
๒. อ.อัญชลี เทศววงศ์	โรงเรียนสตรีวิทยา ๒ ในพระราชูปถัมภ์ฯ
๓. อ.พิชชา พ้องพงษ์ศรี	โรงเรียนกุนนทีรุทธARAMวิทยาคม
๔. อ.กนิษฐ์เพ็ญ ทานประสิทธิ์	โรงเรียนสีกัน (วัฒนานครอุปถัมภ์)
๕. อ.สุวรรณ ทองบัวงาม	โรงเรียนวัดปากน้ำวิทยาคม
๖. อ.วิภา เกตุเทพา	โรงเรียนสตรีวิทยา ๒ ในพระราชูปถัมภ์ฯ
๗. อ.สุวิมล จันทร์เปรมปริง	โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล
๘. อ.สุจิตรา โปร่งแสง	สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ
๙. ดร.ชนวนทอง ธนสุกาญจน์	มหาวิทยาลัยมหิดล
๑๐. คณะทำงานโครงการก้าวอย่างเข้าใจ	องค์การแพธ (PATH)

รายชื่อคณะทำงาน

การวิเคราะห์ตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาระดับพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑
กับแผนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน*

๑. กมลมาลย์ แสงอำรง	ศึกษานิเทศก์ หัวหน้าฝ่ายหลักสูตร สพท. นครสวรรค์ เขต ๑
๒. จรินทร์ ใสสกุล	ศึกษานิเทศก์ กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา สพท. กทม. เขต ๓
๓. สุขใจ ดวงประเสริฐ	ศึกษานิเทศก์ กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา สพท. ฉะเชิงเทรา เขต ๒
๔. สุรีย์ อรรถกร	ครูสุขศึกษา โรงเรียนสายน้ำผึ้ง กทม.
๕. ดลนภา บุรณรัณญ์	ครูสุขศึกษา โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย กทม.
๖. วิเนตร์ พวงสอาด	ครูสุขศึกษา โรงเรียนแจรง่อนวิทยา กทม.
๗. อรุณี ขาญด้วยกิจ	ครูแนะแนว โรงเรียนสตรีอุปสรสวรรค์ กทม.
๘. สุนันทา พุ่มวารี	ครูแนะแนว โรงเรียนเบญจมราชูทิศ ราชบุรี
๙. สมเกียรติ สุวรรณ์	ครูภาษาไทย (อดีต) โรงเรียนกำแพงแสนวิทยา นครปฐม
๑๐. สมวงศ์ อุไรวัฒนา	รองผู้อำนวยการมูลนิธิเข้าถึงเอดส์ กาญจนบุรี องค์กรภาคีเพศศึกษารอบด้าน ภาคตะวันตก/ออก

* การประชุมเชิงปฏิบัติการวิเคราะห์ตัวชี้วัดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาระดับพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑
กับแผนการเรียนรู้เพศศึกษารอบด้าน จัดขึ้นเมื่อวันที่ ๒๕ - ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๑ ณ ห้องประชุมองค์การ PATH

เจ้าหน้าที่โครงการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้เพศศึกษาอบด้าน องค์การแพธ

๑. วรานุช ชินวรโสภาค	ผู้จัดการโครงการ
๒. อุษาสินี ร้วทอง	ผู้ประสานงานโครงการ กรุงเทพฯ และสมุทรปราการ
๓. หทัยรัตน์ สุตา	ผู้ประสานงานโครงการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๔. พรนุช สถาผลสวัสดิ์	ผู้ประสานงานโครงการ อาชีวศึกษา
และการศึกษานอกโรงเรียน
๕. ชูไชย นิจไตรรัตน์	ผู้ประสานงานโครงการ ภาคเหนือตอนล่าง
๖. สุทิสรา ศรีบุตรวงษ์	ผู้ประสานงานโครงการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
๗. พรพรรณ ทองทนงศักดิ์	ผู้ประสานงานโครงการ กรุงเทพฯ และสมุทรปราการ
๘. แสงจันทร์ เมธาตระกูล	ผู้ประสานงานโครงการ ภาคเหนือตอนบนและเครือข่าย
มหาวิทยาลัยราชภัฏ

รายชื่อสถานศึกษาระดับชั้นพื้นฐาน

ที่ร่วมโครงการก้าวอย่างอย่างเข้าใจ ในปี ๒๕๔๓-๒๕๕๑

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๑	กระบี่	โรงเรียนวัดโพธิ์เรียง	สพท. กระบี่ ๑
๒		โรงเรียนสินปุนคุณวิทย์	สพท. กระบี่ ๑
๓	กรุงเทพฯ	โรงเรียนกุนนทีรุทธธารามวิทยาคม	สพท. กทม. ๑
๔		โรงเรียนเกษมพิทยา	สช.
๕		โรงเรียนเขมะสิริอนุสสรณ์	สช.
๖		โรงเรียนแจรงว่อนวิทยา	สพท. กทม. ๓
๗		โรงเรียนไชยฉิมพลีวิทยาคม	สพท. กทม. ๓
๘		โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า	สพท. กทม. ๒
๙		โรงเรียนทวีธาภิเศก	สพท. กทม. ๓
๑๐		โรงเรียนเทพศิลา	สพท. กทม. ๒
๑๑		โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์	กทม.
๑๒		โรงเรียนนนทรีวิทยา	สพท. กทม. ๑
๑๓		โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ บดินทรเดชา	สพท. กทม. ๒
๑๔		โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล	สพท. กทม. ๓
๑๕		โรงเรียนนวลนรดิศวิทยาคม รัชมังคลาภิเษก	สพท. กทม. ๓
๑๖		โรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ๒	สพท. กทม. ๒
๑๗		โรงเรียนบางกะปิ	สพท. กทม. ๒
๑๘		โรงเรียนบางบัว (เพ่งตั้งตรงจิตรวิทยาคาร)	สพท. กทม. ๒
๑๙		โรงเรียนผดุงศิษย์พิทยา	สช.
๒๐		โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์	สพท. กทม. ๑

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๒๑	กรุงเทพฯ	โรงเรียนพิบูลอุปถัมภ์	สพท. กทม. ๒
๒๒		โรงเรียนพุทธจักรวิทยา	สพท. กทม. ๑
๒๓		โรงเรียนพูนสิน (เพชรสุขอุปถัมภ์)	กทม.
๒๔		โรงเรียนมัธยมคันทรียา	สพท. กทม. ๑
๒๕		โรงเรียนมัธยมนาคนาวาอุปถัมภ์	กทม.
๒๖		โรงเรียนมัธยมบ้านบางกะปิ	กทม.
๒๗		โรงเรียนมัธยมประชาชนิเวณ	กทม.
๒๘		โรงเรียนมัธยมวัดดุสิตาราม	สพท. กทม. ๓
๒๙		โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง	สพท. กทม. ๑
๓๐		โรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร	สพท. กทม. ๑
๓๑		โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์	สพท. กทม. ๓
๓๒		โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์	กทม.
๓๓		โรงเรียนยานนาเวศวิทยาคม	สพท. กทม. ๑
๓๔		โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภช บางขุนเทียน	สพท. กทม. ๓
๓๕		โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภช ลาดกระบัง	สพท. กทม. ๒
๓๖		โรงเรียนราชดำริ	สพท. กทม. ๒
๓๗		โรงเรียนราชวินิตบางเขน	สพท. กทม. ๒
๓๘		โรงเรียนราชวินิตบางแคปานขำ	สพท. กทม. ๓
๓๙		โรงเรียนรุ่งเรืองอุปถัมภ์	กทม.
๔๐		โรงเรียนลาดปลาเค้าพิทยาคม	สพท. กทม. ๒
๔๑		โรงเรียนวัดชัยมงคล	กทม.
๔๒		โรงเรียนวัดนวลนรดิศ	สพท. กทม. ๓
๔๓		โรงเรียนวัดบวรมงคล	สพท. กทม. ๓
๔๔		โรงเรียนวัดประดู่ในทรงธรรม	สพท. กทม. ๓

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๔๕	กรุงเทพฯ	โรงเรียนวัดปากน้ำวชิรยาคม	สพท. กทม. ๓
๔๖		โรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง (งามศิริวิทยาคาร)	กทม.
๔๗		โรงเรียนวัดลาดกระบัง (ศิลาภีรตอุปถัมภ์)	กทม.
๔๘		โรงเรียนวัดเวตวันธรรมาวาส	สพท. กทม. ๑
๔๙		โรงเรียนวัดสามง่าม	กทม.
๕๐		โรงเรียนวัดอินทาราม	สพท. กทม. ๓
๕๑		โรงเรียนศิลาจารพิพัฒน์	สพท. กทม. ๑
๕๒		โรงเรียนสตรีวัดระฆัง	สพท. กทม. ๓
๕๓		โรงเรียนสตรีวัดอัปสรสวรรค์	สพท. กทม. ๓
๕๔		โรงเรียนสตรีวิทยา ๒ ในพระราชูปถัมภ์ฯ	สพท. กทม. ๒
๕๕		โรงเรียนสายน้ำทิพย์	สพท. กทม. ๑
๕๖		โรงเรียนสายปัญญา ในพระบรมราชินูปถัมภ์	สพท. กทม. ๑
๕๗		โรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์)	สพท. กทม. ๒
๕๘		โรงเรียนสีตบุตรบำรุง	สช.
๕๙		โรงเรียนสุวรรณารามวิทยาคม	สพท. กทม. ๓
๖๐		โรงเรียนสุเหร่าทรายกองดิน	กทม.
๖๑		โรงเรียนเสสะเวชวิทยา	สช.
๖๒		โรงเรียนทอวัง	สพท. กทม. ๒
๖๓		โรงเรียนอนุบาลพิบูลเวศม์	สพท. กทม. ๑
๖๔		โรงเรียนอานวยศิลป์	สช.
๖๕	กาญจนบุรี	โรงเรียนเขาดินวิทยาคาร	สพท. กาญจนบุรี ๑
๖๖		โรงเรียนด่านมะขามเตี้ยวิทยา	สพท. กาญจนบุรี ๑
๖๗		โรงเรียนท่าม่วงราษฎร์บำรุง	สพท. กาญจนบุรี ๑
๖๘		โรงเรียนเทพมงคลรังษี	สพท. กาญจนบุรี ๑

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๖๙	กาญจนบุรี	โรงเรียนเทพศิรินทร์ลาดหญ้ากาญจนบุรี	สพท. กาญจนบุรี ๑
๗๐		โรงเรียนบ่อพลอยราชดาภิเษก	สพท. กาญจนบุรี ๔
๗๑		โรงเรียนบ้านเก่าวิทยา	สพท. กาญจนบุรี ๑
๗๒		โรงเรียนบ้านตลุงเหนือ	สพท. กาญจนบุรี ๔
๗๓		โรงเรียนบ้านท่าห่ม	สพท. กาญจนบุรี ๑
๗๔		โรงเรียนบ้านพุเลียบ	สพท. กาญจนบุรี ๑
๗๕		โรงเรียนบ้านหนองประดู่	สพท. กาญจนบุรี ๔
๗๖		โรงเรียนพนมทวนชนูปถัมภ์	สพท. กาญจนบุรี ๒
๗๗		โรงเรียนพัชรราษฎร์รังสรรค์	สพท. กาญจนบุรี ๑
๗๘		โรงเรียนวัดพังตรุ	สพท. กาญจนบุรี ๒
๗๙		โรงเรียนหนองปรือพิทยาคม	สพท. กาญจนบุรี ๔
๘๐		โรงเรียนหนองรีประชานิมิต	สพท. กาญจนบุรี ๔
๘๑		โรงเรียนอนุบาลวัดลูกแกประชาอนุทิศ	สพท. กาญจนบุรี ๒
๘๒	ฉะเชิงเทรา	โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย ฉะเชิงเทรา	สพท. ฉะเชิงเทรา ๒
๘๓		โรงเรียนบ้านเขาหินซ้อน	สพท. ฉะเชิงเทรา ๒
๘๔		โรงเรียนบ้านห้วยตะปอก	สพท. ฉะเชิงเทรา ๒
๘๕		โรงเรียนแปลงยาวพิทยาคม	สพท. ฉะเชิงเทรา ๒
๘๖		โรงเรียนพนมสารคาม (พนมอดุลวิทยา)	สพท. ฉะเชิงเทรา ๒
๘๗		โรงเรียนมัธยมสิริวัณวรี ๓ ฉะเชิงเทรา	สพท. ฉะเชิงเทรา ๒
๘๘		โรงเรียนวัดคลอง ๑๘	สพท. ฉะเชิงเทรา ๑
๘๙		โรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีโพธิ์ตร)	สพท. ฉะเชิงเทรา ๑
๙๐		โรงเรียนวัดบางวัว (สายเสริมวิทย์)	สพท. ฉะเชิงเทรา ๑
๙๑		โรงเรียนวัดประชานารุงกิจ	สพท. ฉะเชิงเทรา ๑
๙๒		โรงเรียนวัดเปี่ยมนิโครธาราม	สพท. ฉะเชิงเทรา ๒

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๙๓	ฉะเชิงเทรา	โรงเรียนวัดหนองเสือ	สพท. ฉะเชิงเทรา ๒
๙๔		โรงเรียนสนามชัยเขต	สพท. ฉะเชิงเทรา ๒
๙๕		โรงเรียนหมอนทองวิทยา	สพท. ฉะเชิงเทรา ๑
๙๖		โรงเรียนชุมชนวัดหนองรี	สพท. ชลบุรี ๑
๙๗	ชลบุรี	โรงเรียนบ้านบึง “มัญญวิทยาคาร”	สพท. ชลบุรี ๑
๙๘		โรงเรียนบ้านสวน (จันอนุสรณ์)	สพท. ชลบุรี ๑
๙๙		โรงเรียนบ้านสวนอุดมวิทยา	สพท. ชลบุรี ๑
๑๐๐		โรงเรียนบ้านหนองเงิน	สพท. ชลบุรี ๑
๑๐๑	ชัยภูมิ	โรงเรียนจัตุรัสวิทยาคาร ชัยภูมิ	สพท. ชัยภูมิ ๓
๑๐๒		โรงเรียนชัยใหญ่วิทยาคม	สพท. ชัยภูมิ ๓
๑๐๓		โรงเรียนโนนคูณวิทยาคาร รัชมังคลาภิเษก	สพท. ชัยภูมิ ๒
๑๐๔		โรงเรียนบำเพ็ญจรรย์วิทยาคม	สพท. ชัยภูมิ ๓
๑๐๕		โรงเรียนภักดีชุมพลวิทยา	สพท. ชัยภูมิ ๑
๑๐๖		โรงเรียนภูเขียว	สพท. ชัยภูมิ ๒
๑๐๗		โรงเรียนหนองบัวแดงวิทยา	สพท. ชัยภูมิ ๑
๑๐๘		โรงเรียนคันธพิทยาคาร	สพท. ตรัง ๑
๑๐๙		โรงเรียนตรังคริสเตียนศึกษา	สช.
๑๑๐	ตรัง	โรงเรียนตรังรังสฤษฎ์	สพท. ตรัง ๑
๑๑๑		โรงเรียนทุ่งยาวผดุงศิษย์	สพท. ตรัง ๑
๑๑๒		โรงเรียนนาโยงวิทยาคม	สพท. ตรัง ๑
๑๑๓		โรงเรียนน้ำผุด	สพท. ตรัง ๑
๑๑๔		โรงเรียนปะเหลียนผดุงศิษย์	สพท. ตรัง ๑
๑๑๕		โรงเรียนวิเชียรมาตุ	สพท. ตรัง ๑
๑๑๖		โรงเรียนวิเชียรมาตุ ๒	สพท. ตรัง ๑

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๑๑๗	ตรัง	โรงเรียนวิเชียรมาตุ ๓	สพท. ตรัง ๑
๑๑๘		โรงเรียนสภาราชินี จังหวัดตรัง	สพท. ตรัง ๑
๑๑๙		โรงเรียนสวัสดิรัตน์นาภิมุข	สพท. ตรัง ๑
๑๒๐		โรงเรียนหาดสำราญวิทยาคม	สพท. ตรัง ๑
๑๒๑	นครปฐม	โรงเรียนกำแพงแสนวิทยา	สพท. นครปฐม ๑
๑๒๒		โรงเรียนบางเลนวิทยา	สพท. นครปฐม ๒
๑๒๓		โรงเรียนบ้านกระทุ่มล้ม	สพท. นครปฐม ๒
๑๒๔		โรงเรียนบ้านหนองกระโดน	สพท. นครปฐม ๑
๑๒๕		โรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย	สพท. นครปฐม ๑
๑๒๖		โรงเรียนโพรงมะเดื่อวิทยาคม	สพท. นครปฐม ๑
๑๒๗		โรงเรียนภัทรญาณวิทยา	สพท. นครปฐม ๒
๑๒๘		โรงเรียนราชินีบูรณะ	สช.
๑๒๙		โรงเรียนวัดกงลาด	สพท. นครปฐม ๑
๑๓๐		โรงเรียนวัดดอนหวาย	สพท. นครปฐม ๒
๑๓๑		โรงเรียนวัดตาก้อง (รัฐราษฎร์บำรุง)	สพท. นครปฐม ๑
๑๓๒		โรงเรียนวัดทัพหลวง	สพท. นครปฐม ๑
๑๓๓		โรงเรียนวัดปึงลาดสวาย	สพท. นครปฐม ๒
๑๓๔		โรงเรียนวัดมะเกลือ (กาญจนาลักษณวิทยา)	สพท. นครปฐม ๒
๑๓๕		โรงเรียนวัดวังน้ำเขียว	สพท. นครปฐม ๑
๑๓๖		โรงเรียนวัดศรีมหาโพธิ์	สพท. นครปฐม ๒
๑๓๗		โรงเรียนวัดศิระทอง	สพท. นครปฐม ๒
๑๓๘		โรงเรียนวัดหนองศาลา	สพท. นครปฐม ๑
๑๓๙		โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา	สพท. นครปฐม ๑
๑๔๐		โรงเรียนสหบำรุงวิทยา	สพท. นครปฐม ๑

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๑๔๑	นครปฐม	โรงเรียนสามพรานวิทยา	สพท. นครปฐม ๒
๑๔๒		โรงเรียนสิรินธรราชวิทยาลัย	สพท. นครปฐม ๑
๑๔๓	นครราชสีมา	โรงเรียนขามทะเลสอวิทยา	สพท. นครราชสีมา ๕
๑๔๔		โรงเรียนจระเข้หินสังขมิวจีวิทยา	สพท. นครราชสีมา ๓
๑๔๕		โรงเรียนโชคชัยสามัคคี	สพท. นครราชสีมา ๒
๑๔๖		โรงเรียนนครราชสีมาวิทยาลัย	อบจ.
๑๔๗		โรงเรียนมัธยมวิจิตรลงกรณวราราม	สพท. นครราชสีมา ๔
๑๔๘		โรงเรียนเมืองคง	สพท. นครราชสีมา ๖
๑๔๙	นครศรีธรรมราช	โรงเรียนกรุงหยันวิทยาการ	สพท. นครศรีธรรมราช ๒
๑๕๐		โรงเรียนชุมชนใหม่	สพท. นครศรีธรรมราช ๔
๑๕๑		โรงเรียนเชียรใหญ่	สพท. นครศรีธรรมราช ๓
๑๕๒		โรงเรียนเชียรใหญ่สามัคคีวิทยา	สพท. นครศรีธรรมราช ๓
๑๕๓		โรงเรียนทรายขาววิทยา	สพท. นครศรีธรรมราช ๓
๑๕๔		โรงเรียนท่าศาลาประสิทธิ์ศึกษา	สพท. นครศรีธรรมราช ๔
๑๕๕		โรงเรียนทุ่งสง	สพท. นครศรีธรรมราช ๒
๑๕๖		โรงเรียนนบพิตรวิทยา	สพท. นครศรีธรรมราช ๔
๑๕๗		โรงเรียนนางเอื้อยวิทยา	สพท. นครศรีธรรมราช ๒
๑๕๘		โรงเรียนปากพนัง	สพท. นครศรีธรรมราช ๓
๑๕๙		โรงเรียนปากพูน	สพท. นครศรีธรรมราช ๑
๑๖๐		โรงเรียนโมคหลันประชาสรรค์	สพท. นครศรีธรรมราช ๔
๑๖๑		โรงเรียนร่อนพิบูลย์เกียรติวสุนธราภิวัฒน์	สพท. นครศรีธรรมราช ๓
๑๖๒		โรงเรียนสตรีทุ่งสง	สพท. นครศรีธรรมราช ๒
๑๖๓		โรงเรียนสระแก้วรัตนวิทย์	สพท. นครศรีธรรมราช ๔
๑๖๔		โรงเรียนสิชลคุณาธารวิทยา	สพท. นครศรีธรรมราช ๔

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๑๖๕	นนทบุรี	โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี	สพท. นนทบุรี ๑
๑๖๖	นราธิวาส	โรงเรียนตากใบ	สพท. นราธิวาส ๒
๑๖๗		โรงเรียนนราธิวาส	สพท. นราธิวาส ๑
๑๖๘		โรงเรียนบ้านลาแล	สพท. นราธิวาส ๑
๑๖๙		โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์นราธิวาส	สพท. นราธิวาส ๑
๑๗๐		โรงเรียนสุโหงโก-ลก	สพท. นราธิวาส ๑
๑๗๑	น่าน	โรงเรียนเขียงกลาง (ประชาพัฒนา)	สพท. น่าน ๒
๑๗๒		โรงเรียนท่าวังผาพิทยาคม	สพท. น่าน ๒
๑๗๓		โรงเรียนน่านนคร	สพท. น่าน ๑
๑๗๔		โรงเรียนนาหมื่นพิทยาคม	สพท. น่าน ๑
๑๗๕		โรงเรียนปัว	สพท. น่าน ๒
๑๗๖		โรงเรียนพระธาตุพิทยาคม	สพท. น่าน ๒
๑๗๗		โรงเรียนศรัทธาศิลาเพชรรังสรรค์	สพท. น่าน ๒
๑๗๘		โรงเรียนศรีสวัสดิ์วิทยาคารจังหวัดน่าน	สพท. น่าน ๑
๑๗๙		โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์น่าน	สพท. น่าน ๑
๑๘๐		โรงเรียนสันติสุขพิทยาคม	สพท. น่าน ๑
๑๘๑		โรงเรียนสารธรรมวิทยาคาร	สพท. น่าน ๒
๑๘๒	บุรีรัมย์	โรงเรียนพนมรุ่ง	สพท. บุรีรัมย์ ๓
๑๘๓		โรงเรียนพลับพลาชัยพิทยาคม	สพท. บุรีรัมย์ ๒
๑๘๔		โรงเรียนพุทไธสง	สพท. บุรีรัมย์ ๔
๑๘๕		โรงเรียนรณย์บุรีพิทยาคม รำฆังคลาภิเษก	สพท. บุรีรัมย์ ๑
๑๘๖		โรงเรียนละหานทรายรัชดาภิเษก	สพท. บุรีรัมย์ ๓
๑๘๗		โรงเรียนลำปลายมาศ	สพท. บุรีรัมย์ ๑
๑๘๘	ปัตตานี	โรงเรียนจ้อยฮั่ว	สช.

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๑๘๙	ปัตตานี	โรงเรียนบ้านตรัง	สพท. ปัตตานี ๒
๑๙๐		โรงเรียนบ้านน้ำดำ	สพท. ปัตตานี ๒
๑๙๑		โรงเรียนโพธิ์คีรีราชศึกษา	สพท. ปัตตานี ๒
๑๙๒		โรงเรียนมายอ (สถิตย์ภูผา)	สพท. ปัตตานี ๒
๑๙๓		โรงเรียนมูลนิธิอาชีวะสถาน	สช.
๑๙๔		โรงเรียนอิสลามศาสนวิทยา	สช.
๑๙๕	พังงา	โรงเรียนดีบุกพังงาวิทยายน	สพท. พังงา
๑๙๖		โรงเรียนบ้านเขาเผ่า	สพท. พังงา
๑๙๗		โรงเรียนบ้านบ่อแสน	สพท. พังงา
๑๙๘		โรงเรียนเมืองพังงา	สพท. พังงา
๑๙๙		โรงเรียนวัดโคกสวอย	สพท. พังงา
๒๐๐		โรงเรียนวัดปัจจันตคาม	สพท. พังงา
๒๐๑		โรงเรียนสตรีพังงา	สพท. พังงา
๒๐๒	พัทลุง	โรงเรียนเขาชัยสน	สพท. พัทลุง ๒
๒๐๓		โรงเรียนควนขนุน	สพท. พัทลุง ๑
๒๐๔		โรงเรียนชะรัดขลุปลั๊กมัท	สพท. พัทลุง ๒
๒๐๕		โรงเรียนดอนศาลานำวิทยา	สพท. พัทลุง ๑
๒๐๖		โรงเรียนตะโหมด	สพท. พัทลุง ๒
๒๐๗		โรงเรียนเทศบาลจู่ฮั่ว	เทศบาล
๒๐๘		โรงเรียนเทศบาลวัดนิโครธาราม	เทศบาล
๒๐๙		โรงเรียนนายสัตวแพทย์คาร	สพท. พัทลุง ๑
๒๑๐		โรงเรียนนิคมควนขนุนวิทยา	สพท. พัทลุง ๑
๒๑๑		โรงเรียนบางแก้วพิทยาคม	สพท. พัทลุง ๒
๒๑๒		โรงเรียนบ้านควนขนุน	สพท. พัทลุง ๑

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๒๑๓	พัทลุง	โรงเรียนบ้านท่ามิหรำ	สพท. พัทลุง ๑
๒๑๔		โรงเรียนประภัสสรรังสิต	สพท. พัทลุง ๑
๒๑๕		โรงเรียนป่าบอนพิทยาคม	สพท. พัทลุง ๒
๒๑๖		โรงเรียนป่าพะยอมพิทยาคม	สพท. พัทลุง ๑
๒๑๗		โรงเรียนพนางตุง	สพท. พัทลุง ๑
๒๑๘		โรงเรียนพัทลุง	สพท. พัทลุง ๑
๒๑๙		โรงเรียนวชิรธรรมสถิต	สพท. พัทลุง ๑
๒๒๐		โรงเรียนศรีบรรพตพิทยาคม	สพท. พัทลุง ๑
๒๒๑		โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์พัทลุง	สพท. พัทลุง ๑
๒๒๒		โรงเรียนสตรีพัทลุง	สพท. พัทลุง ๑
๒๒๓	เพชรบุรี	โรงเรียนทานโหรีพิทยาคม	สพท. พัทลุง ๒
๒๒๔		โรงเรียนแก่งกระจานวิทยา	สพท. เพชรบุรี ๒
๒๒๕		โรงเรียนเขาย้อยวิทยา	สพท. เพชรบุรี ๑
๒๒๖		โรงเรียนชะอำคุณหญิงเนื่องบุรี	สพท. เพชรบุรี ๒
๒๒๗		โรงเรียนท่ายางวิทยา	สพท. เพชรบุรี ๒
๒๒๘		โรงเรียนบ้านท่ายาง (ประชาสรรค์)	สพท. เพชรบุรี ๒
๒๒๙		โรงเรียนบ้านแม่ประจันต์	สพท. เพชรบุรี ๒
๒๓๐		โรงเรียนบ้านยางน้ำกลัดใต้	สพท. เพชรบุรี ๑
๒๓๑		โรงเรียนบ้านลาดวิทยา	สพท. เพชรบุรี ๒
๒๓๒		โรงเรียนบ้านหนองปิ่นแตก	สพท. เพชรบุรี ๒
๒๓๓		โรงเรียนบ้านห้วยกวางจริง	สพท. เพชรบุรี ๒
๒๓๔		โรงเรียนบ้านแหลมวิทยา	สพท. เพชรบุรี ๑
๒๓๕		โรงเรียนปริยัติรังสรรค์	สพท. เพชรบุรี ๑
๒๓๖		โรงเรียนวชิรธรรมโสภิต	สพท. เพชรบุรี ๑

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๒๓๙	เพชรบุรี	โรงเรียนวัดจันทราวาส (ศุขประสารราษฎร์)	สพท. เพชรบุรี ๑
๒๓๘		โรงเรียนวัดนาพรม	สพท. เพชรบุรี ๑
๒๓๙		โรงเรียนหนองจอกวิทยา	สพท. เพชรบุรี ๒
๒๔๐		โรงเรียนหนองชุมแสงวิทยา	สพท. เพชรบุรี ๒
๒๔๑		โรงเรียนหนองหญ้าปล้องวิทยา	สพท. เพชรบุรี ๑
๒๔๒		โรงเรียนห้วยทรายประชาสรรค์	สพท. เพชรบุรี ๒
๒๔๓	แพร่	โรงเรียนถิ่นโสภาวิทยา	สพท. แพร่ ๑
๒๔๔		โรงเรียนนาริรัตน์จังหวัดแพร่	สพท. แพร่ ๑
๒๔๕		โรงเรียนบ้านน้ำริน (ศุภราษฎร์รังสรรค์)	สพท. แพร่ ๒
๒๔๖		โรงเรียนบ้านแม่ทราย (ศุภราษฎร์เจริญวิทย์)	สพท. แพร่ ๑
๒๔๗		โรงเรียนร่องกวางอนุสรณ์	สพท. แพร่ ๑
๒๔๘		โรงเรียนลองวิทยา	สพท. แพร่ ๒
๒๔๙		โรงเรียนวังชันวิทยา	สพท. แพร่ ๒
๒๕๐		โรงเรียนสรอยเสรีวิทยา	สพท. แพร่ ๒
๒๕๑		โรงเรียนสองพิทยาคม	สพท. แพร่ ๑
๒๕๒		โรงเรียนสูงเม่นขุขูปถัมภ์	สพท. แพร่ ๒
๒๕๓	ภูเก็ต	โรงเรียน อบจ.บ้านตลาดเหนือ (วันครู ๒๕๐๒)	อบจ.
๒๕๔		โรงเรียนกะทู้วิทยา	สพท. ภูเก็ต ๑
๒๕๕		โรงเรียนเกาะสีเเห่	สพท. ภูเก็ต ๑
๒๕๖		โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ภูเก็ต	สพท. ภูเก็ต ๑
๒๕๗		โรงเรียนเชิงทะเลวิทยาคม (จุติ-ก้องอนุสรณ์)	สพท. ภูเก็ต ๑
๒๕๘		โรงเรียนกลางพระนางสร้าง	สพท. ภูเก็ต ๑
๒๕๙		โรงเรียนพิบูลสวัสดิ์	สพท. ภูเก็ต ๑

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๒๖๐	ภูเก็ต	โรงเรียนวิชิตสงคราม	สพท. ภูเก็ต ๑
๒๖๑	ยโสธร	โรงเรียนกุตุบุมวิทยาคม	สพท. ยโสธร ๒
๒๖๒		โรงเรียนทรายมูลวิทยา	สพท. ยโสธร ๒
๒๖๓		โรงเรียนมหาพนาลัยวิทยาคม	สพท. ยโสธร ๑
๒๖๔		โรงเรียนยโสธรพิทยาสรรค์	สพท. ยโสธร ๑
๒๖๕		โรงเรียนเลิงนกทา	สพท. ยโสธร ๒
๒๖๖		โรงเรียนสอนแก้ว่องไววิทยา	สพท. ยโสธร ๑
๒๖๗	ยะลา	โรงเรียนคณะราษฎรบำรุง ๒	สพท. ยะลา ๑
๒๖๘		โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ ยะลา	สพท. ยะลา ๑
๒๖๙		โรงเรียนเทศบาล ๒ (บ้านมลายูบางกอก)	เทศบาล
๒๗๐		โรงเรียนเทศบาล ๕ (บ้านตลาดเก่า)	เทศบาล
๒๗๑		โรงเรียนธีรวิทยา	สช.
๒๗๒		โรงเรียนบ้านตลาดลำใหม่	สพท. ยะลา ๑
๒๗๓		โรงเรียนบ้านตาเซะ	สพท. ยะลา ๑
๒๗๔		โรงเรียนบ้านเบญญา (บุญชอบ สาครินทร์)	สพท. ยะลา ๑
๒๗๕		โรงเรียนบ้านสาคอ	สพท. ยะลา ๑
๒๗๖		โรงเรียนเบตง “วีระราษฎร์ประสาน”	สพท. ยะลา ๒
๒๗๗		โรงเรียนยะลาบำรุงผดุงประชา	สช.
๒๗๘		โรงเรียนยะหาศรียานุกุล	สพท. ยะลา ๒
๒๗๙		โรงเรียนรังสือนุสรณ์	สช.
๒๘๐		โรงเรียนลำพะยาประชานุเคราะห์	สพท. ยะลา ๑
๒๘๑		โรงเรียนวัดขมพูนุสสิต	สพท. ยะลา ๑
๒๘๒	ราชบุรี	โรงเรียนกรับใหญ่อังกุศลกิจพิทยาคม	สพท. ราชบุรี ๒

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๒๘๓	ราชบุรี	โรงเรียนครุราษฎร์รังสฤษดิ์	สพท. ราชบุรี ๑
๒๘๔		โรงเรียนแคทรายวิทยา	สพท. ราชบุรี ๑
๒๘๕		โรงเรียนด่านทับตะโกราษฎร์อุปถัมภ์	สพท. ราชบุรี ๑
๒๘๖		โรงเรียนท่ามะขามวิทยา	สพท. ราชบุรี ๒
๒๘๗		โรงเรียนเนกขัมมิยา	สพท. ราชบุรี ๒
๒๘๘		โรงเรียนบรมราชินีนาถราชวิทยาลัย	สพท. ราชบุรี ๑
๒๘๙		โรงเรียนบางแพปฐมพิทยา	สพท. ราชบุรี ๒
๒๙๐		โรงเรียนบ้านคาวิทยา	สพท. ราชบุรี ๑
๒๙๑		โรงเรียนบ้านรางสีหมอก	สพท. ราชบุรี ๒
๒๙๒		โรงเรียนบ้านลำพระ	สพท. ราชบุรี ๑
๒๙๓		โรงเรียนเบญจมาภูทิส	สพท. ราชบุรี ๑
๒๙๔		โรงเรียนปากท่อพิทยาคม	สพท. ราชบุรี ๑
๒๙๕		โรงเรียนโพธารัตนาเสนี	สพท. ราชบุรี ๒
๒๙๖		โรงเรียนโพหัก “วงศ์สมบุญราษฎร์อุปถัมภ์”	สพท. ราชบุรี ๒
๒๙๗		โรงเรียนมหาราช ๗	สพท. ราชบุรี ๑
๒๙๘		โรงเรียนรัฐราษฎร์อุปถัมภ์	สพท. ราชบุรี ๑
๒๙๙		โรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง	สพท. ราชบุรี ๒
๓๐๐		โรงเรียนวัดเขาวัง (แสง ช่วงสุวนิช)	สพท. ราชบุรี ๑
๓๐๑		โรงเรียนวัดจันทาราม (ตั้งตรงจิตร ๕)	สพท. ราชบุรี ๒
๓๐๒		โรงเรียนวัดขาวเหนือ	สพท. ราชบุรี ๒
๓๐๓		โรงเรียนวัดดอนตูม	สพท. ราชบุรี ๒
๓๐๔		โรงเรียนวัดบ้านโป่ง “สามัคคีคุณูปถัมภ์”	สข.
๓๐๕		โรงเรียนวัดบ้านไร่ ราชบุรี	สพท. ราชบุรี ๒
๓๐๖		โรงเรียนวัดพิบูลทอง	สพท. ราชบุรี ๑

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๓๐๗	ราชบุรี	โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา ราชบุรี	สพท. ราชบุรี ๑
๓๐๘		โรงเรียนวัดหุบกระเทียม	สพท. ราชบุรี ๒
๓๐๙		โรงเรียนสวนผึ้งวิทยา	สพท. ราชบุรี ๑
๓๑๐		โรงเรียนสายธรรมจันทร์	สพท. ราชบุรี ๒
๓๑๑		โรงเรียนโสภณศิริราษฎร์	สพท. ราชบุรี ๑
๓๑๒		โรงเรียนอนุบาลโพธาราม	สพท. ราชบุรี ๒
๓๑๓		โรงเรียนอนุบาลราชบุรี	สพท. ราชบุรี ๑
๓๑๔	ลำปาง	โรงเรียนเกาะคาวิทยาคม	สพท. ลำปาง ๒
๓๑๕		โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา	สพท. ลำปาง ๓
๓๑๖		โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา	สพท. ลำปาง ๓
๓๑๗		โรงเรียนเถินวิทยา	สพท. ลำปาง ๓
๓๑๘		โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม	สพท. ลำปาง ๓
๓๑๙		โรงเรียนทุ่งทองขามวิทยา	สพท. ลำปาง ๑
๓๒๐		โรงเรียนทุ่งอุดมวิทยา	สพท. ลำปาง ๓
๓๒๑		โรงเรียนเทศบาล ๔ (บ้านเขียงราย)	เทศบาล
๓๒๒		โรงเรียนบ้านนาแก้วประชารัฐ	สพท. ลำปาง ๒
๓๒๓		โรงเรียนบ้านปางยางดก	สพท. ลำปาง ๑
๓๒๔		โรงเรียนประชารัฐธรรมคุณ	สพท. ลำปาง ๑
๓๒๕		โรงเรียนประชารัฐวิทยา	สพท. ลำปาง ๑
๓๒๖		โรงเรียนเมืองปานพัฒนวิทย์	สพท. ลำปาง ๓
๓๒๗		โรงเรียนเมืองปานวิทยา	สพท. ลำปาง ๓
๓๒๘		โรงเรียนแม่ถะดิววิทยา	สพท. ลำปาง ๒
๓๒๙		โรงเรียนแม่ทะพัฒนศึกษา	สพท. ลำปาง ๒
๓๓๐		โรงเรียนแม่ทะวิทยา	สพท. ลำปาง ๒

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๓๓๑	ลำปาง	โรงเรียนแม่มอกวิทยา	สพท. ลำปาง ๒
๓๓๒		โรงเรียนแม่เมะวิทยา	สพท. ลำปาง ๑
๓๓๓		โรงเรียนแม่สันวิทยา	สพท. ลำปาง ๑
๓๓๔		โรงเรียนลำปางกัลยาณี	สพท. ลำปาง ๑
๓๓๕		โรงเรียนวังเหนือวิทยา	สพท. ลำปาง ๓
๓๓๖		โรงเรียนศรีลังกาวิทยา	สพท. ลำปาง ๒
๓๓๗		โรงเรียนศาลาวิทยา	สพท. ลำปาง ๒
๓๓๘		โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารีย์ ลำปาง	สพท. ลำปาง ๑
๓๓๙		โรงเรียนสบปราบพิทยาคม	สพท. ลำปาง ๒
๓๔๐		โรงเรียนเสด็จวนชยางค์กุลวิทยา	สพท. ลำปาง ๑
๓๔๑		โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม	สพท. ลำปาง ๒
๓๔๒		โรงเรียนห้างฉัตรวิทยา	สพท. ลำปาง ๑
๓๔๓	ลำพูน	โรงเรียนชุมชนบ้านป่าไผ่	สพท. ลำพูน ๒
๓๔๔		โรงเรียนทาชุมเงินวิทยาคาร	สพท. ลำพูน ๑
๓๔๕		โรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม	สพท. ลำพูน ๒
๓๔๖		โรงเรียนเทศบาลสันป่ายางหนองม	เทศบาล
๓๔๗		โรงเรียนธีรภานท์บ้านโฮ้ง	สพท. ลำพูน ๒
๓๔๘		โรงเรียนน้ำดิบพิทยาคม	สพท. ลำพูน ๑
๓๔๙		โรงเรียนบ้านปวง	สพท. ลำพูน ๒
๓๕๐		โรงเรียนบ้านแป้นพิทยาคม	สพท. ลำพูน ๑
๓๕๑		โรงเรียนบ้านไม้ตะเคียน	สพท. ลำพูน ๒
๓๕๒		โรงเรียนบ้านห้วยไซ	สพท. ลำพูน ๑
๓๕๓		โรงเรียนบ้านโฮ้งรัตนวิทยา	สพท. ลำพูน ๒
๓๕๔		โรงเรียนป่าซาง	สพท. ลำพูน ๑

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๓๕๕	ลำพูน	โรงเรียนป่าตาลบ้านธิพิทยา	สพท. ลำพูน ๑
๓๕๖		โรงเรียนแม่ตื่นวิทยา	สพท. ลำพูน ๒
๓๕๗		โรงเรียนแม่ทาวิทยาคม	สพท. ลำพูน ๑
๓๕๘		โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๖	สพท. ลำพูน ๑
๓๕๙		โรงเรียนวชิรป่าซาง	สพท. ลำพูน ๑
๓๖๐		โรงเรียนวัดบ้านดง	สพท. ลำพูน ๒
๓๖๑		โรงเรียนวัดบ้านม้า	สพท. ลำพูน ๑
๓๖๒		โรงเรียนเวียงเจดีย์วิทยา	สพท. ลำพูน ๒
๓๖๓		โรงเรียนส่วนบุญโญปถัมภ์	สพท. ลำพูน ๑
๓๖๔		โรงเรียนอนุบาลลำพูน	สพท. ลำพูน ๑
๓๖๕	ศรีสะเกษ	โรงเรียนอุโมงค์วิทยาคม	สพท. ลำพูน ๑
๓๖๖		โรงเรียนไกรภักดีวิทยาคม	สพท. ศรีสะเกษ ๑
๓๖๗		โรงเรียนดงรักวิทยา	อบจ.
๓๖๘		โรงเรียนโนนปูนวิทยาคม	สพท. ศรีสะเกษ ๓
๓๖๙		โรงเรียนบึงมะลูวิทยา	สพท. ศรีสะเกษ ๔
๓๗๐		โรงเรียนยางชุมน้อยพิทยาคม	สพท. ศรีสะเกษ ๑
๓๗๑		โรงเรียนราชโศภิต	สพท. ศรีสะเกษ ๒
๓๗๒	สงขลา	โรงเรียนจะนะชนูปถัมภ์	สพท. สงขลา ๓
๓๗๓		โรงเรียนจะโหนดพิทยาคม	สพท. สงขลา ๓
๓๗๔		โรงเรียนชุมชนนิคมสร้างตนเองเทพา	สพท. สงขลา ๓
๓๗๕		โรงเรียนท่าจีนอุดมวิทยา	สพท. สงขลา ๒
๓๗๖		โรงเรียนเทพพิทยากาณมาศ	สพท. สงขลา ๓
๓๗๗		โรงเรียนเทพา	สพท. สงขลา ๓
๓๗๘		โรงเรียนเทศบาล ๑ (เอ็งเสียงสามัคคี)	เทศบาล

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๓๙๙	สงขลา	โรงเรียนเทศบาล ๒ (บ้านหาดใหญ่)	เทศบาล
๓๙๐		โรงเรียนเทศบาล ๓ (ไศณพิทยาคูณานุสรณ์)	เทศบาล
๓๙๑		โรงเรียนเทศบาล ๔ (วัดคลองเรียน)	เทศบาล
๓๙๒		โรงเรียนเทศบาล ๕ (วัดหาดใหญ่)	เทศบาล
๓๙๓		โรงเรียนธรรมโฆสิต	สพท. สงขลา ๑
๓๙๔		โรงเรียนบ้านเขาพระ	สพท. สงขลา ๒
๓๙๕		โรงเรียนบ้านป่าไธสง	สพท. สงขลา ๓
๓๙๖		โรงเรียนบ้านพระพุทธ	สพท. สงขลา ๓
๓๙๗		โรงเรียนบ้านสะพานหัก	สพท. สงขลา ๓
๓๙๘		โรงเรียนพระตงประธานศิริวัฒน์	สพท. สงขลา ๒
๓๙๙		โรงเรียนมหาปัญญา	กรมการศาสนา
๔๐๐		โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ	สพท. สงขลา ๑
๔๐๑		โรงเรียนมัธยมสิริวัณวรี ๒ สงขลา	สพท. สงขลา ๒
๔๐๒		โรงเรียนระโนดวิทยา	สพท. สงขลา ๑
๔๐๓		โรงเรียนรัตภูมิวิทยา	สพท. สงขลา ๒
๔๐๔		โรงเรียนวรรณรีเฉลิม	สพท. สงขลา ๑
๔๐๕		โรงเรียนวัดท่าแซะ	สพท. สงขลา ๒
๔๐๖		โรงเรียนสทิงพระานุรักษ์	สพท. สงขลา ๑
๔๐๗		โรงเรียนสทิงพระวิทยา	สพท. สงขลา ๑
๔๐๘		โรงเรียนสะเดา “ขรรค์ชัยกัมพลานนท์อนุสรณ์”	สพท. สงขลา ๓
๔๐๙		โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา	สพท. สงขลา ๓
๔๑๐		โรงเรียนแสงทองวิทยา	สช.
๔๑๑		โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดสงขลา	สพท. สงขลา ๒
๔๑๒		โรงเรียนหาดใหญ่เทคโนโลยี	สช.

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๔๐๓	สงขลา	โรงเรียนหาดใหญ่พิทยาคม	สพท. สงขลา ๒
๔๐๔		โรงเรียนหาดใหญ่รัฐประชาสรรค์	สพท. สงขลา ๒
๔๐๕		โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย ๒	สพท. สงขลา ๒
๔๐๖	สตูล	โรงเรียนกำแพงวิทยา	สพท. สตูล
๔๐๗		โรงเรียนควนโดนวิทยา	สพท. สตูล
๔๐๘		โรงเรียนจุฬารณราชวิทยาลัย สตูล	สพท. สตูล
๔๐๙		โรงเรียนดาร์ลุมาอาเรฟ	สข.
๔๑๐		โรงเรียนท่าแพผดุงวิทย์	สพท. สตูล
๔๑๑		โรงเรียนเทศบาล ๒ (วัดขนาธิปเฉลิม)	เทศบาล
๔๑๒		โรงเรียนบ้านเกดรี	สพท. สตูล
๔๑๓		โรงเรียนบ้านเขาจีน	สพท. สตูล
๔๑๔		โรงเรียนบ้านไทรงาม	สพท. สตูล
๔๑๕		โรงเรียนปาล์มพัฒน์วิทย์	สพท. สตูล
๔๑๖		โรงเรียนพิมานพิทยาสรรค์	สพท. สตูล
๔๑๗		โรงเรียนสตูลวิทยา	สพท. สตูล
๔๑๘	สมุทรสงคราม	โรงเรียนถาวรานุกูล	สพท. สมุทรสงคราม
๔๑๙		โรงเรียนเทพสุวรรณชาณีวิทยา	สพท. สมุทรสงคราม
๔๒๐		โรงเรียนเมธีคุณตะวันตกวิทยาลัย	สพท. สมุทรสงคราม
๔๒๑		โรงเรียนวัดโคกเกตุ (เสริมสมบูรณ์วงศ์)	สพท. สมุทรสงคราม
๔๒๒		โรงเรียนวัดบางน้อย (แจ่มประชานุกูล)	สพท. สมุทรสงคราม
๔๒๓		โรงเรียนวัดศรัทธาธรรม	สพท. สมุทรสงคราม
๔๒๔		โรงเรียนศรัทธาสุมุท	สพท. สมุทรสงคราม
๔๒๕		โรงเรียนอัมพวันวิทยาลัย	สพท. สมุทรสงคราม
๔๒๖	สมุทรสาคร	โรงเรียนกระทุ่มแบน “วิเศษสมุทคุณ”	สพท. สมุทรสาคร

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๔๒๗	สมุทรสาคร	โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ สมุทรสาคร	สพท. สมุทรสาคร
๔๒๘		โรงเรียนวัดธรรมจริยาภิรมย์	สพท. สมุทรสาคร
๔๒๙		โรงเรียนวัดนางสาว	สพท. สมุทรสาคร
๔๓๐		โรงเรียนวัดยกรกระบัตร์	สพท. สมุทรสาคร
๔๓๑		โรงเรียนวัดราษฎร์รังสรรค์	สพท. สมุทรสาคร
๔๓๒		โรงเรียนวัดหลักสี่พัฒนาราษฎร์อุปถัมภ์	สพท. สมุทรสาคร
๔๓๓		โรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ (บ้านบ่อราษฎร์บำรุง)	สพท. สมุทรสาคร
๔๓๔		โรงเรียนสมุทรสาครบูรณะ	สพท. สมุทรสาคร
๔๓๕		โรงเรียนสมุทรสาครวิทยาลัย	สพท. สมุทรสาคร
๔๓๖		โรงเรียนสมุทรสาครวุฒิชัย	สพท. สมุทรสาคร
๔๓๗	สุรินทร์	โรงเรียนโคกตะเคียนวิทยา	สพท. สุรินทร์ ๓
๔๓๘		โรงเรียนจอมพระประชาสรรค์	สพท. สุรินทร์ ๑
๔๓๙		โรงเรียนท่าตูมประชาเสรมวิทย์	สพท. สุรินทร์ ๒
๔๔๐		โรงเรียนโนนแท่นพิทยาคม	สพท. สุรินทร์ ๒
๔๔๑		โรงเรียนประสาทวิทยาคาร	สพท. สุรินทร์ ๓
๔๔๒		โรงเรียนรัตนบุรี	สพท. สุรินทร์ ๒
๔๔๓		โรงเรียนรามวิทยา รัชมังคลาภิเษก	สพท. สุรินทร์ ๑
๔๔๔		โรงเรียนศีขรภูมิพลัย	สพท. สุรินทร์ ๑
๔๔๕		โรงเรียนสนมวิทยาคาร	สพท. สุรินทร์ ๒
๔๔๖		โรงเรียนสุรพิnthพิทยา	สพท. สุรินทร์ ๑
๔๔๗	อำนาจเจริญ	โรงเรียนขานูมานวิทยาคม	สพท. อำนาจเจริญ
๔๔๘		โรงเรียนนายมวิทยาคาร	สพท. อำนาจเจริญ
๔๔๙		โรงเรียนบ้านหนองไฮ	สพท. อำนาจเจริญ

ลำดับ	จังหวัด	ชื่อสถานศึกษา	สังกัด
๔๕๐	อำนาจเจริญ	โรงเรียนพนาศึกษา	สพท. อำนาจเจริญ
๔๕๑		โรงเรียนลืออำนาจวิทยาคม	สพท. อำนาจเจริญ
๔๕๒	อุบลราชธานี	โรงเรียนเกษมสิมามิทยาการ	สพท. อุบลราชธานี ๒
๔๕๓		โรงเรียนบ้านเม็กใหญ่	สพท. อุบลราชธานี ๕
๔๕๔		โรงเรียนเบ็ญตึ๊ดูเมน ๒ ช่องเม็ก	สพท. อุบลราชธานี ๓
๔๕๕		โรงเรียนปทุมพิทยาคม	สพท. อุบลราชธานี ๑
๔๕๖		โรงเรียนวิจิตรวิทยา	สพท. อุบลราชธานี ๔
๔๕๗		โรงเรียนเวทวันวิทยา	สพท. อุบลราชธานี ๕
๔๕๘		โรงเรียนสหธาตุศึกษา	สพท. อุบลราชธานี ๑
๔๕๙		โรงเรียนห้วยชะยุงวิทยา	สพท. อุบลราชธานี ๔

เป็นไปได้ไหมว่า การแก้ไขของเยาวชนกับเรื่องเพศ คำตอบอาจแตกต่างกันตามยุคสมัย และผู้ใหญ่อาจจะต้องเรียนรู้ไปพร้อมกับเยาวชน

เป็นไปได้ไหมว่า การเรียนรู้เรื่องเพศ คือการเรียนรู้ชีวิต และแบบแผนของเพศสัมพันธ์ ที่ผันแปรไปตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

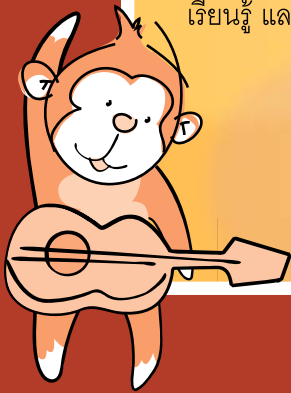
เป็นไปได้ไหมว่า ความถูกต้องของวิถีเพศ อาจไม่มีคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงคำตอบเดียว และคำตอบที่ถูกของกรณีหนึ่ง และสถานการณ์หนึ่ง อาจใช้ไม่ได้กับกรณีอื่น และสถานการณ์อื่น

บางที คำตอบอาจมาจากการให้โอกาส เปิดใจที่จะเรียนรู้กันและกัน ระหว่างคนที่เติบโตมาต่างยุคสมัยของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่หยุดยั้ง

บางที คำตอบอาจจะพบได้ในสังคมที่ผู้คน แม้ต่างรุ่น ต่างวัย ยินดีที่จะอยู่ร่วมกับความแตกต่างในวิถีเพศโดยไม่ด่วนตัดสิน ถูกผิด ดีชั่วจากสิ่งที่เห็น

บางที คำตอบอาจอยู่ที่ การร่วมเดินทางอย่างก้าวไปด้วยกัน เพื่อค้นหาเรียนรู้ และเข้าใจ

โครงการก้าวอย่างเข้าใจ

PR-DDC
Principal Recipient
Administrative Office

สนับสนุนโดย โครงการกองทุนโลก

www.teenpath.net
1111 1111 1111 1111

PATH
A catalyst for global health